

ספר ויקרא
LEVITICUS

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
  - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת ויקרא
19	פרשת צו
33	פרשת שמיני
48	פרשת תזריע
58	פרשת מצרע
71	פרשת אחרי מות
83	פרשת קדשים
94	פרשת אמור
112	פרשת בהר
122	פרשת בחקתי
136	פרשת במדבר למנחה בשבת בחקתי
136	פרשת במדבר
138	הפטרות
138	הפטרת ויקרא
140	הפטרת צו
142	הפטרת שמיני
146	הפטרת תזריע
149	הפטרת מצרע
151	הפטרת אחרי מות
152	הפטרת קדשים

153	הפטרת אמור
155	הפטרת בהר
157	הפטרת בחקתי
160	מפטיר לשבת ראש חודש
160	הפטרת שבת ראש חודש
163	הפטרת שבת מחר חודש
165	פרשת זכור
166	הפטרת פרשת זכור
169	פרשת פרה
171	הפטרת פרשת פרה
173	מפטיר לפרשת החודש
175	הפטרת פרשת החודש
178	הפטרת שבת הגדול

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Tāj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munaḥ legarme* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ס in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the kerī and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

1	And the LORD called unto Moses, and spoke unto him out of the tent of meeting, saying:	ויקרא אל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: ויקרא לְמֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִמָּה מִמִּשְׁכַּן זִמְנָא לְמִימַר:	א
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When any male of you bringeth an offering unto the LORD, ye shall bring your offering of the cattle, even of the herd or of the flock.	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבֶּן לַיהוָה מִן־הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבַּנְכֶּם:	2
3	If his offering be a burnt-offering of the herd, he shall offer it a male without blemish; he shall bring it to the door of the tent of meeting, that he may be accepted before the LORD.	אם־עֹלָה קֶרְבְּנוֹ מִן־הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבוּ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצְנוֹ לִפְנֵי יְהוָה: אם־עֹלָתָא קֹרְבָנִיה מִן תֹּרֵי דְכָר שְׁלִים יִקְרְבֵנִיה לְתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא יִקְרִיב יִתִּיה לְרַעְנָא לִיְה קָדָם יְיָ:	3

(1) ויקרא אל משה. לכל דברות ולכל אמירות ולכל צווים קדמה קריאה, לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר, וְקָרָא זֶה אֵלָּה (ישעיה ו, ג), אצל לנביאי האומות עכו"ם נגלה אליהן צלשון עראי וטומאה, שנאמר וַיִּקָּר אֵלֵהֶם אֵל בְּלָעַם (במדבר כג, ד): ויקרא אל משה. הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין. יכול אף להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר וידבר, לדבור היתה קריאה ולא להפסקות, ומה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להצבון בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט: אליו. למעט את אהרן, רבי יהודה אומר י"ג דברות נאמרו בתורה למשה ולא אהרן, וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטין, ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן, ואליהן י"ג מיעוטין לְדַבֵּר אִתּוֹ (במדבר ז, פט), מְדַבֵּר אֵלָיו (שם), וַיְדַבֵּר אֵלָיו, וְנִוְעַדְתִּי לָךְ (שמות כה, כב), כולן דברות כהנים, יכול ישמעו את קול הקריאה, תלמוד לומר קול לו, קול אליו, משה שומע וכל ישראל לא שמעו: מאהל מועד. מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל, יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר אֵת הַקּוֹל (במדבר ז, פט), מהו הקול, הוא הקול המפורש בתהלים קול ה' צִלְחָה, קול ה' צִדְקָה, קול ה' שִׁבְעַת הַרְצִים (תהלים כט ד, ה), אס כן למה נאמר מאהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק, כיוצא בו וְקוֹל בְּרָקִים הַקְּרוֹצִים נִשְׁמָע עַד הַקָּצֵר הַחִיצוֹנָה (יחזקאל י, ה), יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר קָקוֹל אֵל שְׁעֵי צִדְקָרוֹ (שם), אס כן למה נאמר עד החצר החיצונה, שכיון שמגיע שם היה נפסק: מאהל מועד לאמר. יכול מכל הצית, תלמוד לומר מַעַל הַבִּפְתָּח (במדבר ז, פט), יכול מעל הכפורת כולה, תלמוד לומר מִצֵּין שְׁנֵי הַקְּרָצִים (שם): לאמר. לא ואמור להם דברי כבשים, בצילכם הוא נדבר עמי, שכן מצינו שכל ל"ח שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים מן המרגלים ואילך, לא נתייחד הדבור עם משה, שנאמר וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּטְמוּ כָל אֲנָשֵׁי הַמִּלְכָּמָה לְמוֹת. וַיְדַבֵּר ה' אֵלָי לֵאמֹר (דברים ז, יז), אלי היה הדבור. דבר אחר, לא ואמור להן דברי, והשיבני אס יקבלום, כמו שנאמר וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם וגו' (שמות יט, ח):

(2) אדם כי יקריב מכם. כשיקריב, בקרצנות נדבה דבר הענין: אדם. למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל: הבהמה. יכול אף חיה בכלל, תלמוד לומר דָּבָר וְאָן: מן הבהמה. ולא כולה, להוציא את הרוצע ואת הנרצע: מן הבקר. להוציא את הנעבד: מן הצאן. להוציא את המוקצה: ומן הצאן. להוציא את הנוגח שהמית, כשהוא אומר למטה מן הענין מן הבקר, שאין תלמוד לומר, להוציא את הטריפה: תקריבו. מלמד ששנים מתנדבים עולה בשותפות: קרבנכם. מלמד שהיא צאה נדבת צבור, היא עולת קיץ המזבח הצאה מן המותרות (שבויעות יב):

(3) זכר. ולא נקבה, כשהוא אומר זכר למטה, שאין תלמוד לומר, זכר ולא טומטום ואנדרוגינוס (צבורות מא): תמים. בלא מום: אל פתח אהל מועד. מטפל בהצאתו עד העזרה. מהו אומר יקריב יקריב, אפילו נתרצה עולת ראובן בעולת שמעון יקריב כל אחד, לשם מי שהוא, וכן עולה בחולין ימכרו החולין לזרכי עולות, והרי הן כולן עולות, ותקרב כל אחת לשם מי שהוא, יכול אפילו נתרצה בפסולין או בשאינו מינו, תלמוד לומר יקריבו: יקריב אותו. מלמד שכופין אותו, יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו, הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני (ראש השנה ו). לפני ד' וסמך. אין סמיכה צְבָמָה:

4	And he shall lay his hand upon the head of the burnt-offering; and it shall be accepted for him to make atonement for him.	וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְיִסְמְוֶה יָדָיו עַל רִישׁ עֹלֹתָהּ וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו:	וְיִסְמְוֶה יָדָיו עַל רִישׁ עֹלֹתָהּ וְיִתְרַעֵי לִיהָ לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי:
5	And he shall kill the bullock before the LORD; and Aaron's sons, the priests, shall present the blood, and dash the blood round about against the altar that is at the door of the tent of meeting.	וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֹהֶל־הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וְיָכּוּס יָת בֶּר תוֹרֵי קָדָם יִי וְיִקְרְבוּ בְנֵי אֹהֶל־כֹּהֲנֵי יָת דָּמָא וְיִזְרְקוּן יָת דָּמָא עַל מִדְּבָחָא סָחוּר סָחוּר דְּבִתְרַע מִשְׁכַּן זְמָנָא:
6	And he shall flay the burnt-offering, and cut it into its pieces.	וְהִפְשִׁיט אֶת־הָעֹלָה וְנָתַח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ:	וְיִשְׁלַח יָת עֲלֹתָהּ וְיִפְלִיג יָתָהּ לְאַבְרָהָא:
7	And the sons of Aaron the priest shall put fire upon the altar, and lay wood in order upon the fire.	וְנָתְנוּ בְנֵי אֹהֶל־הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־הָאֵשׁ:	וְיִתְּנוּ בְנֵי אֹהֶל־כֹּהֲנָא אִישָׁתָא עַל מִדְּבָחָא וְיִסְדְּרוּן אֲעֵיָא עַל־אִישָׁתָא:
8	And Aaron's sons, the priests, shall lay the pieces, and the head, and the suet, in order upon the wood that is on the fire which is upon the altar;	וְעָרְכוּ בְנֵי אֹהֶל־הַכֹּהֲנִים אֶת־הַנְּתָחִים אֶת־הָרָאשׁ וְאֶת־הַפֶּדֶר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ:	וְיִסְדְּרוּן בְנֵי אֹהֶל־כֹּהֲנֵי יָת אֲבָרֵיָא יָת רִישָׁא וְיָת תַּרְבָּא עַל אֲעֵיָא דְעַל אִישָׁתָא דְעַל מִדְּבָחָא:

(4) על ראש העולה. להציא עולת חוצה לסמיכה, ולהציא עולת האֵלֶּן: העלה. פרט לעולת העוף: ונרצה לו. על מה הוא מרצה לו, אם תאמר על כריתות ומיתות "ד, או מיתת צידי שמים, או מלקות, הרי עונשן אמור, הא אינו מרצה אלא על עשה, ועל לאו שנתק לעשה:

(5) ושחט והקריבו הכהנים. מקצלה ואילך מצות כהונה, למד על השחיטה שכשרה בזר: לפני ה'. צעורה: והקריבו. זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון הולכה, למדנו שתייהן (ס"א ששתייהן) צניי אהרן (חגיגה יא.). בני אהרן. יכול חללים, תלמוד לומר הכהנים: את הדם וזרקו את הדם. מה תלמוד לומר דם דם דם דם פעמים, להציא את שנתערב במינו או בשאינו מינו, יכול אף בפסולים, או בחטאות הפנימיות, או בחטאות החיצוניות, שאלו למעלה והיא למטה, תלמוד לומר במקום אחר אֵת דָּמוֹ (פסוק יא): וזרקו. עומד למטה, וזורק מן הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסיקרא כנגד הזויות, לכך נאמר סביב, שיהא הדם ניתן בד' רוחות המזבח, או יכול יקיפנו כחוט, תלמוד לומר וזרקו, ואי אפשר להקיף בזריקה, אי וזרקו יכול בזריקה אחת, תלמוד לומר סביב, הא כיצד, נותן שתי מתנות שהן ד': אשר פתח אהל מועד. ולא בזמן שהוא מפורק:

(6) והפשיט את העולה. מה תלמוד לומר העולה, לרבות את כל העולות להפשט ונתוח: אותה לנתחיה. ולא נתחיה לנתחים (חולין יא.):

(7) ונתנו אש. אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מזה להציא מן ההדיוט: בני אהרן הכהן. כשהוא זכיהונו, הא אם עזב צנזגדי כהן הדיוט, עזודתו פסולה:

(8) בני אהרן הכהנים. כשהם זכיהונם, הא כהן הדיוט שעזב צשמונה צגדים, עזודתו פסולה: את הנתחים את הראש. לפי שאין הראש בכלל הפשט, שכבר הותו בשחיטה, לפיכך הוצרך למנותו לעצמו (חולין כו.). ואת הפדר. למה נאמר, ללמדך שמעלהו עם הראש ומכסה בו את בית השחיטה, וזהו דרך כבוד של מעלה: אשר על המזבח. שלא יהיו האזניו יוצאין חוץ למערכה:

9	but its inwards and its legs shall he wash with water; and the priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְקָרְבוּ וּכְרַעְיוּ יָרֵתָיו בַּמַּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עָלָה אֵשׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: (ט)	9
10	And if his offering be of the flock, whether of the sheep, or of the goats, for a burnt-offering, he shall offer it a male without blemish.	וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׁבִים אוֹ מִן־הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ:	ישראל
11	And he shall kill it on the side of the altar northward before the LORD; and Aaron's sons, the priests, shall dash its blood against the altar round about.	וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לַפָּנִי יְהוָה וְזָרְקוּ בְנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמּוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:	11
12	And he shall cut it into its pieces; and the priest shall lay them, with its head and its suet, in order on the wood that is on the fire which is upon the altar.	וְנָתַח אֹתוֹ לְנִתְחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פָּדְרוֹ וְעֶרְךָ הַכֶּהֶן אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ:	12
13	But the inwards and the legs shall he wash with water; and the priest shall offer the whole, and make it smoke upon the altar; it is a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְהִקְרִיב וְהִכְרַעְעִים יָרֵתָיו בַּמַּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ עָלָה הוּא אֵשׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)	13
14	And if his offering to the LORD be a burnt-offering of fowls, then he shall bring his offering of turtle-doves, or of young pigeons.	וְאִם מִן־הָעוֹף עָלָה קָרְבָּנוֹ לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן־הַתּוֹרִים אוֹ מִן־בְּנֵי תִּיּוֹנָה אֶת־קָרְבָּנוֹ:	שני
15	And the priest shall bring it unto the altar, and pinch off its head, and make it smoke on the altar; and the blood thereof shall be drained out on the side of the altar.	וְהִקְרִיבוּ הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַךְ אֶת־רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְנִמְצָה דָּמּוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ:	15

(9) עולה. לשם עולה יקטירונו: אשה. כשישחטנו יהא שחטנו לשם האש, וכל אשה לשון אש, פושי"ר בלע"ז: ניחוח. נחת רוח לַפָּנִי, שאמרתי ונעשה רצוני:
 (10) ואם מן הצאן. וי"ו מוסיף על ענין ראשון, ולמה הפסיק, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה: מן הצאן מן הכשבים או מן העזים. הרי אלו ג' מיעוטין, פרט לזקן לחולה ולמוזהם:
 (11) על ירך המזבח. על צד המזבח: צפונה לפני ה'. ואין צפון צממה:
 (14) מן העוף. ולא כל העוף. לפי שנאמר שמים זכר בצקר בצפצפים ובעצים (להלן כז, יט), תמות וזכרות צממה, ואין תמות וזכרות צמפות, יכול אף מחוסר אבר, תלמוד לומר מן העוף: התורים. גדולים ולא קטנים: בני היונה. קטנים ולא גדולים: מן התורים או מן בני היונה. פרט לתחלת הציוד, שצוה ושבזה שהוא פסול, שהוא גדול אלל בני יונה וקטן אלל תורים:

16	And he shall take away its crop with the feathers thereof, and cast it beside the altar on the east part, in the place of the ashes.	וְהִסִּיר אֶת־מִרְאָתוֹ בְּנִצְתָּהּ וַיַּעֲדֵי יָת זָפְקֶיהָ בְּאוֹכְלֶיהָ וַיִּרְמֵי יָתָהּ בְּסֹטֵר מִדְּבַחָא קְדוּמָא בְּאַתֵּר דְּמִקְרִין קִטְמָא:	וְהִסִּיר אֶת־מִרְאָתוֹ בְּנִצְתָּהּ וַיַּעֲדֵי יָת זָפְקֶיהָ בְּאוֹכְלֶיהָ וַיִּרְמֵי יָתָהּ בְּסֹטֵר מִדְּבַחָא קְדוּמָא בְּאַתֵּר דְּמִקְרִין קִטְמָא: 16
17	And he shall rend it by the wings thereof, but shall not divide it asunder; and the priest shall make it smoke upon the altar, upon the wood that is upon the fire; it is a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְשִׁסַּע אֹתוֹ בְּכַנְפָּיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמְזַבֵּחַ עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֹלָה הִוא אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (ס)	וְשִׁסַּע אֹתוֹ בְּכַנְפָּיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמְזַבֵּחַ עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֹלָה הִוא אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (ס) 17
II	And when any one bringeth a meal-offering unto the LORD, his offering shall be of fine flour; and he shall pour oil upon it, and put frankincense thereon.	וְנֹפֶשׁ כִּי־תָקְרִיב קֶרְבָּן מִנְחָה לַיהוָה סֵלֶת יִהְיֶה קֶרְבָּנוֹ וַיִּצַּק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַנִּתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ:	וְנֹפֶשׁ כִּי־תָקְרִיב קֶרְבָּן מִנְחָה לַיהוָה סֵלֶת יִהְיֶה קֶרְבָּנוֹ וַיִּצַּק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַנִּתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ: II

(15) והקריבו. אפילו פרידה אחת יציא: הכהן ומלק. אין מליקה בכלי, אלא צעמנו של כהן, קוץ צפרנו ממול העורף וחותך מפרקת עד שמגיע לסמינין וקוץ: ונמצה דמו. לשון מין אפיס (משלי ל, ג), כי אפיס המין (ישעיה טז, ד), כובש בית השחיטה על קיר המזבח, והדם מתמנה ויורד: ומלק והקטיר ונמצה. אפשר לומר כן, מאחר שהוא מקטיר הוא מואה, אלא מה הקטרה הראש צעמנו והגוף צעמנו וכו', אף מליקה כן. ופשוטו של מקרא מסורס הוא ומלק והקטיר, וקודם הקטרה ונמצה דמו כזר:

(16) מראחו. מקום הרעי, וזה הזפק: בנוצתה. עם בני מעיה (זכאים סד:), ונוצה לשון דבר המאוס, כמו כי נזו גס געו (איכה ד, טו), וזהו שתרסס אונקלוס באוקליה, וזה מדרשו של אבא יוסי בן חנן, שאמר, נוטל את הקורקבן עמה. ורבותינו ז"ל אמרו, קודר סביב הזפק בסכין כעין ארובה ונוטלו עם הנוצה שעל העור (זכאים סה). בעולת בהמה שאינה אוכלת אלא בצבוס בעליה, נאמר והקרב והכרעים ירחץ במים, והקטיר, בעוף שנוזן מן הגזל, נאמר, והשליך את המעים שאכלו מן הגזל: אצל המזבח קדמה. צמורחו של כבש: אל מקום הדשן. מקום שנותנין שם תרומת הדשן בכל זוקר, ודישון מזבח הפנימי, והמנורה, וכולם נבלעים שם במקומן (יומא כא):

(17) ושסע. אין שיסוע אלא ציד, וכן הוא אומר צמסון ושיסעוהו קשע הגדי (שופטים יד, וזכאים סה:). בכנפיו. עם כנפיו, אינו צריך למרוט כנפי נוצתו: בכנפיו. נוצה ממש. והלא אין לך הדיוט שמריח ריח רע של כנפים נשרפים ואין נפשו קצה עליו, ולמה אמר הכתוב והקטיר, כדי שיהא המזבח שצבע והמודר בקרבנו של עני: לא יבדיל. אינו מפרקו לגמרי לצ' חתיכות, אלא קורעו מגזו. נאמר בעוף ריח ניחוח (פסוק ט), ונאמר בצבחה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרצה ואחד הממעט ובלבד שיכין את לבו לשמים:

(1) ונפש כי תקריב. לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא צמנחה, מי דרכו להסתדב מנחה, עני, אמר הקצ"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו (מנחות קד:). סלת יהיה קרבנו. האומר הרי עלי מנחה סתם, מביא מנחת סלת, שהיא הראשונה שצמנחות (שם) ונקמחת כשהיא סלת, כמו שמפורש בענין. לפי שנאמרו כאן ה' מיני מנחות, וכולן באות אפיוות קודם קמיצה חוץ מזו, לכן קרויה מנחת סלת: סלת. אין סלת אלא מן החטין, שנאמר סלת חטים (שמות כט, ז), ואין מנחה פחותה מעשרון, שנאמר ויעשרון סלת למקד (להלן יד, כא). עשרון לכל מנחה: ויצב עליה שמן. על כולה: ונתן עליה לבונה. על מקמחה, מניח קומץ לבונה עליה לצד אחד, ומה ראית לומר כן, שאין ריבוי אחר ריבוי צמורה אלא למעט ד"א שמן על כולה מפני שהוא נבלל עמה, ונקמץ עמה, כמו שנאמר מסלתה ומשמנה, ולבונה על מקמחה שאינה נבללת עמה ולא נקמחת עמה, שנאמר על כל לבונה, שלאחר שקמץ מלקט את הלבונה כולה מעליה, ומקטירה: ויצב ונתן והביאה. מלמד שציקה ובלילה כשרים בזר:

<p>And he shall bring it to Aaron's sons the priests; and he shall take thereout his handful of the fine flour thereof, and of the oil thereof, together with all the frankincense thereof; and the priest shall make the memorial-part thereof smoke upon the altar, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וַיָּבִיאוּהוּ אֶל-בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשֶּׁם מֶלֶא קִמְצוֹ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמֶנָּה עַל כָּל-לִבְנֶתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת-אֲזָכָרָתָהּ הַמִּזְבֵּחַ אֵשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:</p>
<p>But that which is left of the meal-offering shall be Aaron's and his sons'; it is a thing most holy of the offerings of the LORD made by fire.</p>	<p>וְהַנּוֹתְרָת מִן-הַמִּנְחָה לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים מֵאֲשֵׁי יְהוָה: (ס)</p>
<p>And when thou bringest a meal-offering baked in the oven, it shall be unleavened cakes of fine flour mingled with oil, or unleavened wafers spread with oil.</p>	<p>וְכִי תִקְרַב קֶרְבֶּן מִנְחָה מֵאֹפֶה תִנּוֹר סֻלֹת חֲלוֹת מִצֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשֶּׁמֶן: (ס)</p>
<p>And if thy offering be a meal-offering baked on a griddle, it shall be of fine flour unleavened, mingled with oil.</p>	<p>וְאִם-מִנְחָה עַל-הַמַּחְבֶּת קֶרְבֶּן סֻלֹת בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן מִצֹּת תִּהְיֶה: וְאִם מִנְחָתָא עַל מִסְרִיתָא קֶרְבֶּן סֻלֹתָא דְפִילָא בַּשֶּׁמֶן מִשְׁחָא פִטִּיר תִּהְיֶה:</p>
<p>Thou shalt break it in pieces, and pour oil thereon; it is a meal-offering.</p>	<p>פָּתוֹת אֹתָהּ פָּתִים וַיִּצְקֶתָ עָלֶיהָ שֶׁמֶן מִנְחָה הוּא: (ס)</p>

(2) הכהנים וקמץ. מקמיצה ואילך מצות כהונה: וקמץ משם. ממקום שרגלי הזר עומדות, ללמדך שהקמיצה כשרה בכל מקום בעזרה, אף כי לא אמה של מקום דריסת רגלי ישראל (יומא טז:). מלא קמצו. יכול מִדְּבָר, מִצְצָצָא ויוצא לכל דבר, תלמוד לומר במקום אחר והרים ממנו קמץ (להלן ו, ח), לא יהא כשר אלא מה שבתוך הקומץ, אי בקמצו יכול חסר, תלמוד לומר מלא, הא כיצד, חופה ג' אצבעותיו על פס ידו (מנחות יא), וזהו קומץ צממע, לשון העצרים: על כל לבונתה. לצד כל הלבונה יהא הקומץ מלא: לבונתה והקטיר. אף הלבונה צממנה: מלא קמצו מסלתה ומשמנה. הא אם קמץ ועלה זידו גרגיר מלא או קורט לבונה פסולה: אזכרתה. הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה, שזו נזכר עליה לטובה ולנחת רוח:

(3) לאהרן ולבניו. כהן גדול נוטל חלק בראש שלא במחלוקת, וההדיוט צמחלוקת: קדש קדשים. היא להם: מאשי ד. אין להם חלק בה אלא לאחר מתנות האישים:

(4) וכי תקריב וגו'. שאמר הרי עלי מנחת מאפה תנור, ולימד הכתוב שיציא או חלות או ריקין, החלות בלולות, והריקין משוחין (מנחות עז:), ונחלקו רבותינו צמשיחתן (שם עה.), יש אומרים מושחן וחורן ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג, שכל המנחות טעונות לוג שמן, ויש אומרים מושחן כמין קף יוני, ושאר השמן נאכל בפני עצמו לכהנים, מה תלמוד לומר בשמן בשמן שני פעמים, להכשיר שמן שני ושלישי היוצא מן הזיתים, ואין צריך שמן ראשון אלא למנוחה שגאמר צו וך. ושנינו צמנחות (עו). כל המנחות האפויות לפני קמיצתן ונקמזות על ידי פתיחת כולן צאות עשר עשר חלות, והאמור זה ריקין צא עשר ריקין:

(5) ואם מנחה על המחבת. שאמר הרי עלי מנחת מחבת, וכלי הוא שהיה במקדש שאופין בו מנחה על האור בשמן, והכלי אינו עמוק אלא קף, ומעשה המנחה צמחוכו קשין, שמתוך שהיא כפה האור שורף את השמן (מנחות סג.), וכולן טעונות 'מתנות, שמן יניקה, וצליה, ומתן שמן בכלי, קודם לעשייתן: סלת בלולה בשמן. תלמוד שכולן בעדן סלת:

(6) פתות אותה פתים. לרבות כל המנחות הנאפות קודם קמיצה לפתיחה (שם עה.): ויצקת עליה שמן מנחה הוא.

7	And if thy offering be a meal-offering of the stewing-pan, it shall be made of fine flour with oil.	וְאִם־מִנְחַת מִרְחֶשֶׁת קִרְבֵּנָךְ וְאִם מִנְחָתָא רִדְתָּא קִירְבְּנָךְ סֵלֶת בַּשֶּׁמֶן תַּעֲשֶׂה: סֵלֶת בַּמֶּשֶׁחַ תִּתְעַבֵּד:	שלישי
8	And thou shalt bring the meal-offering that is made of these things unto the LORD; and it shall be presented unto the priest, and he shall bring it unto the altar.	וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ: וְתִיתִי יָת מִנְחָתָא דְתִתְעַבֵּד מֵאֵלֵין קֳדָם יי וְיִקְרְבֶנָה לְכֹהֵנָא וְיִקְרְבֶנָה לְמִדְבָּחָא:	8
9	And the priest shall take off from the meal-offering the memorial-part thereof, and shall make it smoke upon the altar—an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְהַלִּים הִכֹּתֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֶזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: וַיִּפְרִישׁ כֹּהֵנָא מִן מִנְחָתָא יָת אֶזְכָּרְתָּהּ וַיִּסֵּק לְמִדְבָּחָא קִירְבֵּן דְמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קֳדָם יי:	9
10	But that which is left of the meal-offering shall be Aaron's and his sons'; it is a thing most holy of the offerings of the LORD made by fire.	וְהַנּוֹתָרֶת מִן־הַמִּנְחָה לְאֹהֲרֹן וּלְבָנָיו קֳדָשׁ קֳדָשִׁים מֵאֲשֵׁי יְהוָה: וַיִּשְׁתָּאֵר מִן מִנְחָתָא לְאֹהֲרֹן וּלְבָנָיו קֳדָשׁ קֳדָשִׁים מִקִּירְבֵּנָא דִּי:	10
11	No meal-offering, which ye shall bring unto the LORD, shall be made with leaven; for ye shall make no leaven, nor any honey, smoke as an offering made by fire unto the LORD.	כָּל־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה חֻמֶּץ בִּי כָל־שֹׂאֵר וְכָל־דָּבָשׁ לֹא־תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לַיהוָה: כָּל מִנְחָתָא דְתִקְרְבוּן קֳדָם יי לֹא תִתְעַבֵּד חֻמִּיעַ אֲרִי כָל חֲמִיר וְכָל דָּבָשׁ לֹא תִסְקֹן מִנֶּיהָ קִירְבֵּנָא קֳדָם יי:	11
12	As an offering of first-fruits ye may bring them unto the LORD; but they shall not come up for a sweet savour on the altar.	קִרְבֵּן רֵאשִׁית תִּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא־יַעֲלוּ לְרִיחַ נִיחֹחַ: קִירְבֵּן קֳדָמָא תִקְרְבוּן יִתְהוֹן קֳדָם יי וְלֹמְדִבָּחָא לֹא יִתְסָקֹן לֹא־תִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא:	12
13	And every meal-offering of thine shalt thou season with salt; neither shalt thou suffer the salt of the covenant of thy God to be lacking from thy meal-offering; with all thy offerings thou shalt offer salt.	וְכָל־קִרְבֵּן מִנְחָתְךָ בִּפְתֹלַח תִּמְלַח וְלֹא תִשָּׁפֵית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל־קִרְבֵּנְךָ תִקְרִיב מֶלַח: (ס) וְכָל קִירְבֵּן מִנְחָתְךָ בִּפְתֹלַח תִּמְלַח וְלֹא תִשָּׁפֵית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל־קִירְבֵּנְךָ תִקְרִיב מֶלַח:	13

לרבות כל המנחות לידיקה, יכול אף מנחת מאפה תנור כן, תלמוד לומר עליה, אולי את החלות ולא אולי את הרקיקין, תלמוד לומר הוא:

(7) מרחשת. כלי הוא שהיה צמקדש עמוק, ומתוך שהיה עמוק שָׁמְנָה צִדּוֹר ואין האור שורפו, לפיכך מעשה מנחה העשויין לטובה רוחשין, כל דבר כך ע"י משקה נראה כרוחש ומנענע:

(8) אשר יעשה מאלה. מאחד מן המינים הללו: והקריבה. צעליה אל הכהן: והגישו. הכהן: אל המזבח. מגישה לקרן דרומית מערבית של מזבח (זבחים סג):

(9) את אזכרתה. הוא הקומץ:

(11) וכל דבש. כל מתיקת פרי קרוי דבש:

(12) קרבן ראשית תקריבו. מה יסלך להציא מן השאור ומן הדבש, קרבן ראשית, שתי הלחם של עצרת הצאים מן השאור, שנאמר קִמְץ תִּפְּסֶינָה (להלן כג, יז), וזכורים מן הדבש, כמו זכורי תאנים ותמרים (מנחות נח):

(13) מלח ברית. שהצריח כרותה למלח מששת ימי בראשית שהוצמחו המים התחתונים ליקרב צמח צמלח, וניסוך המים

14	And if thou bring a meal-offering of first-fruits unto the LORD, thou shalt bring for the meal-offering of thy first-fruits corn in the ear parched with fire, even groats of the fresh ear.	וְאִם-תִּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִין לַיהוָה אֲבִיב קִלְי גֶרֶשׁ כָּדָם יִי אֲבִיב קִלְי בְּנוֹר פִּירֹקֶן רִכִּיָּקֹן תִּקְרִיב יָת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ:	14
15	And thou shalt put oil upon it, and lay frankincense thereon; it is a meal-offering.	וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְשִׁמְתָּ עָלֶיהָ וְתָתִין עָלֶיהָ מִשְׁחָא וְתִשְׂנִי עָלֶיהָ לְבִנְתָּה מִנְחָה הִוא לְבֹנֶתָא מִנְחָתָא הִיא:	15
16	And the priest shall make the memorial-part of it smoke, even of the groats thereof, and of the oil thereof, with all the frankincense thereof; it is an offering made by fire unto the LORD.	וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת-אֲזִקְרָתָהּ וּמִגְרָשָׁהּ וּמִשְׁמְנָהּ עַל כָּל-מִגְרָסָהּ וּמִמִּשְׁחָהּ עַל כָּל-לְבִנְתָּהּ אֲשֶׁה לַיהוָה: (פ)	16
III	And if his offering be a sacrifice of peace-offerings: if he offer of the herd, whether male or female, he shall offer it without blemish before the LORD.	וְאִם-זִבְחַת שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן-הַבָּקָר הִוא מִקְרִיב אִם-זָכָר אִם-נִקְבָּה תִּקְרִיבֵהוּ לִפְנֵי יְהוָה:	רביעי
2	And he shall lay his hand upon the head of his offering, and kill it at the door of the tent of meetings; and Aaron's sons the priests shall dash the blood against the altar round about.	וְסָמַךְ יָדוֹ עַל-רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֹהֶלן הַפְּתֻחִים אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:	2
3	And he shall present of the sacrifice of peace-offerings an offering made by fire unto the LORD: the fat that covereth the inwards, and all the fat that is upon the inwards,	וְהִקְרִיב מִזִּבְחַת הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁה לַיהוָה אֶת-הַחֹלֶב הַמְכֻסָּה אֶת-הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל-הַחֹלֶב אֲשֶׁר עַל-הַקֶּרֶב:	3

זחג: על כל קרבנד. על עולת זהמה ועוף, ואמורי כל הקדשים כולן (מנחות כ.).
 (14) ואם תקריב. הרי אם משמש שלשון כי, שהרי אין זה רשות, שהרי במנחת העומר הכתוב מדבר שהיא חובה, וכן ואם יהיה היוצא וגו' (במדבר לו, ז): מנחת בכורים. במנחת העומר הכתוב מדבר, שהיא צאה אצבי בשעת זישול התצואה, ומן השעורים היא צאה, נאמר כאן אצבי, ונאמר להלן כי השעורה אצבי (מנחות סח:): קלוי באש. שמיצין אותו על האור באצב של קלאים, (פירש"י במנחות שם הכלי של מוכרי קליות) שאלולי כן אינה נטחנת זריחים לפי שהיא לחה: גרש ברמל. גרוסה צעודה לחה: גרש. לשון שזירה וטחינה גורסה זריחים של גרוסות, כמו ויגרס בקצץ (איכה ג, טז), וכן וקצסה נפשי (תהלים קיט, כ): ברמל. צעוד הכר מלא (מנחות סו:), שהצואה לחה ומלאה צקשין שלה, ועל כן נקראים המלילות כרמל, וכן פרמל צקלוגו (מלכים ב, ז, מז):

- (1) שלמים. שמטילים שלום צעולם. דבר אחר שלמים שיש זהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים:
- (3) ואת כל החלב וגו'. להציא חלב שעל קצה דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר, להציא חלב שעל הדקין:

4	and the two kidneys, and the fat that is on them, which is by the loins, and the lobe above the liver, which he shall take away hard by the kidneys.	וְיָתִיתָ תְּרֵפִין כּוֹלֵין וְיִתְּ תִרְבָּא דְּעִלְיֹהוֹן דְּעַל גִּסְסִיָּא וְיִתְּ חֲצָאָא דְּעַל כְּבָדָא עַל כּוֹלֵיתָא יַעֲדִינָהּ:	וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֵת־הַחֹלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֵת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכְּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יִסִּרְנָהּ:
5	And Aaron's sons shall make it smoke on the altar upon the burnt-offering, which is upon the wood that is on the fire; it is an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְיִסְקֹון יִתִּיה בְּנֵי אַהֲרֹן לְמִדְבָּחָא עַל עֲלֹתָא דְּעַל אֵשׁ יֵאָשֵׁר דְּעַל אִישְׁתָּא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בִּרְעוּא קָדָם יי:	וְהִקְשִׁירוּ אֹתוֹ בְּנֵי־אַהֲרֹן הַמִּזְבֵּחַ עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר עַל־הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)
6	And if his offering for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD be of the flock, male or female, he shall offer it without blemish.	וְאִם־מִן־הַצֹּאן קֹרְבָנוֹ לְזִבַּח שְׁלָמִים לַיהוָה זָכָר אֹו נִקְבָּה תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ:	וְאִם־מִן־הַצֹּאן קֹרְבָנוֹ לְזִבַּח שְׁלָמִים לַיהוָה זָכָר אֹו נִקְבָּה תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ:
7	If he bring a lamb for his offering, then shall he present it before the LORD.	אִם אֹמֵר הוּא מִקְרִיב יֵת קֹרְבָנִיהּ וְיִקְרִיב יִתִּיה קָדָם יי:	אִם־כֶּשֶׁב הוּא־מִקְרִיב אֵת־קֹרְבָנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה:
8	And he shall lay his hand upon the head of his offering, and kill it before the tent of meeting; and Aaron's sons shall dash the blood thereof against the altar round about.	וְיִסְמֹךְ יֵת יְדִיה עַל רִישׁ קֹרְבָנִיהּ וְיִכּוֹס יִתִּיה קָדָם מִשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יֵת דְּמִיה עַל מִדְבָּחָא סְחוֹר סְחוֹר:	וְיִסְמֹךְ אֵת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קֹרְבָנוֹ וְשַׁחֲט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְיִזְרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֵת־דָּמּוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
9	And he shall present of the sacrifice of peace-offerings an offering made by fire unto the LORD: the fat thereof, the fat tail entire, which he shall take away hard by the rump-bone; and the fat that covereth the inwards, and all the fat that is upon the inwards,	וְיִקְרִיב מִנְכֶּסֶת קֹדֶשׁ יֵת תִּרְבִּיָּה קֹרְבָנָא אֲלִיתָא שְׁלֵמָתָא לְקַבִּיל שׁוֹרְתָא יַעֲדִינָהּ וְיֵת תִּרְבָּא דְּחִפֵּי יֵת גּוֹא וְיֵת כָּל תִּרְבָּא דְּעַל גּוֹא:	וְהִקְרִיב מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁה לַיהוָה חֲלָבּוֹ הָאֲלִיָּה תְּמִימָה לַעֲמֹת הַעֲצָה יִסִּרְנָהּ וְאֵת־הַחֹלֶב הַמְכֻסָּה אֵת־הַקֶּרֶב וְאֵת־כָּל־הַחֹלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב:
10	and the two kidneys, and the fat that is upon them, which is by the loins, and the lobe above the liver, which he shall take away by the kidneys.	וְיָתִיתָ תְּרֵפִין כּוֹלֵין וְיִתְּ תִרְבָּא דְּעִלְיֹהוֹן דְּעַל גִּסְסִיָּא וְיִתְּ חֲצָאָא דְּעַל כְּבָדָא עַל כּוֹלֵיתָא יַעֲדִינָהּ:	וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֵת־הַחֹלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֵת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכְּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יִסִּרְנָהּ:

(4) הכסלים. (פלנקין צלע"ו) שהחלצ שעל הכליות כשהמהמה חיה הוא צגוצה הכסלים, והם מלמטה, וזהו החלצ שחתח הממנים שקורין צלע"ו לונצילש"ט, לוצן הנראה למעלה צגוצה הכסלים, וצחחחיתמו הצשר חופפו: היותרת. היא דופן המסך שקורין איצרי"ט, וצלשון ארמי תאָראַ דַּצְדָּא: על הכבד. שיטולמן הכבד עמה מעט, וצמקום אחר הוא אומר וְאֵת הַיִּצְקָת מן הַצָּד: על הכבד על הכליות. לצד מן הכבד, ולצד מן הכליות יסירנה לוו:
(5) על העולה. מלצד העולה, למדנו שתקדים עולת חמידלכל קרבן, על המערכה:
(7) אם כשב. לפי שיש צאימורי הכשצ מה שאין צאימורי העז, שהכשצ אליתו קריצה, לכך נחלקו שתי פרשיות:
(8) וזרקו. שתי ממנות שהן ד', ועל ידי הכלי הוא זורק, ואינו נותן כצכצע אלא כצטטת:
(9) חלבו. המוצחר שצו, ומהו, זה האליה חמימה: לעמת העצדה. למעלה מן הכליות היועצות (חולין יא.):

11	And the priest shall make it smoke upon the altar; it is the food of the offering made by fire unto the LORD.	וְהִקְטִירוּ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לֶחֶם וְיִסְקַנִּיהָ כֹהֵנָא לְמִדְבָּחָא לְחִים קוֹרְבָנָא קָדֶם יי:	11 וְהִקְטִירוּ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לֶחֶם אֲשֶׁה לַיהוָה: (פ)
12	And if his offering be a goat, then he shall present it before the LORD.	וְאִם מִן בְּנֵי עִזִּיא קוֹרְבָנִיהָ וְיִקְרְבֶנָה קָדֶם יי:	12 וְאִם עִז קֹרְבָנוֹ וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה:
13	And he shall lay his hand upon the head of it, and kill it before the tent of meeting; and the sons of Aaron shall dash the blood thereof against the altar round about.	וְיִסְמֹךְ יָת יְדֵיהָ עַל רִישֶׁיהָ וְיִכּוֹס יָתִיהָ קָדֶם מִשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּ בְנֵי אֹהֶלן יָת דַּמֶּיהָ עַל מִדְבָּחָא סָחוּר סָחוּר:	13 וְסִמָּךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אֹהֶלן אֶת־דָּמּוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
14	And he shall present thereof his offering, even an offering made by fire unto the LORD: the fat that covereth the inwards, and all the fat that is upon the inwards,	וְיִקְרִיב מִנֶּיהָ קוֹרְבָנִיהָ קוֹרְבָנָא קָדֶם יי יָת תְּרֵבָא דְחִפִּי יָת גִּזָּא וְיָת כָּל תְּרֵבָא דְעַל גִּזָּא:	14 וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קֹרְבָנוֹ אֲשֶׁה לַיהוָה אֶת־הַחֶלֶב הַמְכֻסָּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב:
15	and the two kidneys, and the fat that is upon them, which is by the loins, and the lobe above the liver, which he shall take away by the kidneys.	וְיָת תְּתִין כּוֹלִין וְיָת תְּרֵבָא דְעַל־הֶוֶן דְעַל גִּסְיָא וְיָת חֲצָא דְעַל כְּבֵדָא עַל כּוֹלִיָּתָא יַעֲדִינָה:	15 וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיִת וְאֶת־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֶּתֶר עַל־הַכְּבֵד עַל־הַכְּלָיִת יִסִּירָנָה:
16	And the priest shall make them smoke upon the altar; it is the food of the offering made by fire, for a sweet savour; all the fat is the LORD's.	וְיִסְקַנּוּן כֹהֵנָא לְמִדְבָּחָא לְחִים קוֹרְבָנָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא כָּל תְּרֵבָא קָדֶם יי:	16 וְהִקְטִירֵם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לֶחֶם אֲשֶׁה לַרִּיחַ נִיחֹחַ כָּל־חֶלֶב לַיהוָה:
17	It shall be a perpetual statute throughout your generations in all your dwellings, that ye shall eat neither fat nor blood.	קִים עָלֶם לְדִרְיֻכּוֹן בְּכָל מוֹתְבְּנִיכּוֹן כָּל תְּרֵבָא וְכָל דָּמָא לֹא תִיכְלוּן:	17 חֻקַּת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל־חֶלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכְלוּ: (פ)
IV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	חֲמִישִׁי ב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
2	Speak unto the children of Israel, saying: If any one shall sin through error, in any of the things which the LORD hath commanded not to be done, and shall do any one of them:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֲנִשׁ אֲרִי יְחֹב בְּשָׁלוֹ מִכָּל פְּקוּדֵיא דִּי דְלֹא כְשָׁרִין לְאַתְעֵבְדָא וְיַעֲבִיד מִן חַד מִנְהוֹן:	2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: נֶפֶשׁ כִּי־תַחַטָּא בְּשָׁגָה מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה:

(11) לחם אשה לה. לחמו של אש לשם גבוה: לחם. לשון מאכל, וכן נִשְׁחִטָהּ עַד זֶלְזָמוֹ (ירמיה יא, יט), עַד זֶלְזָמוֹ לְחֶם רַב (דניאל ה, א), לְשִׁחּוֹק עֲשִׂים לְחֶם (קהלת י, יט):
(17) חקת עולם. יפה מפורש צמורת כהנים (פרק כ, ו) כל הפסוק הזה:

3	if the anointed priest shall sin so as to bring guilt on the people, then let him offer for his sin, which he hath sinned, a young bullock without blemish unto the LORD for a sin-offering.	אם הפתן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פרה בן בקר תמים ליהוה לחטאת: אם כהנא רבא יחוב לחובת עמא ויקריב על חובתיה דחב תור בר תורי שלים קדם יי לחטאת:	אם הפתן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פרה בן בקר תמים ליהוה לחטאת:
4	And he shall bring the bullock unto the door of the tent of meeting before the LORD; and he shall lay his hand upon the head of the bullock, and kill the bullock before the LORD.	והביא את הפר אל פתח אהל מועד לפני יהוה וסמך את ידו על ראש הפר ושחט את הפר לפני יהוה: וייתי ית תורא לתרע משכן זמנא לקדם יי ויסמוך ית ידיו על ראש תורא ויכוס ית תורא קדם יי:	והביא את הפר אל פתח אהל מועד לפני יהוה וסמך את ידו על ראש הפר ושחט את הפר לפני יהוה:
5	And the anointed priest shall take of the blood of the bullock, and bring it to the tent of meeting.	ולקח הפתן המשיח מדם הפר והביא אתו אל אהל מועד: ויסב כהנא רבא מדמא דתורא ויעיל יתיה למשכן זמנא:	ולקח הפתן המשיח מדם הפר והביא אתו אל אהל מועד:
6	And the priest shall dip his finger in the blood, and sprinkle of the blood seven times before the LORD, in front of the veil of the sanctuary.	וטבל הפתן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע פעמים לפני יהוה את פני פרכת הקדש: ויטבול כהנא ית אצבעיה בדמא וידי מן דמא שבע זמנין קדם יי קדם פרוכתא דקודשא:	וטבל הפתן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע פעמים לפני יהוה את פני פרכת הקדש:
7	And the priest shall put of the blood upon the horns of the altar of sweet incense before the LORD, which is in the tent of meeting; and all the remaining blood of the bullock shall he pour out at the base of the altar of burnt-offering, which is at the door of the tent of meeting.	ונתן הפתן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני יהוה אשר באהל מועד ואתו כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד: ויתין כהנא מן דמא על קרנת מדבח קטורת בסמיא קדם יי דבמשכן זמנא וית כל דמא דתורא ישפוך ליסודא דמדבחה דעלתא דבתרע משכן זמנא:	ונתן הפתן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני יהוה אשר באהל מועד ואתו כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד:
8	And all the fat of the bullock of the sin-offering he shall take off from it; the fat that covereth the inwards, and all the fat that is upon the inwards,	ואת כל חלב הפר החטאת ירים ממנו את החלב המכסה על הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב: וית כל תרב תורא דחטאת יפריש מניה ית תרבא דחפי על גזא וית כל תרבא דעל גזא:	ואת כל חלב הפר החטאת ירים ממנו את החלב המכסה על הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב:

- (2) מכל מצות ה'. פירשו רבותינו אין חטאת צאה אלא על דבר שזדונו לאו וכתר ושגגתו חטאת (שבת סט.). מאחת מהנה. ממקלט אחת מהן, כגון הכותש בשבת, שם משמעון, נח מנחור, דין מדניאל:
- (3) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. מדרשו אינו חייב אלא צהעלם דבר עם שגגת מעשה, כמו שנאמר לאשמת העם. ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו. ופשוטו לפי אגדה כשהכהן גדול חוטא אשמת העם הוא זה, שהן תלוין צו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם, ונעשה מקולקל: פרה. יכול זקן תלמוד לומר בן, אי בן יכול טן, תלמוד לומר פרה, הא כיצד, זה פרה בן ג':
- (5) אל אהל מועד. למשכן. ובצית עולמים להיכל:
- (6) את פני פרכת הקדש. כנגד מקום קדושה, כוון כנגד צין הצדים, ולא היו נוגעים דמים בפרכת, ואם נגעו נגעו (יומא נז.).
- (7) ואת כל דם. שירי הדם:
- (8) ואת כל חלב פרה. חלבו היה לו לומר, מה תלמוד לומר פרה, לרבות פרה של יום הכפורים ולחלצים ויותר: החטאת. להניא שעירי עזודת אלילים ולחלצים ויותר: ירים ממנו. מן המחובר, שלא יתחננו קודם הסרת חלבו (ת"כ פרק ד, א):

<p>9 and the two kidneys, and the fat that is upon them, which is by the loins, and the lobe above the liver, which he shall take away by kidneys,</p>	<p>9 וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֹלֶב אֲשֶׁר עָלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכֶּבֶד עַל־הַכְּלִיֹּת יְסִירֶנָּה:</p>
<p>10 as it is taken off from the ox of the sacrifice of peace-offerings; and the priest shall make them smoke upon the altar of burnt-offering.</p>	<p>10 כַּאֲשֶׁר יוֹרֵם מִשּׁוֹר זָבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִירֶם הַכֹּהֵן עַל־מִזְבֵּחַ הָעֹלָה:</p>
<p>11 But the skin of the bullock, and all its flesh, with its head, and with its legs, and its inwards, and its dung,</p>	<p>11 וְאֶת־עוֹר הַפָּר וְאֶת־כָּל־בָּשָׂרוֹ עַל־רַאשׁוֹ וְעַל־כַּרְעָיו וְקַרְבּוֹ וּפְרָשׁוֹ:</p>
<p>12 even the whole bullock shall he carry forth without the camp unto a clean place, where the ashes are poured out, and burn it on wood with fire; where the ashes are poured out shall it be burnt.</p>	<p>12 וְהוֹצִיא אֶת־כָּל־הַפָּר אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר אֶל־שַׁפֵּךְ הַדָּשָׁן וּשְׂרָף אֹתוֹ עַל־עֵצִים בָּאֵשׁ עַל־שַׁפֵּךְ הַדָּשָׁן יִשְׂרָף: (פ)</p>
<p>13 And if the whole congregation of Israel shall err, the thing being hid from the eyes of the assembly, and do any of the things which the LORD hath commanded not to be done, and are guilty:</p>	<p>13 וְאִם כָּל־עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנִעְלָם דְּבָר מֵעֵינֵי הַקְהָל וַעֲשׂוּ אֶחָת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשִׂינָהּ וְאָשְׁמוּ:</p>
<p>14 when the sin wherein they have sinned is known, then the assembly shall offer a young bullock for a sin-offering, and bring it before the tent of meeting.</p>	<p>14 וְנִזְדָּעָה הַחֲטָאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהַקְרִיבוּ הַקְהָל פָּר בֶּן־בָּקָר לַחֲטָאת וַהֲבִיאוּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד:</p>

(10) כאשר יורם. מאותן אמוּרין המפורשין בשור זבח השלמים, וכי מה פירש צנח השלמים שלא פירש כאן, אלא להקישו לשלמים, מה שלמים לשמן, אף זה לשמו, ומה שלמים שלום לעולם, אף זה שלום לעולם. ובשחטת קדשים (וצחים מט): מזריכו ללמוד הימנו, שאין למדין למד מן הלמד צקדשים, צפרק איזהו מקומן: על הכבד על הכליות על ראשו ועל כרעיו. כולן לשון חוספת הן, כמו מלצד:

(12) אל מקום טהור. לפי שיש מחוץ לעיר מקום מוכן לטומאה להשליך אצנים מנוגעות ולבית הקצרות, הוצרך לומר מחוץ למחנה, זה שהוא חוץ לעיר, שיהא המקום טהור: מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות, ובבית עולמים חוץ לעיר, מו שפירשוהו רבותינו במס' יומא (סח). ובסנהדרין (מז): אל שפך הדשן. מקום ששופכין בו הדשן המסולק מן המזבח, כמו שנאמר והוציא את הדשן אל מחוץ למִשְׁכָּה (להלן ו, ד): על שפך הדשן ישרף. שאין תלמוד לומר, אלא מלמד שאפילו אין שם דשן:

(13) עדת ישראל. אלו סנהדרין: ונעלם דבר. טעו להורות באחת מכל כריתות שבתורה שהוא מותר (הוריות ז): הקהל ועשו. שעשו צבור על פיהם:

15	And the elders of the congregation shall lay their hands upon the head of the bullock before the LORD; and the bullock shall be killed before the LORD.	וְסִמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה וְשָחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה:	וְיִסְמְכוּ סִבֵּי כְנִשְׁתָּא יָת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרָא קֳדָם יי וְיִכּוּס יָת תּוֹרָא קֳדָם יי:
16	And the anointed priest shall bring of the blood of the bullock to the tent of meeting.	וְהָבִיא הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ מִדָּמָם הַפָּר אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד:	וְיַעֲלֵל כְּהֵנָא רַבָּא מִדָּמָא דְּתּוֹרָא לְמִשְׁכַּן זְמָנָא:
17	And the priest shall dip his finger in the blood, and sprinkle it seven times before the LORD, in front of the veil.	וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶצְבָּעוֹ מִן־הַדָּם וַהֲזִה שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת־פָּנֵי הַפָּרֹכֶת:	וְיִטְבּוֹל כְּהֵנָא אֶצְבָּעֵיהּ מִן דָּמָא וְיַדֵּי שֶׁבַע זְמַנִּין קֳדָם יי קֳדָם פְּרוּכָתָא:
18	And he shall put of the blood upon the horns of the altar which is before the LORD, that is in the tent of meeting, and all the remaining blood shall he pour out at the base of the altar of burnt-offering, which is at the door of the tent of meeting.	וּמִן־הַדָּם יִתֵּן עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל־הַדָּם יִשְׁפֹךְ אֶל־יְסוּדֵי מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וּמִן דָּמָא יִתִּין עַל קַרְנֹת מִדְּבָחָא דְקֳדָם יי דְּכַמְשָׁפִין זְמָנָא וְיָת כָּל דָּמָא יִשְׁפּוֹךְ לְיִסּוּדָא דְּמִדְּבָחָא דְעֹלָתָא דְּבִתְרַע מִשְׁכַּן זְמָנָא:
19	And all the fat thereof shall he take off from it, and make it smoke upon the altar.	וְאֵת כָּל־חִלְבּוֹ יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ:	וְיָת כָּל תְּרֻבִּיהּ יַפְרִישׁ מִנֶּיהּ וְיִסִּיק לְמִדְּבָחָא:
20	Thus shall he do with the bullock; as he did with the bullock of the sin-offering, so shall he do with this; and the priest shall make atonement for them, and they shall be forgiven.	וַעֲשֵׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לַפָּר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה־לּוֹ וְכִפֹּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם:	וְיַעֲבִיד לְתּוֹרָא כְּמָא דְעַבֵּד לְתּוֹרָא דְחַטָּאתָא כֵּן יַעֲבִיד לֵיהּ וְיִכְפֹּר עֲלֵיהוֹן כְּהֵנָא וְיִשְׁתַּכֵּיב לְהוֹן:
21	And he shall carry forth the bullock without the camp, and burn it as he burned the first bullock; it is the sin-offering for the assembly.	וְהוֹצִיא אֶת־הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרַף אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֶת־הַפָּר הָרִאשׁוֹן חַטָּאת הַקֹּהֶל הוּא: (פ)	וְיַפִּיק יָת תּוֹרָא לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְיִזְקִיד יְתֵיהּ כְּמָא דְּאִזְקִיד יָת תּוֹרָא קֳדָמָא חַטַּת קֹהֶלָא הוּא:

(17) את פני הפרכת. ולמעלה הוא אומר את פני פרכת הקדש, משל למלך שסרחה עליו מדינה, אם מעוטה סרחה פמליא שלו מתקיימת, ואם כולם סרחו, אין פמליא שלו מתקיימת, אף כאן כשחטא כהן משיח עדיין שם קדושת המקום על המקדש, משחטאו כולם ח"ו נסתלקה הקדושה (זכאים מא:):

(18) יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. זה יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח:
(19) ואת כל חלבו ירים. ואע"פ שלא פירש כאן יותרת ושתי כליות, למדין הם מועָה לפר כאשר עשה וגו'. ומפני מה לא נתפרשו צו, תנא דזיר ר' ישמעאל, משל למלך שזעם על אהבו, ומיעט בסרחונו מפני חיבתו (שם):
(20) ועשה לפר. זה, כאשר עשה לפר החטאת כמו שפורש צפר כהן משיח, להציא יותרת ושתי כליות, שפירש שם מה שלא פירש כאן, ולכפול במצות העבודות, ללמד שאם חסר אחת מכל המתנות פסול, לפי שמצינו בניתינן על המזבח החיצון שנחנן במתנה אחת כפר, הוֹרֵךְ לומר כאן שמתנה אחת מהן מעכבת:

22	When a ruler sinneth, and doeth through error any one of all the things which the LORD his God hath commanded not to be done, and is guilty:	אם רבא יחוב ויעביר חד מכל פקודיא דיי אלהיה דלא כשרין לאתעבדא בשלו ייחוב:	אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות יהוה אלהיו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם:	22
23	if his sin, wherein he hath sinned, be known to him, he shall bring for his offering a goat, a male without blemish.	או אתידע ליה חובתיה דחב בה וייתי ית קורבניה צפיר פר עזין דכר שלים:	או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים:	23
24	And he shall lay his hand upon the head of the goat, and kill it in the place where they kill the burnt-offering before the LORD; it is a sin-offering.	ויסמוך ידיה על ריש צפירא ויכוס יתיה באתרא דיכוס ית עלתא קדם יי חטאת הוא:	וסמוך ידו על ראש השעיר ושחט אותו במקום אשר ישחט את העלה לפני יהוה חטאת הוא:	24
25	And the priest shall take of the blood of the sin-offering with his finger, and put it upon the horns of the altar of burnt-offering, and the remaining blood thereof shall he pour out at the base of the altar of burnt-offering.	ויסב כהנא מדמא דחטאת באצבעיה ויתין על קרנת מדבחה דעלתא וית דמיה ישפוך ליסודא דמדבחה דעלתא:	ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת דמו ישפך אל-יסוד מזבח העלה:	25
26	And all the fat thereof shall he make smoke upon the altar, as the fat of the sacrifice of peace-offerings; and the priest shall make atonement for him as concerning his sin, and he shall be forgiven.	וית כל תרביה וסיק למדבחה כתירב נכסת קודשיא ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה וישתביק ליה:	ואת כל חלב ואת-המזבחה כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו: (פ)	26
27	And if any one of the common people sin through error, in doing any of the things which the LORD hath commanded not to be done, and be guilty:	ואם אנש חד יחוב בשלו מעמא דארעא במעבדיה חד מפקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ויחוב:	ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם:	שסי
28	if his sin, which he hath sinned, be known to him, then he shall bring for his offering a goat, a female without blemish, for his sin which he hath sinned.	או אתידע ליה חובתיה דחב וייתי קורבניה צפירת עזי שלמא נוקבא על חובתיה דחב:	או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא:	28

(22) אשר נשיא יחטא. לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לז להציא כפרה על שגגתו, ק"ו שמתחרט על זדונותיו:

(23) או הודע. כמו אם הודע הדבר, הרצה לו יש שמשמעין צלשון אם, ואם במקום לו, וכן לו נודע כי שור נגח הוא (שמות

כא, לו): הודע אליו. כשחטא היה סבור שהוא היתר, ולאחר מכן נודע לו שאיסור היה:

(24) במקום אשר ישחט את העולה. צלפון שהוא מפורש בעולה: חטאת הוא. לשמו כשר, שלא לשמו פסול:

(25) ואת דמו. שירי הדם:

(26) כחלב זבח השלמים. כאותן אמורין המפורשים בעז, האמור אלל שלמים:

29	And he shall lay his hand upon the head of the sin-offering, and kill the sin-offering in the place of burnt-offering.	וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחֲטָאת וְשָׁחַט אֶת־הַחֲטָאת בַּמָּקוֹם הַזֶּה:	וְסָמַךְ יָת יָדִיהָ עַל רִישׁ חֲטָאתָא וְיַכּוּס יָת חֲטָאתָא בְּאַתְרָא דְעֻלְתָּא:
30	And the priest shall take of the blood thereof with his finger, and put it upon the horns of the altar of burnt-offering, and all the remaining blood thereof shall he pour out at the base of the altar.	וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:	וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדָּמָהּ בְּאַצְבָּעִיהָ וְיַתִּין עַל קַרְנֵת מִדְבָּחָא דְעֻלְתָּא וְיָת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ לִיסוּדָא דְמִדְבָּחָא:
31	And all the fat thereof shall he take away, as the fat is taken away from off the sacrifice of peace-offerings; and the priest shall make it smoke upon the altar for a sweet savour unto the LORD; and the priest shall make atonement for him, and he shall be forgiven.	וְאֶת־כָּל־חֲלִיבָהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר הוֹסֵר חֲלֵב־מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לַרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ: (פ)	וְיָת כָּל תְּרֵבָהּ יַעֲדִי כַמָּא דְאַתְעֵדָא תְּרֵב מֵעַל נִכְסַת קוּדְשִׁיא וְיַסִּיק כַּהֲנָא לְמִדְבָּחָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יי וְיַכְפֹּר עֲלוּהִי כַהֲנָא וְיִשְׁתַּבֵּי לִיה:
32	And if he bring a lamb as his offering for a sin-offering, he shall bring it a female without blemish.	וְאִם־כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לַחֲטָאת נִקְבָּה תָּמִימָה יְבִיאָנָה:	וְאִם אָמַר יִיתִי קוּרְבָנִיהָ לַחֲטָאתָא נִקְבָּא שְׁלָמָא יִיתִינָה:
33	And he shall lay his hand upon the head of the sin-offering, and kill it for a sin-offering in the place where they kill the burnt-offering.	וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחֲטָאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לַחֲטָאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה:	וְסָמַךְ יָת יָדִיהָ עַל רִישׁ חֲטָאתָא וְיַכּוּס יָתֵהּ לַחֲטָאתָא בְּאַתְרָא דְיַכּוּס יָת עֻלְתָּא:
34	And the priest shall take of the blood of the sin-offering with his finger, and put it upon the horns of the altar of burnt-offering, and all the remaining blood thereof shall he pour out at the base of the altar.	וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:	וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדָּמָא דְחֲטָאתָא בְּאַצְבָּעִיהָ וְיַתִּין עַל קַרְנֵת מִדְבָּחָא דְעֻלְתָּא וְיָת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ לִיסוּדָא דְמִדְבָּחָא:
35	And all the fat thereof shall he take away, as the fat of the lamb is taken away from the sacrifice of peace-offerings; and the priest shall make them smoke on the altar, upon the offerings of the LORD made by fire; and the priest shall make atonement for him as touching his sin that he hath sinned, and he shall be forgiven.	וְאֶת־כָּל־חֲלִיבָהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר יוֹסֵר חֲלֵב־הַכֶּשֶׁב־מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם הַמִּזְבֵּחַ עַל אֲשֵׁי יְהוָה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ: (פ)	וְיָת כָּל תְּרֵבָהּ יַעֲדִי כַמָּא דְמִתְעֵדָא תְּרֵב אָמַר מִנְכַּסַּת קוּדְשִׁיא וְיַסִּיק כַּהֲנָא יָתֵהוּן לְמִדְבָּחָא עַל קוּרְבָנֵי דְיי וְיַכְפֹּר עֲלוּהִי כַהֲנָא עַל חֻבְתִּיהָ דְחָב וְיִשְׁתַּבֵּי לִיה:

(31) כאשר הוסר חלב מעל זבח השלמים. כאימורי עז האמורים בשלמים:

(33) ושחט אותה לחטאת. שמה שחטתה לשם חטאת:

(35) כאשר יוסר חלב הכשב. שנתנו אמורין ואלֵהָ, אף חטאת כשהיא צאה כצבה טעונה חֵלְיָה עם האמורין: על אשי ה'. על מדורות האש העשויות לשם, פואיל"ש צלע"ו:

<p>v And if any one sin, in that he heareth the voice of adjuration, he being a witness, whether he hath seen or known, if he do not utter it, then he shall bear his iniquity;</p>	<p>וְאִם אִישׁ יִשְׁמָע קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָה עֵד אוֹ רֹאֶה אוֹ יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׁאַ עֲוֹנוֹ: חֻבֵּיהָ:</p>	<p>*ב וְנִפְשׁ כִּי־תִחַטָּא וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָה עֵד אוֹ רֹאֶה אוֹ יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׁאַ עֲוֹנוֹ:</p>
<p>2 or if any one touch any unclean thing, whether it be the carcass of an unclean beast, or the carcass of unclean cattle, or the carcass of unclean swarming things, and be guilty, it being hidden from him that he is unclean;</p>	<p>אוֹ אִישׁ יִקְרַב בְּכָל מַדְעָם מִסֵּאֵב אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה מִסֵּאֵב אוֹ בְּנִבְלַת בְּעִירָא מִסֵּאֵב אוֹ בְּנִבְלַת רְחִישׁ מִסֵּאֵב וַיְהִי מְכֻסָּא מִנִּיהָ וְהָיָה מִסֵּאֵב וְחָב:</p>	<p>2 אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגְעַל בְּכָל־דְּבָר טֵמֵא אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טֵמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טֵמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שָׂרָץ טֵמֵא וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהָיָה טֵמֵא וְאָשָׁם:</p>
<p>3 or if he touch the uncleanness of man, whatsoever his uncleanness be wherewith he is unclean, and it be hid from him; and, when he knoweth of it, be guilty;</p>	<p>אוֹ אִישׁ יִקְרַב בְּסֹאֲבַת אִנְשָׁא לְכָל סֹאֲבַתִּיהָ דִּי־סֵאֵב בָּהּ וַיְהִי מְכֻסָּא מִנִּיהָ וְהָיָה יָדַע וְחָב:</p>	<p>3 אוֹ כִי יִגְעַל בְּטֵמֵאֵת אָדָם לְכָל טֵמֵאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהָיָה יָדַע וְאָשָׁם:</p>
<p>4 or if any one swear clearly with his lips to do evil, or to do good, whatsoever it be that a man shall utter clearly with an oath, and it be hid from him; and, when he knoweth of it, be guilty in one of these things;</p>	<p>אוֹ אִישׁ אֲרִי יִקְרַב לְפִרְשָׁא בְּשִׁפְתָּיו לְאִבְרָשָׁא אוֹ לְאִיטְבָּא לְכָל דִּי־פִרִּישׁ אִנְשָׁא בְּקִיּוּם וַיְהִי מְכֻסָּא מִנִּיהָ וְהָיָה יָדַע וְחָב לְחֻדָּא מֵאֵלִין:</p>	<p>4 אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבִטָּא בְּשִׁפְתֶּיהָ לְהַרְעוֹ אוֹ לְהִיטִיב לְכָל אֲשֶׁר יִבְטָא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהָיָה יָדַע וְאָשָׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה:</p>
<p>5 and it shall be, when he shall be guilty in one of these things, that he shall confess that wherein he hath sinned;</p>	<p>וַיְהִי אִישׁ יִחַב לְחֻדָּא מֵאֵלִין וַיִּנְדֵּי דְחָב עָלֶיהָ:</p>	<p>5 וְהָיָה כִּי־אָשָׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְנַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ:</p>
<p>6 and he shall bring his forfeit unto the LORD for his sin which he hath sinned, a female from the flock, a lamb or a goat, for a sin-offering; and the priest shall make atonement for him as concerning his sin.</p>	<p>וַיָּבִיִּא אֶת־אֲשָׁמוֹ לִיהוָה עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָּה מִן־הַצֹּאן בְּשִׁבְעָה אוֹ־שְׁעִירַת עִזִּים לְחֻטָּאת וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן מַחְטָאתוֹ:</p>	<p>6 וְהָבִיִּא אֶת־אֲשָׁמוֹ לִיהוָה עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָּה מִן־הַצֹּאן בְּשִׁבְעָה אוֹ־שְׁעִירַת עִזִּים לְחֻטָּאת וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן מַחְטָאתוֹ:</p>

- (1) ושמעה קול אלה. בדבר שהוא עד צו, שהשזיעוהו שזועה שאם יודע לו בעדות שיעיד לו:
(2) או נפש אשר תגע וגו'. ולאחר הטומאה הזו יאכל קדשים, או יכנס למקדש, שהוא דבר שזדונו כרת, במסכת שזועות
(1.) נדרש כן: ונעלם ממנו. הטומאה: ואשם. צאכילת קודש או צזילת מקדש:
(3) בטומאת אדם. זו טומאת מת: לכל טומאתו. לרבות טומאת מגע זצין וזבות: אשר ישמא. לרבות הנוגע צזועל נדה: בה. לרבות צזועל נצלת עוף טהור: ונעלם. ולא ידע. ששכח הטומאה: ואשם. צאכילת קודש או צזילת מקדש:
(4) בשפתיים. ולא צלצ: להרע. לעצמו: או להיטיב. לעצמו כגון אוכל ולא אוכל אישן ולא אישן: לכל אשר יבטא. לרבות לשעבר (שזועות כו.). ונעלם ממנו. ועבר על שזועתו. כל אלה צקרבן עולה ויורד כמפורש כאן, אצל שזועה שיש צה כפירת ממון אינה צקרבן זו אלא צאשם:

7	<p>And if his means suffice not for a lamb, then he shall bring his forfeit for that wherein he hath sinned, two turtle-doves, or two young pigeons, unto the LORD: one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering.</p>	<p>וְאִם לֹא תִמְצֵא יָדָיו כְּמִסַּת סִיחָא וְיִיתִי יֵת חֹבְתִיהָ דְחָב תָּרִין שְׁפָנִינִין אוֹ תָּרִין בְּנֵי יוֹנָה לְקֹדֶם יְיָ חֵד לְחַטָּאת וְחֵד לַעֲלֹתָ:</p>	<p>וְאִם-לֹא תִגִּיעַ יָדוֹ הֵי שֶׁהָ וְהָבִיא אֶת-אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ-שְׁנֵי בְנֵי-יוֹנָה לַיהוָה אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לַעֲלֹה:</p>	7
8	<p>And he shall bring them unto the priest, who shall offer that which is for the sin-offering first, and pinch off its head close by its neck, but shall not divide it asunder.</p>	<p>וְיִיתִי יְתֵהוּן לְזֹת כְּהֵנָּה וְיִקְרִיב יֵת דְּלַחַטָּאת קַדְמוֹתָא וְיִמְלֹק יֵת רִישֶׁיהָ מִקַּבִּיל קַדְלִיהָ וְלֹא יִפְרִישׁ:</p>	<p>וְהָבִיא אֹתָם אֶל-הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת-אֲשֶׁר לְחַטָּאת רִאשׁוֹנָה וְיִמְלֹק אֶת-רֹאשׁוֹ מִמּוֹל עֲרָפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל:</p>	8
9	<p>And he shall sprinkle of the blood of the sin-offering upon the side of the altar; and the rest of the blood shall be drained out at the base of the altar; it is a sin-offering.</p>	<p>וְיָדִי מִדָּמָא דְּחַטָּאתָא עַל כְּתָל מִדְּבָחָא וְדִישְׁתָּאָר בְּדָמָא יִתְמַצִּי לִיסוּדָא דְּמִדְּבָחָא חַטָּאתָא הוּא:</p>	<p>וְהִזָּה מִדָּם הַחַטָּאת עַל-קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנֶּשְׁאָר בְּדָם יִמָּצָה אֶל-יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא:</p>	9
10	<p>And he shall prepare the second for a burnt-offering, according to the ordinance; and the priest shall make atonement for him as concerning his sin which he hath sinned, and he shall be forgiven.</p>	<p>וְיֵת הַשֵּׁנִי יַעֲבִיד עֲלֹתָא בְּדַחֲזִי וְיִכְפֹּר עֲלוּהִי כְּהֵנָּה מִחֹבְתִיהָ דְּחָב וְיִשְׁתַּבֵּיחַ לִיהָ:</p>	<p>וְאֶת-הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר-חָטָא וְנִסְלַח לוֹ: (ס)</p>	10
11	<p>But if his means suffice not for two turtledoves, or two young pigeons, then he shall bring his offering for that wherein he hath sinned, the tenth part of an ephah of fine flour for a sin-offering; he shall put no oil upon it, neither shall he put any frankincense thereon; for it is a sin-offering.</p>	<p>וְאִם לֹא תִדְבִּיק יָדָיו לְתָרִין שְׁפָנִינִין אוֹ לְתָרִין בְּנֵי יוֹנָה וְיִיתִי יֵת קֹרֶבְנִיהָ דְּחָב חֵד מִן עֶסְרָא בְּתֵלֶת סָאִין סוּלְתָא לְחַטָּאתָא לֹא יִשְׂנִי עָלֶיהָ מִשְׁחָא וְלֹא יִתִּין עָלֶיהָ לְבֹנֶתָא אֲרִי חַטָּאתָא הִיא:</p>	<p>וְאִם-לֹא תִשְׁגִּי יָדוֹ לְשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ לְשְׁנֵי בְנֵי-יוֹנָה וְהָבִיא אֶת-קֹרְבָנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירֶת הָאֶפֶה סֵלֶת לְחַטָּאת לֹא-יִשִּׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלֶיהָ לְבִנָּה כִּי חַטָּאת הוּא:</p>	שביעי
12	<p>And he shall bring it to the priest, and the priest shall take his handful of it as the memorial-part thereof, and make it smoke on the altar, upon the offerings of the LORD made by fire; it is a sin-offering.</p>	<p>וְיִיתֵינָהּ לְזֹת כְּהֵנָּה וְיִקְמוֹץ כְּהֵנָּה מִנֶּה מְלִי קְמָצִיהָ יֵת אֲדָכְרָתָהּ וְיִסִּיק לְמִדְּבָחָא עַל קֹרְבָנֵי דִּי חַטָּאתָא הִיא:</p>	<p>וְהָבִיאהָ אֶל-הַכֹּהֵן וְקִמָּץ הַכֹּהֵן מִמֶּנָּה מְלֹא קְמָצוֹ אֶת-אֲזָכְרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ עַל אֲשֵׁי יְהוָה חַטָּאת הוּא:</p>	12

(8) והקריב את אשר לחטאת ראשונה. חטאת קודמת לעולה למה הדבר דומה לפרקליט שנכנס לרשות, ריזה פרקליט נכנס דורון אחריו (זכמים ז:). ולא יבדיל. אינו מולק אלא סימן אחד (חולין כא:). עורף. הוא גובה הראש המשופע לזד הנאור: מול עורף. מול הראש את העורף, והוא אורך כל אחורי הנאור:
 (9) והזה מדם החטאת. בעולה לא הטעין אלא מזוי, ובחטאת הזזה ומזוי, אחוז בעורף וממזוי, והדם ניתז והולך למזבח (זכמים טז:). חטאת הוא. לשמה כשרה, שלא לשמה פסולה:
 (10) כמשפט. כדת האמור בעולת העוף של נדבה זראש הפרשה:
 (11) כי חטאת הוא. ואין צדין שיהא קרצנו מהדר (מנחות ו:).
 (12) חטאת הוא. נקמנה ונקמרה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה:

<p>And the priest shall make atonement for him as touching his sin that he hath sinned in any of these things, and he shall be forgiven; and the remnant shall be the priest's, as the meal-offering.</p>	<p>13 וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל-חַטָּאתוֹ וְאֶשֶׁר-חָטָא מֵאֵלֶּה חֹבֶבְתֶּיהָ דָּחַב מִחֻדָּא מֵאֲלִין וְנִסְלַח לוֹ וְהִיתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה: (ס)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying: If any one commit a trespass, and sin through error, in the holy things of the LORD, then he shall bring his forfeit unto the LORD, a ram without blemish out of the flock, according to thy valuation in silver by shekels, after the shekel of the sanctuary, for a guilt-offering.</p>	<p>14 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: 15 נֶפֶשׁ כִּי-תִמְעַל מֵעַל וְחַטָּאת בְּשִׁגְגָה מִקֹּדֶשׁ יְהוָה וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאן בְּעֶרְכָּהּ כֶּסֶף-שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם:</p>
<p>And he shall make restitution for that which he hath done amiss in the holy thing, and shall add the fifth part thereto, and give it unto the priest; and the priest shall make atonement for him with the ram of the guilt-offering, and he shall be forgiven.</p>	<p>16 וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְאֵת-חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֶף עָלָיו וְנָתַן אוֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יִכְפֹּר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: (פ)</p>
<p>And if any one sin, and do any of the things which the LORD hath commanded not to be done, though he know it not, yet is he guilty, and shall bear his iniquity.</p>	<p>17 וְאִם-נֶפֶשׁ כִּי תַחַטָּא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל-מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְלֹא-יָדָע וְאֲשָׁם וְנִשָּׂא עֹנֹו:</p>

(13) על חטאתו אשר חטא. כאן שנה הכחוז, שהרי צעשירות וצדלות נאמר מחטאתו, וכאן צדלי דלות נאמר על חטאתו, דקדקו רבותינו (כריתות כו:) מכאן שאם חטא כשהוא עשיר והפריש מעות לכשזה או שעירה והעני, יציא ממקצתן שתי תורים, הפריש מעות לשתי תורים והעני, יציא ממקצתן עשירית האופה, (לכך נאמר מחטאתו), הפריש מעות לעשירית האופה והעשיר, יוסיף עליהן ויציא קרבן עשיר, לכך נאמר כאן על חטאתו: מאחת משלש כפרות האמורות צענין, או צעשירות, או צדלות, או צדלי דלות. ומה תלמוד לומר, שיכול העמוקים שזהם יהיו צכשזה או שעירה, והקלין יהיו צעוף, והקלין שצקלין יהיו צעשירות האופה, תלמוד לומר מאחת מאלה, להשוות קלין לחמורין לכשזה ושעירה אם השיגה ידו, ואת החמורין לקלין לעשירית האופה צדלי דלות (ת"כ פרק יט, י): והיתה לכהן כמנחה. ללמד על מנחת חוטא שיהיו שירה נאכלין, זהו לפי פשוטו. ורבותינו דרשו (שם יא. מנחות עג:), והיתה לכהן, ואם חוטא זה כהן הוא, תהא כשאר מנחת נדבת כהן, שהוא קליל תהיה לא תאכל (ויקרא ו, טז):

(15) כי תמעל מעל. אין מעילה בכל מקום אלא שינוי (ת"כ פרשתא יא, יב), וכן הוא אומר וימעלי צאלהי צבתיקהם ויזינו אחריו צללי עמי הארץ (דברי הימים"א ה, כה), וכן הוא אומר צסוטה וימעלה צו מעל (צמדצה, יב): וחטאה בשגגה מקדשי ה'. שנהנה מן ההקדש, והיכן הוזהר, נאמר כאן חטא, ונאמר להלן חטא צתרומה ולא יצאו עלי חטא (ויקרא כב, ט), מה להלן הוזהר אף כאן הוזהר, אי מה להלן לא הוזהר אלא על האוכל אף כאן לא הוזהר אלא על האוכל, תלמוד לומר תמעול מעל ריבה (מעילה יח:). מקדשי ה'. המיוחדים לשם, יצאו קדשים קלים: איל. ל"קשה, כמו ואת אילי הארץ לקח (יחזקאל יז, יג), אף כאן קשה צן שמי שנים: בערכך כסף שקלים. שיהא שוה שמי סלעים: (16) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם. קרן וחומש להקדש (כריתות כו:):

18	And he shall bring a ram without blemish out of the flock, according to thy valuation, for a guilt-offering, unto the priest; and the priest shall make atonement for him concerning the error which he committed, though he knew it not, and he shall be forgiven.	וְהָבִיא אֵיל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכֵּךְ לְאַשֶׁם אֶל־הַכֹּהֵן וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שְׁגָגָתוֹ אֲשֶׁר־שָׁגָג וְהוּא לֹא־יָדַע וְנִסְלַח לּוֹ: וַיִּתֵּי דָכַר שְׁלִים מִן עֹנָא בְּפִרְסָנִיהּ לְאַשְׁמָא לְוֹת כְּהֵנָא וּכְפַר עֲלוּהִי כְהֵנָא עַל שְׁלוּתִיהּ דְּאַשְׁתְּלִי וְהוּא לָא יָדַע וַיִּשְׁתַּבֵּי לִיהּ:	18
19	It is a guilt-offering—he is certainly guilty before the LORD.	אֲשֶׁם הוּא אֲשֶׁם אֲשֶׁם אֲשָׁמָא הוּא עַל חֻבַּתִּיהּ דְּחָב אֲשָׁמָא יִקְרִיב קָדָם יי:	19
20	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	20
21	If any one sin, and commit a trespass against the LORD, and deal falsely with his neighbour in a matter of deposit, or of pledge, or of robbery, or have oppressed his neighbour;	נֶפֶשׁ כִּי תִחַטָּא וּמַעַלָּה מַעַל בִּיהוָה וּכְחָשׁ בַּעֲמִיתוֹ בַּפְקָדוֹן אִו־בְּתִשּׁוּמַת יָד אוֹ בְּגִזְל אוֹ עָשָׂק אֶת־עַמִּיתוֹ: אִנְשׁ אֲרִי יְחֹבֵב וַיִּשְׁקֵר שְׁקֵר קָדָם יי וַיִּכְדִּיב בְּחִבְרִיהּ בַּפְקָדָנָא אוֹ בְּשִׁוְתַפּוֹת יָדָא אוֹ בְּגִזְלָא אוֹ עָשָׂק יֵת חִבְרִיהּ:	21
22	or have found that which was lost, and deal falsely therein, and swear to a lie; in any of all these that a man doeth, sinning therein;	אוֹ־מֵצָא אֲבֵדָה וּכְחָשׁ בָּהּ וַנִּשְׁבַּע עַל־שְׁקֵר עַל־אֲחַת מִכָּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטָא בְּהוֹן: אוֹ אֲשַׁכַּח אֲבִידָתָא וַיִּכְדִּיב בָּהּ וַאֲשַׁתְּבַע עַל שְׁקָרָא עַל חֲדָא מִכָּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטָא בְּהוֹן:	22

(17) ולא ידע ואשם והביא. הענין הזה מדבר במי שבא ספק כרת לידו ולא ידע אם עבר עליו אם לאו, כגון חֶלֶב ושומן לפניו, וכסבור ששחיתוהו היתר, ואכל את האחת, אמרו לו אחת של חֶלֶב הייתה, ולא ידע אם זו של חֶלֶב אכל, הרי זה מביא אשם תלוי ומגין עליו כל זמן שלא נודע לו שודאי חטא, ואם יודע לו לאחר זמן יציא חטאת: ולא ידע ואשם ונשא עונו. (ת"כ) ר' יוסי הגלילי אומר (שם פרשתא יב, ז), הרי הכתוב ענש את מי שלא ידע, על אחת כמה וכמה שיעניש את שידע. רבי יוסי אומר (שם): אם נפשך לידע מתן שכרן של צדיקים, לא ולמד מאדם הראשון, שלא נטוה אלא על מצות לא תעשה, ועבר עליה, ראה כמה מיתות נקנסו עליו ולדורותיו, וכי איזו מדה מרובה, של טובה או של פורענות, הוי אומר מדה טובה, אם מדת פורענות המעוטה ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו, מדה טובה המרובה, היושב לו מן הפגולין והנותרות והמתענה ביום הכיפורים, על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות. ר' עקיבא אומר (שם יא) הרי הוא אומר על פי ב' עדים או ג' עדים וגו' (דברים יז, ו), אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט לך הכתוב בג', אלא להביא שלישי להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו לענין עונש והזמה, אם כך ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה. ר' אלעזר בן עזריא אומר פי' תְּקַזֹּר קְזִיךְ בְּשָׂדֶךְ (דברים כד, יט) וְשָׂכַסְתָּ עוֹמֵר בְּשָׂדֶךְ (שם יג), הרי הוא אומר למען יזכרך וגו', קצב הכתוב זכרה למי שבא על ידו מצוה בלא ידע, אמור מעתה היתה סלע זרורה בזנפיו, ונפלה הימנו, ומאפה העני ונתפרנס בה, הרי הקצ"ה קובע לו זכרה:

(18) בערכך לאשם. צערך האמור למעלה: אשר שגג והוא לא ידע. הא אם ידע לאחר זמן לא נחכפר לו באשם זה, עד שיציא חטאת, הא למה זה דומה, לעגלה ערופה שנתערפה ואח"כ נמצא ההורג, הרי זה ירהג (ת"כ פרק כא, ב):

(19) אשם הוא אשם אשם. הראשון כולו קמץ שהוא שם דבר, והאחרון חזיו קמץ וחזיו פתח שהוא לשון פעל, ואם תאמר מקרא שלא לזרוך הוא, כבר נדרש הוא בת"כ (פרק כא, ג): אשם אשם. להביא אשם שפחה חרופה שיהא איל (בן שתי שנים) [שה שתי סלעים]. יכול שאני מרבה אשם נזיר ואשם מזורע תלמוד לומר, הוא:

(21) נפש כי תחטא. אמר ר' עקיבא (שם פרק כב, ד) מה תלמוד לומר ומעלה מעל זה', לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו עושה אלא צעדים וצטטר, לפיכך בזמן שהיא מכחש, מכחש צעדים וצטטר, אצל המפקיד אצל חבירו ואינו רואה שחמד צו נשמה אלא שלישי שציניהם, לפיכך כשהוא מכחש, מכחש בשלישי שציניהם: בתשומת יד. שָׁשׁ צידו ממון להסתפק, או במלוה: או בגזל. שגזל מידו כלום: או עשק. הוא שכר שכיר:

<p>23 then it shall be, if he hath sinned, and is guilty, that he shall restore that which he took by robbery, or the thing which he hath gotten by oppression, or the deposit which was deposited with him, or the lost thing which he found,</p>	<p>וְהָיָה כִּי־יִחַטֵּא וְאָשָׁם וְהָשִׁיב אֶת־הַגְּזוּלָה אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֶת־הָעֶשֶׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אוֹ אֶת־הַפְּקָדוֹן אֲשֶׁר הִפְקֵד אֹתוֹ אוֹ אֶת־הָאֵבֶדָה אֲשֶׁר מָצָא:</p>	<p>23 וְהָיָה כִּי־יִחַטֵּא וְאָשָׁם וְהָשִׁיב אֶת־הַגְּזוּלָה אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֶת־הָעֶשֶׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אוֹ אֶת־הַפְּקָדוֹן אֲשֶׁר הִפְקֵד אֹתוֹ אוֹ אֶת־הָאֵבֶדָה אֲשֶׁר מָצָא:</p>
<p>24 or any thing about which he hath sworn falsely, he shall even restore it in full, and shall add the fifth part more thereto; unto him to whom it appertaineth shall he give it, in the day of his being guilty.</p>	<p>אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשָׁקֵר וְשָׁלַם אֹתוֹ בְּרֵאשֹׁו וְחִמְשָׁתָיו יִסֵּף עָלָיו לְדָהוּא דִּילִיָּה וְהִנְגִּיָּה בְיוֹמָא דְחֻבָּתֵיהּ:</p>	<p>אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשָׁקֵר וְשָׁלַם אֹתוֹ בְּרֵאשֹׁו וְחִמְשָׁתָיו יִסֵּף עָלָיו לְדָהוּא דִּילִיָּה וְהִנְגִּיָּה בְיוֹמָא דְחֻבָּתֵיהּ:</p> <p>מפטיר</p>
<p>25 And he shall bring his forfeit unto the LORD, a ram without blemish out of the flock, according to thy valuation, for a guilt-offering, unto the priest.</p>	<p>וְיָבִיא לַיהוָה אֵילָ תָמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ לְאָשָׁם אֶל־הַכֹּהֵן:</p>	<p>וְיָבִיא לַיהוָה אֵילָ תָמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ לְאָשָׁם אֶל־הַכֹּהֵן:</p> <p>25</p>
<p>26 And the priest shall make atonement for him before the LORD, and he shall be forgiven, concerning whatsoever he doeth so as to be guilty thereby.</p>	<p>וַיְכַפֵּר עָלָיו כֹּהֵן קָדָם יְיָ וַיִּשְׁתַּבֵּק לִיָּה עַל כָּדָא מִכֹּל דִּי־עָבִיד לְמַחֲבָּהּ:</p>	<p>וַיְכַפֵּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּסָּלַח לוֹ עַל־אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לְאִשְׁמָה בָּהּ: (פ)</p> <p>קיא פסוקים</p>

The Hafiara is Isaiah 43:21 – 44:23 on page 138. For Shabbat Zachor the mafkir and Hafiara are on page 165. On Shabbat HaHodesh read the Mafkir and Hafiara on page 173.

<p>VI And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p> <p>10</p>
<p>2 Command Aaron and his sons, saying: This is the law of the burnt-offering: it is that which goeth up on its firewood upon the altar all night unto the morning; and the fire of the altar shall be kept burning thereby.</p>	<p>צֹו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּזְרֶת הַעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מִזְבֵּחַ (בספרי תימן מוקדה במ"ם רגילה) עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַפֶּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּשְׂרָף בּוֹ:</p>	<p>צֹו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּזְרֶת הַעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מִזְבֵּחַ (בספרי תימן מוקדה במ"ם רגילה) עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַפֶּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּשְׂרָף בּוֹ:</p> <p>2</p>

(22) וכחש בה. שכפר על אחת מכל אלה אשר יעשה האדם לחטוא ולהשבע על שקר לכפירת ממון;

(23) כי יחטא ואשם. כשיכיר בעצמו לשוץ צחשוצה, ולדעת ולהתודות כי יחטא (ג"ס"א) וצדעתו להתודות כי חטא) ואשם:

(24) בראשו. הוא הקרן ראש הממון: וחמשותיו. (צ"ק קט). רצתה תורה חמשות הרצה לקרן אחת, שאם כפר בחומש ונשבע והודה חוזר ומציא חומש על אותו חומש, וכן מוסיף והולך עד שיחממט הקרן שנשבע עליו פחות משוה פרוטה: לאשר הוא לו. (לאפוקי צנו ושלוחו ת"כ) למי שהממון שלו:

(2) צו את אהרן. אין לו אלה לשון זרוז מיד ולדורות אר"ש ציזמר צריך הכתוב לזרוז צמקוס שיש צו חקרן כיס: זאת תורת העולה וגר. הרי הענין הזה צא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שיהא כשר כל הלילה (מגילה כא.), וללמד על הפסולין איזה אס עלה ירד, ואיזה אס עלה לא ירד, שכל תורה לרבות הוא צא, לומר תורה אחת לכל העולים, ואפילו פסולין, שאם עלו לא

<p>3 And the priest shall put on his linen garment, and his linen breeches shall he put upon his flesh; and he shall take up the ashes whereto the fire hath consumed the burnt-offering on the altar, and he shall put them beside the altar.</p>	<p>וּלְבַשׁ תִּכְבֹּה מְדוּ וּמִכְנָסֵי-בָד וּלְבַשׁ כֹּהֵן דְּבוּן וּמִכְנָסֵי דְבוּן יִלְבַּשׁ עַל בְּסָרְיָהּ וַיִּפְרִישׁ יָת דְּשָׁנָא דְּתִיכּוּל אִישָׁתָא יָת עֲלָתָא עַל מִדְבָּחָא וַיִּשְׁנִינָהּ בְּסִטְרָא מִדְבָּחָא:</p>	<p>3 וְלִבְשׁ תִּכְבֹּה מְדוּ וּמִכְנָסֵי-בָד וּלְבַשׁ עַל-בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת-הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת-הָעֵלָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ:</p>
<p>4 And he shall put off his garments, and put on other garments, and carry forth the ashes without the camp unto a clean place.</p>	<p>וַיִּשְׁלַח יָת לְבוּשׁוֹהִי וּלְבַשׁ לְבוּשֵׁי אַחֲרָיִן וַיִּפִּיק יָת דְּשָׁנָא לְמִפְרָא לְמִשְׁרִיתָא לְאַתֵּר דְּכִי:</p>	<p>וַיִּפְשֹׁט אֶת-בְּגָדָיו וּלְבַשׁ בְּגָדִים אַחֲרָיִם וַהֲוִיָּא אֶת-הַדָּשָׁן אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל-מָקוֹם טָהוֹר:</p>
<p>5 And the fire upon the altar shall be kept burning thereby, it shall not go out; and the priest shall kindle wood on it every morning; and he shall lay the burnt-offering in order upon it, and shall make smoke thereon the fat of the peace-offerings.</p>	<p>וְאִישָׁתָא עַל מִדְבָּחָא תִּהְיִי יִקְדָּא בִּיהּ לֹא תִסְפִּי וַיִּבְעֵר עֲלֶיהָ כֹּהֵן אֶשׁ בְּצֶפֶר בְּצֶפֶר וַיִּסְדֵּר עֲלֶיהָ עֲלָתָא וַיִּסִּיק עֲלֶיהָ תִרְבִּי נֶכֶסֶת קוֹדֶשְׁיָא:</p>	<p>5 וְהָאֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ תִּוָּקֵד-בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וְיִבְעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר וְעֵרֶךְ עָלֶיהָ הָעֵלָה וְהַקֶּטִּיר עָלֶיהָ חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים:</p>
<p>6 Fire shall be kept burning upon the altar continually; it shall not go out.</p>	<p>אִישָׁתָא תִּדְרִיא תִּהְיִי יִקְדָּא עַל מִדְבָּחָא לֹא תִסְפִּי:</p>	<p>6 אֵשׁ תָּמִיד תִּוָּקֵד עַל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה: (ס)</p>
<p>7 And this is the law of the meal-offering: the sons of Aaron shall offer it before the LORD, in front of the altar.</p>	<p>וְדָא אֲוִרִיתָא דְּמִנְחָתָא דִּיקְרְבוּן יָתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן קֳדָם יְיָ לְקֹדֶם מִדְבָּחָא:</p>	<p>וְזֹאת תֹּרַת הַמִּנְחָה הַקֹּלֶב אֹתָהּ בְּנֵי-אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל-פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>

ירדו: הוא העולה. למעט את הרוצח ואת הנרצח, וכיוצא בהן, שלא היה פסולן בקדש שנפסלו קודם שזאו לעזרה (כל הענין צ"כ (פרשתא, ח) וזכאים פ"ג ופ"ד):

(3) מדו בד. היא הכמות, ומה ת"ל מדו, שמהא כמדמו (ת"כ פרק ז, א): על בשרו. שלא יהא דבר חוץ צנתיס (ערכין ג:). והרים את הדשן. היה חותה מלא המחתה מן המאכלות הפנימיות ונותן במזרחו של כבש (תמיד כח:). הדשן אשר תאכל האש את העולה. ועשאתה דשן, מאותו דשן ירים תרומה: ושמו אצל המזבח. (על המזבח. מלא אצרים שעדיין לא נתאכלו, מחזירין על המזבח לאחר שחתה גחלים אינך ואינך ונטל מן הפנימיות שנאמר את העולה על המזבח (יומא מה:)).

(4) ופשט את בגדיו. אין זו חובה אלא דרך ארץ, שלא ילכך צהולא דשן צגדים שהוא משמש בהן תמיד, צגדים שצשל בהן קדרה לרצו אל ימזוג בהן כוס לרצו, לכך ולצש צגדים אחרים, פחותין מהן (יומא כג:). והוציא את הדשן. הַצָּבֹר צִפְפוֹת כשהוא קָצָה ואין מקום למערכה, מוציא משם (תמיד כח:). ואין זה חובה בכל יום, אצל התרומה חובה בכל יום:

(5) והאש על המזבח תוקד בו. ריבה כאן יקידות הרבה, על מוקדה, ואש המזבח תוקד בו, והאש על המזבח תוקד בו, אש תמיד תוקד על המזבח, כולן נדרשו צמס' יומא (מה). שנחלקו רבותינו צמנין המערכות שהיו שם: וערך עליה העולה. עולת תמיד היא תקדים (פסחים נח:). (צר"י ומנין שלא יהא דבר קודם על המערכה לתמיד של שחר, תלמוד לומר העולה עולה ראשונה) חלבי השלמים. אש יציאו שם שלמים. ורבותינו (שם נט). למדו מכאן עליה, על עולת הצוקר השלם כל הקרבנות כולם, מכאן שלא יהא דבר מאוחר לתמיד של צין הערבים:

(6) אש תמיד. אש שנאמר זה תמיד היא שמדליקין זה את הנרות שנאמר זה להַעֲלֹת גֵר קָמִיד (שמות כו, כ), אף היא מעל המזבח החיון תוקד (יומא מה:). לא תכבה. המכבה אש על המזבח עובר בשני לאוין:

(7) וזאת תורת המנחה. תורה אחת לכולן להטעין שמן ולצונה האמורין צענין. שיכול אין לי טעונות שמן ולצונה אלא

<p>8 And he shall take up therefrom his handful, of the fine flour of the meal-offering, and of the oil thereof, and all the frankincense which is upon the meal-offering, and shall make the memorial-part thereof smoke upon the altar for a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְקִמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמֶנֶה וְאֶת כָּל-הַלְבָנָה אֲשֶׁר עַל-הַמִּנְחָה וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רִיחַ נִיחֹחַ אֲזַכְּרֶתָהּ לַיהוָה:</p>	<p>8 וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְקִמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמֶנֶה וְאֶת כָּל-הַלְבָנָה אֲשֶׁר עַל-הַמִּנְחָה וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רִיחַ נִיחֹחַ אֲזַכְּרֶתָהּ לַיהוָה:</p>
<p>9 And that which is left thereof shall Aaron and his sons eat; it shall be eaten without leaven in a holy place; in the court of the tent of meeting they shall eat it.</p>	<p>וְהַנּוֹתֵרֶת מִמֶּנֶּה יֹאכְלוּ אֶהֱרֹן וּבָנָיו פֶּטִיר תֹּתְאָכִיל בְּאֶתֶר קֹדֶשׁ בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זְמָנָא יִיכָלוּנָה:</p>	<p>9 וְהַנּוֹתֵרֶת מִמֶּנֶּה יֹאכְלוּ אֶהֱרֹן וּבָנָיו מִצֹּת תֹּאכֵל בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ בַּחֲצֵר אֹהֶל-מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ:</p>
<p>10 It shall not be baked with leaven. I have given it as their portion of My offerings made by fire; it is most holy, as the sin-offering, and as the guilt-offering.</p>	<p>לֹא תֵאֲפֹחַ חֲמִץ חֲלָקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאֲשֵׁי קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וּכְאֲשָׁם:</p>	<p>10 לֹא תֵאֲפֹחַ חֲמִץ חֲלָקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאֲשֵׁי קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וּכְאֲשָׁם:</p>
<p>11 Every male among the children of Aaron may eat of it, as a due for ever throughout your generations, from the offerings of the LORD made by fire; whatsoever toucheth them shall be holy.</p>	<p>כָּל-זָכָר בְּבָנֵי אֶהֱרֹן יֹאכְלֶנָה חֲקֵעוּלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאֲשֵׁי יְהוָה כָּל אֲשֶׁר-יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: (פ)</p>	<p>11 כָּל-זָכָר בְּבָנֵי אֶהֱרֹן יֹאכְלֶנָה חֲקֵעוּלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאֲשֵׁי יְהוָה כָּל אֲשֶׁר-יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: (פ)</p>
<p>12 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>12 וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>13 This is the offering of Aaron and of his sons, which they shall offer unto the LORD in the day when he is anointed: the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering perpetually, half of it in the morning, and half thereof in the evening.</p>	<p>זֶה קָרְבַּן אֶהֱרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ עֲשִׂירֵת הָאֶפֶה סֹלֶת מִנְחָה תָמִיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב:</p>	<p>13 זֶה קָרְבַּן אֶהֱרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ עֲשִׂירֵת הָאֶפֶה סֹלֶת מִנְחָה תָמִיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב:</p>

מנחת ישראל שהיא נקממת, מנחת כהנים שהיא כליל מנין, תלמוד לומר תורת: הקרב אותה. היא הגשה בקרן דרומית מערבית: לפני ה'. הוא מערב, שהוא לזד אהל מועד: אל פני המזבח. הוא הדרוס שהוא פניו של מזבח, שהכבש נתון לאותו הרוח:

(8) (והרים ממנו. מהחוצר, שיהא עשרון שלם צבת אחת צשעת קמיצה. צר") בקמצו. שלא יעשה מדה לקומץ (יומא מז.). מסלת המנחה ומשמנה. מכאן שקומץ ממקום שנחרצה שמנה (סוטה יד:). המנחה. שלא תהא מעורבת באחרת (ת"כ פרשתא ז, ה:). ואת כל הלבונה אשר על המנחה והקטיר. שמלקט את לבונה לאחר קמיצה ומקטירו, (ת"כ שם) ולפי שלא פירש כן אלא צאחת מן המנחות דויקרא (לעיל ז, ז), הוצרך לשנות פרשה זו לכלול כל המנחות כמשפטן.

(9) במקום קדש. ואיזהו, בחצר אהל מועד:

(10) לא האפה חמץ חלקם. אף השירים אסורים צחמן (מנחות נה:). כחטאת וכאשם. מנחת חוטא הרי היא כחטאת, לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה, מנחת נדבה הרי היא כאשם, לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה (ת"כ פרק ג, ד:).

(11) כל זכר. אפילו צעל מוס. למה נאמר, אם לאכילה, הרי כבר אמור לָסָם לָלֶזְיוֹ מִקֶּדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים וגו' (ויקרא כא, כז), אלא לרבות צעלי מומין למחלוקת (זבחים קז:). כל אשר יגע וגו'. קדשים קלים או חולין שיגעו זה ויצלעו ממנה (ת"כ שם ו:). יקדש. להיות כמוה, שאם פסולה יפסלו, ואם כשרה יאכלו כחומר המנחה (שם זבחים נז:):

14	On a griddle it shall be made with oil; when it is soaked, thou shalt bring it in; in broken pieces shalt thou offer the meal-offering for a sweet savour unto the LORD.	עַל־מַחְבֵּת בַּשֶּׁמֶן תַּעֲשֶׂה מִרְבֶּכֶת תְּבִיאָנָה תְּפִינִי מִנַּחַת פֶּתִים תִּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לִיהוָה:	עַל מִסְרִיתָא בַּמֶּשֶׁחַ תַּתְּעִיב רְבִיכָא תִּתִּינָה תּוֹפִינִי מִנַּחַת בְּצִוְעֵין תִּקְרִיב לְאַחֲקָלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:
15	And the anointed priest that shall be in his stead from among his sons shall offer it, it is a due for ever; it shall be wholly made to smoke unto the LORD.	וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחֲתָיו מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֹק־עוֹלָם לִיהוָה כָּלִיל תִּקְטָר:	וְכֹהֵנָּא דִּיתְרַבָּא תַּחֲתוּהִי מִבְּנוֹהִי יַעֲבִיד יִתָּה קִים עָלֶם קָדָם יי גְּמִיר תַּתְּסַק:
16	And every meal-offering of the priest shall be wholly made to smoke; it shall not be eaten.	וְכָל־מִנַּחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכַל: (פ)	וְכָל מִנַּחְתָּא דְכֹהֵנָּא גְמִיר תִּהִי לֹא תִתְּאֲכִיל:
17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיִּמְלִל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
18	Speak unto Aaron and to his sons, saying: This is the law of the sin-offering; in the place where the burnt-offering is killed shall the sin-offering be killed before the LORD; it is most holy.	דִּבֶּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחֹטְאָת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֹלָה תִּשְׁחַט הַחֹטְאָת לִפְנֵי יְהוָה קָדָשׁ קָדָשִׁים הוּא:	מְלִיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי לְמִימֹר דָּא אוֹרִיתָא דְחֹטְאָת בְּאַתְרָא דְתַתְּנָכִיס עֲלֵתָא תַתְּנָכִיס חֹטְאָת קָדָם יי קָדָשׁ קוֹדֶשִׁין הִיא:
19	The priest that offereth it for sin shall eat it; in a holy place shall it be eaten, in the court of the tent of meeting.	הַכֹּהֵן הַמֹּחֲטֵא אֹתָהּ יֹאכְלָנָהּ בַּמָּקוֹם קָדָשׁ תֹּאכַל בַּחֲצֵר אֶהָל מוֹעֵד:	כֹּהֵנָּא דְמִכְפֵּר בְּדָמָה יִיכְלָנָהּ בְּאַתְרֵי קָדִישׁ תִּתְּאֲכִיל בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זְמָנָא:
20	Whatsoever shall touch the flesh thereof shall be holy; and when there is sprinkled of the blood thereof upon any garment, thou shalt wash that whereon it was sprinkled in a holy place.	כָּל אֲשֶׁר־יִגַּע בַּבֶּשָׂרָה יִקְדָּשׁ וְאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָה עַל־הַבְּגָד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תִכְבֵּס בַּמָּקוֹם קָדָשׁ:	כָּל דִּיקְרַב בַּבֶּשָׂרָה יִתְקַדָּשׁ וְדִידֵי מִדָּמָה עַל לְבוּשָׁא דִידֵי עֲלֵה תַחֲוֹר בְּאַתְרֵי קָדִישׁ:

- (13) זה קרבן אהרן ובניו. אף ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ציוס שהן מתחנכין לעבודה, אבל כהן גדול בכל יום, שנאמר מנחה תמיד וגו', והכהן המשיח תחתיו מצניו וגו' חק חקת עולם וגו' (מנחות נא:):
- (14) מרבכת. חלוטה צרותמין כל זרעה (ת"כ פרק ד, ה): תפיני. אפויה אפיות הרצה, שאחר חליטתה אופה צמור, וחזור ומטוגנה צמחצת (מנחות נ:): מנחת פתים. מלמד שטעונה פתיתה:
- (15) המשיח תחתיו מבניו. המשיח מצניו תחתיו: כליל תקטיר. אין נקמצת להיות שיריה נאכלין, אלא כולה כליל, וכן כל מנחת כהן של נדבה כליל תהיה:
- (16) כליל. כולה שוה לגזוה:
- (19) המחטא אותה. העובד עבודותיה, שהיא נעשית חטאת על ידו: המחטא אותה יאכלנה. הראוי לעבודה, יא טמא בשעת זריקת דמים שאינו חולק בצשר (וצחים ט). ואי אפשר לומר שאוסר שאר כהנים שאכלתה חוץ מן הזורק דמה, שהרי נאמר למטה כל זכר כהנים יאכל אותה:
- (20) כל אשר יגע בבשרה. כל דבר אוכל אשר יגע ויזלע ממנה: יקדש. להיות כמוה, אם פסולה חפסל, ואם היא כשרה תאכל כחומר שזה (שם נז:): ואשר יזה מדמה על הבגד. ואם הוזה מדמה על הבגד אורתו מקום דם (הבגד אשר יזה עליה) תכבס בחור העזרה (ת"כ פרק ו, ז): אשר יזה. יהא נזה כמו ולא יטה ללך מן מקום (איוצ טו, כט), יהא נטוי:

21	But the earthen vessel wherein it is sodden shall be broken; and if it be sodden in a brazen vessel, it shall be scoured, and rinsed in water.	וּכְלִי-חֶרֶשׁ אֲשֶׁר תִּבְשַׁל-בּוֹ וּמִן דְּחֹסֶף דִּתְתַבֵּשֶׁל בִּיהּ יִשְׁבֵּר וְאִם-בְּכֵלִי נִחֲשֶׁת בְּשֻׁלָּהּ וּמִרְק וְשֻׁטָף בַּמַּיִם:	21
22	Every male among the priests may eat thereof; it is most holy.	כָּל-זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא:	22
23	And no sin-offering, whereof any of the blood is brought into the tent of meeting to make atonement in the holy place, shall be eaten; it shall be burnt with fire.	וְכָל-חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכַל בָּאֵשׁ תִּשְׂרָף: (פ)	23
VII	And this is the law of the guilt-offering: it is most holy.	וְזֹאת תוֹרַת הָאֲשָׁם קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא:	VII
2	In the place where they kill the burnt-offering shall they kill the guilt-offering: and the blood thereof shall be dashed against the altar round about.	בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַטוּ אֶת-הָעֹלָה יִשְׁחַטוּ אֶת-הָאֲשָׁם וְאֶת-דָּמָו יִזְרֹק עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:	2
3	And he shall offer of it all the fat thereof: the fat tail, and the fat that covereth the inwards,	וְאֵת כָּל-חֲלָבּוֹ יִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶת הָאֵלֶּיָּהּ וְאֶת-הַחֲלֵב הַמְכֻסָּה אֶת-הַקֶּרֶב:	3
4	and the two kidneys, and the fat that is on them, which is by the loins, and the lobe above the liver, which he shall take away by the kidneys.	וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיִת וְאֶת-הַחֲלֵב אֲשֶׁר עָלֶיהֶן אֲשֶׁר עַל-הַכְּסָלִים וְאֶת-הַיֹּתֶרֶת עַל-הַכְּבֵד עַל-הַכְּלָיִת יִסִּירָנָהּ:	4
5	And the priest shall make them smoke upon the altar for an offering made by fire unto the LORD; it is a guilt-offering.	וְהַקְטִיר אֹתָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁם לַיהוָה הוּא:	5

(21) ישבר. לפי שהנליעה שנזלעת צו נעשה נותר והוא הדין לכל הקדשים: ומרק. לשון פמרוקי הגסים (אסתר ב, יז) אשקורי"ר זלע"ו: ומרק ושטף. לפלוט את זליעתו, אבל כלי חרס למדך הכתוב כאן שאינו יוצא מידי דפיו לעולם (פסחים ל:):

(22) כל זכר בכהנים יאכל אותה. הא למדת שהמקטף אותה האמור למעלה לא להוציא שאר הכהנים, אלא להוציא את שאינו ראוי לקטוי:

(23) וכל חטאת וגו'. שאם הכניס מדם חטאת החיונה לפני פסולה (זכחים פג:). וכל. לרצות שאר קדשים:

(1) קדש קדשים הוא. הוא קרבן ואין תמורתו קרבה (תמורה יז: ת"כ פרשתא ד, ז):

(2) ישחטו. ריבה לנו שחיתות הרבה, לפי שמנינו אשם צבור נאמר ישחטו, רבים, ותלכו בעולה להביא עולת צבור לזפון:

(3) ואת כל חלבו וגו'. עד כאן לא נמפרשו אמורין באשם לכן הוצרך לפרשם כאן, אבל חטאת כבר נמפרשו בה צפרשת ויקרא: את האליה. לפי שאשם אינו בא אלא איל או כבש, ואילו וכבש נמפרשו באליה:

(5) אשם הוא. עד שנתקם שמו ממנו, לימד על אשם שמתו בעליו או שנמפרשו בעליו אף על פי שעומד להיות דמיו עולה לקין

6	Every male among the priests may eat thereof; it shall be eaten in a holy place; it is most holy.	כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ יֹאכֵל קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא:
7	As is the sin-offering, so is the guilt-offering; there is one law for them; the priest that maketh atonement therewith, he shall have it.	כַּחֲטָאת כַּאֲשֶׁם תּוֹרָה אֶחָת לָהֶם הִכְתָּן אֲשֶׁר יְכַפֵּר־בּוֹ לוֹ יִהְיֶה:
8	And the priest that offereth any man's burnt-offering, even the priest shall have to himself the skin of the burnt-offering which he hath offered.	וְהִכְתָּן הַמִּקְרִיב אֶת־עֹלֹת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לִפְנֵי לֹו יִהְיֶה:
9	And every meal-offering that is baked in the oven, and all that is dressed in the stewing-pan, and on the griddle, shall be the priest's that offereth it.	וְכָל־מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַּתֹּנֹר וְכָל־נֶעֱשֶׂה בַּמִּרְחֶשֶׁת וְעַל־ מַחְבֵּת לִפְנֵי הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה:
10	And every meal-offering, mingled with oil, or dry, shall all the sons of Aaron have, one as well as another.	וְכָל־מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן וְחֹרֶבָה לְכָל־בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ בְּאַחֲיוֹ: (פ)
11	And this is the law of the sacrifice of peace-offerings, which one may offer unto the LORD.	וְזֹאת תּוֹרַת זִבְחַת הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יִקְרִיב לַיהוָה:
12	If he offer it for a thanksgiving, then he shall offer with the sacrifice of thanksgiving unleavened cakes mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and cakes mingled with oil, of fine flour soaked.	אִם עַל־תּוֹדָה יִקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיבוּ עַל־זִבְחַת הַתּוֹדָה חֲלֹט מִצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וְרִקִּיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשֶּׁמֶן וְסֹלֶת מִרְבֶּכֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן:

המזבח, אם שחטו סתם אינו כשר לעולה קודם שנחם לרעה. ואינו צא ללמד על האשם שיהא פסול שלא לשמו, כמו שדרשו, הוא הכתוב דמטא, לפי שאשם לא נאמר צו אשם הוא, אלא לאחר הקטרת אמורין, והוא עֲלָמוֹ שלא הוקטרו אמוריו כשר (וצחים ה: וע"ש צרש"י):

(6) קדש קדשים הוא. צמורת כהנים הוא נדרש (פרשתא ה, י):
(7) תורה אחת להם. צדצנ זה: הכהן אשר יכפר בו. הראוי לכפרה חולק צו, פרט לטבול יוס ומחוסר כפורים ואונן:

(8) עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה. פרט לטבול יוס ומחוסר כפורים ואונן שאינן חולקים צמורות (וצחים קג:):

(9) לכהן המקריב אתה וגו'. יכול לו לצדו, תלמוד לומר לכל בני אהרן תהיה, יכול לכוון, תלמוד לומר לכהן המקריב, הא כיצד לביטא אז של אותו יוס שמקריבין אותו (ת"כ פרק י, ג):

(10) בלולה בשמן. זו מנחת נדבה: וחורבה. זו מנחת חוטא, ומנחת קנאות, שאין בהן שמן:

13	With cakes of leavened bread he shall present his offering with the sacrifice of his peace-offerings for thanksgiving.	עַל־חֶלֶת לֶחֶם חֻמֵּץ יִקְרִיב קִרְבָּנוֹ עַל־זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו:	עַל גְּרִיזֵן דִּלְחִים חֻמֵּץ יִקְרִיב קִרְבָּנוֹ עַל נִכְסַת תּוֹדַת קֹדְשׁוֹהִי:
14	And of it he shall present one out of each offering for a gift unto the LORD; it shall be the priest's that dasheth the blood of the peace-offerings against the altar.	וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל־קִרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַפֶּהֱן הַזֶּה אֶת־הֶם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה:	וְיִקְרִיב מִנִּיהַ חֵד מִכָּל קִרְבָּנוֹ אֶפְרֹשֻׁתָּא קִדְּם יִי לְכַהֵן דִּיזְרוּק יֵת דָּם נִכְסַת קֹדְשִׁיא דִּילִיָּה יִהִי:
15	And the flesh of the sacrifice of his peace-offerings for thanksgiving shall be eaten on the day of his offering; he shall not leave any of it until the morning.	וּבִשָּׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קִרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא־יִנָּיֵחַ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר:	וּבִשָּׂר נִכְסַת תּוֹדַת קֹדְשׁוֹהִי בְיוֹם קִרְבָּנוֹ יִתְאָכִיל לֹא יִצְנַע מִנִּיהַ עַד צִפְרָא:
16	But if the sacrifice of his offering be a vow, or a freewill-offering, it shall be eaten on the day that he offereth his sacrifice; and on the morrow that which remaineth of it may be eaten.	וְאִם־נִדְרָו אוֹ נִדְבָה זֶבַח קִרְבָּנוֹ בְּיוֹם הִקְרִיבוֹ אֶת־זֶבְחוֹ יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתֵר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל:	וְאִם נִדְרָא אוֹ נִדְבָתָא נִכְסַת קִרְבָּנוֹ בְּיוֹמָא דִּיקְרִיב יֵת נִכְסִיתָּהּ יִתְאָכִיל וּבְיוֹמָא דִּבְתְּרוּהִי וְדִישְׁתָּאֵר מִנִּיהַ יִתְאָכִיל:
17	But that which remaineth of the flesh of the sacrifice on the third day shall be burnt with fire.	וְהַנּוֹתֵר מִבִּשָּׂר הַזֶּבַח בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֶף:	וְדִישְׁתָּאֵר מִבִּשָּׂר נִכְסַתָּא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוֹרָא יִתּוּקֵד:
18	And if any of the flesh of the sacrifice of his peace-offerings be at all eaten on the third day, it shall not be accepted, neither shall it be imputed unto him that offereth it; it shall be an abhorred thing, and the soul that eateth of it shall bear his iniquity.	וְאִם הֵאָכֵל יֵאָכֵל מִבִּשָּׂר־זֶבַח שְׁלָמָיו בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצֶה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחַשֵּׁב לוֹ פְּגוּל יִתִּיב וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:	וְאִם אֵתְאָכֵלָא יִתְאָכִיל מִבִּשָּׂר נִכְסַת קֹדְשׁוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לֹא יִהִי לְרַעְוָא דְּמִקְרִיב יִתִּיב לֹא יִחַשֵּׁב לִיהַ מִרְחָק יִהִי וְאָנֹשׁ דִּיכּוּל מִנִּיהַ חוֹבִיָּה יִקְבִּיל:

(12) אם על תודה יקריבנו. אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים, והולכי מדברות, וחזושי בית האסורים, וחולה שנמרפא, שהם צריכין להודות שכתוב בהן ידו לה' סָדָדוּ וּנְפָלְאוּסִיּוֹ לְגַנִּי אָדָם. וְיִנְצְחוּ וְצָחִי תוֹדָה (תהלים קו, כא-כז), אם על אמת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן, וטעונות לחם האמור צענין, ואינן נאכלין אלא ליום ולילה, כמו שמפורש כאן: והקריב על זבח התודה. ד' מיני לחם, חלות, ורקיקין, ורצוכה, ג' מיני מנֶה, וכתיב על חלת לחם חמץ וגו', וכל מין ומין י' חלות, כך מפורש במנחות (דף עו.), ושעורן ה' סאין ירושלמיות שהן ו' מדבריות כ' עשרון: מרבכת. לחם חלוט צרותחין כל צרכו:

(13) יקריב קרבנו על זבח. מגיד שאין הלחם קדוש קדושת הגוף (שם עח:) ליפסל ציוא וטבול יוס, ומלצאת לחולין צפדין עד שיטפט הזבח:

(14) אחד מכל קרבן. לחם אחד מכל מין ומין יטול לתרומה לכהן העוזד עבודתו והשאר נאכל לצעלים (מנחות עז:), וצטרה לצעלים חוץ מחזה ושוק שזה, כמו שמפורש למטה תנופת חזה ושוק בשלמים (פסוק לד), והתודה קרויה שלמים (זבחים ז:).

(15) ובשר זבח תודת שלמיו. יש כאן רצויין הרצה, לרצות חטאת ואשם, ואיל מזיר, וחגיגת י"ד, שהיה נאכלין ליום ולילה (זבחים לו. ת"כ פרק יז, א): ביום קרבנו יאכל. וכומן צטרה זמן לחמה: לא יניח ממנו עד בוקר. אצל אוכל הוא כל הלילה, אם כן למה אמרו עד חלות, כדי להרחיק אדם מן העצירה (ברכות ז:):

(16) ואם נדר או נדבה. שלא הציאה על הודאה של נס, אינה טעונה לחם ונאכלת לז' ימים, כמו שמפורש צענין: וממחרת והנותר ממנו. בראשון, יאכל. (ס"א והנותר ממנו יאכל) וי"ו זו יתירה היא, ויש כמוה הרצה במקרא, כגון וְאֵלֶּה צִנִּי וְצִעֲוֹן וְאֵיפֶה וְעֶגְהָה (בראשית לו, כד) תַּת וְקָדֵשׁ וְצִבָּא מִרְמָס (דניאל ח, יג):

19	And the flesh that toucheth any unclean thing shall not be eaten; it shall be burnt with fire. And as for the flesh, every one that is clean may eat thereof.	והבשר אשר יגע בכל־טמא לא יאכל בשר ישראל והבשר כל־טהור יאכל בשר: ובשר קודשא דיקרב בכל מקאב לא יתאכיל בנורא יתוקד ובשר קודשא כל דידכי לקודשא ייכול בשר קודשא:	19
20	But the soul that eateth of the flesh of the sacrifice of peace-offerings, that pertain unto the LORD, having his uncleanness upon him, that soul shall be cut off from his people.	והנפש אשר־תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: ואנש דייכול בשרא מנקסת קודשא דקדם יי וסאובתיה עלוי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה:	20
21	And when any one shall touch any unclean thing, whether it be the uncleanness of man, or an unclean beast, or any unclean detestable thing, and eat of the flesh of the sacrifice of peace-offerings, which pertain unto the LORD, that soul shall be cut off from his people.	ונפש כִּי־תגע בכל־טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל־שקץ טמא ואכל מבשר־זבח השלמים אשר ליהוה ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: (פ) (אין פרשה בספרי ספרד ואשכנז) ואנש ארי יקרב בכל מקאב בסואבת אנשא או בבבירא מקאבא או בכל שקיץ מקאב וייכול מבשר נקסת קודשא דקדם יי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה:	21
22	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל־משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:	22
23	Speak unto the children of Israel, saying: Ye shall eat no fat, of ox, or sheep, or goat.	דבר אל־בני ישראל לאמר כל־חלב שזר וכשב ועז לא תאכלו: מליל עם בני ישראל למימר כל תרב תור ואמר ועז לא תיכלון:	23
24	And the fat of that which dieth of itself, and the fat of that which is torn of beasts, may be used for any other service; but ye shall in no wise eat of it.	וחלב גבלה וחלב טרפה יעשה לכל־מלאכה ואכל לא תאכלהו: ותרב גבילא ותרב תבירא יתעביד לכל עבידא ומיכל לא תיכלוניה:	24

(18) ואם האכל יאכל וגו'. צמחש צשחיטה לאכלו צשלישי הכתוב מדבר יכול אם אכל ממנו צשלישי יפסל למפרע, תלמוד לומר המקריב אותו לא יחשב, צשעת הקרבה הוא נפסל, ואינו נפסל צשלישי (ת"כ פרשת ח, א). וכן פירשו צשעת הקרבתו לא תעלה זאת צמחשצה, ואם חשב פיגול יהיה: והנפש האכלת ממנו. אפילו צמוץ הזמן, עונה תשא: (19) והבשר. של קדש שלמים אשר יגע בכל טמא לא יאכל: והבשר. לרבות אצור שיא מקצתו, שהפינימו מותר: כל טהור יאכל בשר. מה תלמוד לומר לפי שנאמר ודם יצק וצק יצק וצק יצק (דברים יב, כז), יכול לא יאכלו שלמים אלא הצעלים, לכך נאמר כל טהור יאכל צשר: (והבשר כל טהור יאכל בשר. כלומר כל מה שאסרתי לך צחטאת ואשם שאל ילאו חוץ לקלעים אסורה, כמו שכתוב צחצר אהל מועד יאכלוה, צצשר זה אני אומר לך כל טהור יאכל צשר, אפילו צכל העיר): (20) וטמאתו עליו. צטומאת הגוף הכתוב מדבר (וצחים מ:), אצל טהור שאכל את הטמא, אינו ענוש כרת, אלא אזהרה, והצשר אשר יגע בכל טמא וגו'. ואזהרת טמא שאכל את הטהור אינה מפורשת צתורה, אלא חכמים למדוה צגזירה שזה (ת"כ יד, ג. מכות יד:). ג' כריתות אמורות צאכלי קדשים צטומאת הגוף, ודרשוה רבותינו צשצועות (ז), אחת לכלל, ואחת לפרט, ואחת ללמד על קרבן עולה ויורד שלא נאמר אלא על טומאת מקדש וקדשיו: (24) יעשה לכל מלאכה. צא ולימד על החלב שאינו מטמא טומאת נבלות (פסחים כג. ת"כ פרשת י, ח): ואכל לא תאכלהו. אמרה תורה יצא איסור נבילה וטרפה ויחול על איסור חלב, שאלו אכלו יחייב אף על לאו של נבילה, ולא תאמר

25	For whosoever eateth the fat of the beast, of which men present an offering made by fire unto the LORD, even the soul that eateth it shall be cut off from his people.	כִּי כָל-אֹכֵל חֵלֶב מִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיב מִמֶּנָּה אִשָּׁה לַיהוָה וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמִּיהָ:	אֲרִי כָל דֵּייוֹכֹל תִּרְבָּא מִן בְּעִירָא דִּיקְרִיב מִנָּה קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ וְיִשְׁתַּיְצִי אֲנָשָׁא דֵּייוֹכֹל מֵעַמִּיהָ:
26	And ye shall eat no manner of blood, whether it be of fowl or of beast, in any of your dwellings.	וְכָל-דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם לְעוֹף וּלְבֵהֱמָה:	וְכָל דָּמָא לֹא תִיכְלוּן בְּכָל מוֹתְבְּנִיכוֹן דְּעוֹפָא וְדַבְעִירָא:
27	Whosoever it be that eateth any blood, that soul shall be cut off from his people.	כָּל-נֶפֶשׁ אֲשֶׁר-תֹּאכַל כָּל-דָּם וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ: (פ) (אין פרשה בספרי תימן)	כָּל אֲנָשׁ דֵּייוֹכֹל כָּל דָּם וְיִשְׁתַּיְצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמִּיהָ:
28	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
29	Speak unto the children of Israel, saying: He that offereth his sacrifice of peace-offerings unto the LORD shall bring his offering unto the LORD out of his sacrifice of peace-offerings.	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמִּקְרִיב אֶת-זִבְחֵי שְׁלָמֵי לַיהוָה יָבִיא אֶת-קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה מִזִּבְחֵי שְׁלָמֵי:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דַּמִּקְרִיב יְתַּ נְכַסְתָּ קוֹדְשׁוֹהִי קָדָם יְיָ יִתִּי יְתַ קוֹרְבָנִיהָ לְקָדָם יְיָ מִנְכַסְתָּ קוֹדְשׁוֹהִי:
30	His own hands shall bring the offerings of the LORD made by fire: the fat with the breast shall he bring, that the breast may be waved for a wave-offering before the LORD.	יָדָיו תְּבִיאֵינָה אֶת אֲשֵׁי יְהוָה אֶת-הַחֵלֶב עַל-הַחֹזֶה יָבִיאֵנוּ אֶת הַחֹזֶה לְהַגִּיף אֵתוּ תִנּוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:	יְדוֹהִי יִיתֵן יְתַ קוֹרְבָנִיָּא דֵּי יְתַ תִּרְבָּא עַל חֲדָא יִיתֵנִיהָ יְתַ חֲדָא לְאַרְמָא יְתִיהָ אֲרָמָא קָדָם יְיָ:
31	And the priest shall make the fat smoke upon the altar; but the breast shall be Aaron's and his sons'.	וְהַקְטִיר הַפֶּתֶן אֶת-הַחֵלֶב הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַחֹזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו:	וַיִּסֵּק פְּתֵנָא יְתַ תִּרְבָּא לְמִדְבַּחָא וַיְהִי חֲדָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו:

אין איסור חל על איסור (חולין לו):

(26) לעוף ולבהמה. פרט לדם דגים וחגבים: בכל מושבותיכם. לפי שהיא חוצת הגוף ואינה חוצת קרקע ונהגת בכל מושבות, ובמסכת קדושין צ"א (לז): מפרש למה הוצרך לומר:

(30) ידיו תביאנה וגו'. שמהא יד הצעלים מלמעלה והחלצ והחזות נמוגין זה, ויד כהן מלמטה ומניפן (מנחות סא): את אשׁי ד'. ומה הן האשים, את החלב על החזה: יביאנו. כשמביאו מבית המטבחים נותן החלב על החזה, וכשנותנו ליד הכהן המניף נמצא החזה למעלה והחלב למטה, וזהו האמור במקום אחר שזק הקרומה וצוה הקנופה על אשׁי התלגדים יביאו להניף וגו' (ויקרא י, טו), ולאחר התנופה נותנו לכהן המקטיר, ונמצא החזה למטה, וזה שנאמר וישימו את התלגדים על הקזות ויקטיר התלגדים המנופה (שם ט, כ), למדנו שג' כהנים זקוקין לה, כך מפורש במנחות (דף סז): את החלב על החזה יביאנו. ואת החזה למה מביא, להניף אותו הוא מביא, ולא שיהא הוא מן האשים, לפי שנאמר את אשׁי ה' את החלב על החזה, יכול שיהא אף החזה לאשים, לכך נאמר את החזה להניף וגו':

(31) והקטיר הכהן את החלב. ואחר כך והיה החזה לאהרן למדנו שאין הצער נאכל בעוד שהאימורים למטה מן המזבח (ת"כ פרק טז, ז):

32	And the right thigh shall ye give unto the priest for a heave-offering out of your sacrifices of peace-offerings.	וְיָת שְׂקָא דִּימִינָא תִתְּנוּן אֶפְרָשִׁיתָא לְכַהֲנָא מִנְכֶּסֶת קוֹדֶשִׁיכוֹן:	וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לְכַהֵן מִזִּבְחֵי שְׁלָמִיכֶם:	32
33	He among the sons of Aaron, that offereth the blood of the peace-offerings, and the fat, shall have the right thigh for a portion.	דְּמִקְרִיב יֵת דָּם נְכֶסֶת קוֹדֶשִׁיא וְיָת תִּרְבָּא מִבְּנֵי אַהֲרֹן דִּילֵיה תְּהִי שְׂקָא דִּימִינָא לְחֶלֶק:	הַמִּקְרִיב אֶת־הָדָם הַשְּׁלָמִים וְאֶת־הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמִנְהָ:	33
34	For the breast of waving and the thigh of heaving have I taken of the children of Israel out of their sacrifices of peace-offerings, and have given them unto Aaron the priest and unto his sons as a due for ever from the children of Israel.	אֲרִי יֵת חֲדָיא דְאַרְמוּתָא וְיָת שְׂקָא דְאַפְרָשִׁיתָא נְסִיבִית מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנְכֶּסֶת קוֹדֶשִׁיהוֹן וַיִּתְּבִית יְתָהוֹן לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וּלְבָנָיו לְקִים עָלֵם מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	כִּי אֶת־חֹזה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לְקַחְתִּי מֵאֵת בְּנֵי־ יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שְׁלָמֵיהֶם וְאֶתֶּן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק־עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	34
35	This is the consecrated portion of Aaron, and the consecrated portion of his sons, out of the offerings of the LORD made by fire, in the day when they were presented to minister unto the LORD in the priest's office;	דָּא רְבוּת אַהֲרֹן וּרְבוּת בְּנוֹהֵי מְקוֹרְבָנָא דִּי בְיוֹמָא דִּיקְרְבוּן יְתָהוֹן לְשִׁמְשָׁא קָדָם יְיָ:	זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו מֵאֲשֵׁי יְהוָה בְּיוֹם הַקְּרִיב אֹתָם לְכַהֵן לַיהוָה:	35
36	which the LORD commanded to be given them of the children of Israel, in the day that they were anointed. It is a due for ever throughout their generations.	דְּפַקִּיד יְיָ לְמַתָּן לָהוֹן בְּיוֹמָא דִּירְבּוֹן יְתָהוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִים עָלֵם לְדִרְיָהוֹן:	אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לָהֶם בְּיוֹם מִשְׁחוֹ אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם:	36
37	This is the law of the burnt-offering, of the meal-offering, and of the sin-offering, and of the guilt-offering, and of the consecration-offering, and of the sacrifice of peace-offerings;	דָּא אוֹרִיתָא לַעֲלֹתָא לְמִנְחָתָא וּלְחֻטָּאתָא וּלְאַשְׁמָא וּלְקוֹרְבָנָא וּלְנְכֶסֶת קוֹדֶשִׁיא:	זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה לְמִנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאַשֶׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים:	37
38	which the LORD commanded Moses in mount Sinai, in the day that he commanded the children of Israel to present their offerings unto the LORD, in the wilderness of Sinai.	דְּפַקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינֵי בְיוֹמָא דְּפַקִּיד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקָרְבָא יֵת קוֹרְבָנָהוֹן קָדָם יְיָ בְּמִדְבָּרָא דְּסִינֵי:	אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בְּיוֹם צִוּתוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קֹרְבָנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַר סִינַי: (פ)	38
VIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	רביעי ד

(32) שוק. מן הפרק של ארכוזה הנמכרת עם הראש עד הפרק האמצעי שהוא סוּבָךְ של ירך (חולין קלד:):
 (33) המקריב את דם וגו'. מי שהוא ראוי לזריקתו ולהקטיר חלזי, ילא טמא בשעת זריקת דמים או בשעת הקטר חלזים
 שאינו חולק צבשר:
 (34) התנופה התרומה. מוליך ומציא מעלה ומוריד (סוכה לז:):
 (37) ולמלוואים. ליום חינוך הכהונה:

2	<p>'Take Aaron and his sons with him, and the garments, and the anointing oil, and the bullock of the sin-offering, and the two rams, and the basket of unleavened bread;</p>	<p>קח את־אהרן ואת־בניו אתו ואת־הבגדים ואת־שמן המִשְׁחָה ואתו פֶּרֶד הַחֲטָאת ואת־שני האֵילִים ואת־סל המִצּוֹת:</p>	2
3	<p>and assemble thou all the congregation at the door of the tent of meeting.'</p>	<p>וְאת כָּל־הָעֵדָה הַקְהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	3
4	<p>And Moses did as the LORD commanded him; and the congregation was assembled at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַתִּקְהַל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	4
5	<p>And Moses said unto the congregation: 'This is the thing which the LORD hath commanded to be done.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת:</p>	5
6	<p>And Moses brought Aaron and his sons, and washed them with water.</p>	<p>וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו וַיִּרְחֹץ אֹתָם בַּמַּיִם:</p>	6
7	<p>And he put upon him the tunic, and girded him with the girdle, and clothed him with the robe, and put the ephod upon him, and he girded him with the skilfully woven band of the ephod, and bound it unto him therewith.</p>	<p>וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכֹּתֶנֶת וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־הַמְעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הָאֶפֶד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֹשֶׁב הָאֶפֶד וַיֵּאָפֶד לוֹ בּוֹ:</p>	7
8	<p>And he placed the breastplate upon him; and in the breastplate he put the Urim and the Thummim.</p>	<p>וַיִּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּיִּם:</p>	8
9	<p>And he set the mitre upon his head; and upon the mitre, in front, did he set the golden plate, the holy crown; as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַיִּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מוֹל פָּנָיו אֶת צִיץ הַזָּהָב גִּזְרֵי הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:</p>	9

- (2) קח את אהרן. פרשה זו נאמרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן, שאין מוקדם ומאוחר צמורה: קח את אהרן. קחנו דברים ומשכו: ואת פר החטאת וגו'. אלו האמורים צענין לוואת המלוואים בואתה תזוה (שמות כט) ועכשיו ציוס ראשון למלוואים חזר וזכרו צענת מעשה:
- (3) הקהל אל פתח אהל מועד. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה:
- (5) זה הדבר. דברים שמראו שאני עושה לפניכם כפי הקצ"ה לעשות, ואל תאמרו לכבודי ולכבוד אחי אני עושה. כל הענין הזה בפרשת המלוואים פירשתי בואתה תזוה (שם):
- (8) את האורים. כח של שם המפורש:

10	And Moses took the anointing oil, and anointed the tabernacle and all that was therein, and sanctified them.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמָּשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:	10
11	And he sprinkled thereof upon the altar seven times, and anointed the altar and all its vessels, and the laver and its base, to sanctify them.	וַיִּזֵּי מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמָּשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַכֶּיִזֵּר וְאֶת־כַּנּוֹ לְקַדְּשָׁם:	11
12	And he poured of the anointing oil upon Aaron's head, and anointed him, to sanctify him.	וַיִּצֹק מִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל־רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ:	12
13	And Moses brought Aaron's sons, and clothed them with tunics, and girded them with girdles, and bound head-tires upon them; as the LORD commanded Moses.	וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיַּלְבִּשֵׁם כִּתְנֹת וַיַּחְגֹּר אֹתָם אֲבָנִט וַיַּחְבֹּשׁ לָהֶם מִגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	13
14	And the bullock of the sin-offering was brought; and Aaron and his sons laid their hands upon the head of the bullock of the sin-offering.	וַיָּגֵשׁ אֵת פֶּרֶךְ הַחֲטָאת וַיִּסְמְךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ פֶּרֶךְ הַחֲטָאת:	תמישי 14
15	And when it was slain, Moses took the blood, and put it upon the horns of the altar round about with his finger, and purified the altar, and poured out the remaining blood at the base of the altar, and sanctified it, to make atonement for it.	וַיִּשְׁחֹט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּתֵּן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיַּחַטֵּא אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו:	15
16	And he took all the fat that was upon the inwards, and the lobe of the liver, and the two kidneys, and their fat, and Moses made it smoke upon the altar.	וַיִּקַּח אֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֶת־יִתְרַת הַכִּבְדֹּ וְאֶת־שְׁתֵּי הַכִּלִּיֹּת וְאֶת־חֲלִבָּהֶן וַיִּקְטֹר מֹשֶׁה הַמִּזְבֵּחַ:	16

(9) וישם על המצנפת. פחילי תכלת הקצועים צניץ נתן על המצנפת נמצא הניץ חלוי במצנפת:

(11) ויז ממנו על המזבח. לא ידעתי היכן נצטוו זהזאות הללו:

(12) ויצק. וימשח. צמחלה יוצק על ראשו, ואח"כ נותן בין ריסי עיניו, ומושך באצבעו מזה לזה (כריתות ה:):

(13) ויחבש. לשון קשירה:

(15) ויחטא את המזבח. סטאו וטפרו מראות ליכנס לקדושה: ויקדשוהו. צעודה זו: לכפר עליו. מעתה כל הכפרות:

(16) ואת יתרת הכבד. לצד הכנף, שהיה נוטל מעט מן הכנף עמה:

17	But the bullock, and its skin, and its flesh, and its dung, were burnt with fire without the camp; as the LORD commanded Moses.	וְאֶת־הַפָּר וְאֶת־עֲרוֹ וְאֶת־בָּשָׂרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחֲנֶה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה׃
18	And the ram of the burnt-offering was presented; and Aaron and his sons laid their hands upon the head of the ram.	וַיִּקְרָב אֶת אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אֹהֲרָן וּבְנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־ רֹאשׁ הָאֵיל׃
19	And when it was killed, Moses dashed the blood against the altar round about.	וַיִּשְׁחַט וַיִּזְרַק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
20	And when the ram was cut into its pieces, Moses made the head, and the pieces, and the suet smoke.	וְאֶת־הָאֵיל נָתַח לִנְתָחָיו וַיִּקְטֹר מֹשֶׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַנְּתָחִים וְאֶת־הַפָּדֶר׃
21	And when the inwards and the legs were washed with water, Moses made the whole ram smoke upon the altar; it was a burnt-offering for a sweet savour; it was an offering made by fire unto the LORD; as the LORD commanded Moses.	וְאֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכִּבְדִּים רָתַץ בַּמַּיִם וַיִּקְטֹר מֹשֶׁה אֶת־ כָּל־הָאֵיל הַמִּזְבֵּחַ עֹלָה הוּא לְרִיחַ־נִיחֹחַ אֲשֶׁה הוּא לַיהוָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
22	And the other ram was presented, the ram of consecration, and Aaron and his sons laid their hands upon the head of the ram.	וַיִּקְרָב אֶת־הָאֵיל הַשְּׁנִי אֵיל הַמִּלֻּאִים וַיִּסְמְכוּ אֹהֲרָן וּבְנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל׃
23	And when it was slain, Moses took of the blood thereof, and put it upon the tip of Aaron's right ear, and upon the thumb of his right hand, and upon the great toe of his right foot.	וַיִּשְׁחַט וַיִּיקַח מֹשֶׁה מִדָּמּוֹ וַיִּתֵּן עַל־תַּנְנוּד אֹזֶן־אֹהֲרָן הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית׃
24	And Aaron's sons were brought, and Moses put of the blood upon the tip of their right ear, and upon the thumb of their right hand, and upon the great toe of their right foot; and Moses dashed the blood against the altar round about.	וַיִּקְרָב אֶת־בְּנֵי אֹהֲרָן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה מִן־הַדָּם עַל־תַּנְנוּד אָזְנָם הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרַק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃

(22) אֵיל הַמִּלֻּאִים. אֵיל הַשְׁלָמִים שְׁמִלּוּאִים לַשּׁוֹן שְׁלָמִים שְׁמִלּוּאִים וּמְשָׁלִימִים אֶת הַכֹּהֲנִים בְּכַהֲנֻתָּם׃

<p>25 And he took the fat, and the fat tail, and all the fat that was upon the inwards, and the lobe of the liver, and the two kidneys, and their fat, and the right thigh.</p>	<p>וַיִּקַּח יֵת תַּרְבָּא וְיֵת אֲלִיתָא וְיֵת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גּוּא וְיֵת חֲצֵר כְּבָדָא וְיֵת תַּרְתִּין כּוֹלִין וְיֵת תַּרְבֵּהוֹן וְיֵת שְׂקָא דִּימִינָא:</p>	<p>25 וַיִּקַּח אֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־הָאֵלֶיָּה וְאֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר־עַל־ הַקֶּבֶד וְאֶת־יִתְרַת הַכְּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת־חֲלֻבֹתָן וְאֶת־שׁוֹק הַיְּמִינִי:</p>
<p>26 And out of the basket of unleavened bread, that was before the LORD, he took one unleavened cake, and one cake of oiled bread, and one wafer, and placed them on the fat, and upon the right thigh.</p>	<p>וּמִסָּלָא דְּפִטְרִינָא דְּקָדָם יֵי נָסִיב גְּרִיצָתָא פִּטְרִיתָא חֲדָא וּגְרִיצָתָא דְּלֶחִים מִשַּׁח חֲדָא וְאַסְפּוּג חֲדָא וְשׁוּי עַל תַּרְבֵּינָא וְעַל שְׂקָא דִּימִינָא:</p>	<p>26 וּמִסֵּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר־לִפְנֵי יְהוָה לָקַח חֶלֶת מִצָּה אַחַת וְחֶלֶת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרִקִּיק אֶחָד וַיִּשֶׂם עַל־תַּחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיְּמִינִי:</p>
<p>27 And he put the whole upon the hands of Aaron, and upon the hands of his sons, and waved them for a wave-offering before the LORD.</p>	<p>וַיִּתֵּב יֵת כּוֹלָא עַל יְדֵי אַהֲרֹן וְעַל יְדֵי בְנוֹהֵי נְאָרִים יִתְהוֹן אַרְמָא קָדָם יֵי:</p>	<p>27 וַיִּתֵּן אֶת־הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיַּנִּיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>28 And Moses took them from off their hands, and made them smoke on the altar upon the burnt-offering; they were a consecration-offering for a sweet savour; it was an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>וַיִּסִּיב מֹשֶׁה יִתְהוֹן מֵעַל יְדֵיהוֹן וַאֲסִיק לְמִדְבַּחָא עַל עֲלָתָא קוֹרְבָנָא אֲנוּן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא הוּא קָדָם יֵי:</p>	<p>28 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֹתָם מֵעַל כַּפֵּיהֶם וַיִּקְטֹר המִזְבֵּחַ עַל־הָעֹלָה מִלֵּאִים הֵם לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה הוּא לַיהוָה:</p>
<p>29 And Moses took the breast, and waved it for a wave-offering before the LORD; it was Moses' portion of the ram of consecration; as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַיִּסִּיב מֹשֶׁה יֵת חֲדָא נְאָרִימָה אַרְמָא קָדָם יֵי מְדַכֵּר קוֹרְבָנָא לְמֹשֶׁה הָיָה לְחֶלֶק כְּמָא דְּפִקִּיד יֵי יֵת מֹשֶׁה:</p>	<p>29 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־תְּחֻזָּה וַיַּנִּיפָהּ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל הַמִּלֵּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמִנְחָה כְּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:</p>
<p>30 And Moses took of the anointing oil, and of the blood which was upon the altar, and sprinkled it upon Aaron, and upon his garments, and upon his sons, and upon his sons' garments with him, and sanctified Aaron, and his garments, and his sons, and his sons' garments with him.</p>	<p>וַיִּסִּיב מֹשֶׁה מִמִּשְׁחָא דְּרַבּוּתָא וּמִן דָּמָא דְּעַל מִדְבַּחָא וְאָדִי עַל אַהֲרֹן עַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי וְעַל לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי עֲמִיה וְקִדִּישׁ יֵת אַהֲרֹן יֵת לְבוּשׁוֹהִי וְיֵת בְּנוֹהִי וְיֵת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי עֲמִיה:</p>	<p>30 וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וּמִן־דָּמֹם אֲשֶׁר־עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּז עַל־אַהֲרֹן עַל־בְּגָדָיו וְעַל־בְּנָיו וְעַל־בְּגָדֵי בָנָיו אֹתָם וַיִּקְדֵּשׁ אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְאֶת־בְּנָיו וְאֶת־בְּגָדֵי בָנָיו אֹתָם:</p>

(26) וחלת לחם שמן. היא רצוכה, שהיה מרצה זה שמן כנגד החלות והרקיין, כך מפורש בזמנחות (עח).
(28) ויקטר המזבחה. משה שמש כל שזעמ ימי המלואים בחלות לכן (עבודה זרה לד.): על העולה. אחר העולה ולא
מזינו שוק של שלמים קרב בכל מקום חוץ מזה:

31	And Moses said unto Aaron and to his sons: 'Boil the flesh at the door of the tent of meeting; and there eat it and the bread that is in the basket of consecration, as I commanded, saying: Aaron and his sons shall eat it.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו בִּשְׂלוּ אֶת-הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשֵׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסֵּל הַמִּלֵּאִים כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר אֲהָרֹן וּבָנָיו יֹאכְלֶהוּ:	31
32	And that which remaineth of the flesh and of the bread shall ye burn with fire.	וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלֶּחֶם בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: וְדִישַׁתָּאָר בַּבָּשָׂא וּבַלֶּחֶמָא בְּנוֹרָא תִּקְדֹּן:	32
33	And ye shall not go out from the door of the tent of meeting seven days, until the days of your consecration be fulfilled; for He shall consecrate you seven days.	וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת יָמִים עַד יוֹם מִלֵּאת יְמֵי מִלֵּאֵיכֶם כִּי שִׁבְעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת-יְדֵיכֶם: וּמִתַּרְע מִשְׁכָּן זִמְנָא לֹא תִפְקֹן שִׁבְעָא יוֹמִין עַד יוֹם מִשְׁלָם יוֹמֵי קוֹרְבָנִין אֲרִי שִׁבְעָא יוֹמִין יִתְקַרֵּב קוֹרְבָנִין:	מפטיר
34	As hath been done this day, so the LORD hath commanded to do, to make atonement for you.	כַּאֲשֶׁר עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: כִּמָּא דַּעֲבַד בְּיוֹמָא הַדִּין פְּקִיד יְיָ לַמַּעֲבַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֹן:	34
35	And at the door of the tent of meeting shall ye abide day and night seven days, and keep the charge of the LORD, that ye die not; for so I am commanded.	וּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וּלְיָלָלָה שִׁבְעַת יָמִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי יְהוָה וְלֹא תָמוּתוּ כִּי-כֵן צִוִּיתִי: וּבִתְרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא תִתְּבוּן יְיָם וְלֵילֵי שִׁבְעָא יוֹמִין וְתִטְרוּן יְיָ מִטְרַת מִימְרָא דִּי וְלֹא תָמוּתוּן אֲרִי כֵן אֶתְפַּקְדִּית:	35
36	And Aaron and his sons did all the things which the LORD commanded by the hand of Moses.	וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה: (ס) וְעַבַּד אַהֲרֹן וּבָנָיו יְיָ כָּל-פְּקִידָא דַּפְקִיד יְיָ בְּיַד דַּמֶּשֶׁה:	15 פסוקים
IX	And it came to pass on the eighth day, that Moses called Aaron and his sons, and the elders of Israel;	וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	שמייני

The Haftara is Jeremiah 7:21 – 8:3 & 9:22 – 9:23 on page 140. For Shabbat Zachor the maftir and Haftara are on page 165. On Shabbat Parah, read Maftir and Haftara on page 169. On the Shabbat before Pesah, read the Haftara on page 178.

(34) צוה ד' לעשות. כל שצעת הימים ור"ל דרשו (יוםא צ): לעשות, זה מעשה פרה, לכפר זה מעשה יום הכפורים, וללמד שכהן גדול טעון פרישה קודם יום הכפורים שצעת ימים, וכן הכהן השורק את הפרה:
(35) ולא תמותו. הא אם לא תעשו כן, רי אחס חייצים מיתה:
(36) ויעש אהרן ובניו. להגיד שצחן שלא הטו ימין ושמאל:
(1) ויהי ביום השמיני. שמייני למלואים, הוא ר"ח ניסן, שהוקם המשכן בו ציוס, ונטל י' עטרות השנויות בצדד עולם (פרק ז): ולזקני ישראל. להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש צכהונה גדולה, ולא יאמרו מאליו נכנס:

2	and he said unto Aaron: 'Take thee a bull-calf for a sin-offering, and a ram for a burnt-offering, without blemish, and offer them before the LORD.	וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן כֹּב לֶךְ עֵיגֹל בֶּרֶךְ בִּקְרָה לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לִפְנֵי יְהוָה:	וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן כֹּב לֶךְ עֵיגֹל בֶּרֶךְ בִּקְרָה לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לִפְנֵי יְהוָה:
3	And unto the children of Israel thou shalt speak, saying: Take ye a he-goat for a sin-offering; and a calf and a lamb, both of the first year, without blemish, for a burnt-offering;	וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְלִיל לְמִימַר סִבּוֹ צִפִּיר בֶּר עֵזִין לְחַטָּאת וְעֵיגֹל וְאֹמֶר בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין לְעֹלָתָא:	וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבָּר לֵאמֹר קַחוּ שְׁעִיר-עִזִּים לְחַטָּאת וְעֹגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה:
4	and an ox and a ram for peace-offerings, to sacrifice before the LORD; and a meal-offering mingled with oil; for to-day the LORD appeareth unto you.'	וְתֹר וְדָכַר לְנִכְסֹת קוֹדֶשִׁיא לְדִבְחָא קָדָם יְיָ וּמִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח אֲרִי יוֹמָא דִּין יִקְרָא דִּי מִתְגַּלִּי לְכוּן:	וְשׁוֹר וְאַיִל לְשְׁלָמִים לְזִבְחָ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בָּלִילָה בַשֶּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יִהְיֶה נִרְאָה אֲלֵיכֶם:
5	And they brought that which Moses commanded before the tent of meeting; and all the congregation drew near and stood before the LORD.	וְקָרִיבוּ יֵת דְּפָקִיד מֹשֶׁה לְקָדָם מִשְׁכַּן זְמָנָא וְקָרִיבוּ כָּל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְקָמוּ קָדָם יְיָ:	וַיָּקֻחוּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי אֱהֹל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל-הָעֵדָה וַיַּעֲמֻדוּ לִפְנֵי יְהוָה:
6	And Moses said: 'This is the thing which the LORD commanded that ye should do; that the glory of the LORD may appear unto you.'	וְאֹמֶר מֹשֶׁה דִּין פְּתִגְמָא דְּפָקִיד יְיָ תַּעֲבִדוּן וַיִּתְגַּלִּי לְכוּן יִקְרָא דִּי:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה:
7	And Moses said unto Aaron: 'Draw near unto the altar, and offer thy sin-offering, and thy burnt-offering, and make atonement for thyself, and for the people; and present the offering of the people, and make atonement for them; as the LORD commanded.'	וְאֹמֶר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן קִרְב לְמִדְבְּחָא וְעִבִיד יֵת חַטָּאתֶךָ וְיֵת עֹלָתֶךָ וְכִפֵּר עֲלֶיךָ וְעַל עַמָּא וְעִבִיד יֵת קוֹרְבַן עַמָּא וְכִפֵּר עֲלֵיהוֹן כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קִרְב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת-חַטָּאתְךָ וְאֶת-עֹלָתְךָ וְכִפֵּר בְּעֶדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת-קֹרְבַן הָעָם וְכִפֵּר בְּעֶדָם כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:
8	So Aaron drew near unto the altar, and slew the calf of the sin-offering, which was for himself.	וַיִּקְרַב אַהֲרֹן לְמִדְבְּחָא וַיִּנְכֹּס יֵת עֹלָא דְּחַטָּאת דִּילֵיהּ:	וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט אֶת-הָעֹגֶל הַחַטָּאת אֲשֶׁר-לֹ:

(2) קח לך עגל. להודיע שמכפר לו הקד"ש ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה:
(4) כי היום ה' נראה אליכם. להשרות שכינתו צמעשה ידיכם, לכן קרצנות הללו צאין חוצה ליום זה:
(7) קרב אל המזבח. שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכן נצחרת (ת"כ פרשתא, ח): את חטאתך. עגל צן זקרק: ואת עולתך. אייל: קרבן העם. שער עזים ועגל וכבש. כל מקום שנאמר עגל צן שנה הוא, ומכאן אתה למד:

9	And the sons of Aaron presented the blood unto him; and he dipped his finger in the blood, and put it upon the horns of the altar, and poured out the blood at the base of the altar.	וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן יְת דָּמָא לִיה וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בְּדָם וַיִּתֵּן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יִצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:
10	But the fat, and the kidneys, and the lobe of the liver of the sin-offering, he made smoke upon the altar; as the LORD commanded Moses.	וְאֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־הַכִּלְיֹת וְאֶת־ הַיִּתְרֹת מִן־הַכֶּבֶד מִן־הַחֲטָאֹת הַקָּטִיר הַמִּזְבֵּחַ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
11	And the flesh and the skin were burnt with fire without the camp.	וְאֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הָעוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:
12	And he slew the burnt-offering; and Aaron's sons delivered unto him the blood, and he dashed it against the altar round about.	וַיִּשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֵלָיו אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקוּהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
13	And they delivered the burnt-offering unto him, piece by piece, and the head; and he made them smoke upon the altar.	וְאֶת־הָעֹלָה הִמָּצְאוּ אֵלָיו לְנִתְחִיָּה וְאֶת־הָרֹאשׁ וַיִּקְטֹר עַל־הַמִּזְבֵּחַ:
14	And he washed the inwards and the legs, and made them smoke upon the burnt-offering on the altar.	וַיִּרְחֹץ אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־ הַכְּרָעִים וַיִּקְטֹר עַל־הָעֹלָה הַמִּזְבֵּחַ:
15	And the people's offering was presented; and he took the goat of the sin-offering which was for the people, and slew it, and offered it for sin, as the first.	וַיִּקְרֹב אֶת קָרְבָּן הָעָם וַיִּקַּח אֶת־שְׂעִיר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר לָעָם וַיִּשְׁחָטוּהוּ וַיִּתְּשֵׂאֻהוּ כְּרֹאשׁוֹן:
16	And the burnt-offering was presented; and he offered it according to the ordinance.	וַיִּקְרֹב אֶת־הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט:
17	And the meal-offering was presented; and he filled his hand therefrom, and made it smoke upon the altar, besides the burnt-offering of the morning.	וַיִּקְרֹב אֶת־הַמִּנְחָה וַיִּמְלֵא כַּפּוֹ מִמֶּנָּה וַיִּקְטֹר עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִלֵּבָד עַל־הַבֹּקֶר:

(11) ואת הבשר ואת העור וגו'. לא מצינו חטאת חיונה נשרפת אלא זו, ושל מלואים, וכולן על פי הדבור:

(12) וימצאו. לשון הושטה והזמנה:

(15) ויחטאו. עשהו כמשפט חטאת: כראשון. כעגל שלו:

(16) ויעשה כמשפט. המפורש צעולת נדבה צויקרא (צילא כ):

(17) וימלא כפו. היא קמינה: מלבד עלת הבקר. כל אלה עשה אחר עולת התמיד:

<p>18 He slew also the ox and the ram, the sacrifice of peace-offerings, which was for the people; and Aaron's sons delivered unto him the blood, and he dashed it against the altar round about,</p>	<p>וַיִּשְׁחַט אֶת־הַשּׁוֹר וְאֶת־הָאֵילָן וַיִּבַּח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעָם וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת־הַדָּם לִיהוָה וַיִּזְרְקוּהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:</p>	<p>18 וַיִּשְׁחַט אֶת־הַשּׁוֹר וְאֶת־הָאֵילָן וַיִּבַּח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעָם וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת־הַדָּם לִיהוָה וַיִּזְרְקוּהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:</p>
<p>19 and the fat of the ox, and of the ram, the fat tail, and that which covereth the inwards, and the kidneys, and the lobe of the liver.</p>	<p>וּמִן־הָאֵילָן הָאֵלֶּיהָ וְהַמְכַסֶּה וְהַכְּבֵד וְהַלֵּית וְיִתְּרָת הַכְּבֵד:</p>	<p>19 וּמִן־הָאֵילָן הָאֵלֶּיהָ וְהַמְכַסֶּה וְהַכְּבֵד וְהַלֵּית וְיִתְּרָת הַכְּבֵד:</p>
<p>20 And they put the fat upon the breasts, and he made the fat smoke upon the altar.</p>	<p>וַיִּשְׂמוּ אֶת־הַחֲלָבִים עַל־הַחֲזוֹת וַיִּקְטֹר הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחַ:</p>	<p>20 וַיִּשְׂמוּ אֶת־הַחֲלָבִים עַל־הַחֲזוֹת וַיִּקְטֹר הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחַ:</p>
<p>21 And the breasts and the right thigh Aaron waved for a wave-offering before the LORD; as Moses commanded.</p>	<p>וְאֶת־הַחֲזוֹת וְאֶת־שׁוֹק הַיָּמִין הַנִּיף אֶהֱרֹן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה:</p>	<p>21 וְאֶת־הַחֲזוֹת וְאֶת־שׁוֹק הַיָּמִין הַנִּיף אֶהֱרֹן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה:</p>
<p>22 And Aaron lifted up his hands toward the people, and blessed them; and he came down from offering the sin-offering, and the burnt-offering, and the peace-offerings.</p>	<p>וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן יָת יְדָוָהּ לָעָם וַיְבָרֵכֵם וַיֵּרָד מִעֲשֵׂת הַחַטָּאת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלָמִים:</p>	<p>22 וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן יָת יְדָוָהּ לָעָם וַיְבָרֵכֵם וַיֵּרָד מִעֲשֵׂת הַחַטָּאת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלָמִים:</p>
<p>23 And Moses and Aaron went into the tent of meeting, and came out, and blessed the people; and the glory of the LORD appeared unto all the people.</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעָם:</p>	<p>23 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעָם:</p>

(19) והמכסה. חלב המכסה את הקרב: (20) וישימו את החלבים על החזות. לאחר התנופה נתן כהן המניף לכהן אחר להקטירם, נמצאו העליונים למטה (מנחות סז). (22) ויברכם. ברכת כהנים, יצרך, יאר, ישא: וירד. מעל המזבח: (23) ויבא משה ואהרן וגו'. למה נכנסו, מצאתי צפרשת מלואים צברייתא הנוספת על תורת כהנים שלנו, למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת, או לא נכנס אלא לדבר אחר, הריני דן ירידה וציאה טעונות צרכה, מה ירידה מעין עבודה, אף ציאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן ללמדו על מעשה הקטרת. דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרצנות ונעשו כל המעשים, ולא ירדה שכינה לישראל, היה מטער ואומר, יודע אני שכעס הקד"ה עלי, וצבילי לא ירדה שכינה לישראל, אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתציתתי, מיד נכנס משה עמו וצקשו רחמים וירדה שכינה לישראל: ויצאו ויברכו את העם. אמרו ויהי נעם ה' אלהינו עלינו (תהלים 5, יז), יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל ז' ימי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש צו, ופרקו בכל יום, לא שרתה צו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל, לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרצנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם, ותדעו שהמקום צמר צו:

<p>24 And there came forth fire from before the LORD, and consumed upon the altar the burnt-offering and the fat; and when all the people saw it, they shouted, and fell on their faces.</p>	<p>וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֶת-הָעֹלָה וְאֶת-הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל-הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:</p>	<p>שלישי וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֶת-הָעֹלָה וְאֶת-הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל-הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:</p>
<p>X And Nadab and Abihu, the sons of Aaron, took each of them his censer, and put fire therein, and laid incense thereon, and offered strange fire before the LORD, which He had not commanded them.</p>	<p>וַיִּקְחוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא בְנֵי-אַהֲרֹן נֹדֵב אִישׁ מִחֻתִּיתָהּ וַיִּהְיוּ בַּהֹן אִשְׁתָּא וְשׁוּיָאוֹ עֲלֶיהָ קִטְרֶת בְּסִמִּין וַקְרִיבוּ קֹדֶם יְיָ אִשְׁתָּא נֹכְרִיתָא דְלֹא פִקִּיד יְתֵהוֹן:</p>	<p>X וַיִּקְחוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא בְנֵי-אַהֲרֹן נֹדֵב אִישׁ מִחֻתִּיתָהּ וַיִּהְיוּ בַּהֹן אִשְׁתָּא וְשׁוּיָאוֹ עֲלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם:</p>
<p>2 And there came forth fire from before the LORD, and devoured them, and they died before the LORD.</p>	<p>וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה:</p>	<p>2 וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>3 Then Moses said unto Aaron: 'This is it that the LORD spoke, saying: Through them that are nigh unto Me I will be sanctified, and before all the people I will be glorified.' And Aaron held his peace.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדָּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם אֶכְבֹּד וַיֵּדֶם אַהֲרֹן:</p>	<p>3 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדָּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם אֶכְבֹּד וַיֵּדֶם אַהֲרֹן:</p>
<p>4 And Moses called Mishael and Elzaphan, the sons of Uzziel the uncle of Aaron, and said unto them: 'Draw near, carry your brethren from before the sanctuary out of the camp.'</p>	<p>וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְמִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזָאֵל אֲחֵי־אֹהֲרֹן וַיֹּאמֶר לָהֶם קִרְבוּ אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>	<p>4 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזָאֵל דִּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שָׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>
<p>5 So they drew near, and carried them in their tunics out of the camp, as Moses had said.</p>	<p>וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׂאֻם בְּכַתְנֵיהֶם אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה:</p>	<p>5 וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׂאֻם בְּכַתְנֵיהֶם אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה:</p>

(24) וירנו. כתרנומו:

(2) ותצא אש. רצי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן, רצי ישמעאל אומר שחיי יין נכנסו למקדש. מדע שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שחיי יין למקדש, משל למלך שהיה לו בן בית וכו', כדאיחא בזיקרא רבה (יב, א):

(3) הוא אשר דבר וגו'. היכן דבר, וְנִעְדָּשִׁי שָׁמָּה לָגְנִי יִשְׁרָאֵל וְנִקְדָּשׁ בְּקִצְדִּי (שמות כט, מג), אל תקריב צבוכדי אלא צבוכודי (צבחים קטו):. אומר משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במידועיו של מקום, והייתי צבור או צי או צך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך (ת"כ פרשתא א, כג. ויקרא רבה יב, ז):. וידום אהרן. קבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדבור, שנאמר לו לצדו פרשת שחיי יין (ת"כ סו. לו. ויק"ר שס). בקרובי. צבחי: ועל פני כל העם אכבד. כשהקד"ה עושה דין צדיקים מתיירא, ומתעלה, ומתקלס, אס כן באלו, כל שכן צרעיס, וכן הוא אומר נזכר אֱלֹהִים מִמֶּקְדָּשָׁךְ (תהלים סח, לו), אל תקרי ממקדשין אלא ממקודשין:

(4) דד אהרן. עוזאל אחי עמרם היה, שנאמר וַיִּגְי קָסֶת וְגו' (שמות ו, יח):. שאו את אחיכם וגו'. כאדם האומר לחצירו, העבר את המת מלפני הכלה, שלא לערצב את השמחה:

<p>6 And Moses said unto Aaron, and unto Eleazar and unto Ithamar, his sons: 'Let not the hair of your heads go loose, neither rend your clothes, that ye die not, and that He be not wroth with all the congregation; but let your brethren, the whole house of Israel, bewail the burning which the LORD hath kindled.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֵאֵלֶּזָר וְלִיִּתְמָר בְּנֵי וְלֹאֲלֶעָזָר וְלִיִּתְמָר בְּנוֹתָי רִישִׁיכֹן לֹא תִרְבֹּזן פִּירוֹעַ וּלְבוּשִׁיכֹן לֹא תִבְזְעוּן וְלֹא תָמוּתוּן וְעַל כָּל בְּנִשְׁתָּא יְהִי רוּגָזָא וְאַחִיכֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּן יַת יְקִידָתָא דְאַקִּיד יי:</p>	<p>6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֵאֵלֶּזָר וְלִיִּתְמָר בְּנֵי וְלֹאֲלֶעָזָר וְלִיִּתְמָר בְּנוֹתָי רִישִׁיכֹן לֹא תִרְבֹּזן פִּירוֹעַ וּלְבוּשִׁיכֹן לֹא תִבְזְעוּן וְלֹא תָמוּתוּן וְעַל כָּל בְּנִשְׁתָּא יְהִי רוּגָזָא וְאַחִיכֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּן יַת יְקִידָתָא דְאַקִּיד יי:</p>
<p>7 And ye shall not go out from the door of the tent of meeting, lest ye die; for the anointing oil of the LORD is upon you.' And they did according to the word of Moses.</p>	<p>וּמִתְרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא לֹא תִפְקוּן דְלִמָּא תָמוּתוּן אַרְי מִשַּׁח רַבּוּתָא דִּי עֲלִיכֹן וְעַבְדוּ כְּפִתְגָמָא דְמֹשֶׁה:</p>	<p>7 וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ מִן-תִּמְתּוֹ כִּי-שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כַדְבָּר מֹשֶׁה: (פ)</p>
<p>8 And the LORD spoke unto Aaron, saying: 9 'Drink no wine nor strong drink, thou, nor thy sons with thee, when ye go into the tent of meeting, that ye die not; it shall be a statute forever throughout your generations.</p>	<p>וּמִלִּיל יי עִם אַהֲרֹן לְמִימַר: חֲמַר וּמִרְוֵי לֹא תִשְׁתִּי אֶתְּ וּבְנֵיךְ אִתְּךָ בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמוּתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>	<p>ח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: יין וְשִׁכָּר אֶל-תִּשְׁתֵּהוּ אֶתְּהוּ וּבְנֵיךְ אִתְּךָ בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמוּתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>
<p>10 And that ye may put difference between the holy and the common, and between the unclean and the clean;</p>	<p>וְלִאֲפָרְשָׁא בֵּין קִידִּשָׁא וּבֵין חוּלָא וּבֵין מְסֻאָבָא וּבֵין דְּכִּיָּא:</p>	<p>י וְלִתְבַדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר:</p>
<p>11 and that ye may teach the children of Israel all the statutes which the LORD hath spoken unto them by the hand of Moses.'</p>	<p>וְלִאֲלַפָּא יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת כָּל קִימָא דְמִלִּיל יי לְהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה:</p>	<p>י וְלַהֲוֹרֹת אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד-מֹשֶׁה: (פ)</p>

(5) בכתנתם. של מחס, מלמד, שלא נשרפו בגדיהם, אלא נשמטם, כמין שני חוטיין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם (סנהדרין נב. שם כג):

(6) אל תפרעו. אל תגדלו שער, מכאן שְׁאֵלָל אסור בתספורת (מועד קטן יד:), אצל אחם אל תערבצו שמחתו של מקום: ולא תמוותו. הא אם תעשו כן, מותו: ואחיכם כל בית ישראל. מכאן, שזרתן של תלמידי חכמים מוטלת על הכל להחמיר בה:

(9) יין ושכר. יין דרך שכרותו: בבאכם אל אהל מועד. אין לי אלא צוואם להיכל, בגשתם למזבח מנין, נאמר כאן ציאת אהל מועד, ונאמר בקידוש ידים ורגלים ציאת אהל מועד (שמות ל, כ), מה להלן עשה גישה מזבח כציאת אהל מועד, אף כאן עשה גישה מזבח כציאת אהל מועד (ת"כ פרשתא א, ד):

(10) ולהבדיל. כדי שתצדילו בין עבודה קדושה למחוללת, הא למדת שאם עבד עבודתו פסולה (שם ח. וזכאים יז:):
(11) ולהורת. למד, שאסור שיכור צהורא (ת"כ), יכול יהא חייב מיתה, תלמוד לומר אמה וּבִנְךָ אֶקְדָּךְ ולא תמוותו, כהגיס עבודתם מיתה, ואין חכמים צהוראם במיתה:

<p>12 And Moses spoke unto Aaron, and unto Eleazar and unto Ithamar, his sons that were left: 'Take the meal-offering that remaineth of the offerings of the LORD made by fire, and eat it without leaven beside the altar; for it is most holy.</p>	<p>וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-אֶלְעָזָר וְאֶל-יִתְחָמָר בְּנָיו הַנּוֹתָרִים קָחוּ אֶת-הַמִּנְחָה הַנּוֹתָרֶת מֵאֲשֵׁי יְהוָה וְאִכְלוּהָ מִצֹּת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הִוא:</p>	<p>רביעי</p>
<p>13 And ye shall eat it in a holy place, because it is thy due, and thy sons' due, of the offerings of the LORD made by fire; for so I am commanded.</p>	<p>וְאִכְלֹתֶם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי חֻקְךָ וְחֻק־בְּנֶיךָ הִוא מֵאֲשֵׁי יְהוָה כִּי-כֵן צֻוֵּיתִי:</p>	<p>13</p>
<p>14 And the breast of waving and the thigh of heaving shall ye eat in a clean place; thou, and thy sons, and thy daughters with thee; for they are given as thy due, and thy sons' due, out of the sacrifices of the peace-offerings of the children of Israel.</p>	<p>וְאֵת חֻזֶּה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אִתָּהּ וּבְנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ כִּי-חֻקְךָ וְחֻק־בְּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שְׁלָמֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>14</p>
<p>15 The thigh of heaving and the breast of waving shall they bring with the offerings of the fat made by fire, to wave it for a wave-offering before the LORD; and it shall be thine, and thy sons' with thee, as a due for ever; as the LORD hath commanded.'</p>	<p>שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְחֻזֶּה הַתְּנוּפָה עַל אֲשֵׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לַהֲנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ וּלְבְנֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק-עוֹלָם כְּאֲשֶׁר צֻוֶּה יְהוָה:</p>	<p>15</p>
<p>16 And Moses diligently inquired for the goat of the sin-offering, and, behold, it was burnt; and he was angry with Eleazar and with Ithamar, the sons of Aaron that were left, saying:</p>	<p>וְאֵתוּ שְׁעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרֹשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שָׂרָף וַיִּקְצַף עַל-אֶלְעָזָר וְעַל-יִתְחָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִים לְאֹמֶר:</p>	<p>חמישי</p>

(12) הנותרים. מן המיתה, מלמד שאף עליהם קנסה מיתה על עון העגל, הוא שנאמר וְאֶהְרֹן הַתְּלִיף ה' מֵאֵל לְהַשְׁמִידוֹ (דברים ט, כ), ואין השמדה אלא פלוי בנים, שנאמר וְאֶשְׁמִיד פְּרִיז מִמֶּעַל (עמוס ב, ט), ותפלתו של משה בטלה מחזה, שנאמר וְאֶתְפַּלֵּל גַּם צֶעַד אֶהְרֹן צָעַת הַהוּא (דברים טז): קחו את המנחה. אף על פי שאתם אוניין, וקדשים אסורים לאוין (זבחים קא): את המנחה. זו מנחת שמיני ומנחת נחשון: ואכלוה מצות. מה תלמוד לומר, לפי שהיא מנחת צבור ומנחת שעה, ואין כיוצא בה לדורות, הוצרך לפרש בה דין שאר מנחות:

(13) וחק בניך. אין לזנות חק בקדשים: כי כן צויתי. צאניות יאכלוה (ת"כ פרק א, ח זבחים קא):

(14) ואת חזה התנופה. של שלמי צבור: תאכלו במקום טהור. וכיאת הראשונים אכלו במקום טמא, אלא הראשונים שהם קדשי קדשים, הוזקו אכילתם במקום קדוש, אבל אלו אין צריכים תוך הקלעים, אבל צריכים הם להאכל תוך מחנה ישראל, שהוא טהור מליכנס שם מזרעים, מכאן שקדשים קלים נאכלין בכל העיר (שם נה): אתה ובניך ובנותיך. אתה ובניך בחלק, אבל צנותיך לא בחלק, אלא אם תתנו להם מתנות רשות הן לאכול צחזה ושוק, או אינו אלא אף הצנות בחלק, תלמוד לומר כי חקך וחק צניך נתנו, חק לבנים, ואין חק לבנות (ת"כ שם י):

(15) שוק התרומה וחזה התנופה. לשון אשר הונף ואשר הורס. תנופה מוליך ומציא תרומה מעלה ומוריד. ולמה חלקן הכתוב תרומה בשוק ותנופה צחזה. לא ידענו. ששניהם זהרמה והנפה: על אשי החלבים. מכאן שהחלבים למטה בשעת תנופה, וישו המקרלות שלא יכחישו זה את זה כנר פרשתי שלשמן בזה את אהרן (לעיל ז, ל):

17	<p>'Wherefore have ye not eaten the sin-offering in the place of the sanctuary, seeing it is most holy, and He hath given it you to bear the iniquity of the congregation, to make atonement for them before the LORD?</p>	<p>מִדּוּעַ לֹא-אָכַלְתֶּם אֶת-הַחֲטָאִית בַּמִּקְדָּשׁ כִּי קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא וְאַתֶּה נָתַן לָכֶם לַשָּׂאֵת אֶת-עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה:</p>	<p>מִדּוּעַ לֹא-אָכַלְתֶּם אֶת-הַחֲטָאִית בַּמִּקְדָּשׁ כִּי קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא וְאַתֶּה נָתַן לָכֶם לַשָּׂאֵת אֶת-עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה:</p>
18	<p>Behold, the blood of it was not brought into the sanctuary within; ye should certainly have eaten it in the sanctuary, as I commanded.'</p>	<p>הֵן לֹא-הוּבֵא אֶת-דָּמָהּ אֶל-הַמִּקְדָּשׁ פְּנִימָה אֲכֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כְּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי:</p>	<p>הֵן לֹא-הוּבֵא אֶת-דָּמָהּ אֶל-הַמִּקְדָּשׁ פְּנִימָה אֲכֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כְּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי:</p>
19	<p>And Aaron spoke unto Moses: 'Behold, this day have they offered their sin-offering and their burnt-offering before the LORD, and there have befallen me such things as these; and if I had eaten the sin-offering to-day, would it have been well-pleasing in the sight of the LORD?</p>	<p>וַיִּדְבֹר אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה הֵן הִיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת-חֲטָאתָם וְאֶת-עֹלֹתָם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרָאנִי אֹתִי כְּאֵלֶּה וְאֲכַלְתִּי חֲטָאת הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>	<p>וַיִּדְבֹר אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה הֵן הִיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת-חֲטָאתָם וְאֶת-עֹלֹתָם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרָאנִי אֹתִי כְּאֵלֶּה וְאֲכַלְתִּי חֲטָאת הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>
20	<p>And when Moses heard that, it was well-pleasing in his sight.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטֹב וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּשְׁפֹּר בְּעֵינָיו:</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטֹב וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּשְׁפֹּר בְּעֵינָיו: (פ)</p>
XI	<p>And the LORD spoke unto Moses and to Aaron, saying unto them:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם:</p>

(16) שעיר החטאת. שעיר מוספי ראש חודש. ושלשה שעירי חטאות קרבו צו ציום שעיר עזים, ושעיר נחשון, ושעיר ראש חודש, ומכולן לא נשרף אלא זה, ומחלקו בדבר חכמי ישראל, (צ"כ פרק ב, ח"י) יש אומרים מפני טומאה שנגעה בו נשרף, ויש אומרים מפני אניות נשרף, לפי שהוא קדשי דורות, אבל בקדשי שעה סמכו על משה שאמר להם צמנחה ואכלוהו ממות: דרוש דרש. שמי דרישות הללו, מפני מה נשרף זה, ומפני מה נאכלו אלו, כך הוא צמורת כהנים (פרק ב, ב) על אלעזר ועל איתמר. צמנח כבודו של אהרן הפך פניו כנגד הצנים וכעס: לאמר. אמר להם השיבני על דברי: (17) מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש. וכי חוץ לקדש אכלוהו, והלא שרפוהו, ומהו אומר במקום הקדש, אלא אמר להם שמה חוץ לקלעים יצאה ונפסלה: כי קדש קדשים הוא. ונפסלת ציוצא, והם אמרו לו לאו, אמר להם הואיל וצמקום הקדש היתה, מדוע לא אכלתם אותה: ואותה נתן לכם לשאת וגו'. שהכהנים אוכלים ובעליהם מתכפרים: לשאת את עון העדה. מכאן למדנו ששעיר ראש חודש היה, שהוא מכפר על עון טומאת מקדש וקדשיו, שחטאת שמייני וחטאת נחשון לא לכפרה צאו: (18) הן לא הובא וגו'. שאילו הוצא היה לכס לשרפה, כמו שנאמר וְכָל חֲטָאת הָאֵשֶׁר יִבְצָא מִדְּמָהּ וְגו' (ויקרא ו, כג): אכול תאכלו אותה. היה לכס לאכלה אף על פי שאתם אוגנים: כאשר צוית. לכס צמנחה: (19) וידבר אהרן. אין לשון צמנח אלא לשון עו, שנאמר וַיִּדְבֹר הָעָם וְגו' (צמנח כא, ה). אפשר משה קץ על אלעזר ועל איתמר, ואהרן מדבר, הא ידעת שלא היתה אלא מדרך כבוד, אמרו, אינו צדין שיהא אצינו יושב ואנו מדברים לפניו, ואינו צדין שיהא חלמיד משיב את רבו, יכול מפני שלא היה צמנח על אלעזר להשיב, חלמוד לומר וַיִּאֶמֶר אֶלְעָזָר הִפְחֵן אֶל אֶנְשֵׁי הָעֵזָא וְגו' (שם לא, כא), הרי כשרצה דבר לפני משה ולפני הנשיאים, זו מלאכתו בצפרי של פנים שני: הן היום הקריבו. מהו אומר, אלא אמר להם משה שמה זרקתם דמה אוגנים, שהאונן שעצד חלל, אמר לו אהרן, וכי הם הקריבו שם הדיוטות, אני הקרבתי, שאני כהן גדול, ומקריב אונן (וצחים קא). ותקראנה אותו באלה. אפילו לא היו המתים צני, אלא שאר קרובים שאני חייב להיות אונן עליהם כאלו, כגון כל האמורים צפרשת כהנים שהכהן מטמא להם: ואכלתי חטאת. ואם אכלתי, הייטב וגו'. היום. אבל אנינות לילה מותר, שאין אונן אלא יום קצורה (שם ק): הייטב בעיני ה'. אם שמעת צקדשי שעה, אין לך להקל צקדשי דורות: (20) וייטב בעיניו. הודה ולא בוש לומר לא שמעתי (ת"כ פרק ב, יב):

2 Speak unto the children of Israel, saying: These are the living things which ye may eat among all the beasts that are on the earth.	דְּבַרְוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־ הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ:	2 דְּבַרְוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־ הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ:
3 Whatsoever parteth the hoof, and is wholly cloven-footed, and cheweth the cud, among the beasts, that may ye eat.	כָּל דֹּסְדִיקָא פִּרְסָתָהּ וּמִטְלָפִין טְלָפִין פִּרְסָתָהּ מִסְקָא פִּשְׁרָא בְּבַעֲרָא יִתָּהּ תִּיכְלוּן:	3 כָּל דֹּסְדִיקָא פִּרְסָתָהּ וּשְׁסַעַת שְׁסַעַת פִּרְסָתָהּ מִטְלָפִין גִּרָּה בְּבַהֲמָה אֲתָהּ תֹּאכְלוּ:
4 Nevertheless these shall ye not eat of them that only chew the cud, or of them that only part the hoof: the camel, because he cheweth the cud but parteth not the hoof, he is unclean unto you.	בְּרֵם יֵת דִּין לֹא תִיכְלוּן מִמִּסְקֵי פִשְׁרָא וּמִסְדִּיקֵי פִּרְסָתָהּ יֵת גְּמָלָא אַרְי מִסִּיק פִּשְׁרָא הוּא וּפִרְסָתִיהּ לֹא סְדִיקָא מִסְקָב הוּא לְכוּן:	4 אֲךְ אֵת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגִּרָּה וּמִמִּפְרִסֵי הַפִּרְסָה אֵת־ הַגְּמָל כִּי־מַעֲלֵה גִרָּה הוּא וּפִרְסָהּ אֵינְנָהּ מִפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם:
5 And the rock-badger, because he cheweth the cud but parteth not the hoof, he is unclean unto you.	וְיֵת טַבָּא אַרְי מִסִּיק פִּשְׁרָא הוּא וּפִרְסָתִיהּ לֹא סְדִיקָא מִסְקָב הוּא לְכוּן:	5 וְאֵת־הַשִּׁפָּן כִּי־מַעֲלֵה גִרָּה הוּא וּפִרְסָהּ לֹא יִפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם:
6 And the hare, because she cheweth the cud but parteth not the hoof, she is unclean unto you.	וְיֵת אַרְנָבָא אַרְי מִסְקָא פִּשְׁרָא הִיא וּפִרְסָתָהּ לֹא סְדִיקָא מִסְקָבָא הִיא לְכוּן:	6 וְאֵת־הָאַרְנָבָת כִּי־מַעֲלֵת גִּרָּה הִוא וּפִרְסָהּ לֹא הַפְרִיסָה טָמֵאָה הִוא לָכֶם:
7 And the swine, because he parteth the hoof, and is cloven-footed, but cheweth not the cud, he is unclean unto you.	וְיֵת חֲזִירָא אַרְי סְדִיק פִּרְסָתָהּ הוּא וּמִטְלָפִין טְלָפִין פִּרְסָתִיהּ וְהוּא פִּשְׁרָא לֹא פִשֵּׁר מִסְקָב הוּא לְכוּן:	7 וְאֵת־הַחֲזִיר כִּי־מִפְרִיס פִּרְסָהּ הוּא וּשְׁסַעַת שְׁסַעַת פִּרְסָהּ וְהוּא גִּרָּה לֹא־יִגֵּר טָמֵא הוּא לָכֶם:

(1) אל משה ואל אהרן. למשה אמר, שיאמר לאהרן: לאמר אליהם. אמר שיאמר לאלעזר ולאיתמר, או אינו אלא לאמר לישראל, כשהוא אומר דברו אל בני ישראל, הרי דבור אמור לישראל, הא מה אני מקיים לאמר אליהם, לצניו, לאלעזר ולאיתמר:

(2) דברו אל בני ישראל. את כולם השווה להיות שלוחים בדבור זה, לפי שהשווה בדמיון וקבלו עליהם גזירת המקום מאהבה: זאת החיה. לשון חיים, לפי שישראל דבוקים במקום וראויין להיות חיים, לפיכך הצדילים מן הטומאה וגזר עליהם מוות, ולאומות העולם לא אסר כלום. משל לרופא שנכנס לבקר את החולה וכו', כדאיתא במדרש רבי תנחומא (פ"ו, ויקרא רבה יג, ז): זאת החיה. מלמד שהיה משה אומר צחיה ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו. את זה תאכלו וגו'. אף בשאר המים אחז מכל מין ומין והראה להם, וכן בעוף ואת אלה תשקלו מן העוף, וכן בשאר חיות וזה לכם הטמא: זאת החיה מכל הבהמה. מלמד שהזהמה בכלל חיה (חולין עא):

(3) מפרסת. כמרגמו סדיקא: פרסה. פלאגט"ה צלע"ו: ושסעת שסע. שמוצלת מלמעלה ומלמטה בשתי צדדין, כמרגמו ומטלף טלפין, שיש שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואינן שסועות ומוצלות לגמרי שמלמטה מחוברות: מעלת גרה. מעלה ומקיא האוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק: גרה. כך שמו, ויתכן להיותו מגזרת מים הנקראים (שמואל-צ יד, יד), שהוא נגרר אחר הפה, ומרגמו פשרא, שע"י הגרה האוכל נפטר ונמוח: בבמה. תיבה זו יתירה היא לדרשה, להחיר את השליל הנמצא במעי אמו: אחת תאכלו. ולא צהמה טמאה, והלא צהורה היא, אלא לעזור עליה עשה ולא תעשה (זבחים ד).

8	Of their flesh ye shall not eat, and their carcasses ye shall not touch; they are unclean unto you.	מבשרהון לא תיכלון ובגבולתהון לא תקרבון מסאבין אנון לכון:	מבשרם לא תאכלו ובגבולתם לא תגעו טמאים הם לכם:	8
9	These may ye eat of all that are in the waters: whatsoever hath fins and scales in the waters, in the seas, and in the rivers, them may ye eat.	את־זה תאכלו מפל אשר במים כל אשר־לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובגבולתם אתם תאכלו:	את־זה תאכלו מפל אשר במים כל אשר־לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובגבולתם אתם תאכלו:	9
10	And all that have not fins and scales in the seas, and in the rivers, of all that swarm in the waters, and of all the living creatures that are in the waters, they are a detestable thing unto you,	וכל דלית ליה ציצין וקלפין ביממא ובגבולתא מפל רחשא דמא ומכל נפשא חיתא דבמא שקצא אנון לכון:	וכל אשר אין־לו סנפיר וקשקשת בימים ובגבולתם מפל שרץ המים ומפל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם:	10
11	and they shall be a detestable thing unto you; ye shall not eat of their flesh, and their carcasses ye shall have in detestation.	ושקצא יהיו לכון מבשרהון לא תיכלון וית בגבולתהון תשקצון:	ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו ואת־גבולתם תשקצו:	11
12	Whatsoever hath no fins nor scales in the waters, that is a detestable thing unto you.	כל דלית ליה ציצין וקלפין במא שקצא הוא לכון:	כל אשר אין־לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם:	12
13	And these ye shall have in detestation among the fowls; they shall not be eaten, they are a detestable thing: the great vulture, and the bearded vulture, and the ospray;	ואת־אלה תשקצו מן־העוף לא יאכלו שקץ הם את־הנשר ואת־הפֶּרֶס ואת־העזנייה:	ואת־אלה תשקצו מן־העוף לא יאכלו שקץ הם את־הנשר ואת־הפֶּרֶס ואת־העזנייה:	13

(8) מבשרם לא תאכלו. אין לי אלא אלו, שאר צהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה מנין, אמרת קל וחומר, ומה אלו שיש בהן קצת סימני טהרה אסורות וכו' (כל הענין ב"כ פרק ג, ז): מבשרם. על בשרם באזהרה, ולא על עצמותם וגידין וקרנים וטלפים: ובגבולתם לא תגעו. יכול יהו ישראל מזהירים על מגע נבלה, תלמוד לומר לומר אל המור קל הפֶּהֶגִים וגו' (ויקרא כא, א), כהנים מזהרין, ואין ישראל מזהרין, קל וחומר מעתה, ומה טומאת המת חמורה לא הזהיר בה אלא כהנים, טומאת נבלה קלה לא כל שכן, ומה תלמוד לומר לא תגעו, ברגל (ראש השנה טז:). (זהו שאמרו חייב אדם לטהר עצמו ברגל):

(9) סנפיר. אלו ששט צהם: קשקשת. אלו קליפין הקצועים בו (חולין נט.), כמו שנאמר וְשָׁרִיז קִשְׁקָשִׁים הוּא לְבוֹשׁ (שמואל א יז, ה):

(10) שרץ. בכל מקום משמעו דבר נמוך שרושש ונד על הארץ:

(11) ושקץ יהיו. לאסור את עירוביהן אם יש בו צנותן טעם (חולין טז:). מבשרם. אינו מזהר על הסנפירים ועל העצמות: ואת נבלתם תשקצו. לרבות יבחושין שסינן (חולין סז.), יבחושין מושיילוני"ש בלע"ז:

(12) אשר אין לו וגו'. (ת"כ) מה תלמוד לומר, שיכול אין לי שיהא מותר אלא המעלה סימנין שלו ליבשה, השירין במים מנין, תלמוד לומר כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים, הא אם היו לו במים אף על פי שהשירין בעלייתו מותר (ת"כ פרשתא א, יא):

(13) לא יאכלו. לחייב את המאכילין לקטנים (יבמות קיד.), שכך משמעו לא יהיו נאכלים על ידך, או אינו אלא לאסרן בהנאה, תלמוד לומר לא תאכלו (דברים יד, יז), באכילה אסורין, בהנאה מותרין. כל עוף שנאמר בו למינה, למינו, למינהו,

14	and the kite, and the falcon after its kinds;	וְאֶת־הַדָּאָה וְאֶת־הָאֵיָהּ לְמִינָהּ: וְדִיתָ וְטָרְפִיתָ לְזִנְיָהּ:	14
15	every raven after its kinds;	אֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינֹו: יֵת כָּל עֹרֵבָא לְזִנְיָהּ:	15
16	and the ostrich, and the night-hawk, and the sea-mew, and the hawk after its kinds;	וְאֶת־הַתְּחִמָּס וְאֶת־הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַחֲמָץ לְמִינֵהוּ: וְיֵת בֵּת נַעֲמִיתָ וְצִיָּצָא וְצִפּוֹר: שְׁחָפָא וְנָצָא לְזִנְיָהּ:	16
17	and the little owl, and the cormorant, and the great owl;	וְאֶת־הַכּוֹס וְאֶת־הַשְּׁלֵלָה וְאֶת־הַיִּנְשׁוּף: וְקָדִיא וְשְׁלִינֹנָא וְקַפּוֹפָא:	17
18	and the horned owl, and the pelican, and the carrion-vulture;	וְאֶת־הַתַּנְשֵׁמֶת וְאֶת־הַקָּאָת וְבִזָּתָא וְקַתָּא וִירְקָרִיקָא:	18
19	and the stork, and the heron after its kinds, and the hoopoe, and the bat.	וְאֶת־הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֶת־הַדּוֹכִיפָת וְאֶת־הַעֲטָלָה: וְחִנְרִיתָא וְאָבֹו לְזִנְיָהּ וְנִגְרָא וְעֲטָלִיפָא:	19
20	All winged swarming things that go upon all fours are a detestable thing unto you.	כָּל שָׂרִץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם: כָּל רֶחֶשָׁא דְעוֹפָא דְמַהֲלִיף עַל אַרְבַּע שֶׁקֶצָא הוּא לָכוֹן:	20
21	Yet these may ye eat of all winged swarming things that go upon all fours, which have jointed legs above their feet, wherewith to leap upon the earth;	אֲךְ אֵת־זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל שָׂרִץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע אֲשֶׁר־כִּי לֹא־לֹן כְּרָעִים מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנִתֵּר בָּהֶן עַל־הָאָרֶץ: בָּרַם יֵת דִּין תִּיכְלוּן מִכָּל רֶחֶשָׁא דְעוֹפָא דְמַהֲלִיף עַל אַרְבַּע דְּלִיָּה קָרְסוּלִין מַעְלֵיו רַגְלֹוֹהִי לְקַפְצָא בָּהוֹן עַל אֲרָעָא:	21

יש צאיתו המין שאין דומין זה לזה לא צמראיהם ולא צשמותם, וכולן מין אחד: (16) הנך. אישפרוי"ר:

(17) השלך. פירשו רבותינו (חולין סג). זה השולה (פי' מגביה) דגים מן הים, וזה שחרגם אונקלוס ושלגיונא: כוס וינשוף. הם זואיטי"ש הזועקים צלילה, ויש להם לסחות כאדם, ועוד אחר דומה לו שקורין ייצ"ץ: (18) התנשמת. היא קלצ"א שורי"ץ, ודומה לעכבר ופורחת צלילה, ותנשמת האמורה צשר"ס היא דומה לה, ואין לה עינים, וקורין לה טלפ"א:

(19) החסידה. זו דיה לצנה, ציגוני"ה, ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חצרותיה צמזומות (שם): האנפה. היא דיה רגזנית, ונראה לי שהיא שקורין לה הייר"ן: הדוכיפת. תרנגול הבר, וכרצל"ת כפולה, וצלעו הרופ"א, ולמה נקרא שמו דוכיפת, שהודו כפות, וזו היא כרצל"ת, ונגר טור"א, נקרא על שם מעשיו, כמו שפירשו רבותינו צמס' גימין צפרק מי שחזו (דף סה:):

(20) שרץ העוף. הם הדקים הנמוכים הרוחשין על הארץ, כגון צבוצים וצרעין ויתושין וחגבים:

(21) על ארבע. על ד' רגלים: ממועל לרגליו. סמוך לזוארו"ש לו כמין שתי רגלים לצד ד' רגליו, וכשרוצה לעוף ולקפוץ מן הארץ מתחזק צאיתו שתי כרעים ופורח, ויש מהן הרבה, כאותן שקורין לנגושט"א, אצל אין אנו בקיאים בהן, ארבעה סימני טהרה נאמרו בהם, ארבע רגלים, וד' כנפים, וקרוסולין אלו כרעים הכתוצים כאן, וכנפיו חופין את רוצו (חולין נט.). וכל סימנים הללו מצויין צאיתו שצינתינו, אצל יש שראשן ארוך ויש שאין להם זנב (שם סה:), וארץ שיהא שמו חגב, וצזה אין אנו יודעים להצדיל ציניהם:

22	even these of them ye may eat: the locust after its kinds, and the bald locust after its kinds, and the cricket after its kinds, and the grasshopper after its kinds.	אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכְלוּ אֶת־הָאַרְבֶּה לְמִינֹו וְאֶת־הַסִּלְעָם לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחֲרָגָל לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחֲגָב לְמִינֵהוּ:	יֵת אֵלֶּיךָ מִנְּהֵם תִּיכְלוּן יֵת גֹּבֵא לְזִנְיָה וְיֵת רְשֹׁנָא לְזִנְיָה וְיֵת חֲרָגָל לְזִנְיָה וְיֵת חֲגָב לְזִנְיָה:
23	But all winged swarming things, which have four feet, are a detestable thing unto you.	וְכָל־שָׂרֵץ הָעוֹף אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם:	וְכָל־רֶחֶשׂא דְעוֹפָא דְלִיהִי אַרְבַּע רַגְלִין שֶׁקֶצָא הוּא לְכוּן:
24	And by these ye shall become unclean; whosoever toucheth the carcass of them shall be unclean until even.	וְלֹא־לֶה תִטְמָאוּ כָּל־הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב:	וְלֹא־לֵיךְ תִּסְתַּאבֹון כָּל־דִּיקְרָב בְּנִבְלָתָהֶן וְיֵהי מְסָאב עַד רַמְשָׂא:
25	And whosoever beareth aught of the carcass of them shall wash his clothes, and be unclean until the even.	וְכָל־הַנֶּשֶׂא מִנִּבְלָתָם יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְיִטְמָא עַד־הָעֶרֶב:	וְכָל־דִּישׁוּל מִנִּבְלָתָהֶן יִצְבַּע לְבוּשׁוֹ וְיֵהי מְסָאב עַד רַמְשָׂא:
26	Every beast which parteth the hoof, but is not cloven footed, nor cheweth the cud, is unclean unto you; every one that toucheth them shall be unclean.	לְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מִפְּרִסַּת פֶּרֶסָה וְשִׁסְעוֹ אֵינָנָה שִׁסְעַת וְגִרָה אֵינָנָה מֵעַלָּה טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֶּגַע בָּהֶם יִטְמָא:	לְכָל־בְּעִירָא דְהִיא סְדִיקָא מִפְּרִסַּת פֶּרֶסָה וְשִׁלְפִין לִיתְהָא מִשְׁלָפָא וּפְשָׂרָא לִיתְהָא מִסְקָא מְסָאבִין אֲנוּן לְכוּן כָּל דִּיקְרָב בְּהוֹן וְיֵהי מְסָאב:
27	And whatsoever goeth upon its paws, among all beasts that go on all fours, they are unclean unto you; whoso toucheth their carcass shall be unclean until the even.	וְכָל־הוֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב:	וְכָל־דְּמַהֲלִיד עַל יְדוּהִי בְכָל חֵיתָא דְמַהֲלִיקָא עַל אַרְבַּע מְסָאבִין אֲנוּן לְכוּן כָּל דִּיקְרָב בְּנִבְלָתָהֶן וְיֵהי מְסָאב עַד רַמְשָׂא:
28	And he that beareth the carcass of them shall wash his clothes, and be unclean until the even; they are unclean unto you.	וְהַנֶּשֶׂא אֶת־נִבְלָתָם יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְיִטְמָא עַד־הָעֶרֶב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם: (ס)	וְדִישׁוּל יֵת נִבְלָתָהֶן יִצְבַּע לְבוּשׁוֹ וְיֵהי מְסָאב עַד רַמְשָׂא מְסָאבִין אֲנוּן לְכוּן:
29	And these are they which are unclean unto you among the swarming things that swarm upon the earth: the weasel, and the mouse, and the great lizard after its kinds,	וְזֶה לָכֶם הַטְּמָא בְּשָׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹלֵד וְהָעֶכְבֹּר וְהַחֲגָב לְמִינֵהוּ:	וְדִין לְכוּן דְּמְסָאב בְּרֶחֶשׂא דְרַחֲשִׁי עַל אַרְעָא חִילְדָא וְעֶכְבְּרָא וְצִבָּא לְזִנְיָה:

- (23) וְכָל־שָׂרֵץ הָעוֹף וְגו'. זא ללמד שאם יש לו חמש טהור (ת"כ פרק ה, י):
 (24) וְלֹא־לֶה. (ת"כ) העתידין להאמר למטה צענין: תטמאו. כלומר צגיתם יש טומאה:
 (25) וְכָל־הַנֶּשֶׂא מִנִּבְלָתָם. כל מקום שנאמר טומאת משא, חמורה טומאת מגע, שהיא טעונה כזוס בגדים (שם פרשתא 1,7):
 (26) מִפְּרִסַּת פֶּרֶסָה וְשִׁסְעוֹ אֵינָנָה שִׁסְעַת. כגון גמל שפרסמו סדוקה למעלה, אצל למטה היא מחוצרת. כאן למדך שנבלת צהמה טמאה מטמאה, וצענין שצסוף הפרשה פירש על צהמה טהורה:
 (27) עַל־כַּפָּיו. כגון כלזודוז וחול: טמאים הם לכם. למגע:

30 and the gecko, and the
land-crocodile, and the lizard, and
the sand-lizard, and the chameleon.

וְהָאֵנְקָה וְהַכֶּחַ וְהַלְטָאָה וְיֵלָא וְכוּחָא וְהַלְטָתָא וְחִימָטָא
וְהַחֲמֵט וְהַתְנַשְׁמַת:

31 These are they which are unclean to
you among all that swarm;
whosoever doth touch them, when
they are dead, shall be unclean until
the even.

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צֻוֶּה לַעֲשׂוֹת בְּכָל יְמֵי חַיֵּינוּ:

32 And upon whatsoever any of them,
when they are dead, doth fall, it
shall be unclean; whether it be any
vessel of wood, or raiment, or skin,
or sack, whatsoever vessel it be,
wherewith any work is done, it must
be put into water, and it shall be
unclean until the even; then shall it
be clean.

וְכָל אֲשֶׁר-יִפֹּל-עָלָיו מֵהֶם | וְכָל דִּיפּוּל עַל-וְהִי מִנְהוֹן
בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל-כְּלִי-עַץ אֹו
בְּגָד אֹו-עוֹר אֹו שֶׁק כָּל-
כְּלִי אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה מִלֶּאכָה בָהֶם
בְּמִים יוֹבֵא וְטִמָּא עַד-הָעָרֶב
וְטָהַר:

33 And every earthen vessel whereinto
any of them falleth, whatsoever is in
it shall be unclean, and it ye shall
break.

וְכָל-כְּלִי-תְּרָשׁ אֲשֶׁר-יִפֹּל מֵהֶם
אֶל-תּוֹכּוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטָּמֵא
וְאֹתוֹ תִשְׂבְּרוּ:

וְכָל מֵאן דְּחִסְפָּא דִּיפּוֹל מִגְּהֶזְן
לְגֻזִּיהּ כָּל דְּבִגְמִייהּ יִסְתָּאב
וְיִתִּיחַ תַּתְּבְּרִין:

34 All food therein which may be eaten, that on which water cometh, shall be unclean; and all drink in every such vessel that may be drunk shall be unclean.

מִכָּל-הָאָדָם אֲשֶׁר יֹאכֵל אֲשֶׁר
יָבוֹא עָלָיו מִיָּם וּמִמָּא וְכָל-
מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל-כְּלִי-
יִטְמָא:

מִכָּל מִיכָל דְּמִתְאָכִיל
דִּי יֵשְׁלוֹן עָלוּהִי מִמָּא וְהִי
מִסָּב וְכָל מִשְׁקָא דִּי שִׁתִּיתִי
בְּכָל מָאן וְהִי מִסָּב:

(29) וזה לכם השמא. כל טומאות הללו אינן לאיסור אכילה, אלא לטומאה ממש, להיות טמא במגען, ונאסר לאכול תרומה וקדשים, וליכנס למקדש: החדל. מוש"טילה: והצב. פויי"ט, שדומה לנפרע:

(30) אנקה. הריניו"; הלטאה. לישרד"ה: החמט. לימז"א: הנשמת. טלפ"א:

(32) במים יובא. ואף לאחר טבילתו טמא הוא לתרומה: עד הערב. ואחר כך ושהר. בהערב השמא (יצומה עה.):

(33) אל תיכו. אין כלי חרס מיטמא אלא מאוירו (חולין כד:): כל אשר בתוכו יטמא. הכלי חוזר ומטמא מה שצאורו (ס"א ז"ל צמוק): ואתו תשבורו. למד שאין לו טהרה במקוה (מ"כ פרש"א ז. יג):

(34) מכל האכל אשר יאכל. מוסב על מקרא העליון כל אשר בתוכו יטמא, מכל האכל אשר יאכל אשר יצוא עליו מים, והוא בתוך כלי חרס הטמא, יטמא, וכן כל משקה אשר ישטה בכל כלי והוא בתוך כלי חרס הטמא, יטמא. למדנו מכאן דברים הרבה, למדנו שאין אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה עד שיצאו עליו מים פעם אחת, ומשצאו עליו מים פעם אחת, מקבל טומאה לעולם, ואפילו נגזב, והיין והשמן וכל הנקרא משקה מכשיר ורעים לטומאה כמים, שכן יש לדרוש המקרא אשר יצוא עליו מים או כל משקה אשר ישטה בכל כלי יטמא האוכל. ועוד למדו רבותינו מכאן שאין ודל הטומאה מטמא כלים, שכן שנינו (פסחים כ:.) יכול יהיו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס, תלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמא, מכל האוכל, אוכל ומשקה מיטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס, לפי שהשרץ אצ הטומאה והכלי שנטמא ממנו ודל הטומאה, לפיכך אינו חוזר ומטמא כלים שבתוכו. ולמדנו עוד שהשרץ שנפל לאויר תנור והפת בתוכו ולא נגע השרץ בפת, התנור ראשון והפת שנייה, ולא נאמר רואין את התנור כאלו מלא טומאה ותהא הפת תחילה, שאם תהא אומר כן, לא נתמעטו כל הכלים מליטמא מאויר כלי חרס, שהרי טומאה עצמה נגעה בהן מגזן. ולמדנו עוד, על ביאת מים שאינה מכשרת ורעים אלא אם כן נפלו עליה משנתלשו, שאם תהא אומר מקבלין הכשר במחובר, אין לך שלא באו עליו מים, ומהו אומר אשר יצוא עליו מים, משנתלשו. ולמדנו עוד שאין אוכל מטמא אחרים אלא אם כן יש בו כביצה (ת"כ פרכ ט, א. יומא פ.) שנאמר אשר יאכל, אוכל הנאכל בבת אחת, ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת:

35	And every thing whereupon any part of their carcass falleth shall be unclean; whether oven, or range for pots, it shall be broken in pieces; they are unclean, and shall be unclean unto you.	וְכָל אֲשֶׁר-יִפֹּל מִנִּבְלָתָם, עָלָיו יִטְמָא תִּנּוֹר וְכִירָיִם יִתֵּן טַמְאִים הֵם וְטַמְאִים יִהְיוּ לָכֶם: וְכָל דִּיפּוֹל מִנִּבְלָתָהוֹן עָלוּהִי יִהְיִי מִסָּאב תִּנּוֹר וְכִירָיִם יִתְרַעֲוֶן מִסָּאבִין אֲנֹן וּמִסָּאבִין יִהְיוּ לָכֹן:	35
36	Nevertheless a fountain or a cistern wherein is a gathering of water shall be clean; but he who toucheth their carcass shall be unclean.	אֲךְ מַעֵין וּבּוֹר מְקוּה־מַּיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנִגַּע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: בָּרָם מַעֵין וְגֹבַב בֵּית כְּנִישֵׁת מַיָּא יִהְיִי דְכִי וְדִיקְרַב בְּנִבְלָתָהוֹן יִהְיִי מִסָּאב:	36
37	And if aught of their carcass fall upon any sowing seed which is to be sown, it is clean.	וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל-כָּל-זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר יִזְרַע טָהוֹר הוּא: וְאִרִי וּפּוֹל מִנִּבְלָתָהוֹן עַל כָּל בָּר זֶרַע זֶרַע דִּיזְרַע דְכִי הוּא:	37
38	But if water be put upon the seed, and aught of their carcass fall thereon, it is unclean unto you.	וְכִי יִתֵּן-מַיִם עַל-זֶרַע וְנִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טַמָּא הוּא לָכֶם: (ס) וְאִרִי יִתֵּן-בּוֹן מַיָּא עַל בָּר זֶרַע וּפּוֹל מִנִּבְלָתָהוֹן עָלוּהִי מִסָּאב הוּא לָכֹן:	38
39	And if any beast, of which ye may eat, die, he that toucheth the carcass thereof shall be unclean until the even.	וְכִי יָמוּת מִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-הִיא לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ הִנֵּגַע בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב: וְאִרִי יָמוּת מִן בְּעִירָא דְהִיא לָכֹן לְמִיכַל דִּיקְרַב בְּנִבְלָתָהּ יִהְיִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:	39
40	And he that eateth of the carcass of it shall wash his clothes, and be unclean until the even; he also that beareth the carcass of it shall wash his clothes, and be unclean until the even.	וְהָאֲכָל מִנִּבְלָתָהּ יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְטַמָּא עַד-הָעֶרֶב וְהַנֶּשֶׂא אֶת-נִבְלָתָהּ יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְטַמָּא עַד-הָעֶרֶב: וְדִיכּוֹל מִנִּבְלָתָהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִהְיִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא וְרִמְשָׂא וְדִיטוֹל יֵת נִבְלָתָהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִהְיִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:	40

(35) תנור וכירים. כלים המטלטלין הם, והם של חרס, ויש להן תוך, ושופת את הקדרה על נקצ החלל, ושניהם פיהם למעלה: יתן. שאין לכלי חרס טהרה בטבילה: וטמאים יהיו לכם. שלא תאמר מצוה אני לנוחש, תלמוד לומר וטמאים יהיו לכם, אם רצה לקיימן בטומאתן ראשי:

(36) אך מעין ובור מקוה מים. המחזירים לקרקע, אין מקצלין טומאה. ועוד יש לך ללמוד: יהיה טהור. הטובל בהם מטומאתו: ונוגע בנבלתם יטמא. אפי' הוא בתוך מעין ובור ונוגע בנבלתם יטמא, (ת"כ פרש"א ט, ה) שלא תאמר קל וחומר, אם מטהר את הטמאים מטומאתם, קל וחומר שיל את הטהור מליטמא, לכך נאמר ונוגע בנבלתם יטמא: (37) זרע זרוע. זריעה של מיני זרעונין. זרוע שם דבר הוא, כמו ויטנו לנו מן הזרעים (דניאל א, יז): טהור הוא. למדך הכתוב שלא הוכשר ונתקן לקרות אוכל לקבל טומאה עד שיבואו עליו מים:

(38) וכי יתן מים על זרע. לאחר שנחלש, שאם תאמר יש הכשר במחזר אין לך זרע שלא הוכשר (חולין קיח): מים על זרע. זין מים, זין שאר משקין, זין הם על הזרע, זין הזרע נפל לתוכן, הכל נדרש בתורת כהנים (פרק יא, ו): ונפל מנבלתם עליו. אף משנגזז מן המים, שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אוכל, ומשירד עליו הכשר קבלת טומאה פעם אחת שוב אינו נעקר הימנו:

(39) בנבלתה. ולא בעצמות וגידים, ולא בקרנים וטלפים, ולא בעור (ת"כ פרש"א י, ה חולין קיח):

(40) והנשא את נבלתה. חמורה טומאת משא, מטומאת מגע, שהנשא מטמא בגדים, והנוגע אין בגדיו טמאין, שלא נאמר זו יכבס בגדיו: והאכל מנבלתה. יכול תטמאנו אכילתו, כשהוא אומר בנבלת עוף טהור נבלה וקרקפה לא יאכל לטמאה קה (ויקרא כב, ח), אותה מטמאה בגדים באכילתה, ואין נבלת בהמה מטמאה בגדים באכילתה, בלא משא, כגון, אם תחזה לו חצירו בבית הצליעה, אם כן מה תלמוד לומר האכל, ליתן שיעור לנושא ולנוגע כדי אכילה, והוא כזית (גדה מזב):

41	And every swarming thing that swarmeth upon the earth is a detestable thing; it shall not be eaten.	וְכָל-הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל-הָאָרֶץ וְכָל רֶחֶשׂא דְרַחֲשִׁישׁ עַל אֲרֻעָא שִׂקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: שִׂקֶצָא הוּא לֹא יִתְאָכֵל:	41
42	Whatsoever goeth upon the belly, and whatsoever goeth upon all fours, or whatsoever hath many feet, even all swarming things that swarm upon the earth, them ye shall not eat; for they are a detestable thing.	כָּל הוֹלֵךְ עַל-גִּחְזוֹן וְכָל הוֹלֵךְ עַל-אַרְבַּע וְכָל דְּמִהְלִיךְ עַל אַרְבַּע רַגְלִים לְכָל-הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל-הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי-שִׂקֶץ הֵם:	42
43	Ye shall not make yourselves detestable with any swarming thing that swarmeth, neither shall ye make yourselves unclean with them, that ye should be defiled thereby.	אַל-תִּשְׁקְצוּ אֶת-נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל-הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא תִשְׁקְצוּן יֵת נַפְשְׁכֶון בְּכָל רֶחֶשׂא דְרַחֲשִׁישׁ וְלֹא תִסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן וְתִסְתָּאֲבוּן פּוֹן בְּהוֹן: תִּטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם:	43
44	For I am the LORD your God; sanctify yourselves therefore, and be ye holy; for I am holy; neither shall ye defile yourselves with any manner of swarming thing that moveth upon the earth.	כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת-נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל-הַשָּׂרֵץ הָרֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ: אֲרִי אֲנִי אֱלֹהֵכֶון וְתִתְקַדְּשׁוּן וְתִהְיוּ קְדִישִׁין אֲרִי קְדִישׁ אֲנִי וְלֹא תִסְתָּאֲבוּן יֵת נַפְשְׁכֶון בְּכָל רֶחֶשׂא דְרַחֲשִׁישׁ עַל אֲרֻעָא:	44
45	For I am the LORD that brought you up out of the land of Egypt, to be your God; ye shall therefore be holy, for I am holy.	כִּי אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי: אֲרִי אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַהְיוֹת לָכֶון לֵאלֹהֵי וְתִהְיוּ קְדִישִׁין אֲרִי קְדִישׁ אֲנִי:	מפטיר

ושמא עד הערב. אף על פי שטבל, צריך הערב שמש:
(41) השורץ על הארץ. להוציא את היתושין שצבליסין ופפולין, ואת הזיזין שצבדשים (חולין טז:) שהרי לא שרצו על הארץ אלא בתוך האוכל, אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי נאסרו: לא יאכל. לחייב על המאכל כאוכל, ואין קרוי שרץ, אלא דבר נמוך קצר רגלים שאינו נראה אלא כרוחש ונד:
(42) הולך על גחון. זה נחש, ולשון גחון, שקטה, שהולך שם ונפל על מעיו: כל הולך. להציא השלשולים ואת הדומה לדומה: הולך על ארבע. זה עקרב: כל. להציא את החפושית, אשקרב"ט צלע"ז, ואת הדומה לדומה: מרבה רגלים. זה נדל, שרץ, שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן, וקורין צינטפיד"ש:
(43) אל תשקצו. צאכילתן, שהרי כתיב נפשותיכם, ואין שקצן נפש צמגע, וכן ולא תטמאו צאכילתם: ונשמתם בם. אם אתם מטמאין בהן בארץ, אף אני מטמא אתכם בעולם הזה, וביציבת מעלה:
(44) כי אני ה' אלהיכם. כשם שאני קדוש, שאני ה' אלהיכם, כך והתקדשתם, קדשו את עצמכם למטה: והייתם קדושים. לפי שאני אקדש אתכם למעלה, ולעולם הזה: ולא תטמאו וגו'. לעזור עליהם בלאוין הרבה וכל לאו מלקות, וזהו שאמרו בגמ' (מכות טז:) הכל פוקטקא לוקא ארבע, נמלה לוקא חמש, זרעה לוקא שש:
(45) כי אני ה' המעלה אתכם. על מנת שתקבלו מנחת העלית אתכם. (דבר אחר כי אני ה' המעלה אתכם, בכולן כתיב הוצאתי, וכן כתיב המעלה, תנא דבי רבי ישמעאל אלמלי לא העליתי את ישראל ממזרים אלא צביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אומות דיים, ומעליותא היא גבייהו, והוא לשון מעלה (ב"מ סא:)):

<p>46 This is the law of the beast, and of the fowl, and of every living creature that moveth in the waters, and of every creature that swarmeth upon the earth;</p>	<p>זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל-נפש השרצת על-הארץ: 46</p> <p>דא אורייתא דבעירא ודעופא ולכל נפשא חיתא דרחשא במיא ולכל נפשא דרחשא על ארשא:</p>
<p>47 to make a difference between the unclean and the clean, and between the living thing that may be eaten and the living thing that may not be eaten.</p>	<p>להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל: (פ) 47 פסוקים</p> <p>לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא ובין חיתא דמתאכלא ובין חיתא דלא מתאכלא:</p>

The Haftara is II Samuel 6:1 – 7:17 on page 142. Sepharadim read II Samuel 6:1 – 6:19. On Shabbat Parah, read Maftir and Haftara on page 169. For Shabbat HaHodesh the Maftir and Haftara are on page 173. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 163.

<p>XII And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וידבר יהוה אל-משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר: תזריע ז</p>
<p>2 Speak unto the children of Israel, saying: If a woman be delivered, and bear a man-child, then she shall be unclean seven days; as in the days of the impurity of her sickness shall she be unclean.</p>	<p>דבר אל-בני ישראל לאמר: 2</p> <p>אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא:</p> <p>מליל עם בני ישראל למימר אתתא ארי תעדי ותליד דכר ותהי מסאבא שבעא יומין כיומי ריחוק סאובתה תהי מסאבא:</p>
<p>3 And in the eighth day the flesh of his foreskin shall be circumcised.</p>	<p>3 וביום השמיני ימול בשר ערלתו:</p> <p>וביומא תמינאה יתגזר בשרא דעורלתיה:</p>
<p>4 And she shall continue in the blood of purification three and thirty days; she shall touch no hallowed thing, nor come into the sanctuary, until the days of her purification be fulfilled.</p>	<p>4 ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל-קדש לא-תגע ואל-המקדש לא תבא עד-מלאת ימי טהרה:</p> <p>ותלתין ותלתא יומין תתיב בדם דכו בכל קודשא לא תקרב ולמקדשא לא תיעול עד משלם יומי דכותה:</p>

(47) להבדיל. לא כלל השונה אלא שמהא יודע ומכיר וצקי צהן: בין הטמא ובין הטהור. צריך לומר צין חמור לפרה, והלא כבר מפורשים הם, אלא צין טמאה לך, לטהורה לך, צין נשחט חזי של קנה, לנשחט רצו: ובין החיה הנאכלת. צריך לומר צין צזי לערוד, והלא כבר מפורשים הם, אלא צין שנולדו זה סימני טרפה כשרה, לנולדו זה סימני טרפה פסולה: (2) אשה כי תזריע. א"ר שמלאי (ויק"ר יד, ה) כשם שיצירתו של אדם אחר כל צהמה חיה ועוף צמעשה בראשית, כך תורתו נמפרשה אחר מורת צהמה חיה ועוף: כי תזריע. לרבות שאפי' ילדמו מחוי, שנמחה ונעשה כעין זרע, אמו טמאה לידה (נדה כז:): כימי נדת דוחה תטמא. כסדר כל טומאה האמורה בנדה, מטמאה צטומאת לידה, ואפילו נפתח הקצר בלא דם: דוחה. לשון דבר הזז מגופה. לשון אחר לשון מדוה וחולי, שאין אשה רואה דם שלא תחלה ראשה ואצריה כצדין עליה: (4) תשב. אין תשצ אלא לשון עכבה, כמו ופשצו בקדש (דברים א, מו), ופשצו בלגי ממרא (בראשית יג, יח): בדמי טהרה. אף על פי שרואה טהורה: בדמי טהרה. לא מפיקה"א, והוא שם דבר, כמו טוהר: ימי טהרה. מפיקה"א, ימי טוהר שלה: לא תגע. אזהרה לאוכל, כמו ששנויה ביצמות (דף עה:). בכל קדש וגו'. לרבות את התרומה (מכות יד: יצמות שם), לפי שז טבולת יום ארוך שטבולת לסוף שצעה ואין שמה מעריצ לטהרה עד שקיעת החמה של יום ארבעים, שלמחר

<p>5 But if she bear a maid-child, then she shall be unclean two weeks, as in her impurity; and she shall continue in the blood of purification threescore and six days.</p>	<p>וְאִם-נִקְבְּהָ תֵּלֵד וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כְּנִדְתָּהּ וְשֵׁשִׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל-דָּמֶי טָהֲרָה:</p> <p>וְאִם נִקְבְּתָא תֵּלִיד וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כְּנִדְתָּהּ וְשֵׁשִׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל-דָּמֶי טָהֲרָה:</p>	<p>לוי</p>
<p>6 And when the days of her purification are fulfilled, for a son, or for a daughter, she shall bring a lamb of the first year for a burnt-offering, and a young pigeon, or a turtle-dove, for a sin-offering, unto the door of the tent of meeting, unto the priest.</p>	<p>וּבְמִלֵּאתָּ יָמֶי טָהֲרָה לְבָן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן-שָׁנָה לְעֹלָה וּבֶן-יוֹנָה אוֹתָר לַחֲטָאת אֶל-פֶּתַח אֹהֶל-מוֹעֵד אֶל-הַכֹּהֵן:</p> <p>וּבְמִשְׁלֵם יוֹמֵי דְכוּתָהּ לְבָרָא אוֹ לְבִרְתָּא תִּיתִי אָמַר בֶּר שְׁתִּיה לְעֹלָתָא וּבֶר יוֹנָה אוֹ שְׁפִינָא לַחֲטָתָא לְתַרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא לֹת פְּתִינָא:</p>	<p>6</p>
<p>7 And he shall offer it before the LORD, and make atonement for her; and she shall be cleansed from the fountain of her blood. This is the law for her that beareth, whether a male or a female.</p>	<p>וְהִקְרִיבֹהּ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֹּר עָלֶיהָ וְטָהַרָה מִמָּקַר דָּמֶיהָ זֹאת תֹּזְכֶּרֶת הַיִּלְדָּת לְזָכָר אוֹ לְנִקְבָּה:</p> <p>וְהִקְרִיבֹהּ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֹּר עָלֶיהָ וְטָהַרָה מִמָּקַר דָּמֶיהָ זֹאת תֹּזְכֶּרֶת הַיִּלְדָּת לְזָכָר אוֹ לְנִקְבָּה:</p>	<p>7</p>
<p>8 And if her means suffice not for a lamb, then she shall take two turtle-doves, or two young pigeons: the one for a burnt-offering, and the other for a sin-offering; and the priest shall make atonement for her, and she shall be clean.</p>	<p>וְאִם-לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׁהָ וּלְקַחְתָּ שְׁתֵּי-תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לַחֲטָאת וְכִפֹּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֲרָה: (פ)</p> <p>וְאִם לֹא תִשְׁכַּח יָדָהּ לֹא תִשְׁכַּח יָדָהּ כְּמִסַּת אָמַרָא וְתִסַּב תִּרְיוֹן שְׁפִינִין אוֹ תִרְיוֹן בָּנֵי יוֹנָה חֵד לְעֹלָתָא וְחֵד לַחֲטָתָא וְכִפֹּר עָלֶיהָ כְּהֵנָּא וְתִדְכִּי:</p>	<p>8</p>
<p>XIII And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p> <p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>	<p>ישראל</p>
<p>2 When a man shall have in the skin of his flesh a rising, or a scab, or a bright spot, and it become in the skin of his flesh the plague of leprosy, then he shall be brought unto Aaron the priest, or unto one of his sons the priests.</p>	<p>אָדָם כִּי-יִהְיֶה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוֹ-סִפְחָת אוֹ בַּחֲרָת וְהָיָה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ לְנֹגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל-אֶחָד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים:</p> <p>אָנֹשׁ אֲרִי יְהִי בְמִשְׁךְ בְּשָׂרִיהָ עֲמָקָא אוֹ עֲדִיא אוֹ בַחֲרָא וְיְהִי בְמִשְׁךְ בְּסָרִיהָ לְמַכְתָּשׁ סְגִירוֹ וְיִתִּיתִי לֹת אַהֲרֹן כְּהֵנָּא אוֹ לֹת חֵד מִבְּנוֹתָי כְּהֵנָּא:</p>	<p>2</p>

תזריע כפרת טהרה:

(7) והקריבו. ללמדך, שאין מעבדה לכול צקדשים אלא אחד מהם, ואי זה הוא, זה חטאת, שנאמר וכפר עליה הכהן וטהרה, מי שהוא זל לכפר, זו הטהרה תלויה: וטהרה. מכלל שעד כאן קרויה טמאה (וצחים יט: סנהדרין פג:):

(8) אחד לעולה ואחד לחטאת. לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל להקריבה חטאת קודם לעולה, כך שנינו צוצחים (5) צפ' כל המדיר:

(2) שאת או ספחת וגו'. שמות נגעים הם, ולצנות זו מזו (נגעים פ"א מ"א): בהרת. חצרצורות מייא"ר צלע"ז, וכן צהיר הוא צִשְׁקָקִים (איוב לו, כא): אל אהרן וגו'. גזירת הכתוב הוא, שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן (ת"כ נגעים פרשתא א, ט):

And the priest shall look upon the plague in the skin of the flesh; and if the hair in the plague be turned white, and the appearance of the plague be deeper than the skin of his flesh, it is the plague of leprosy; and the priest shall look on him, and pronounce him unclean.

וַיַּחְזֵי כֹהֵן יֵת מִכְתָּשָׁא בְּמַשְׁךְ בְּשָׂרִיהָ וְשַׁעֲרָא בְּמִכְתָּשָׁא אֶתְהַפִּיד לְמַחֲנֹר וּמַחְזֵי מִכְתָּשָׁא עֲמִיק מִמַּשְׁךְ בְּסָרִיהָ מִכְתָּשׁ סָגִיר וְהָא הוּא וַיַּחְזִינִיהָ כֹהֵן וְיִסְאֵיב יִתִּיהָ:

וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר וְשַׁעֲרָא בְּנֶגַע הַפֶּה לְבָן וּמִרְאָה הַנֶּגַע עֲמִיק מִעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְשָׂמָא אֹתוֹ:

And if the bright spot be white in the skin of his flesh, and the appearance thereof be not deeper than the skin, and the hair thereof be not turned white, then the priest shall shut up him that hath the plague seven days.

וְאִם בִּהָרַת לְבָנָה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעִמְקֵי אֵין־מִרְאָה מִן־הָעוֹר וְשַׁעֲרָה לֹא־הִפִּיד לְבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים:

וְאִם־בִּהָרַת לְבָנָה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעִמְקֵי אֵין־מִרְאָה מִן־הָעוֹר וְשַׁעֲרָה לֹא־הִפִּיד לְבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים:

And the priest shall look on him the seventh day; and, behold, if the plague stay in its appearance, and the plague be not spread in the skin, then the priest shall shut him up seven days more.

וַיַּחְזִינִיהָ כֹהֵן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא מִכְתָּשָׁא קָם כִּד הָנָה לֹא אוֹסִיף מִכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָּא וְיִסְגְּרִינִיהָ כֹהֵן שִׁבְעָא יוֹמִין תַּנְיָנוּת:

וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהָנָה הַנֶּגַע עֲמֵד בְּעִינָיו לֹא־פָשָׁה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית:

And the priest shall look on him again the seventh day; and, behold, if the plague be dim, and the plague be not spread in the skin, then the priest shall pronounce him clean: it is a scab; and he shall wash his clothes, and be clean.

וַיַּחְזֵי כֹהֵן יִתִּיהָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תַּנְיָנוּת וְהָא עָמָא מִכְתָּשָׁא וְלֹא אוֹסִיף מִכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָּא וַיִּדְכִּינִיהָ כֹהֵן עֲדִיתָא הוּא וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וַיִּדְכֵּי:

וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית וְהָנָה כִּתְהָ הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׁה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְשִׁתְּרוֹ הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הוּא וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְשָׁהָר:

But if the scab spread abroad in the skin, after that he hath shown himself to the priest for his cleansing, he shall show himself to the priest again.

וְאִם אוֹסְפָא תוֹסִיף עֲדִיתָא בְּמַשְׁכָּא בְּתֵר דִּאֲתַחְזִי לְכֹהֵן לְדְכֹוֹתֶיהָ וַיִּתַּחְזֵי תַּנְיָנוּת לְכֹהֵן:

וְאִם־פָּשָׁה תַּפְשָׁה הַמִּסְפַּחַת בְּעוֹר אַחֲרֵי הָרְאָתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן לְטַהֲרָתוֹ וְנִרְאָה שֵׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן:

And the priest shall look, and, behold, if the scab be spread in the skin, then the priest shall pronounce him unclean: it is leprosy.

וַיַּחְזֵי כֹהֵן וְהָא אוֹסִיפַת עֲדִיתָא בְּמַשְׁכָּא וְיִסְאֵבִינִיהָ כֹהֵן סָגִיר וְהָא הוּא:

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהָנָה פָּשְׁתָה הַמִּסְפַּחַת בְּעוֹר וְשָׂמָא הַכֹּהֵן צָרַעַת הוּא: (פ)

(3) ושער בנגע הפך לבן. מתחלה שחור והפך ללבן בתוך הגגע. ומעוט שער שנים (ת"כ שם פרק ב, ג): עמוק מעור בשרו. כל מראה לבן עמוק הוא, כמראה חמה, עמוקה מן הכל (שזועות ו): ושמא אותו. יאמר לו שמא אתה, ששער לבן סימן טומאה, הוא גזירת הכתוב:

(4) ועמוק אין מראה. לא ידעתי פירושו: והסגיר. יסגירנו צניח אחד, ולא יראה עד סוף השזוע, ויוכיחו סימנים עליו:

(5) בעיניו. צמרהו וזשיעורו הראשון: והסגירו. שנית. הא אם פשה בשזוע ראשון טמא מוחלט: (6) כבה. הוכה מראיתו, הא אם עמד צמראיתו או פשה טמא: מספחת. שם נגע טהור: וכבס בגדיו וטהר. הואיל ונוקק להסגר נקרא טמא, ואריך טבילה:

(8) ושמא הכהן. ומשמאורי הרי הוא מוחלט, וזקוק לזכרים ולתגלחת ולקרצן האמור צפרשת זאת תהיה: צרעת הוא. המספחת הזאת: צרעת. לשון נקזה. נגע לשון זכר:

9	When the plague of leprosy is in a man, then he shall be brought unto the priest.	9 נִגַע צִרְעַת כִּי תִהְיֶה בָאָדָם וְהוֹבִיָא אֶל-הַכֹּהֵן:	9 מִכְתָּשׁ סִגְרֵי אָרִי תִהְיֶה בְּאִנְשָׁא וַיִּתִּי לֹת כְּהֵנָּה:
10	And the priest shall look, and, behold, if there be a white rising in the skin, and it have turned the hair white, and there be quick raw flesh in the rising,	10 וַרְאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת-לְבָנָה בַעֲדֹר וְהִיא הַפֶּכֶה שְׁעָר לָבָן וּמַחֲיֵת בָּשָׂר חַי בַּשְּׂאֵת:	10 וַיַּחֲזִי כְהֵנָּה וְהָא עֲמָקָא חוּרָא בְּמִשְׁכָּא וְהִיא הַפֶּכֶת שְׁעָרָא לְמַחֲנֵר וְרִשָּׁם בָּשָׂר חַי בְּעִמְיָקָתָא:
11	it is an old leprosy in the skin of his flesh, and the priest shall pronounce him unclean; he shall not shut him up; for he is unclean.	11 צִרְעַת נוֹשֶׁנֶת הוּא בַעֲדֹר בָּשָׂרוֹ וַיִּטְמָאוּ הַכֹּהֵן לֹא יִסְגְּרוּנוּ כִּי טָמֵא הוּא:	11 סִגְרֵי עֲתִיקָא הִיא בְּמִשְׁדָּ בְּשָׂרִיהָ וַיִּסְאֲבִיָּה כְהֵנָּה לֹא יִסְגְּרִיָּה אָרִי מִסָּאֵב הוּא:
12	And if the leprosy break out abroad in the skin, and the leprosy cover all the skin of him that hath the plague from his head even to his feet, as far as appeareth to the priest;	12 וְאִם-פָּרוּחַ תִּפְרָח הַצִּרְעַת בַּעֲדֹר וְכִסְתָּהּ הַצִּרְעַת אֶת כָּל-עוֹר הַנֶּגַע מֵרָאשׁוֹ וְעַד-רַגְלָיו לְכָל-מֵרָאֶה עֵינֵי הַכֹּהֵן:	12 וְאִם מִסְנָא תִסְגִּי סִגְרֵי וְתָא בְּמִשְׁכָּא וְתַחֲפִי סִגְרֵי וְתָא יָת כָּל מִשְׁדָּ מִכְתָּשָׁא מְרִישִׁיהָ וְעַד רַגְלֵיהָ לְכָל חִיּוֹ עֵינֵי כְהֵנָּה:
13	then the priest shall look; and, behold, if the leprosy have covered all his flesh, he shall pronounce him clean that hath the plague; it is all turned white: he is clean.	13 וַרְאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִסְתָּהּ הַצִּרְעַת אֶת-כָּל-בָּשָׂרוֹ וְטָהָר אֶת-הַנֶּגַע כָּלֹ הַפֶּךָ לָבָן טָהוֹר הוּא:	13 וַיַּחֲזִי כְהֵנָּה וְהָא חֲפָת סִגְרֵי וְתָא יָת כָּל בְּשָׂרִיהָ וַיִּדְכִּי יָת מִכְתָּשָׁא כָלִיהָ אֶת-הַפֶּיךָ לְמַחֲנֵר דְּכִי הוּא:
14	But whensoever raw flesh appeareth in him, he shall be unclean.	14 וּבְיוֹם הִרְאֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא:	14 וּבְיוֹמָא דִּיתְחֲזִי בֵיהּ בָּשָׂרָא חַיָּא יְהִי מִסָּאֵב:
15	And the priest shall look on the raw flesh, and pronounce him unclean; the raw flesh is unclean: it is leprosy.	15 וַרְאָה הַכֹּהֵן אֶת-הַבָּשָׂר הַחַי וַיִּטְמָאוּ הַבָּשָׂר הַחַי טָמֵא הוּא צִרְעַת הוּא:	15 וַיַּחֲזִי כְהֵנָּה יָת בָּשָׂרָא חַיָּא וַיִּסְאֲבִיָּה בָּשָׂרָא חַיָּא מִסָּאֵב הוּא סִגְרֵי וְתָא הוּא:
16	But if the raw flesh again be turned into white, then he shall come unto the priest;	16 אֹז כִּי יָשׁוּב הַבָּשָׂר הַחַי וְנִהְפָךְ לְלָבָן וְיָבֵא אֶל-הַכֹּהֵן:	16 אֹז אָרִי יָתוּב בָּשָׂרָא חַיָּא וַיִּתְּפִיךָ לְמַחֲנֵר וַיִּתִּי לֹת כְּהֵנָּה:

- (10) ומחית. שנימינ"ט צלע"ז, שנהפך מקצת הלובן שצמח השאת למראה צהר אף הוא סימן טומאה, שער לבן בלא מחיה, ומחיה בלא שער לבן, ואף על פי שלא נאמרה מחיה אלא בשאת, אף בכל המראות ותולדותיהן הוא סימן טומאה:
- (11) צרעת נושנת היא. מכה ישנה היא תחת המחיה, וחבורה זו נראית צריאה מלמעלה ותחתיה מלאה לה, שלא תאמר הואיל ועלתה מחיה אטהרנה:
- (12) מראשו. של אדם ועד רגליו: לכל מראה עיני הכהן. פרט לכהן שחשך מאורו:
- (14) וביום הראות בו בשר חי. אם נמחה צו מקיף הרי כזר פירש שהמחיה סימן טומאה, אלא הרי שהיה הנגע צהר מעשרים וארבעה ראשי איברים שאין מטמאין משום מחיה, לפי שאין נראה הנגע כולו כאחד, ששופע אילך ואילך, וחזר ראש האבר ונחלגה שפועו ע"שומן, כגון שהצריא ונעשה רחב ונראית צו המחיה, למדנו הכתוב שחטמא (שם פרק ה, א): וביום. מה תלמוד לומר, ללמד יש יום שאתה רואה צו, ויש יום שאין אתה רואה צו, מכאן אמרו חתן נותנין לו כל שבעת ימי המשה, לו ולאטלימו ולכסותו ולציטו, וכן צרגל נותנין לו כל ימי הרגל:
- (15) צרעת הוא. הצער הוא, צער לשון זכר:

17	and the priest shall look on him; and, behold, if the plague be turned into white, then the priest shall pronounce him clean that hath the plague: he is clean.	וַיַּחְזִינֶיהָ כְּהֵנָּה וְהָאֵתְהַפִּיךְ מִכְתָּשָׁא לְמַחְנֹר וַיִּדְכִּי כְּהֵנָּה יֵת מִכְתָּשָׁא דְכִי הוּא:	וְרָאֵהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִהְפָּךְ הִנֵּגַע לְלֵבָן וְטָהַר הַכֹּהֵן אֶת־הִנֵּגַע טָהוֹר הוּא: (פ)	17
18	And when the flesh hath in the skin thereof a boil, and it is healed,	וְאִנֹּשׁ אָרִי יְהִי בֵּיהָ בְּמִשְׁפִּיהָ שָׁחֵנָה וַיִּתְּסִי:	וּבִשָּׂר כִּי־יִהְיֶה בּוֹ־בְעוּרֹו שָׁחִין וְנִרְפָּא:	שלישי
19	and in the place of the boil there is a white rising, or a bright spot, reddish-white, then it shall be shown to the priest.	וְיְהִי בְּאַתֵּר שָׁחֵנָה עֵמְקָא חוּרָא אוֹ בְּחֵרָא חוּרָא סְמָקָא וַיִּתְּחַזִּי לְכְּהֵנָּה:	וְהָיָה בְּמָקוֹם הַשָּׁחִין שְׁמַת לְבָנָה אוֹ בַּהֲרַת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת וְנִרְאָה אֶל־הַכֹּהֵן:	19
20	And the priest shall look; and, behold, if the appearance thereof be lower than the skin, and the hair thereof be turned white, then the priest shall pronounce him unclean: it is the plague of leprosy, it hath broken out in the boil.	וַיַּחְזִי כְּהֵנָּה וְהָאֵתְהַפִּיךְ מִן מִשְׁכָּא וְשַׁעֲרָה אֶתְהַפִּיךְ לְמַחְנֹר וַיִּסְאֲבִינֶיהָ כְּהֵנָּה מִכְתָּשׁ סְגִירוּתָא הִיא בְּשָׁחֵנָה סְגִיָּאת:	וְרָאֵה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה מִרְאָה שְׁפָלָה מִן־הָעוֹר וְשַׁעֲרָה הִפְּךָ לְבָן וְטָמֵא הַכֹּהֵן נִגַע־צָרַעַת הוּא בַּשָּׁחִין פָּרַחָה:	20
21	But if the priest look on it, and, behold, there be no white hairs therein, and it be not lower than the skin, but be dim, then the priest shall shut him up seven days.	וְאִם יַחְזִינֶיהָ כְּהֵנָּה וְהָאֵתְהַפִּיךְ שַׁעֲרָה חוּרָא וּמִפִּיקָא לִיתְהָא מִן מִשְׁכָּא וְהִיא עֲמִיָּא וַיִּסְגְּרֶנֶּיהָ כְּהֵנָּה שְׁבַע יוֹמִין:	וְאִם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־ בָּהּ שַׁעֲרָה לְבָן וְשְׁפָלָה אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִיא כְּהָה וְהִסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שְׁבַע יָמִים:	21
22	And if it spread abroad in the skin, then the priest shall pronounce him unclean: it is a plague.	וְאִם אוֹסַפָּא תוֹסִיף בְּמִשְׁכָּא וַיִּסְאִיב כְּהֵנָּה יִתִּיהָ מִכְתָּשָׁא הִיא:	וְאִם־פָּשָׁה תִפְשָׁה בְּעוֹר וְטָמֵא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נִגַע הוּא:	22
23	But if the bright spot stay in its place, and be not spread, it is the scar of the boil; and the priest shall pronounce him clean.	וְאִם בְּאַתֵּרָה קָמַת בַּהֲרַתָּא לֹא אוֹסִיפַת רֶשֶׁם שָׁחֵנָה הִיא וַיִּדְכִּינֶיהָ כְּהֵנָּה:	וְאִם־תִּתְחַלֵּי תַעֲמֹד הַבַּהֲרַתָּא לֹא פִשְׁתָּה צָרַבַת הַשָּׁחִין הוּא וְטָהַר הַכֹּהֵן: (ס)	23
24	Or when the flesh hath in the skin thereof a burning by fire, and the quick flesh of the burning become a bright spot, reddish-white, or white;	אוֹ אִנֹּשׁ אָרִי יְהִי בְּמִשְׁפִּיהָ כְּהֵנָּה חוּרָא סְמָקָא אוֹ חוּרָא: אוֹ אִנֹּשׁ אָרִי יְהִי בְּמִשְׁפִּיהָ כְּהֵנָּה חוּרָא סְמָקָא אוֹ חוּרָא:	אוֹ בִשָּׂר כִּי־יִהְיֶה בְּעוּרֹו מִכְּוֹת־ אֵשׁ וְיִתְּחַלֵּה מִחֲנִית הַמִּכְּוֹת בַּהֲרַת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת אוֹ לְבָנָה:	רביעי (שני)

(18) שחין. לשון חמום, שנתחמם השזר בלקוי הזא לו מחמת מכה שלא מחמת האור (חולין ט.). ונרפא. השחין העלה ארוכה וצמקומו העלה נגע אחר:
(19) או בהרת לבנה אדמדמת. שאין הנגע לצן חלק, אלא פתוץ ומעורב צשתי מראות לזין ואודם:
(20) מראה שפל. ואין ממשו שפל, אלא מתוך לצנינותו הוא נראה שפל ועמוק, כמראה חמה עמוקה מן הנל:
(22) נגע הוא. השאט הזאת או הזהרת:
(23) תחתיה. צמקומו: צרבת השחין. כתרמו רשם שחנה, אינו אלא רשם החמום הניכר בצשר. כל צרבת לשון רגיעת עור הנרגע מחמת חמום, כמו ונלכדו זה פל פנים (יחזקאל כא, ג), רייטרי"ד בלע"ז: צרבת. רייטרי"ד שמענט בלע"ז:

25	then the priest shall look upon it; and, behold, if the hair in the bright spot be turned white, and the appearance thereof be deeper than the skin, it is leprosy, it hath broken out in the burning; and the priest shall pronounce him unclean: it is the plague of leprosy.	וְרָאָה אֶת־הָאֵתָהּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפֵּךְ שֵׁעָר לָבָן בַּבְּהִרָת וּמֵרָאֶה עִמָּךְ מִן־הָעוֹר צִרְעָת הִוא בַּמִּכּוֹה פָּרַחָה וְטִמְא אֶת־הַכֹּהֵן נִגַּע צִרְעָת הִוא:	וַיַּחֲזִי יְתֵהּ כֹּהֵנָא וְהָא אֶת־הַפִּיךְ שֵׁעָרָא לְמַחוּר בַּבְּהִרְתָּא וּמִחוּזָהּ עִמִּיק מִן מִשְׁכָּא סְגִירוּתָא הִיא בְּכוֹאָה סְגִיָּאת וַיִּסְאִיב יְתֵיהּ כֹּהֵנָא מִכְתָּש סְגִירוּתָא הִיא:
26	But if the priest look on it, and, behold, there be no white hair in the bright spot, and it be no lower than the skin, but be dim; then the priest shall shut him up seven days.	וְאִם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין בַּבְּהִרָת שֵׁעָר לָבָן וּשְׁפֵלָה אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִוא כֹּהֶה וְהַסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים:	וְאִם יַחֲזִינָה כֹּהֵנָא וְהָא לִית בַּבְּהִרְתָּא סֵעַר חִיּוֹר וּמִכִּיכָא לִיתָהּ מִן מִשְׁכָּא וְהִיא עִמָּא וַיִּסְגְּרֶנָּה כֹּהֵנָא שִׁבְעָא יוֹמִין:
27	And the priest shall look upon him the seventh day; if it spread abroad in the skin, then the priest shall pronounce him unclean: it is the plague of leprosy.	וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִם־פָּשָׁה תִפְשֹׁה בְּעוֹר וְטִמְא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נִגַּע צִרְעָת הִוא:	וַיַּחֲזִינָה כֹּהֵנָא בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אִם אוֹסְפָא תוֹסִיף בְּמִשְׁכָּא וַיִּסְאִיב כֹּהֵנָא יְתֵיהּ מִכְתָּש סְגִירוּתָא הִיא:
28	And if the bright spot stay in its place, and be not spread in the skin, but be dim, it is the rising of the burning, and the priest shall pronounce him clean; for it is the scar of the burning.	וְאִם־תִּחְתִּיָּהּ תַעֲמֹד הַבְּהִרָת לֹא־פָשָׁתָהּ בְּעוֹר וְהִוא כֹּהֶה שָׁאֵת הַמִּכּוֹה הִוא וְסִהְרוּ הַכֹּהֵן כִּי־צִרְבַת הַמִּכּוֹה הִוא: (פ)	וְאִם בְּאַתְרָהּ קָמַת בְּהִרְתָּא לֹא אוֹסִיפַת בְּמִשְׁכָּא וְהִיא עִמָּא עוֹמֵק כְּוָאָה הִיא וַיִּדְכִּינָה כֹּהֵנָא אֶרֶי רוּשָׁם כְּוָאָה הִיא:
29	And when a man or woman hath a plague upon the head or upon the beard,	וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בּוֹ נִגַּע בְּרֹאשׁ אוֹ בְּזָקֵן:	וְגִבֵּר אוֹ אֶתָּא אֶרֶי יְהִי בִיהּ מִכְתָּשָׁא בְּרִישׁ אוֹ בְּדָקֵן:
30	then the priest shall look on the plague; and, behold, if the appearance thereof be deeper than the skin, and there be in it yellow thin hair, then the priest shall pronounce him unclean: it is a scall, it is leprosy of the head or of the beard.	וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה מֵרָאֵהוּ עִמָּךְ מִן־הָעוֹר וּבּוֹ שֵׁעַר צָהָב דָּק וְטִמְא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נָתַק הִוא צִרְעָת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקֵן הִוא:	וַיַּחֲזִי כֹהֵנָא יְת מִכְתָּשָׁא וְהָא מִחוּזֵי עִמִּיק מִן מִשְׁכָּא וּבִיהּ שֵׁעַר סוּמָק דְּעֵדֵק וַיִּסְאִיב יְתֵיהּ כֹּהֵנָא נָתַקָּהּ הִוא סְגִירוּת רִישָׁא אוֹ דְּקָנָא הִוא:
31	And if the priest look on the plague of the scall, and, behold, the appearance thereof be not deeper than the skin, and there be no black hair in it, then the priest shall shut up him that hath the plague of the scall seven days.	וְכִי־יִרְאֶה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהִנֵּה אֵין־מֵרָאֵהוּ עִמָּךְ מִן־הָעוֹר וְשֵׁעַר שָׁחַר אֵין בּוֹ וְהַסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים:	וְאִרִי יַחֲזִי כֹהֵנָא יְת מִכְתָּש נָתַקָּהּ וְהָא לִית מִחוּזֵי עִמִּיק מִן מִשְׁכָּא וְשֵׁעַר אוּכָם לִית בִּיהּ וַיִּסְגְּר כֹּהֵנָא יְת מִכְתָּש נָתַקָּהּ שִׁבְעָא יוֹמִין:

(24) מחית המכוח. שנימיני"ט צלע"ז, כשחיתה המכוח נהפכה לצהרת פתוחה או לבנה חלקה. וסימני מכוח וסימני שחין שוים הם, ולמה חלקן הכתוב, לומר שאין מטרפין זה עם זה, נולד חזי גרים בשחין וחזי גרים במכוח, לא ידונו כגרים (חולין ע"ס):

(29) בראש או בזקן. בא הכתוב לחלק בין נגע שצמקום שער לנגע שצמקום דשר, שזה סימנו בשער לבן, וזה סימנו בשער כהוב (מ"כ פרש"ה, ה):

(30) ובו שער צהוב. שנהפך שער שחור שבו לזהוב: נתק הוא. כך שמו של נגע שצמקום שער:

32	And in the seventh day the priest shall look on the plague; and, behold, if the scall be not spread, and there be in it no yellow hair, and the appearance of the scall be not deeper than the skin,	וַיַּחְזִי כֹהֵנָא ית מַכְתָּשָׁא בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לֹא אוֹסִיף נִתְקַא וְלֹא הָיָה בִּיה שְׁעַר סוּמָק וּמַחְזִי נִתְקַא לִית עֲמִיק מִן מִשְׁכָּא:	וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהָיָה לֹא־פֶשֶׁה הַנֶּגַע וְלֹא־הָיָה בּוֹ שְׁעַר צָהָב וּמֵרָאָה הַנֶּגַע אֵין עֲמִק מִן־הָעוֹר:
33	then he shall be shaven, but the scall shall he not shave; and the priest shall shut up him that hath the scall seven days more.	וַיִּגְלַח סִחְרָנִי נִתְקַא וְדַעַם נִתְקַא לֹא יִגְלַח וַיִּסְגֵּר כֹּהֵנָא ית נִתְקַא שְׁבַעַת יוֹמִין תְּנִינֹת:	וְהִתְגַּלַּח וְאֶת־הַנֶּגַע לֹא יִגְלַח וְהַסִּגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים שְׁנִית:
34	And in the seventh day the priest shall look on the scall; and, behold, if the scall be not spread in the skin, and the appearance thereof be not deeper than the skin, then the priest shall pronounce him clean; and he shall wash his clothes, and be clean.	וַיַּחְזִי כֹהֵנָא ית נִתְקַא בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לֹא אוֹסִיף נִתְקַא בְּמִשְׁכָּא וּמַחְזִי לִיתְהִי עֲמִיק מִן מִשְׁכָּא וַיְדַכֵּי יְתִיה כֹּהֵנָא וַיַּצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיְדַכֵּי:	וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהָיָה לֹא־פֶשֶׁה הַנֶּגַע בָּעוֹר וּמֵרָאָהוּ אֵינְנו עֲמִק מִן־הָעוֹר וְשִׁתֵּר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וַכְּבֹס בְּגָדָיו וְטָהַר:
35	But if the scall spread abroad in the skin after his cleansing,	וְאִם אוֹסְפָא יוֹסִיף נִתְקַא בְּמִשְׁכָּא בְּתֵר דְּכוּתִיה:	וְאִם־פֶּשֶׁה יִפֹּשֶׁה הַנֶּגַע בָּעוֹר אַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ:
36	then the priest shall look on him; and, behold, if the scall be spread in the skin, the priest shall not seek for the yellow hair: he is unclean.	וַיַּחְזִינִיָּה כֹהֵנָא וְהָא אוֹסִיף נִתְקַא בְּמִשְׁכָּא לֹא יִבְקֵר כֹּהֵנָא לְשַׁעַר סוּמָק מִקָּאָב הוּא:	וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהָיָה פֶשֶׁה הַנֶּגַע בָּעוֹר לֹא־יִבְקֵר הַכֹּהֵן לְשַׁעַר הַצָּהָב טָמֵא הוּא:
37	But if the scall stay in its appearance, and black hair be grown up therein; the scall is healed, he is clean; and the priest shall pronounce him clean.	וְאִם כֵּד הָיָה קָם נִתְקַא וְשַׁעַר אוּפָם צִמַּח בִּיה אַחֲסִי נִתְקַא דְּכִי הוּא וַיְדַכֵּינִיָּה כֹהֵנָא:	וְאִם־בְּעִינָיו עָמַד הַנֶּגַע וְשַׁעַר שָׁחַר צִמַּח־בּוֹ נִרְפָּא הַנֶּגַע טָהוֹר הוּא וְשִׁתְּרוּ הַכֹּהֵן: (ס)
38	And if a man or a woman have in the skin of their flesh bright spots, even white bright spots;	וַיִּבְרַח אוֹ אִתָּא אַרְי יְהִי בְּמִשְׁךְ בְּשַׂרְהוֹן בְּהָרֹן בְּהָרֹן חוֹרֹן:	וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהֶרֶת בְּהֶרֶת לְבָנֹת:
39	then the priest shall look; and, behold, if the bright spots in the skin of their flesh be of a dull white, it is a tetter, it hath broken out in the skin: he is clean.	וַיַּחְזִי כֹהֵנָא וְהָא בְּמִשְׁךְ בְּשַׂרְהוֹן בְּהָרֹן עֲמִין חוֹרֹן בְּהָקָא הוּא סָגִי בְּמִשְׁכָּא דְּכִי הוּא:	וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהָיָה בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהֶרֶת כִּהְיוֹת לְבָנֹת בְּהֶק הוּא פָּרַח בָּעוֹר טָהוֹר הוּא: (ס)

- (31) ושער שחור אין בו. הא אם היה בו שער שחור טהור, ואין צריך להסגר, ששער שחור סימן טהרה הוא בנתיקים, כמו שנאמר ושער שחור צמח צו וגו':
- (32) והנה לא פשה וגו'. הא אם פשה, או היה בו שער זהוב, טמא:
- (33) והתגלח. סביבות הנתק: ואת הנתק לא יגלח. מניח שתי שערות סמוך לו סביב, כדי שיהא ניכר אם פשה, שאם יפשה יעצור השערות ויאל למקום הגילוח:
- (35) אחרי טהרתו. אין לי אלא פושה לאחר הפטור, מניין אף צפוף שזוע ראשון וצפוף שזוע שני, תלמוד לומר פשה יפשה: ושער שחור. מניין אף הירוק והאדום שאינו זהוב, תלמוד לומר ושער. ולשון זהוב, דומה לתבנית הזהב. זהוב כמו זהוב, אור"צלא צלע"ז: טהור הוא וטהרו הכהן. הא טמא שטהרו הכהן לא טהור (מועד קטן ז):
- (38) בהרת. מדרבנן:

40	And if a man's hair be fallen off his head, he is bald; yet is he clean.	וְגֵבֶר אֲדָרִי יִתֵּר שְׁעַר רִישָׁהּ קָרִיחַ הוּא דְּכִי הוּא:	וְאִישׁ כִּי יִמְרָט רֹאשׁוֹ קָרִיחַ הוּא טְהוֹר הוּא:	שְׁשִׁי (שְׁלִישִׁי)
41	And if his hair be fallen off from the front part of his head, he is forehead-bald; yet is he clean.	וְאִם מִקְבִּיל אַפּוֹהִי יִתֵּר שְׁעַר רִישָׁהּ גְּלִישׁ הוּא דְּכִי הוּא:	וְאִם מִפָּאֵת פָּנָיו יִמְרָט רֹאשׁוֹ גִּבְחַת הוּא טְהוֹר הוּא:	41
42	But if there be in the bald head, or the bald forehead, a reddish-white plague, it is leprosy breaking out in his bald head, or his bald forehead.	וְאֲדָרִי יִהְיֶה בְּקָרְחוֹתָא אוֹ בְּגִלְשׁוֹתָא מִכְתָּשׁ חִיּוֹר סְמוֹק סִּגִּירוֹת סָגִיא הִיא בְּקָרְחוֹתֶיהָ אוֹ בְּגִלְשׁוֹתֶיהָ:	וְכִי־יִהְיֶה בְּקָרְחַת אוֹ בְּגִבְחַת נֹגַע לְבָן אֲדָמָדָם צָרַעַת פָּרַחַת הוּא בְּקָרְחָתוֹ אוֹ בְּגִבְחָתוֹ:	42
43	Then the priest shall look upon him; and, behold, if the rising of the plague be reddish-white in his bald head, or in his bald forehead, as the appearance of leprosy in the skin of the flesh,	וַיַּחְזֵי יְתִיבָהּ כְּהֵנָּה וְהָא עוֹמֵק מִכְתָּשָׁא חִיּוֹר סְמוֹק בְּקָרְחוֹתֶיהָ אוֹ בְּגִלְשׁוֹתֶיהָ כְּמַחְזֵי סִּגִּירוֹת מִשְׁדָּ בְּשָׂרָא:	וְרָאָה אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שָׂאתָ הַנֹּגַע לְבָנָה אֲדָמָדָמַת בְּקָרְחָתוֹ אוֹ בְּגִבְחָתוֹ כְּמִרְאָה צָרַעַת עוֹר בְּשָׂרָא:	43
44	he is a leprous man, he is unclean; the priest shall surely pronounce him unclean: his plague is in his head.	גֵּבֶר סִּגִּיר הוּא מְסֻאָב הוּא סָאָב יִסְאָבְנִיהָ כְּהֵנָּה בְּרִישָׁהּ מִכְתָּשָׁה:	אִישׁ־צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טָמֵא יִטְמָאנוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נֹגְעוֹ:	44
45	And the leper in whom the plague is, his clothes shall be rent, and the hair of his head shall go loose, and he shall cover his upper lip, and shall cry: 'Unclean, unclean.'	וּסְגִירָא דְּבִיהּ מִכְתָּשָׁא לְבוּשׁוֹתֵי יְהוֹן מְבוֹשְׁעִין וְרִישָׁהּ יִהְיֶה פְּרִיעַ וְעַל שָׁפָם כְּאֵבִילָא יִתְעַטֵּף וְלֹא תִסְתָּאָבוּ וְלֹא תִסְתָּאָבוּ יִקְרִי:	וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֹּגַע בְּגִדָיו יִהְיוּ פְּרָמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָּרוּעַ וְעַל־שָׁפָם יַעֲטֶה וְטָמֵא וְטָמֵא יִקְרָא:	45
46	All the days wherein the plague is in him he shall be unclean; he is unclean; he shall dwell alone; without the camp shall his dwelling be.	כָּל יוֹמִין דְּמִכְתָּשָׁא בֵּיהּ יִהְיֶה מְסֻאָב מְסֻאָב הוּא בְּלַחֲדוּהִי יִתִּיב מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא מוֹתְבִיהּ:	כָּל־יָמָיו אֲשֶׁר הִנֵּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ: (ס)	46

(39) כהות לבנות. שאין לזון שלהן עז אלא כהה: בהק. כמין לזון, הנראה בצער אדם, אדום שקורין רוש"ו בין חצבורות אדמימותו קרויה צהק, כאיש עדשן שצין עדשה לעדשה מזהיק הצער בלזון נח: (40) קריח הוא טהור הוא. טהור מטומאת נתקין, שאינו נדון בסימני ראש וזקן שהם מקום שער, אלא בסימני נגעי עור צער, צער לזן ומחיה ופשוין: (41) ואם מפאת פניו. משפוע קדקד כלפי פניו, קרוי גצחת, ואף הנדעין שמכאן ומכאן בכלל, ומשפוע קדקד כלפי אחוריו, קרוי קרחת: (42) נגע לבן אדמדם. פתוך. מניין שאר המראות תלמוד לומר כמראה צרעת עור צער, כמראה הצרעת האמור בפרשת עור צער, אדם כי יהיה בעור צער, ומהו אמור צו, שמטמא בצרע מראות, ונדון צו' שצועות, ולא כמראה צרעת האמור בשחין ומכוח שהוא נדון בשצוה א', ולא כמראה נתקין של מקום שער שאין מטמאין בצרע מראות, שאת ותולדתה, צהרת ותולדתה: (44) בראשו נגעו. אין לי אלא נתקין, מנין לרצות שאר המנוגעים, תלמוד לומר טמא יטמאנו, לרצות את כולן. על כולן הוא אומר בגדיו יהיו פרומים וגו': (45) פרומים. קרועים (מ"ק טו.): פרוע. מגדל שער: ועל שפם יעטה. כאצל: שפם. שער השפתים, גרינו"ן בלע"ז: וטמא טמא יקרא. משמע שהוא טמא ויפרשו ממנו (מ"ק ה.): (46) בדד ישב. שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו. ואמרו רבותינו (ערכין טז:), מה נשתנה משאר טמאים ליצב בדר,

47	And when the plague of leprosy is in a garment, whether it be a woolen garment, or a linen garment;	וְהִפְגֵּד כִּי־יְהִי בּוֹ נֹגַע צִרְעָת בְּבִגְד צֹמֶר אוֹ בְּבִגְד פְּשָׁתִים: סְגִירוֹ בְּלִבוֹשׁ עֹמֵר אוֹ בְּלִבוֹשׁ כֹּתָן:	47
48	or in the warp, or in the woof, whether they be of linen, or of wool; or in a skin, or in any thing made of skin.	אוֹ בִשְׂתִי אוֹ בְּעָרֵב לַפְּשָׁתִים וּלְצֹמֶר אוֹ בְּעוֹר אוֹ בְּכָל־מְלֹאכֶת עוֹר: אוֹ בִשְׂתִיָּא אוֹ בְּעָרְפָּא לְכַתְנָא וּלְעִמָּא אוֹ בְּמִשְׁכָּא אוֹ בְּכָל־עֲבִידַת מִשְׁדֶּה:	48
49	If the plague be greenish or reddish in the garment, or in the skin, or in the warp, or in the woof, or in any thing of skin, it is the plague of leprosy, and shall be shown unto the priest.	וְהָיָה הַנֹּגַע יֶרֶקֶקוֹ אוֹ אֲדָמָדָם בְּבִגְד אוֹ בְּעוֹר אוֹ־בִשְׂתִי אוֹ־בְּעָרֵב אוֹ בְּכָל־כְּלִי־עוֹר נֹגַע צִרְעָת הוּא וְהִרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן:	49
50	And the priest shall look upon the plague, and shut up that which hath the plague seven days.	וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֹּגַע וְהִסְגִּיר אֶת־הַנֹּגַע שִׁבְעַת יָמִים: וַיַּחְזִי כֹהֵנָא יֵת מִכְתָּשָׁא וַיִּסְגֵּר יֵת מִכְתָּשָׁא שִׁבְעָא יוֹמִין:	50
51	And he shall look on the plague on the seventh day: if the plague be spread in the garment, or in the warp, or in the woof, or in the skin, whatever service skin is used for, the plague is a malignant leprosy: it is unclean.	וְרָאָה אֶת־הַנֹּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כִּי־פָשָׁה הַנֹּגַע בְּבִגְד אוֹ־בִשְׂתִי אוֹ־בְּעָרֵב אוֹ בְּעוֹר לְכָל־אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָעוֹר לְמֹלֶאכֶת צִרְעָת מִמָּאֶרֶת הַנֹּגַע טָמֵא הוּא: וַיַּחְזִי יֵת מִכְתָּשָׁא שִׁבְעָא יוֹמִין אוֹסִיף מִכְתָּשָׁא בְּלִבוֹשָׁא אוֹ בִשְׂתִיָּא אוֹ בְּעָרְפָּא אוֹ בְּמִשְׁכָּא לְכָל־דִּיתְעָבִיד מִשְׁכָּא לְעִבְדִּיתָא סְגִירוֹת מִחֲסָרָא מִכְתָּשָׁא מִסָּאב הוּא:	51
52	And he shall burn the garment, or the warp, or the woof, whether it be of wool or of linen, or any thing of skin, wherein the plague is; for it is a malignant leprosy; it shall be burnt in the fire.	וְשָׂרַף אֶת־הַבִּגְד אוֹ אֶת־הַעָרֵב בְּצֹמֶר אוֹ בַּפְּשָׁתִים אוֹ אֶת־כָּל־כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר־יְהִי בּוֹ הַנֹּגַע כִּי־צִרְעָת מִמָּאֶרֶת הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרָף: וַיִּזְקִיד יֵת לְבוֹשָׁא אוֹ יֵת שְׂתִיָּא אוֹ יֵת עָרְפָּא בְּעִמָּא אוֹ בְּכַתְנָא אוֹ יֵת כָּל־מָאֵן דְּמִשְׁדֶּה דִּיהִי בִיה מִכְתָּשָׁא אֲרִי סְגִירוֹת מִחֲסָרָא הִיא בְּנוֹרָא תִתְּוֹקֵד:	52
53	And if the priest shall look, and, behold, the plague be not spread in the garment, or in the warp, or in the woof, or in any thing of skin;	וְאִם יִרְאָה הַכֹּהֵן וְהָיָה לֹא־פָשָׁה הַנֹּגַע בְּבִגְד אוֹ בִשְׂתִי אוֹ בְּעָרֵב אוֹ בְּכָל־כְּלִי־עוֹר: וְאִם יַחְזִי כֹהֵנָא וְהָא לֹא אוֹסִיף מִכְתָּשָׁא בְּלִבוֹשָׁא אוֹ בִשְׂתִיָּא אוֹ בְּעָרְפָּא אוֹ בְּכָל־מִן דְּמִשְׁדֶּה:	53

הואיל והוא הנדיל כלשון הרע צין איש לאשמו וצין איש לרעהו, אף הוא ידל: מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (פסחים סו.א):

(48) לפשתיים ולצמר. של פשתיים או של צמר: או בעור. זה עור שלא נעשה צו מלאכה: או בכל מלאכת עור. זה עור שנעשה צו מלאכה:

(49) ירקרק. ירוק שצירוקין: אדמדם. אדום שצאדומים:

(51) צרעת ממארת. לשון סלון ממאיר (יחזקאל כה, כד), פוי"נטש צלע"ו. ומדרשו תן צו מארה שלא תהנה הימנו:

(52) בצמר או בפשתיים. של צמר או של פשתיים, וזה פשוטו. ומדרשו יכול יציא גזיז צמר ואניני פשתן וישרפם עמו,

תלמוד לומר היא באש תשרף, אינה צריכה דבר אחר עמה, א"כ מה תלמוד לומר צמר או בפשתיים, להוציא את האומירות שבו

שהן ממין אחר אימירות לשון שפה, כמו אימרה:

54	then the priest shall command that they wash the thing wherein the plague is, and he shall shut it up seven days more.	וַיִּפְקֹד כֹהֵנָא וַיַּחְוֶהוּ יֵת דְּבִיָּה מִכְתָּשָׁא וַיִּסְגְּרֵיהּ שִׁבְעָא יוֹמִין תַּנְיָנוּת:	וַצִּוָה הַכֹּהֵן וּלְבָסוּ אֶת אֲשֶׁר-בּוֹ הַנֶּגַע וְהִסְגִּירוּ שִׁבְעַת-יָמִים שְׁנִית:	54
55	And the priest shall look, after that the plague is washed; and, behold, if the plague have not changed its colour, and the plague be not spread, it is unclean; thou shalt burn it in the fire; it is a fret, whether the bareness be within or without.	וַיַּחְוֶה כֹהֵנָא בְּתֵר דְּחִנּוּרֵי יֵת מִכְתָּשָׁא וְהָא לֹא שֵׁנָא מִכְתָּשָׁא מִן כַּד הָנָה וּמִכְתָּשָׁא לֹא אוֹסִיף מִסָּאב הוּא בְּנוּרָא תִיקְדִינִיה תִּבְרָא הִיא בְּשִׁחִיקוּתִיה אוּ בְּחִדְתוּתִיה:	וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרָיו הַכֶּבֶס אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא-הִפָּךְ הַנֶּגַע אֶת-עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא-פָשָׁה טָמֵא הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרַפְנוּ פִתְתָת הוּא בְּקִרְחָתוֹ אוּ בְּגִבְחָתוֹ:	שביעי (רציע)
56	And if the priest look, and, behold, the plague be dim after the washing thereof, then he shall rend it out of the garment, or out of the skin, or out of the warp, or out of the woof.	וְאִם חָזָא כֹהֵנָא וְהָא עֲמָא מִכְתָּשָׁא בְּתֵר דְּחִנּוּרֵי יֵתִיה וַיִּבְזַע יֵתִיה מִן לְבוּשָׁא אוּ מִן מִשְׁכָּא אוּ מִן שִׁתְיָא אוּ מִן עֲרְבָא:	וְאִם רָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה בִּתְיָה הַנֶּגַע אַחֲרֵי הַכֶּבֶס אֹתוֹ וְקִרַּע אֹתוֹ מִן-הַבִּגְד אוּ מִן-הָעוֹר אוּ מִן-הַשִּׁטִּי אוּ מִן-הָעֵרֶב:	56
57	And if it appear still in the garment, or in the warp, or in the woof, or in any thing of skin, it is breaking out, thou shalt burn that wherein the plague is with fire.	וְאִם תִּתְחַזֵּי עוֹד בְּלְבוּשָׁא אוּ בְּשִׁתְיָא אוּ בְּעֲרֵבָא אוּ בְּכָל מִן דְּמִשְׁךְ סָגִיא הִיא בְּנוּרָא תִיקְדִינִיה יֵת דְּבִיָּה מִכְתָּשָׁא:	וְאִם-תִּרְאָה עוֹד בְּבִגְד אוּ-בְשִׁטִּי אוּ-בְעֵרֶב אוּ בְּכָל-כְּלִי-עוֹר פִּרְחַת הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרַפְנוּ אֶת אֲשֶׁר-בּוֹ הַנֶּגַע:	מפטיר
58	And the garment, or the warp, or the woof, or whatsoever thing of skin it be, which thou shalt wash, if the plague be departed from them, then it shall be washed the second time, and shall be clean.	וּלְבוּשָׁא אוּ שִׁתְיָא אוּ עֲרֵבָא אוּ כָל מִן דְּמִשְׁךְ דְּתַחֲנוּר וַיַּעֲדֵי מִנְהוֹן מִכְתָּשָׁא וַיַּצְטַבַּע תַּנְיָנוּת וַיִּדְּבִי:	וְהַבִּגְד אוּ-הַשִּׁטִּי אוּ-הָעֵרֶב אוּ-כָל-כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תִּכְבֹּס וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע וְכִבֶּס שְׁנִית וְטָהַר:	58

(54) את אשר בו הנגע. יכול מקום הנגע בלבד, תלמוד לומר את אשר בו הנגע, יכול כל הצגד כולו טעון כזום, תלמוד לומר הנגע, הא כילד, יכבס מן הצגד עמו:

(55) אחרי הכבס. לשון העשות: לא הפך הנגע את עינו. לא כהה ממראיתו: והנגע לא פשה. שמענו שאם לא הפך ולא פשה טמא, ואין צריך לומר לא הפך ופשה, הפך ולא פשה איני יודע מה יעשה לו, תלמוד לומר והסגיר את הנגע מכל מקום, דברי רבי יהודה, וחכמים אומרים וכו' כדאיתא בתורת כהנים (פרק טו, ז), ורמזתיה כאן לישב המקרא על אופניו: פחתת היא. לשון גומא, כמו צִלְמַת הַפְּסָקִים (שמואל"ז, ט), כלומר שפלה היא, נגע שמראיו שוקעין: בקרחתו או בגבחתו. כתרומתו וצחיקותה או צחיקותה: קרחתו. שמקיס, ישנים. ומפני המדרש שהורך לגזרה שזה, מניין לפריחה בצגדים שהיא טהורה, נאמרה קרחת וגצחת באדם, ונאמרה קרחת וגצחת בצגדים מה להלן פרח בכולו טהור (סנהדרין פח.), אף כאן פרח בכולו טהור. לכך אחז הכוזב לשון קרחת וגצחת. ולענין פירושו ותרומתו זהו משמעו, קרחת לשון ישנים, וגצחת לשון חדשים, כאלו נכתב באחריתו או בקדמותו, שהקרחת לשון אחוריים, והגצחת לשון פנים, כמו שכתוב ואם מפאת פניו גוי, והקרחת כל ששופע ויורד מן הקדקד ולאחריו, כך מפורש בתורת כהנים (פרק טו, ט):

(56) וקרע אותה. יקרע מקום הנגע מן הצגד, וישרפנו:

(57) פרחת הוא. דבר החוזר ואומא: באש תשרפנו. את כל הצגד:

(58) וסר מזה הנגע. אם שכבסוהו בתחלה על פי כהן סר ממנו הנגע לגמרי: וכבס שנית. לשון טבילה. תרגום של כבוסין שצפרשה זו לשון לבון, וַיִּמְסֹר, חוץ מזה שאינו ללבון אלא לטבול, לכך תרגומו וַיִּצְטַבַּע, וכן כל כבוסין צגדים שהן לטבילה מתורגמין וַיִּצְטַבַּע:

59	This is the law of the plague of leprosy in a garment of wool or linen, or in the warp, or in the woof, or in any thing of skin, to pronounce it clean, or to pronounce it unclean.	זֹאת תֹּזְכֶּרֶת נֹגַע־צֹרֶעַת בְּגָד הַצֵּמֶר׃ אֹךְ הַפִּשְׁתִּים אֹךְ הַשְּׂתִי אֹךְ הָעָרֶב אֹךְ כָּל־כְּלִי־עוֹר לְטַהֲרוֹ אֹךְ לְטַמְּאוֹ׃ (פ)	ספוקיס
----	---	--	--------

The Haftara is II Kings 4:42 - 5:19 on page 146. For Shabbat HaHodesh the Maftir and Haftara are on page 173. When Shabbat HaHodesh is Rosh Hodesh, read as before but combine the 6th and 7th aliyot from the parsha, and read the 7th aliya for Shabbat Rosh Hodesh on page 160.

XIV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר׃	מזרע ט
2	This shall be the law of the leper in the day of his cleansing: he shall be brought unto the priest.	זֹאת תִּהְיֶה תֹזְכֶּרֶת הַמִּצְרָע בְּיוֹם טָהֲרָתוֹ וְהוּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃ דָּא תְּהִי אוֹרִיתָא דְסִגִּירָא בְּיוֹמָא דְדִכּוּתִיהּ וְיִתִּיתִי לָתָּה כֹּהֲנָא׃	2
3	And the priest shall go forth out of the camp; and the priest shall look, and, behold, if the plague of leprosy be healed in the leper;	וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַרְאָהּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֹגַע־ הַצֹּרֶעַת מִן־הַצָּרוּעַ׃ וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּשְׁתַּח וְיִחְזִי כֹהֲנָא וְהָא אִתְּסִי מִכְתֵּשׁ סִגִּירוּתָא מִן סִגִּירָא׃	3
4	then shall the priest command to take for him that is to be cleansed two living clean birds, and cedar-wood, and scarlet, and hyssop.	וַצִּוֶה הַכֹּהֵן וּלְקַח לַמִּטְהַר שְׁתֵּי־צִפְּרִים חַיִּים טְהוֹרִים וְעֵץ אֲרִז וּשְׁנֵי תוֹלְעַת וְאַזְב׃ וַיִּפְקֵד כֹּהֲנָא וַיִּסַּב לְדַמְדְּמֵי תְּרֵתִין צִפְּרִין חַיִּין דְּכִיִּין וְאַעָא דְאַרְזָא וְצִבְעָ וְהוֹרִי וְאַיִזוּבָא׃	4
5	And the priest shall command to kill one of the birds in an earthen vessel over running water.	וַצִּוֶה הַכֹּהֵן וּשְׁחַט אֶת־הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־חֶרֶשׁ עַל־מַיִם חַיִּים׃ וַיִּפְקֵד כֹּהֲנָא וַיּוֹכֹס יָת צִפְּרָא חֲדָא לְמָאן דְּחֶסֶר עַל מִי מַבּוּעַ׃	5
6	As for the living bird, he shall take it, and the cedar-wood, and the scarlet, and the hyssop, and shall dip them and the living bird in the blood of the bird that was killed over the running water.	אֶת־הַצִּפּוֹר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת־עֵץ הָאֲרִז וְאֶת־שְׁנֵי הַתוֹלְעֹת וְאֶת־הָאִזְבּ וְשָׁבַל אוֹתָם וְאָתָּה הַצִּפּוֹר הַחַיָּה בְּדָם הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֻטָּה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים׃ יָת צִפְּרָא חַיָּתָא יִסַּב יְתָהּ וְיָת אַעָא דְאַרְזָא וְיָת צִבְעָ וְהוֹרִי וְיָת אִיזוּבָא וְיִטְבּוֹל יְתָהוֹן וְיָת צִפְּרָא חַיָּתָא בְּדָמָא דְצִפְּרָא דְּנִכְסְתָא עַל מִי מַבּוּעַ׃	ויו

(2) זאת תהיה תורת וגו'. מלמד שאין מטהרין אותו כלילה (מגילה כא.).

(3) אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות שנשתלח שם דימי חלוטו:

(4) חיות. פרט לטרפות (חולין קמ.). טהורות. פרט לעוף טמא (סו.). לפי שהנגעים צאים על לשון הרע, שהוא מעשה

פְּטוּטִי דְּזָרִים, לפיכך הוזהרו לטהרם כפריס, שמפוטטין תמיד בצפצוף קול (ערכין טז.): ועץ ארז. לפי שהנגעים

צאין על גסות הרוח (סו.): ושני תולעת ואזוב. מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאולתו כתולעת וכאזוב: עץ ארז.

מקל של ארז: ושני תולעת. לשון של צמר צבוע זהורית (צ"מ כא.):

(5) על מים חיים. נותן אותם תחלה בכלי, כדי שיהא דם כפור ניכר בהם, וכמה הם, רביעית (סוטה טז.):

(6) את הצפור החיה יקח אותה. מלמד שאינו אוגדה עמהם אלא מפרישה לעזמה, אצל העץ והאזוב כרוכים יחד כלשון

7	And he shall sprinkle upon him that is to be cleansed from the leprosy seven times, and shall pronounce him clean, and shall let go the living bird into the open field.	7 והִזָּה עַל הַמִּטְהָר מִן־הַצִּרְעָה שִׁבְעַת פְּעָמִים וְטָהֲרוֹ וְשָׁלַח אֶת־הַצִּפּוֹר הַחַיָּה עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה:
8	And he that is to be cleansed shall wash his clothes, and shave off all his hair, and bathe himself in water, and he shall be clean; and after that he may come into the camp, but shall dwell outside his tent seven days.	8 וְכַבֵּס הַמִּטְהָר אֶת־בְּגָדָיו וְגָלַח אֶת־כָּל־שָׁעָרוֹ וּרְחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר וְאַחֵר יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְיָשָׁב מִחוּץ לְאֹהֶלוֹ שִׁבְעַת יָמִים:
9	And it shall be on the seventh day, that he shall shave all his hair off his head and his beard and his eyebrows, even all his hair he shall shave off; and he shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and he shall be clean.	9 וְהִזָּה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגָלַח אֶת־כָּל־שָׁעָרוֹ אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־זָקְנוֹ וְאֶת גִּבְתוֹ עֵינָיו וְאֶת־כָּל־שָׁעָרוֹ וְגָלַח וְכַבֵּס אֶת־בְּגָדָיו וּרְחַץ אֶת־בָּשָׁרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר:
10	And on the eighth day he shall take two he-lambs without blemish, and one ewe-lamb of the first year without blemish, and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and one log of oil.	10 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־כִבְשִׁים תְּמִימִים וְכִבְשָׁה אֶחָת בֶּת־שָׁנָה תְּמִימָה וְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרִים סֵלֹת מִגִּחַהּ בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְלֹג אֶחָד שֶׁמֶן:
11	And the priest that cleanseth him shall set the man that is to be cleansed, and those things, before the LORD, at the door of the tent of meeting.	11 וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן הַמִּטְהָר אֶת־הָאִישׁ הַמִּטְהָר וְאֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
12	And the priest shall take one of the he-lambs, and offer him for a guilt-offering, and the log of oil, and wave them for a wave-offering before the LORD.	12 וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַכִּבְשׁ הָאֶחָד וְהִקְרִיב אֹתוֹ לְאַשָּׁם וְאֶת־לֹג הַשֶּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:

הזוהרית, כענין שנאמר ואת עץ הארז ואת שני החולעט ואת האזוב, קיחה אחת לשלשתן, יכול כשם שאינה צללל אגודה כך לא תהא צללל טבילה, תלמוד לומר וטבל אותם ואת הנפחור החיה, החזיר את הנפחור לכלל טבילה:

(8) וישב מחוץ לאהלו. מלמד שאסור בתשמיש המטה (ת"כ פרק א, יא. חולין קמא):

(9) את כל שערו וגו'. כלל ופרט וכלל, להציא כל מקום כנוס שער ונראה (סוטה טז):

(10) וכבשה אחת. לחטאת: ושלשה עשרונים. לנסכי שלשה כזשים הללו, שחטאתו ואשמו של מזרע טעוין נסכים (מנחות לא): ולוג אחד שמן. להזות עליו שזע, וליתן ממנו לתנוך אזנו ומתן זהונות:

(11) לפני ה'. בשער נקנור, ולא בעזרה עזמה, לפי שהוא מחוסר כפורים (סוטה יז):

(12) והקריב אותו לאשם. יקריבנו לתוך העזרה לשם אשם להניף, שהוא טעון מנופה חי: והניף אותם. את האשם ואת הלוג:

<p>13 And he shall kill the he-lamb in the place where they kill the sin-offering and the burnt-offering, in the place of the sanctuary; for as the sin-offering is the priest's, so is the guilt-offering; it is most holy.</p>	<p>וַיִּכּוֹס יָת אֶמְרָא בְּאַתְרָא דְּיִכּוֹס יָת הַטָּהָר וְיָת עֲלֵתָא בְּאַתְר קוּדְשָׁא אֲרִי כְּחַטָּאת אֲשָׁמָּה הוּא לְכַהֵנָּא קוּדְשׁ קוּדְשִׁין הוּא:</p>	<p>וַיִּשְׁחַט אֶת־הַכֶּבֶשׂ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הַחֲטָאת וְאֶת־הָעֹלָה בַּמָּקוֹם הַקָּדֹשׁ כִּי כְּחַטָּאת הָאֲשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קָדֹשׁ קָדָשִׁים הוּא:</p>
<p>14 And the priest shall take of the blood of the guilt-offering, and the priest shall put it upon the tip of the right ear of him that is to be cleansed, and upon the thumb of his right hand, and upon the great toe of his right foot.</p>	<p>וַיֹּסֶב כְּהֵנָּא מִדָּמָא דְּאֲשָׁמָּה וַיִּתֵּן כְּהֵנָּא עַל רוֹם אוֹדְנָא דְּמַדְכִּי דְּיַמִּינָא וְעַל אֲלִיוֹן יְדִיָּה דְּיַמִּינָא וְעַל אֲלִיוֹן רַגְלִיָּה דְּיַמִּינָא:</p>	<p>וַלָּקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֲשָׁם וַנָּתַן הַכֹּהֵן עַל־תֵּנוּךְ אָזְן הַמְּטַהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בִּתְּחָן יְדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בִּתְּחָן רַגְלוֹ הַיְמָנִית:</p>
<p>15 And the priest shall take of the log of oil, and pour it into the palm of his own left hand.</p>	<p>וַיֹּסֶב כְּהֵנָּא מִלֹּגָא דְּמִשְׁחָא וַיִּרִיק עַל יְדָא דְּכַהֵנָּא דְּשִׁמְאָלָא:</p>	<p>וַלָּקַח הַכֹּהֵן מִלֹּג הַשֶּׁמֶן וַיִּצֹק עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית:</p>
<p>16 And the priest shall dip his right finger in the oil that is in his left hand, and shall sprinkle of the oil with his finger seven times before the LORD.</p>	<p>וַיִּטְבֹּל כְּהֵנָּא יָת אֶצְבָּעִיה דְּיַמִּינָא מִן מִשְׁחָא דְּעַל יְדִיָּה דְּשִׁמְאָלָא וַיְדִי מִן מִשְׁחָא בְּאַצְבָּעִיה שֶׁבַע זְמַנִּין קֳדָם יְיָ:</p>	<p>וַיִּטְבֹּל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־ כַּף הַשְּׂמָאלִית וַהֲזִה מִן־הַשֶּׁמֶן בְּאַצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>17 And of the rest of the oil that is in his hand shall the priest put upon the tip of the right ear of him that is to be cleansed, and upon the thumb of his right hand, and upon the great toe of his right foot, upon the blood of the guilt-offering.</p>	<p>וּמִשְׁאֵר מִשְׁחָא דְּעַל יְדִיָּה וַיִּתֵּן כְּהֵנָּא עַל רוֹם אוֹדְנָא דְּמַדְכִּי דְּיַמִּינָא וְעַל אֲלִיוֹן יְדִיָּה דְּיַמִּינָא וְעַל אֲלִיוֹן רַגְלִיָּה דְּיַמִּינָא עַל דָּמָא דְּאֲשָׁמָּה:</p>	<p>וּמִיֵּתֶר הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל־תֵּנוּךְ אָזְן הַמְּטַהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בִּתְּחָן יְדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בִּתְּחָן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל דָּם הָאֲשָׁם:</p>
<p>18 And the rest of the oil that is in the priest's hand he shall put upon the head of him that is to be cleansed; and the priest shall make atonement for him before the LORD.</p>	<p>וּדְיִשְׁתָּאֵר בְּמִשְׁחָא דְּעַל יְדָא דְּכַהֵנָּא וַיִּתֵּן עַל רִישָׁא דְּמַדְכִּי וַיִּכַּפֵּר עֲלֹהֵי כְּהֵנָּא קֳדָם יְיָ:</p>	<p>וַהֲנוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן וַיִּתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמְּטַהֵר וַיִּכַּפֵּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה:</p>

(13) במקום אשר ישחט וגו'. על ירך המזבח בצפון, ומה תלמוד לומר, והלא כבר נאמר צמורת אשם צפרשת לו את אהרן שהאשם טעון שחיטה בצפון, לפי שיצא זה מכלל אשמות לידון בהעמדה, יכול תהא שחיטתו במקום העמדה, לכך נאמר ושחט במקום אשר ישחט וגו' (וצחים מט). כי כחטאת. כי ככל החטאות: האשם. הזה: הוא לכהן. צכל עצודות התלויות בכהן השוא אשם זה לחטאת, שלא תאמר הואיל ויצא דמו מכלל שאר אשמות להנחן על תנוך וצהונות, לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, לכך נאמר כי כחטאת האשם הוא לכהן, יכול יהא דמו ניתן למעלה כחטאת, תלמוד לומר וכו', צמורת כהנים (פרק ג, א):

(14) תנוך. גדר אמנעי שבאזון, ולשון תנוך לא נודע לי, והפותרים קורים לו טנדרו"ס: בהן. גודל:

(16) לפני ה'. כנגד בית קדשי הקדשים (ת"כ שם ט):

19	And the priest shall offer the sin-offering, and make atonement for him that is to be cleansed because of his uncleanness; and afterward he shall kill the burnt-offering.	וַיַּעֲבִיד כֹּהֵן יֵת חַטָּאת וַיִּכְפֹּר עַל דְּמַדְּכֵי מִסְּאוֹבְתֶיהָ וּבִתְרָה כֵּן יָכּוּס יֵת עַל־הָאֵלֶּה:	וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת־תַּחֲטָאת וְכִפֹּר עַל־הַמִּטְהָר מִטְּמֵאתוֹ וְאַחֵר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה:	19
20	And the priest shall offer the burnt-offering and the meal-offering upon the altar; and the priest shall make atonement for him, and he shall be clean.	וַיִּסֵּק כֹּהֵן יֵת עַל־הָאֵלֶּה וַיֵּת מִנְחָתוֹ לַמִּדְבָּחָה וַיִּכְפֹּר עָלוּהִי כֹהֵן וַיְדַכֵּי:	וְהָעֹלָה הַכֹּהֵן אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־ הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהַר: (ס)	20
21	And if he be poor, and his means suffice not, then he shall take one he-lamb for a guilt-offering to be waved, to make atonement for him, and one tenth part of an ephah of fine flour mingled with oil for a meal-offering, and a log of oil;	וְאִם מִסָּכָן הוּא וְלֹית יָדֶיהָ מִדְּבָקָה וַיִּסֵּב אֶמְרָה חֵד אֶשְׁמָה לְאַרְמָה לְכַפֵּרָה עָלוּהִי וְעֶשְׂרוֹנָה סוּלְתָה חֵד דָּפִיל בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָתוֹ וְלוֹנָה דְּמִשְׁחָה:	וְאִם־בָּל הוּא וְאִין יָדוֹ מִשְׁגָּת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אֲשֶׁם לְתַנּוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעֶשְׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלִיל בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה וְלֹג שֶׁמֶן:	שלישי (חמישי)
22	and two turtle-doves, or two young pigeons, such as his means suffice for; and the one shall be a sin-offering, and the other a burnt-offering.	וּתְרִין שַׁפְּנִינִין אוֹ תְרִין בָּנִי יוֹנָה דְּתַדְבִּיק יָדֶיהָ וַיְהִי חֵד חַטָּאת וְחֵד עֹלָה:	וּשְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדוֹ וְהָיָה אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה:	22
23	And on the eighth day he shall bring them for his cleansing unto the priest, unto the door of the tent of meeting, before the LORD.	וַיְבִיאוּ יִתְהוֹן בְּיוֹמָה תְּמִינָה לְדְכוּתֶיהָ לִּזְוֹת כֹּהֵן לְתַרְע מִשְׁכָּן זְמַנָּה לְקֹדֶם יי:	וְהָבִיֹא אֹתָם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהֲרָתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה:	23
24	And the priest shall take the lamb of the guilt-offering, and the log of oil, and the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD.	וַיִּסֵּב כֹּהֵן יֵת אֶמְרָה דְּאֶשְׁמָה וַיֵּת לוֹנָה דְּמִשְׁחָה וַיְרִים יִתְהוֹן כֹּהֵן אֶרְמָה קֹדֶם יי:	וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־כֶּבֶשׂ הָאֲשֶׁם וְאֶת־לֹג הַשֶּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנֻפָה לִפְנֵי יְהוָה:	24
25	And he shall kill the lamb of the guilt-offering, and the priest shall take of the blood of the guilt-offering, and put it upon the tip of the right ear of him that is to be cleansed, and upon the thumb of his right hand, and upon the great toe of his right foot.	וַיָּכּוּס יֵת אֶמְרָה דְּאֶשְׁמָה וַיִּסֵּב כֹּהֵן מִדְּמָה דְּאֶשְׁמָה וַיִּתֵּן עַל רוֹם אוֹדָנָה דְּמַדְּכֵי דִימִינָה וְעַל אֲלִיוֹן יָדֶיהָ דִימִינָה וְעַל אֲלִיוֹן רַגְלֶיהָ דִימִינָה:	וַיִּשְׁחַט אֶת־כֶּבֶשׂ הָאֲשֶׁם וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֲשֶׁם וַיִּתֵּן עַל־ תְּנֻדָּה אֲזֵן־הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן רַגְלוֹ הַיְמָנִית:	25
26	And the priest shall pour of the oil into the palm of his own left hand.	וּמִן מִשְׁחָה וַיִּרִיק כֹּהֵן עַל יָדָה דְּכֹהֵן דְּשִׁמְאָלָה:	וּמִן־הַשֶּׁמֶן יִצֹק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשִּׁמְאָלִית:	26

(20) ואת המנחה. מנחת נכסים של צהמה:

(21) ועשרון סלת אחד. לכבש, זה שהוא אחד יציא עשרון אחד לנשכיו: ולוג שמן. לתת ממנו על הצהמות, ושמן של נשכי המנחה לא הוצק הכתוב לפרש:

(23) ביום השמיני לטהרתו. שמיני לנפריס ולהזאת עץ ארז ואזוב ושני תולעת:

27	And the priest shall sprinkle with his right finger some of the oil that is in his left hand seven times before the LORD.	וַהֲזֶה הִכְהֵן בְּאַצְבָּעוֹ הַיְמָנִית וְיָדָיו כֶּהֱנָא בְּאַצְבָּעֵיהּ מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ הַיְמָנִיא מִן מִשְׁחָא דְעַל יָדֶיהּ הַשְׂמָאלִית שִׁבְעַ פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה:
28	And the priest shall put of the oil that is in his hand upon the tip of the right ear of him that is to be cleansed, and upon the thumb of his right hand, and upon the great toe of his right foot, upon the place of the blood of the guilt-offering.	וְנָתַן הִכְהֵן מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ עַל־תְּנוּדָא אֶזְרָן הַמַּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־כְּהֵן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־כְּהֵן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל־מְקוֹם דָּם הָאִשָּׁם: וְיִתֵּן כֶּהֱנָא מִן מִשְׁחָא דְעַל יָדֶיהּ עַל רֹם אוֹרֵנָא דְמַדְבִּיק הַיְמָנִיא וְעַל אֶלְיוֹן רַגְלִיהּ הַיְמָנִיא וְעַל אֶלְיוֹן רַגְלִיהּ דְמָא דְאִשָּׁא:
29	And the rest of the oil that is in the priest's hand he shall put upon the head of him that is to be cleansed, to make atonement for him before the LORD.	וְהַנּוֹתֵר מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הִכְהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמַּטְהָר לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי יְהוָה:
30	And he shall offer one of the turtle-doves, or of the young pigeons, such as his means suffice for;	וְעָשָׂה אֶת־הָאֶחָד מִן־הַתְּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיוֹנָה מֵאֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדוֹ:
31	even such as his means suffice for, the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, with the meal-offering; and the priest shall make atonement for him that is to be cleansed before the LORD.	אֶת אֲשֶׁר־תִּשְׁיֵג יָדוֹ אֶת־הָאֶחָד חֲטָאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה עַל־הַמִּנְחָה וְכִפֵּר הִכְהֵן עַל הַמַּטְהָר לִפְנֵי יְהוָה: יֵת דְמַדְבִּיק יָדֶיהּ יֵת חַטָּאת וְיֵת חֲטָאת וְיֵת חֲטָאת וְיֵת חֲטָאת מִנְחָתָא וְיִכְפֵּר כֶּהֱנָא עַל דְמַדְבִּיק קָדָם יי:
32	This is the law of him in whom is the plague of leprosy, whose means suffice not for that which pertaineth to his cleansing.	זֹאת תּוֹרַת אֲשֶׁר־בּוֹ נִגַע צָרַעַת אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁיֵג יָדוֹ בְּטָהֲרָתוֹ: (פ)
33	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
34	When ye are come into the land of Canaan, which I give to you for a possession, and I put the plague of leprosy in a house of the land of your possession;	כִּי תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לְאֻחֻזָּה וְנָתַתִּי נִגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֻחֻזְתְּכֶם:

(28) על מקום דם האשם. אפי' נתקנה הדם, למד, שאין הדם גורם (מנחות י.), אלא המקום גורם: (34) ונתתי נגע צרעת. צרעה היא להם שהנגעים צאים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב צקירות צתיהם כל חרצבים שנה שהיו ישראל צמדצר, (ויק"ר יז, ו) וע"י הנגע נותן הצית ומואלן:

35	then he that owneth the house shall come and tell the priest, saying: 'There seemeth to me to be as it were a plague in the house.'	וּבֹא אֲשֶׁר-לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַפֹּהֶן לֵאמֹר כִּנְגַע נֹרָאָה לִי בַּבַּיִת:	וַיְחִי וַדִּילִיָּה בֵּיתָא וַיְחִי לְכַהֵן לְמִימַר כְּמַכְתָּשָׁא אֶתְחִי לִי בַּבַּיִתָּא:
36	And the priest shall command that they empty the house, before the priest go in to see the plague, that all that is in the house be not made unclean; and afterward the priest shall go in to see the house.	וַיִּצְוֶה הַכֹּהֵן וּפְנֵי אֶת-הַבַּיִת בְּטָרִם יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת-הַנֶּגַע וְלֹא יִשְׁמָא כָּל-אֲשֶׁר בַּבַּיִת וְאַחֵר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת-הַבַּיִת:	וַיִּפְקִיד כְּהֵנָא וּפְנֵן יֵת בֵּיתָא עַד לֹא יִיעוֹל כְּהֵנָא לְמַחְזִי יֵת מַכְתָּשָׁא וְלֹא יִסְתָּאב כָּל דְּבַבִּיתָא וּבְתֵר כֵּן יִיעוֹל כְּהֵנָא לְמַחְזִי יֵת בֵּיתָא:
37	And he shall look on the plague, and, behold, if the plague be in the walls of the house with hollow streaks, greenish or reddish, and the appearance thereof be lower than the wall;	וְרָאָה אֶת-הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֵת הַבַּיִת שִׁקְעוּרֹרֶת יִרְקָרְקֶת אֹדְמֵדְמֹת וּמְרִאִיתָן שָׁפֵל מִן-הַקִּיר:	וַיְחִי יֵת מַכְתָּשָׁא וְהָא מַכְתָּשָׁא בְּכוֹתְלֵי בֵּיתָא פְּחִתִין יִרְקֵן אֹדְמֵן וּמַחְזִיָּהוֹן מִפִּיד מִן בּוֹתְלָא:
38	then the priest shall go out of the house to the door of the house, and shut up the house seven days.	וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן מִן-הַבַּיִת אֶל-פֶּתַח הַבַּיִת וְהִסְגִּיר אֶת-הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים:	וַיִּפּוֹק כְּהֵנָא מִן בֵּיתָא לְתֵרַע בֵּיתָא וַיִּסְגֵּר יֵת בֵּיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין:
39	And the priest shall come again the seventh day, and shall look; and, behold, if the plague be spread in the walls of the house;	וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָשָׁה הַנֶּגַע בְּקִירֵת הַבַּיִת:	וַיִּתּוּב כְּהֵנָא בְּיוֹמָא שְׂבִיעָאָה וַיְחִי וְהָא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בְּכוֹתְלֵי בֵּיתָא:
40	then the priest shall command that they take out the stones in which the plague is, and cast them into an unclean place without the city.	וַיִּצְוֶה הַכֹּהֵן וְחִלְצוּ אֶת-הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֶן הַנֶּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל-מַחְוִץ לְעִיר אֶל-מְקוֹם טָמֵא:	וַיִּפְקִיד כְּהֵנָא וַיִּשְׁלֹפוּן יֵת אֲבָנֵיָא דְּבַהֲוֹן מַכְתָּשָׁא וַיִּרְמֹזוּן יִתְהוֹן לְמַבְרָא לְקִרְתָּא לְאַתֵּר מְסָאב:
41	And he shall cause the house to be scraped within round about, and they shall pour out the mortar that they scrape off without the city into an unclean place.	וְאֶת-הַבַּיִת יִקְצַע מִבַּיִת סָבִיב וְשִׁפְכוּ אֶת-הַעֲפָרָא אֲשֶׁר הִקְצֹוּ אֶל-מַחְוִץ לְעִיר אֶל-מְקוֹם טָמֵא:	וַיִּתּוּ בֵּיתָא וַיִּקְלְפוּן מִגִּיּו סְחוּר סְחוּר וַיִּרְמֹזוּן יֵת עֲפָרָא דְּקִלְפוּ לְמַבְרָא לְקִרְתָּא לְאַתֵּר מְסָאב:

(35) כנגע נראה לי בבית. אפי' תלמיד חכם שידע שהוא נגע ודאי, לא יפסוק דבר צרור לומר נגע נראה לי, אלא כנגע נראה לי (ת"כ פרשתא ה, י נגעים פ"ב מ"ה):

(36) בשרם יבא הכהן וגו'. שכל זמן שאין כהן נזקק לו, אין שם תורת טומאה: ולא ישמא כל אשר בבית. שם לא יפנהו ויצא הכהן ויראה הנגע נזקק להסגר, וכל מה שצרכו יטמא. ועל מה חסה תורה, אם על כלי שטף יטבילם ויטהרו, ואם על אוכלין ומשקין יאכלם צימי טומאתו, הא לא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה (ת"כ שם יצ):

(37) שקעוררת. שוקעות צמראיהן (ת"כ פרשתא ו, ה):

(40) וחלצו את האבנים. כחרגומו וישלפון, יטלו משם, כמו וחלצה נעלו (דברים כה, ט), לשון הסרה: אל מקום טמא. מקום שאין טהרות משמשות שם, למדך הכתוב שהאבנים הללו מטמאות מקומן בעודן צו (ת"כ פרק ד, ד):

(41) יקצע. (דרינ'יר צלע"), וצלשון משנה יש הרבה: מבית. מצפנים (שם ה): סביב. סביבות הנגע, צת"כ נדרש כן, שיקלף הטיח שסביב אבני הנגע: הקצו. לשון קלה, אשר קלעו בקלע הנגע סביב:

42	And they shall take other stones, and put them in the place of those stones; and he shall take other mortar, and shall plaster the house.	וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת וַהֲבִיאוּ אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים וְעָפָר אֲחֵר יִקַּח וַיִּטַּח אֶת־הַבֵּית׃ וַיִּסְבוּ אֲבָנִין אֲחֵרִין וַיַּעֲלוּ בְּאֶתֶר אֲבָנִיָּא וְעָפָר אֲחֵרָן יִסֹּב וַיִּשׁוּעַ יָת בֵּיתָא׃	42
43	And if the plague come again, and break out in the house, after that the stones have been taken out, and after the house hath been scraped, and after it is plastered;	וְאִם־יָשׁוּב הַנֶּגַע וּפָרַח בַּבֵּית אֲחֵר חֲלָץ אֶת־הָאֲבָנִים וְאֲחֵרֵי הַקִּצּוֹת אֶת־הַבֵּית וְאֲחֵרֵי הַטּוֹחַ׃ וְאִם יָתוּב מִכְתָּשָׂא וִיסְגִי בְּבֵיתָא בָּתֵּר דְּשִׁלְפוּ יָת אֲבָנִיָּא וּבָתֵּר דְּקִלְפוּ יָת בֵּיתָא וּבָתֵּר דְּאִתָּשַׁע׃	43
44	then the priest shall come in and look; and, behold, if the plague be spread in the house, it is a malignant leprosy in the house: it is unclean.	וּבֹא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פֶשֶׁה הִנֵּגַע בַּבֵּית צֹרַעַת מִמָּאֶרֶת הוּא בַּבֵּית טָמֵא הוּא׃ וַיַּעֲלוּ כֹהֵנָא וַיַּחֲזִי וְהָא אוֹסִיף מִכְתָּשָׂא בְּבֵיתָא סִגִּירוֹת מִחֲסָרָא הִיא בְּבֵיתָא מְסֻאֵב הוּא׃	44
45	And he shall break down the house, the stones of it, and the timber thereof, and all the mortar of the house; and he shall carry them forth out of the city into an unclean place.	וַנִּתֵּן אֶת־הַבֵּית אֶת־אֲבָנָיו וְאֶת־עֲצָיו וְאֶת כָּל־עָפָר הַבֵּית וְהוֹצִיָּא אֶל־מִחוּץ לְעִיר אֶל־ מְקוֹם טָמֵא׃ וַיִּתְרַע יָת בֵּיתָא יָת אֲבָנֵיהּ וַיִּת אֲעוּזֵיהּ יָת כָּל עָפָר בֵּיתָא וַיִּפִּיק לְמַבְרָא לְקִרְתָּא לְאַתֵּר מְסֻאֵב׃	45
46	Moreover he that goeth into the house all the while that it is shut up shall be unclean until the even.	וְהָבֵא אֶל־הַבֵּית כָּל־יְמֵי הַסִּגִּיר אֹתוֹ יִטָּמֵא עַד־הָעֶרֶב׃ וַדִּיעֲלוּ לְבֵיתָא כָּל יוֹמִין דִּי־סִגֵּר יִתִּיה יְהִי מְסֻאֵב עַד רַמְשָׁא׃	46

(43) הקצרות. לשון העשות, וכן הטוח. אבל חלץ את האבנים, מוסב הלשון אל האדם שחלץ, והוא משקל לשון כבד, כמו פפר, דָּבָר ואם ישוב הנגע וגו'. יכול חזר בו ציוס יהא טמא, תלמוד לומר ושז הכהן, ואם ישוב, מה שיצה האמורה להלן, בסוף שבו, אף שיצה האמורה כאן בסוף שבו (שם פרשטא ז, ו):

(44) ובא הכהן וראה והנה פשה. יכול לא יהא החוזר טמא אלא אם כן פשה. גאמר נרעת ממארת צבתים, וגאמר נרעת ממארת צבגדים, מה להלן טמא את החוזר אף על פי שאינו פושה (שם ה), אף כאן טמא את החוזר אף על פי שאינו פושה, אם כן מה תלמוד לומר והנה פשה, אין כאן מקומו של מקרא זה, אלא ונתן את הבית, היה לו לכתוב אחר ואם ישוב הנגע, וראה והנה פשה, הא לא בא ללמד אלא על נגע העומד בעיניו בשבוע ראשון וצא בסוף שבו שני ומלאו שפשה, שלא פירש בו הכתוב למעלה כלום בעומד בשבוע ראשון, ולמדך כאן בפשיון זה שאינו מדבר אלא בעומד בראשון ופשה בשני, ומה יעשה לו, יכול יתאנו כמו שסמך לו ונתן את הבית, תלמוד לומר ושז הכהן, וצא הכהן, נלמד ביאה משיבה, מה שיצה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבו, אף ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבו, (שם ז) ואם חזר נותן, לא חזר טהור. ומנין שאם עמד בזה וצוה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבו, תלמוד לומר (וצא), ואם צא יצא, במה הכתוב מדבר, אם בפושה בראשון, הרי כבר אמור, אם בפושה בשני, הרי כבר אמור, הא אינו אמור (וצא) ואם צא יצא, אלא את שצא בסוף שבו ראשון וצא בסוף שבו שני וראה והנה לא פשה, זה העומד מה יעשה לו, יכול יפטר וילך, כמו שכתוב כאן וטהר את הבית, תלמוד לומר כי נרפא הנגע, לא טהרתי אלא את הרפוי, מה יעשה לו, ביאה אמורה למעלה וביאה אמורה למטה, מה בעליזנה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבו, דגמר לה זהו שיצה זה ביאה, אף בתחנתה כך וכו', כדאיחא בתורת כהנים (פרשטא ז, י). גמרו של דבר, אין נתיצה אלא בנגע החוזר אחר חליצה וקצוי וטיחה, ואין החוזר נריך פשיון. וסדר המקראות כך הוא, ואם ישוב, ונתן, והצא אל הבית, והאוכל צבית, וצא הכהן וראה והנה פשה, ודבר הכתוב בעומד בראשון שנותן לו שבו שני להסגרו, ובסוף שבו שני להסגרו צא וראהו שפשה, ומה יעשה לו, חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבו, חזר נותן, לא חזר טעון כפרים, שאין בנגעים יותר מג' שבעות:

(46) כל ימי הסגיר אותו. ולא ימים שקלף את נגעו, יכול שאני מוציא המוחלט שקלף את נגעו, תלמוד לומר כל ימי (ת"כ פרק ה, ד): ישמא עד הערב. מלמד שאין מטמא בגדים, יכול אפי' שהה בכדי אכילת פרס, תלמוד לומר והאוכל צבית יכבס את בגדיו, אין לי אלא אוכל, שוכב מנין, תלמוד לומר והשוכב, אין לי אלא אוכל ושוכב, לא אוכל ולא שוכב מנין, תלמוד

47	And he that lieth in the house shall wash his clothes; and he that eateth in the house shall wash his clothes.	וְהַשְׁכֵּב בַּבַּיִת יִכְבֹּס אֶת־בְּגָדָיו וְהָאָכַל בַּבַּיִת יִכְבֹּס אֶת־בְּגָדָיו: יִצְבֹּעַ יֵת לְבוּשׁוֹהִי:	47
48	And if the priest shall come in, and look, and, behold, the plague hath not spread in the house, after the house was plastered; then the priest shall pronounce the house clean, because the plague is healed.	וְאִם־בָּא יָבֹא הַכֹּהֵן וַרְאָה וְהִנֵּה לֹא־פָשָׁה הַנִּגַּע בַּבַּיִת אַחֲרֵי הַטָּח אֶת־הַבַּיִת וְטָהַר הַכֹּהֵן אֶת־הַבַּיִת כִּי נִרְפָּא הַנִּגַּע:	48
49	And he shall take to cleanse the house two birds, and cedar-wood, and scarlet, and hyssop.	וְלָקַח לְחַטָּא אֶת־הַבַּיִת שְׁנֵי צִפְרִיִּים וְעֵץ אֲרָז וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְאַזְבִּי:	49
50	And he shall kill one of the birds in an earthen vessel over running water.	וְשָׁחַט אֶת־הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל־ כִּלְי־חָרֶשׁ עַל־מַיִם חַיִּים:	50
51	And he shall take the cedar-wood, and the hyssop, and the scarlet, and the living bird, and dip them in the blood of the slain bird, and in the running water, and sprinkle the house seven times.	וְלָקַח אֶת־עֵץ־הָאֲרָז וְאֶת־הָאֲזִב וְאֶת־שְׁנֵי הַתּוֹלַעַת וְאֶת־הַצִּפּוֹר הַחַיָּה וְשָׂבַל אֹתָם בְּדַם הַצִּפּוֹר הַשְׁחוּטָה וּבַמַּיִם הַחַיִּים וְהִנִּיחַ אֶל־הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים:	51
52	And he shall cleanse the house with the blood of the bird, and with the running water, and with the living bird, and with the cedar-wood, and with the hyssop, and with the scarlet.	וְחַטָּא אֶת־הַבַּיִת בְּדַם הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצִּפּוֹר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֲרָז וּבְאַזְבִּי וּבְשָׁנִי הַתּוֹלַעַת:	52
53	But he shall let go the living bird out of the city into the open field; so shall he make atonement for the house; and it shall be clean.	וְשָׁלַח אֶת־הַצִּפּוֹר הַחַיָּה אֶל־ מִחוּץ לְעִיר אֶל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וַיִּכְפֹּר עַל־הַבַּיִת וְטָהַר:	53
54	This is the law for all manner of plague of leprosy, and for a scall;	זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל־נִגַּע הַצִּרְעָת דָּא אוֹרֵיתָא לְכָל מִכְתָּשׁ סִגְרוּתָא וּלְנִתְקָא:	חמישי

לומר יכבס, יכבס ריבה, אם כן למה נאמר אוכל ושוכב, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילת פרס (ת"כ שם ה, ו, ז, ח צרכות מא. עירובין פג:):

(48) ואם בא יבא. לסוף שזעו שני: וראה והנה לא פשה. מקרא זה צא ללמד צעומד צעיניו צראשון ושני מה יעשה לו, יכול יטהרנו כמשמעו של מקרא, וטהר הכהן את הבית, תלמוד לומר כי נרפא הנגע, לא טהרתי אלא את הרפוי, ואין רפוי אלא הבית שהוקדש והוטח ולא חזר הנגע, אבל זה טעון חליצה וקזוי וטיחה ושזעו שלישי, וכן המקרא נדרש ואם צא יבא בשני, וראה והנה לא פשה יטיחנו, ואין טיחה בלא חלוץ וקזוי, ואחרי הטוח את הבית, וטהר הכהן את הבית, אם לא חזר לסוף השזעו, כי נרפא הנגע, ואם חזר כזר פירש על החוזר שטעון נתיצה:

55	and for the leprosy of a garment, and for a house;	וּלְצָרַעַת הַבֵּגֶד וּלְבֵיתָא:	וּלְסִגְרוֹת לְבוּשָׁא וּלְבֵיתָא:	55
56	and for a rising, and for a scab, and for a bright spot;	וּלְשָׂאֵת וּלְסַפְחַת וּלְבִהָרַת:	וּלְעִמְקָא וּלְעִדְיָא וּלְבִהָרָא:	56
57	to teach when it is unclean, and when it is clean; this is the law of leprosy.	לְהוֹרֹת בֵּינוֹם הַטָּמֵא וּבֵינוֹם הַטָּהוֹר זֹאת תּוֹרַת הַצָּרַעַת: (פ)	לְאַלְפָּא בֵּינוֹם מְסֻבָּא וּבֵינוֹם דְּכִיָּא דָּא אִירִיתָא דְּסִגְרוֹתָא:	57
XV	And the LORD spoke unto Moses and to Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמִימַר:	יא
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When any man hath an issue out of his flesh, his issue is unclean.	דַּבְּרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׁרוֹ זֹכּוֹ טָמֵא הוּא:	מְלִילוֹ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמְרוֹן לְהוֹן גִּבֵּר גִּבֵּר אָרִי יְהִי דְּאִיב מִבְּשָׁרִיה דּוֹכִיָּה מְסֻבָּא הוּא:	2
3	And this shall be his uncleanness in his issue: whether his flesh run with his issue, or his flesh be stopped from his issue, it is his uncleanness.	וְזֹאת תְּהִיָּה טְמֵאתוֹ בְּזֹכּוֹ רָר בְּשָׁרוֹ אֶת-זֹכּוֹ אוֹ-הֶחָתִים בְּשָׁרוֹ מִזֹּכּוֹ טְמֵאתוֹ הוּא:	וְדָא תְּהִי סְאוֹכְתִּיה בְּדוֹכִיָּה רִיר בְּסָרִיָּה יֵת דּוֹכִיָּה אוֹ חֲתִים בְּסָרִיָּה מְדוֹכִיָּה סְאוֹכְתִּיה הִיא:	3
4	Every bed whereon he that hath the issue lieth shall be unclean; and every thing whereon he sitteth shall be unclean.	כָּל-הַמְּשָׁכָב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הָזָב יִטְמָא וְכָל-הַפְּלִי אֲשֶׁר-יֹשֵׁב עָלָיו יִטְמָא:	כָּל מְשָׁכְבָא דִּישְׁכּוֹב עָלוֹהִי דּוֹכְנָא יְהִי מְסֻבָּא וְכָל מְאָנָא דִּיתִיב עָלוֹהִי יְהִי מְסֻבָּא:	4
5	And whosoever toucheth his bed shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.	וְאִישׁ אֲשֶׁר יַגֵּעַ בְּמִשְׁכָּבוֹ יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:	וְגִבֵּר דִּיקְרַב בְּמִשְׁכְּבִיה יַצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחִי בְּמֵיָא וְיְהִי מְסֻבָּא עַד רְמֵשָׁא:	5

(57) להורות ביום וגו'. איזה יום מטהרו, ואיזה יום מטמאו:

(2) כי יהיה זב. יכול זב מכל מקום יהא טמא, תלמוד לומר מבשרו, ולא כל בשרו. (נדה מג.) אחר שחלק הכתוב בין בשר לבשר זכיתי לדין טימא בזב וטימא בזבה, מה זבה ממקום שהיא מְטַמָּא טומאה קלה, נדה, מטמאה טומאה חמורה, וזבה, אף הזב ממקום שמתמא טומאה קלה, קרי, מטמא טומאה חמורה וזבה (ת"כ וזים פרשתא א, ה): זובו טמא. למד על הטפה שהיא מטמאה. וזב דומה לְמִי צֶק של שעורין ודחוי, ודומה ללוצן בינה המזורת, שכבת זרע קשור כלוצן בינה שאינה מוזרת (נדה לה:):

(3) רר. לשון ריר שזב את בשרו: את זובו. כמו ריר שיואל ללול: או החתים. שיואל עז וקוּתס את פי האמה, ונקתס בשרו מטפת זובו, זהו פשוטו. ומדרשו (מגילה ח. נדה מג:): מנה הכתוב הראשון ראיות שמים וקראו טמא, שנאמר זב מבשרו וזבו טמא הוא, ומנה הכתוב השני ראיות שלש וקראו טמא, שנאמר טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מוזבו טומאתו היא, הא כיצד, שמים לטומאה, והשלישית מזיקתו לקרן:

(4) כל המשכב. הראוי למשכב, יכול אפילו מיוחד למלאכה אחרת, תלמוד לומר אשר ישכב, אשר שכב לא נאמר, אלא אשר ישכב, המיוחד תמיד לכך, יא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: אשר ישב. יָשַׁב לא נאמר, אלא אשר יָשַׁב עליו, הזב, בזימא תמיד לכך (שבת נט:):

(5) ואיש אשר יגע במשכבו. לימד על המשכב שחמור מן המגע, שזה נעשה אז הטומאה לטמא אדם לטמא נגדים, והמגע שאינו משכב, אינו אלא ולד הטומאה, ואינו מטמא, אלא אוכלין ומשקין:

6	<p>And he that sitteth on any thing whereon he that hath the issue sat shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְהִישָׁב עַל-הַכֵּלִי אֲשֶׁר-יֵשֵׁב עָלָיו הִזָּב יִכְבֵּס בְּגָדָיו וְרִתֵּץ בְּמַיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:</p>
7	<p>And he that toucheth the flesh of him that hath the issue shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְהִנָּגַע בְּבָשָׂר הִזָּב יִכְבֵּס בְּגָדָיו וְרִתֵּץ בְּמַיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:</p>
8	<p>And if he that hath the issue spit upon him that is clean, then he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְכִי-יִרְק הִזָּב בַּטָּהוֹר וִכְבֵּס בְּגָדָיו וְרִתֵּץ בְּמַיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:</p>
9	<p>And what saddle soever he that hath the issue rideth upon shall be unclean.</p>	<p>וְכָל-הַמָּרְכָב אֲשֶׁר יִרְכָּב עָלָיו הִזָּב וְטָמֵא:</p>
10	<p>And whosoever toucheth any thing that was under him shall be unclean until the even; and he that beareth those things shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְכָל-הַנִּגָּע בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטָּמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יִכְבֵּס בְּגָדָיו וְרִתֵּץ בְּמַיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:</p>
11	<p>And whomsoever he that hath the issue toucheth, without having rinsed his hands in water, he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְכָל אֲשֶׁר יַגַּע-בּוֹ הִזָּב וְיָדָיו לֹא-שָׁטַף בְּמַיִם וִכְבֵּס בְּגָדָיו וְרִתֵּץ בְּמַיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:</p>
12	<p>And the earthen vessel, which he that hath the issue toucheth, shall be broken; and every vessel of wood shall be rinsed in water.</p>	<p>וְכָל־יֵצֵא אֲשֶׁר-יַגַּע-בּוֹ הִזָּב יִשָּׁבֵר וְכָל-כֵּל־עֵץ יִשְׁטַף בְּמַיִם:</p>

- (6) והישוב על הכלי. אפילו לא נגע, אפילו עשרה כלים זה על זה, כולן מטמאין משום מושב, וכן צמסכ (ת"כ פרק ג, א):
- (8) וכי ירק הזב בטהור. ונגע צו (שס ח) או נשאו שהרוק מטמא צמסא (גדה נה):
- (9) וכל המרכב. אף על פי שלא ישב עליו, כגון הספים של סרנא שקורין ארנ"ן, טמא משום מרכב, והאוכף שקורין אליו"ש, טמא טומאת מושב (עירוזין כז):
- (10) וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו. של צו (ת"כ פרק ד, א), צא ולימד על המרכב שיהא הנוגע צו טמא ואין טעון כזום בגדים, והוא חומר צמסכ מצמרכב: והנושא אותם. כל האמור בענין הזב, זובו ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו והשמכב והמרכב, משאן מטמא אדם לטמא בגדים:
- (11) וידיו לא שטף במים. צעוד שלא טבל מטומאתו, ואפילו פסק מזובו וספר שצעה ומחוסר טבילה, מטמא בכל טומאותיו. וזה שהוציא הכתוב טבילת גופו של צו צלשון שטיפת ידים, ללמדך שאין בית הסתרים טעון ציאת מים, אלא אבר הגלוי, כמו הידים (ת"כ שס ה גדה סו):
- (12) וכלי חרש אשר יגע בו הזב. יכול אפילו נגע צו מאחוריו וכו', כדאיתא בת"כ (פרשתא ג, א), עד איזהו מגעו שהוא ככולו, הוי אומר זה היסטו:

<p>13 And when he that hath an issue is cleansed of his issue, then he shall number to himself seven days for his cleansing, and wash his clothes; and he shall bathe his flesh in running water, and shall be clean.</p>	<p>וְאִרִּי יָדָכִי דֹבְכָא מְדֻבֵּיָה וּמִנִּי לִיָּה שְׁבַע יוֹמִין לְדִכּוּתִיָּה וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחִי בַּשְּׂרִיָּה בְּמִי מְבוּעַ וְיִדְכִי:</p>	<p>13 וְכִי־יִטְהַר הַזֶּב מִזֹּבּוֹ וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטַהֲרָתוֹ וּכְבַס בְּגָדָיו וּרְחַץ בַּשָּׂרׁוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהַר:</p>
<p>14 And on the eighth day he shall take to him two turtle-doves, or two young pigeons, and come before the LORD unto the door of his tent of meeting, and give them unto the priest.</p>	<p>וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִסֵּב לִיָּה תְּרִין שְׁפִינִינִין אוֹ תְּרִין בְּנֵי יוֹנָה וְיָבִיאוּ לְקֹדֶם יְיָ לְתַרְע מִשְׁכָּן זִמְנָא וְיַתִּינֵנוּן לְכַהֲנָא:</p>	<p>14 וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח־לּוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וּבָאוּ לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַנִּתְּנֻם אֶל־הַכֹּהֵן:</p>
<p>15 And the priest shall offer them, the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering; and the priest shall make atonement for him before the LORD for his issue.</p>	<p>וְיַעֲבִיד יִתְּהוֹן כַּהֲנָא חֵד חֲטָאתָא וְחֵד עֲלֵתָא וְיַכְפֹּר עָלָוְהִי כַּהֲנָא קָדָם יְיָ מְדֻבֵּיָה:</p>	<p>15 וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶתֶד חֲטָאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכָפַר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזֹּבּוֹ: (ס)</p>
<p>16 And if the flow of seed go out from a man, then he shall bathe all his flesh in water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְגִבַּר אֲרִי תַפּוּק מִנִּיה שְׁכַבַת זֶרַע וְיִסְחִי בְּמִיָּא יָת כָּל בַּשְּׂרִיָּה וְיִהִי מְסֻאָב עַד רְמֻשָּׂא:</p>	<p>ששי (שזיעי) וְאִישׁ כִּי־תֵצֵא מִמֶּנּוּ שְׁכַבַת־זֶרַע וּרְחַץ בְּמַיִם אֶת־כָּל־בָּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב:</p>
<p>17 And every garment, and every skin, whereon is the flow of seed, shall be washed with water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מְשֹׁךְ דִּיהִי עָלָוְהִי שְׁכַבַת זֶרַע וְיִצְטָבַע בְּמִיָּא וְיִהִי מְסֻאָב עַד רְמֻשָּׂא:</p>	<p>17 וְכָל־בִּגְד וְכָל־עוֹר אֲשֶׁר־יְהִיָּה עָלָיו שְׁכַבַת־זֶרַע וּכְבַס בְּמַיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב:</p>
<p>18 The woman also with whom a man shall lie carnally, they shall both bathe themselves in water, and be unclean until the even.</p>	<p>וְאִתְּתָא דִּישְׁכּוּב גִּבַּר יִתְּהִי שְׁכַבַת זֶרַע וְיִסְחֹן בְּמִיָּא וְיִהוֹן מְסֻאָבִין עַד רְמֻשָּׂא:</p>	<p>18 וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אִתָּהּ שְׁכַבַת־זֶרַע וּרְחֲצוּ בְּמַיִם וְטָמְאוּ עַד־הָעֶרֶב: (פ)</p>
<p>19 And if a woman have an issue, and her issue in her flesh be blood, she shall be in her impurity seven days; and whosoever toucheth her shall be unclean until the even.</p>	<p>וְאִתְּתָא אֲרִי תְּהִי דִּיבָא דָם יְהִי דֹבְכָה בְּבַשְׂרָהּ שְׁבַע יוֹמִין תְּהִי בְּרִיחוּקָהּ וְכָל דִּיקָרֵב בָּהּ יְהִי מְסֻאָב עַד רְמֻשָּׂא:</p>	<p>19 וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זֹבָה דָּם יְהִיָּה זֹבָה בְּבַשְׂרָהּ שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָּהּ וְכָל־הַנִּגַּע בָּהּ יִטָּמֵא עַד־הָעֶרֶב:</p>

(13) וכי יטהר. כשיפסוק (מגילה ח). שבעת ימים לטהרתו. שזעת ימים טהורים מטומאת זיבה שלא יראה זוב,

ובולן רלופין (נדה סח):

(18) ורחצו במים. גזירת מלך היא שְׁטַטְמָא האשה צזיאה, ואין הטעם משום נוגע בשכבת זרע, שהרי מגע צית הסתרים

היא (נדה מא):

(19) כי תהיה זבה. (ת"כ) יכול מאחד מכל איצריה, תלמוד לומר והיא גלמה את מקור דמיה (ויקרא כ, יח), אין דם מטמא

אלא הצא מן המקור (ת"כ פרשתא ד, ז, צ): דם יהיה זבה בבשרה. אין זיבה קרוי זוב לטמא אלא אם כן הוא אדום (נדה

יט). בנדחתה. כמו ומפצל ינצוהו (איוב יח, יח), שהיא מנודה ממגע כל אדם: תהיה בנדחתה. אפילו לא ראתה אלא

ראיה ראשונה:

20	And every thing that she lieth upon in her impurity shall be unclean; every thing also that she sitteth upon shall be unclean.	וְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּנִדְתָּהּ יִטְמָא וְכָל אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו יִטְמָא:	20
21	And whosoever toucheth her bed shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.	וְכָל דִּיקָרַב בְּמִשְׁכַּבָּהּ יִצַּעַב לְבוּשֹׁתָיו וְיִסְחִי בַמָּיִם וְיִהְיֶה מִסָּאב עַד רְמֻשָּׁא:	21
22	And whosoever toucheth any thing that she sitteth upon shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.	וְכָל דִּיקָרַב בְּכָל מְאֵא דְתַתִּיב עָלֶיהָ יִצַּעַב לְבוּשֹׁתָיו וְיִסְחִי בַמָּיִם וְיִהְיֶה מִסָּאב עַד רְמֻשָּׁא:	22
23	And if he be on the bed, or on any thing whereon she sitteth, when he toucheth it, he shall be unclean until the even.	וְאִם עַל מִשְׁכַּבָּהּ הוּא אֹו עַל מְאֵא דְהִיא יִתְבָּא עָלֶיהָ בְּמִקְרִיָּהּ בֵּיתָּהּ יִהְיֶה מִסָּאב עַד רְמֻשָּׁא:	23
24	And if any man lie with her, and her impurity be upon him, he shall be unclean seven days; and every bed whereon he lieth shall be unclean.	וְאִם שָׁכַב יִשְׁכַּב אִישׁ אִתָּהּ וְתִהְיֶה נִדְתָּהּ עָלָיו וְיִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל מִשְׁכַּבָּהּ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: (ס)	24
25	And if a woman have an issue of her blood many days not in the time of her impurity, or if she have an issue beyond the time of her impurity; all the days of the issue of her uncleanness she shall be as in the days of her impurity: she is unclean.	וְאִשָּׁה כִּי־יִזְוֹב זֹוֹב דְּמָהּ יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת־נִדְתָּהּ אֹו כִּי־תִזְוֹב עַל־נִדְתָּהּ כָּל־יְמֵי זֹוֹב טְמֵאתָהּ כִּימֵי נִדְתָּהּ תִּהְיֶה טְמֵאתָהּ הוּא:	25

(23) ואם על המשכב הוא. השוכב, או היושב על משכבה, או על מושבה, אפי' לא נגע בה, אף הוא צדת טומאה האמורה במקרא העליון שטעון כזום בגדים: על הכלי. לרבות את המרכב: בנגעו בו ישמא. אינו מדבר אלא על המרכב שנמצאה מעל הכלי: בנגעו בו ישמא. ואינו טעון כזום בגדים, שהמרכב אין מגעו מטמא אדם לטמא בגדים: (24) ותהי נדרתה עליו. יכול יעלה לרגלה, שאם בא עליה בחמישי לנדתה לא יטמא אלא ג' ימים כמוהו, תלמוד לומר וטמא שבעת ימים, ומה תלמוד לומר ותהי נדמה עליו, מה היא מטמאה אדם וכלי חרס, אף הוא מטמא אדם וכלי חרס (שם פרק ז, ג נדה לג):

(25) ימים רבים. שלשה ימים: בלא עת נדחה. אחר שיכלו שבעת ימי נדחה: או כי תזוב. את ג' הימים הללו: על נדחה. מופלג מנדחה יום אחד זו היא זכא, ומשפטה חרוץ צפרשה זו, ולא כדת הנדה, שזו טעונה ספירה ז' נקיים וקרצן, והנדה אינה טעונה ספירה ז' נקיים, אלא שבעת ימים מהיה צנדה, בין רואה בין שאינה רואה, ודרשו רבותינו (נדה עג.) צפרשה זו, י"א יום שצין סוף נדה למחלת נדה, שכל שלשה רצופין שמראה צאחד עשר יום הללו מהא זכא:

26	Every bed whereon she lieth all the days of her issue shall be unto her as the bed of her impurity; and every thing whereon she sitteth shall be unclean, as the uncleanness of her impurity.	כָּל־הַמְשָׁכָב אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל־יְמֵי זִוְכָה כְּמִשְׁכַּב נִדְתָּהּ יְהִי־הִיא לָהּ וְכָל־הַכּוֹלֵי אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו טָמֵא יְהִי כְּטָמְאֵת נִדְתָּהּ:	26
27	And whosoever toucheth those things shall be unclean, and shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even.	וְכָל־הַנוֹגֵעַ בָּם יִטְמָא וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְיִטְמָא עַד־הָעֶרֶב:	27
28	But if she be cleansed of her issue, then she shall number to herself seven days, and after that she shall be clean.	וְאִם־טָהְרָה מִזִּזְמוֹתֶיהָ וְסִפְרָה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחֲרֵי תִטְהָר:	28
29	And on the eighth day she shall take unto her two turtle-doves, or two young pigeons, and bring them unto the priest, to the door of the tent of meeting.	וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִקַּח־לָהּ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיֹּאתָ אוֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	29
30	And the priest shall offer the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering; and the priest shall make atonement for her before the LORD for the issue of her uncleanness.	וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכִפֹּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזִּמְתָּהּ:	30
31	Thus shall ye separate the children of Israel from their uncleanness; that they die not in their uncleanness, when they defile My tabernacle that is in the midst of them.	וְהִזְרַתֶּם אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאתָם וְלֹא יָמָתוּ בְּטִמְאָתָם בְּטִמְאָם אֶת־מִשְׁכְּנִי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם:	31
32	This is the law of him that hath an issue, and of him from whom the flow of seed goeth out, so that he is unclean thereby;	זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וְאֲשֶׁר תִּצָּא מִמֶּנּוּ שְׁכַבַת־זֶרַע לְטִמְאַה־בָּהּ:	32
33	and of her that is sick with her impurity, and of them that have an issue, whether it be a man, or a woman; and of him that lieth with her that is unclean.	וְהַדָּוָה בְּנִדְתָּהּ וְהַזָּב אֶת־זוּכּוֹ לְזָכָר וּלְנִקְבָּה וְלֹא־יֵשׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם־טִמְאַהּ: (פ)	33

(31) והזרתם. אין גזירה אלא פרישה, וכן גזרו אחר (ישעי' א, ד), וכן נזיר אחיו (צראשית מט, כו): ולא ימתו בטמאתם. הרי הכרת של מטמא מקדש קרוי מיתה:
(32) זאת תורת הזב. צעל ראה אדם, ומהו תורתו: ואשר תצא ממנו שכבת זרע. הרי הוא כצעל קרי, טמא טומאת ערס:

The Haftara is II Kings 7:3 - 7:20 on page 149. On the Shabbat before Pesah, read the Haftara on page 178. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftara on page 160. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 163.

XVI

And the LORD spoke unto Moses, after the death of the two sons of Aaron, when they drew near before the LORD, and died;

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אַהֲרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיָּמָתוּ: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּתַר מוֹתוֹ תָּרִין בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקִרְבֵּיהֶן אִשְׁתָּא נִכְרִיתָא קִדָּם יְיָ וּמִיתוּ:

אחרי מות

and the LORD said unto Moses: 'Speak unto Aaron thy brother, that he come not at all times into the holy place within the veil, before the ark-cover which is upon the ark; that he die not; for I appear in the cloud upon the ark-cover.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן אַחִידְךָ וְאַל־יָבֹא בְּכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאֹרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בָעֲנָן אֶרְאֶה עַל־הַכַּפֹּרֶת: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מִלִּיל עִם אַהֲרֹן אַחִידְךָ וְלֹא יִהְיֶה עָלָיו בְּכָל־עֵת אֶדְוֶן לְקוֹדֶשׁא מְגִיז לְפָרוּכָתָא לְקִדָּם כְּפִירָתָא דְעַל אֹרֹנָא וְלֹא יָמוּת אֲרִי בָעֲנָן אֲנָא מִתְגַּלִּי עַל בֵּית כְּפִירִי:

Herewith shall Aaron come into the holy place: with a young bullock for a sin-offering, and a ram for a burnt-offering.

בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ בֶּפֶר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה: בְּדֹא יִהְיֶה עָלָיו אַהֲרֹן לְקוֹדֶשׁא בְּתוֹר בֶּר תוֹרִי לְחַטָּאת וּדְכַר לְעֹלָתָא:

He shall put on the holy linen tunic, and he shall have the linen breeches upon his flesh, and shall be girded with the linen girdle, and with the linen mitre shall he be attired; they are the holy garments; and he shall bathe his flesh in water, and put them on.

כְּתֹנֶת־בֹּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנָסִי בֹד יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבִגְדֵי יַחְגֹּר וּבִמְצַנְפֹת בֹּד יִצְנַף בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרִחֵץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבָשָׁם: כְּתוֹנָא דְבוּצָא דְקוֹדֶשׁא יִלְבָּשׁ וּמִכְנָסִין דְּבוּץ יִהְיוּ עַל בְּשָׂרִיהּ וְהַמִּינָא דְבוּצָא יִיסַר וּמִצְנַפָּתָא דְבוּצָא יַחֲתִית בְּרִישִׁיהּ לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא אֲנֹן וְיִסְחִי בְּמֵיָא יַת בְּשָׂרִיהּ וְיִלְבָּשֶׁנּוּ:

(33) והזהב את זובו. צעל שתי ראיות וצעל שלש ראיות, שחורתן מפורשת למעלה:
(1) וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. מה תלמוד לומר, היה רצי אלעזר בן עזריה מושלו, משל לחולה שנכנס אליו רופא, אמר לו אל תאכל זונן ואל תשכב בטחב, צא אחר ואמר לו אל תאכל זונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן:
(2) ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחידך ואל יבא. שלא ימות כדרך שמתו בניו: ולא ימות. שאם צא הוא מת: כי בענן אראה. כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני, ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לצא, זה פשוטו. ומדרשו לא יבא כי אם צענן הקטרת ציוס הכיפורים (יומא נג.):
(3) בזאת. גימטריא שלו ד' מאות ועשר, רמז לצית ראשון: בזאת יבא אהרן וגו'. ואף זו לא בכל עת כי אם ציוס הכיפורים, כמו שמפורש בסוף הפרשה בחדש השביעי צעשור לחודש:
(4) כתנת בד וגו'. מגיד שאינו משמש לפניו בשמונה צדדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, (ר"ה כו.) אלא צד' ככהן הדיוט, וכולן של צוץ: קדש ילבש. שיהיו משל הקדש (ת"כ פרק א, י): יצנף. כתרומתו יקח בְּרִישָׁה, יניח בראשו, כמו ותנח בגדו (בראשית לט, טו), וְאִשְׁתָּא: ורחץ במים. אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו. וחמש פעמים היה מחליף מעבודת פנים לעבודת חוץ, ומחוץ לפנים, ומשנה מצבדי והב לצבדי לצן, ומצבדי לצן לצבדי והב, ובכל חליפה טעון טבילה ושני קדושי ידים ורגלים מן הכיור (יומא לב.):

5	And he shall take of the congregation of the children of Israel two he-goats for a sin-offering, and one ram for a burnt-offering.	וּמֵאַתַּת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי-שְׁעִירֵי עֲזִים לַחֲטָאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה: וּמִן כִּנְשָׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִסֹּב תְּרִין צִפְרִי עִזִּי לַחֲטָאת וְדָכַר חֵד לְעֹלָתָא:	5
6	And Aaron shall present the bullock of the sin-offering, which is for himself, and make atonement for himself, and for his house.	וְהִקְרִיב אֹהֶלֶן אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת וְאֶשֶׁר-לוֹ וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ: וְהִקְרִיב אֹהֶלֶן יִתְּ תוֹרָא דְּחֲטָתָא דִּילִיָּהּ וְיִכְפֹּר עָלֹהִי וְעַל אָנְשׁ בֵּיתִיהּ:	6
7	And he shall take the two goats, and set them before the LORD at the door of the tent of meeting.	וְלָקַח אֶת-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהִעֲמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְיִסֹּב יִתְּ תְּרִין צִפְרִין וְיָקִים יְהוָה קֶדֶם יְיָ בַּחֲרֵעַ מִשְׁכָּן זִמְנָא:	7
8	And Aaron shall cast lots upon the two goats: one lot for the LORD, and the other lot for Azazel.	וְנָתַן אֹהֶלֶן עַל-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלוֹת גּוֹרֵל אֶחָד לִיהוָה וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעִזָּאזֵל: עֲדָבִין עֲדָבָא חֵד לְשִׁמָּא דִּי וְיִתִּין אֹהֶלֶן עַל תְּרִין צִפְרִין עֲדָבִין עֲדָבָא חֵד לְעִזָּאזֵל:	8
9	And Aaron shall present the goat upon which the lot fell for the LORD, and offer him for a sin-offering.	וְהִקְרִיב אֹהֶלֶן אֶת-הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לִיהוָה וְעָשָׂהוּ חֲטָאת: וְהִקְרִיב אֹהֶלֶן יִתְּ צִפְרִיא דְּסָלִיק עָלֹהִי עֲדָבָא לְשִׁמָּא דִּי וְיַעֲבֹדְנִיהּ חֲטָתָא:	9
10	But the goat, on which the lot fell for Azazel, shall be set alive before the LORD, to make atonement over him, to send him away for Azazel into the wilderness.	וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעִזָּאזֵל יַעֲמַד-תִּי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזָּאזֵל הַמִּדְבָּרָה: וְצִפְרִיא דְּסָלִיק עָלֹהִי עֲדָבָא לְעִזָּאזֵל יִתְּקַם כַּד חֵי קֶדֶם יְיָ לְכַפֵּרָא עָלֹהִי לְשַׁלַּח יְתִיהּ לְעִזָּאזֵל לְמִדְבָּרָא:	10
11	And Aaron shall present the bullock of the sin-offering, which is for himself, and shall make atonement for himself, and for his house, and shall kill the bullock of the sin-offering which is for himself.	וְהִקְרִיב אֹהֶלֶן אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת וְאֶשֶׁר-לוֹ וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וְשַׁחַט אֶת-פֶּרֶךְ הַחֲטָאת וְעַל אָנְשׁ בֵּיתִיהּ וְיִכְפֹּס יִתְּ תוֹרָא דְּחֲטָתָא דִּילִיָּהּ:	11

(6) את פר החטאת אשר לו. האמור למעלה, ולמדך כאן שמשלו הוא צא ולא משל צבור (שם ג:). וכפר בעדו ובעד ביתו. מתודה עליו עונותיו ועונות ציתו (שם לו: ת"כ פרשתא ג, א):

(8) ונתן אהרן על שני השעירים גרלות. מעמיד אחד לימין ואחד לשמאל, ונותן ב' ידיו בקלפי, ונוטל גורל צימין וחזרו בשמאל, ונותן עליהם, את שכתוב בו לשם, הוא לשם ואת שכתוב בו לעזאזל, משתלח לעזאזל (יומא לט:). עזאזל. הוא הר עז וקשה, נוק גזוה (ת"כ פרק ג, ח יומא סז:), שנאמר קָרַן גִּזְרָה, חתוכה:

(9) ועשהו חטאת. כשנניח הגורל עליו קורא לו שם ואומר לה' חטאת (ת"כ שם ה):

(10) יעמד חי. כמו יועמד חי, על ידי אחרים, ותרגומו יִתְּקַם כַּד חֵי. מה תלמוד לומר, לפי שנאמר לשלח אותו לעזאזל, ואיני יודע שילוחו אם למיתה אם לחיים, לכך נאמר יעמד חי, עמידתו חי עד שישתלח, מכאן ששליחותו למיתה (שם ו:). לכפר עליו. שימודה עליו כדכתיב וְהִסְתַּדֵּף עָלָיו וְגו':

(11) וכפר בעדו וגו'. וידוי שני עליו ועל אחיו הכהנים, שהם כלם קרוים ציתו (שם פרשתא ג, א), שנאמר צִית אֶהְיֶה בְּךָ וְגו' (תהלים קלה, יט), מכאן שהכהנים מתכפרים בו, וכל כפרתן אינה אלא על טומאת מקדש וקדשיו, כמו שנאמר, וְכָפַר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֹּמְאֹת וְגו' (ת"כ פרק ד, ב):

<p>12 And he shall take a censer full of coals of fire from off the altar before the LORD, and his hands full of sweet incense beaten small, and bring it within the veil.</p>	<p>וַיֹּסֶב מִלִּי מִחֲתִיתָא גִּוּמְרִין דְּאִישָׁא מִעֲלֹי מִדְּבַחָא מִן קֳדָם יְיָ וּמִלִּי חוּפְנוֹהִי קִטְרֶת בּוֹסְמִין דְּקִיּוּקִין וְיַעֲלֵל מִגִּוּי לְפָרוּכְתָּא:</p>	<p>וְלָקַח מִלֵּא-הַמִּחְתָּה גִּחְלִי-אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמִלֵּא חֲפָנָיו קִטְרֶת סָמִים דָּקָה וְהִבִּיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:</p>
<p>13 And he shall put the incense upon the fire before the LORD, that the cloud of the incense may cover the ark-cover that is upon the testimony, that he die not.</p>	<p>וַיִּתֵּן יֵת קִטְרֶת בּוֹסְמִיָּא עַל אִישָׁתָא קֳדָם יְיָ וְיִחְפֵּי עָנָן קִטְרוֹתָא יֵת כְּפֹרֶתָא דְּעַל סִהְדוּתָא וְלֹא יָמוּת:</p>	<p>13 וְנָתַן אֶת-הַקִּטְרֶת עַל-הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִסָּהוּ עָנָן הַקִּטְרֶת אֶת-הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת:</p>
<p>14 And he shall take of the blood of the bullock, and sprinkle it with his finger upon the ark-cover on the east; and before the ark-cover shall he sprinkle of the blood with his finger seven times.</p>	<p>וַיֹּסֶב מִדָּמָא דְּתוֹרָא וַיִּדְּי בְּאַצְבָּעֵיהּ עַל אִפֵּי כְּפֹרֶתָא קִדּוּמָא וּקֳדָם כְּפֹרֶתָא יְדֵי שִׁבְעַ עֲזָמִין מִן דָּמָא בְּאַצְבָּעֵיהּ:</p>	<p>14 וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה בְּאַצְבָּעוֹ עַל-לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת קִדְמָה וּלְפָנֵי הַכַּפֹּרֶת יִזָּה שִׁבְעַ-פְּעָמִים מִן-הַדָּם בְּאַצְבָּעוֹ:</p>
<p>15 Then shall he kill the goat of the sin-offering, that is for the people, and bring his blood within the veil, and do with his blood as he did with the blood of the bullock, and sprinkle it upon the ark-cover, and before the ark-cover.</p>	<p>וַיְכַסּ יֵת צִפִּירָא דְּחַטָּאתָא דְּלַעֲמָא וְיַעֲלֵל יֵת דָּמִיהּ לְמִגִּוּי לְפָרוּכְתָּא וְיַעֲבִיד לְדָמִיהּ כְּמָא דְּעֵבֵד לְדָמָא דְּתוֹרָא וַיִּדְּי יֵתִיהּ עַל כְּפֹרֶתָא וּקֳדָם כְּפֹרֶתָא:</p>	<p>15 וַיִּשְׁחֹט אֶת-שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהִבִּיא אֶת-דָּמּוֹ אֶל-מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲשָׂה אֶת-דָּמּוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל-הַכַּפֹּרֶת וּלְפָנֵי הַכַּפֹּרֶת:</p>
<p>16 And he shall make atonement for the holy place, because of the uncleannesses of the children of Israel, and because of their transgressions, even all their sins; and so shall he do for the tent of meeting, that dwelleth with them in the midst of their uncleannesses.</p>	<p>וַיְכַפֵּר עַל קִדְשָׁא מְסֹאֲבָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִמְדִּידֵיהוֹן לְכָל חַטָּאֵיהוֹן וְכֵן יַעֲבִיד לְמִשְׁכַּן זְמָנָא דְּשָׁרֵי עֲמָהוֹן בְּגוֹ סֹאֲבָתֵיהוֹן:</p>	<p>16 וַיְכַפֵּר עַל-הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל-חַטָּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אֹתָם בְּתוֹךְ טְמֵאֹתָם:</p>

(12) מעל המזבח. החיטון (יומא מה:): מלפני ה'. מזד שלפני הפתח, והוא נד מערבי (שס): דקה. מה ת"ל דקה, והלא כל הקטורת דקה היא, שנאמר וְשִׁסְקָס מִמְּנֶה דָּקָה (שמות ל, לו), אלא שתהא דקה מן הדקה (יומא מג:), שמערב יוס הכפורים היה מחזירה למכתשת:

(13) על האש. שבתוך המחטה: ולא ימות. הא אס לא עשהה כחקנה חייב מיתה (יומא נג.):

(14) והזה באצבעו. הואה אחת צמשמע: ולפני הכפרת יזה שבע. הרי אחת למעלה ושבע למטה (יומא נה.):

(15) אשר לעם. מה שהפר מכפר על הכהנים מכפר השעיר על ישראל, והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם (שס סא:). כאשר עשה לדם הפר. אחת למעלה ושבע למטה (שס נה.):

(16) מטמאת בני ישראל. על הנכנסין למקדש צטומאה ולא נודע להם צסוף, שנאמר לכל חטאתם, וחטאת היא שוגג (שבועות יז: ת"כ פרק ד, ז). ומפשעיהם. אף הנכנסין מזיד צטומאה (שס ג:). וכן יעשה לאהל מועד. כשם שהזה משניהם צפנים, אחת למעלה ושבע למטה, כך מזה על הפרוכת מצדון משניהם, אחת למעלה ושבע למטה (יומא נז:). השכן אתם בתוך טומאותם. אף על פי שהם טמאים, שכינה ציניהם:

17	And there shall be no man in the tent of meeting when he goeth in to make atonement in the holy place, until he come out, and have made atonement for himself, and for his household, and for all the assembly of Israel.	וְכָל-אָדָם לֹא-יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבָאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד-צֵאתוֹ וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל-קְהַל יִשְׂרָאֵל:	וְכָל אָנֶשׁ לֹא יְהִי בַּמִּשְׁכָּן זִמְנָא בְּמִיעָלֶיהָ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד מִפְקִיָּה וּכְפָר עָלוּהִי וְעַל אָנֶשׁ בֵּיתֵיהָ וְעַל כָּל קְהָלָא דִּישְׂרָאֵל:
18	And he shall go out unto the altar that is before the LORD, and make atonement for it; and shall take of the blood of the bullock, and of the blood of the goat, and put it upon the horns of the altar round about.	וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-יְהוָה וְכַפֵּר עָלָיו וְלָקַח מִדָּמַם הַפָּר וּמִדָּמַם הַשְּׂעִיר וַנָּתַן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:	וַיִּפּוֹק לְמִדְבַּחָא דְקָדֶם יִי וּכְפָר עָלוּהִי וַיִּסָּב מִדָּמָא דְתוֹרָא וּמִדָּמָא דְצִפְרָא וַיִּתֵּן עַל קַרְנֹת מִדְבַּחָא סָחוּר סָחוּר:
19	And he shall sprinkle of the blood upon it with his finger seven times, and cleanse it, and hallow it from the uncleannesses of the children of Israel.	וְהִזָּה עָלָיו מִן-הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהָרוּ וְקִדְּשׁוּ מִטְּמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּבִּי עָלוּהִי מִן דָּמָא בְּאֶצְבָּעֵיהָ שֶׁבַע זְמַנִּין וַיִּדְכִּינֶיהָ וַיְקַדְּשֶׁיהָ מִסּוּאָבֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
20	And when he hath made an end of atoning for the holy place, and the tent of meeting, and the altar, he shall present the live goat.	וְכָלֹה מִכַּפֵּר אֶת-הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת-הַשְּׂעִיר הַחַי:	וַיִּשְׁיִצִי מִלְכַּפֵּרָא עַל קוֹדֶשׁא וְעַל מִשְׁכָּן זִמְנָא וְעַל מִדְבַּחָא וַיִּקְרִיב יֵת צִפְרָא חַיָּא:
21	And Aaron shall lay both his hands upon the head of the live goat, and confess over him all the iniquities of the children of Israel, and all their transgressions, even all their sins; and he shall put them upon the head of the goat, and shall send him away by the hand of an appointed man into the wilderness.	וְסָמַךְ אֶת־רֹאשׁוֹ אֶת-שְׁתֵּי יָדָיו עַל-רֹאשׁ הַשְּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-כָּל-פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל-חַטָּאתָם וַנָּתַן אֹתָם עַל-רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וְשָׁלַח בְּיַד-אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָה:	וַיִּסְמֹךְ אֶת־רֹאשׁוֹ יֵת תַּרְתִּין יְדוֹהִי עַל רִישׁ צִפְרָא חַיָּא וַיִּוְדִי עָלוּהִי יֵת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּת כָּל מַרְדֵּיהוֹן לְכָל חַטָּאֵיהוֹן וַיִּתֵּן יְתֵהוֹן עַל רִישׁ צִפְרָא וַיִּשְׁלַח בְּיַד גִּבֹּר דְּזִמִּין לְמַהֲדָא לְמִדְבַּרָא:
22	And the goat shall bear upon him all their iniquities unto a land which is cut off; and he shall let go the goat in the wilderness.	וְנָשָׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם אֶל-אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשָׁלַח אֶת-הַשְּׂעִיר בְּמִדְבָּר:	וַיִּטּוֹל צִפְרָא עָלוּהִי יֵת כָּל חוּבֵיהוֹן לְאֶרֶע דְּלֹא יִתְבָּא וַיִּשְׁלַח יֵת צִפְרָא בְּמִדְבַּרָא:
23	And Aaron shall come into the tent of meeting, and shall put off the linen garments, which he put on when he went into the holy place, and shall leave them there.	וּבָא אַהֲרֹן אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבָאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:	וַיַּעֲזֹל אַהֲרֹן לְמִשְׁכָּן זִמְנָא וַיִּשְׁלַח יֵת לְבוּשֵׁי בּוּצָא דְלִבָּשׁ בְּמִיעָלֶיהָ לְקוֹדֶשׁא וַיַּצְנַעְנוּן תַּמָּן:

(18) אל המזבח אשר לפני ה'. זה מזבח הזהב, שהוא לפני ה' צהיכל. ומה תלמוד לומר ויזא, לפי שהזה הזואות על הפרוכת, ועמד מן המזבח ולפנים והזה, וצמחנות המזבח הזקיקו לנאת מן המזבח ולחוך, ויתחיל מקרן מזרחית לפונית (יומא נח): וכפר עליו. ומה היא כפרתו, ולקח מדם הפר ומדם השעיר, מעורבין זה לזו (יומא נז):
(19) והזה עליו מן הדם. אחר שנתן מתנות צאצאיו על קרנותיו, מזה הזואות על גגו: ושההו. ממה שעבר: וקדשו. לעמיד לנא (ת"כ פרק ד, יג):
(21) איש עתי. המוכן לכן מיום אחמול (יומא סו):

And he shall bathe his flesh in water in a holy place and put on his other vestments, and come forth, and offer his burnt-offering and the burnt-offering of the people, and make atonement for himself and for the people.

וַיִּסְחֶיָהּ יִתְ בִּשְׂרִיָּה בְּמֵיָא בְּאַתֵּר
קִדִּישׁ וַיִּלְבֹּשׁ יִתְ לְבוּשׁוֹהִי
וַיַּפּוֹק וַיַּעֲבִיד יִתְ עֲלֵהִיה וַיִּתְ
עַלְת עֲמָא וַיַּכְפֹּר עֲלוֹהִי וְעַל
עֲמָא:

וַיִּרְחֹץ אֶת־בָּשָׁרוֹ בַּמַּיִם בַּמָּקוֹם
קָדוֹשׁ וּלְבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו וַיֵּצֵא
וַיַּעֲשֶׂה אֶת־עֲלָתוֹ וְאֶת־עֹלֹת
הָעָם וַכֹּפֶר בַּעֲדוֹ וּבַעַד הָעָם׃

And the fat of the sin-offering shall
he make smoke upon the altar.

וַיֵּת תַּרְבִּי חֲטוּתָא יִסִּיק
לְמַדְבָּתָא:

**וְאֵת תֵּלָב הַחֲטָאֵת יִקְטִיר
הַמִּזְבֵּחַ:**

שלישי
(שני)

And he that letteth go the goat for Azazel shall wash his clothes, and bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp.

וּדְמוּבִיל יֵת צְפִירָא לְעֻזְאֵל
יֻצְבַּע לְבוּשׁוֹהֵי וְיֻסְחֵי יֵת
בְּשָׂרֶיהָ בְּמֵיָא וּבְתֵר כֵּן יִיעוּל
לְמִשְׁרִיתָא:

וְהַמְשַׁלַּח אֶת־הַשְּׁעִיר לְעֶזְאוֹל
וַיִּכְבֶּס בְּגָדָיו וַרְתֵּץ אֶת־בְּשָׁרוֹ
בַּמַּיִם וַאֲחֵר־כֵּן יָבוֹא אֶל־
הַמִּזְבֵּחַ:

26

And the bullock of the sin-offering,
and the goat of the sin-offering,
whose blood was brought in to
make atonement in the holy place,
shall be carried forth without the
camp; and they shall burn in the fire
their skins, and their flesh, and their
dung.

וַיֵּת תּוֹרָא דְחֻטְאָא וַיֵּת צְפִירָא
 דְחֻטְאָא דְאֵתְעַל מַדְמַהוֹן
 לְכַפְּרָא בְּקוּדְשָׁא וַיַּחֲפֹן
 לְמַבְרָא לְמַשְׁרִיתָא וַיִּקְדִּין
 בְּנוֹרָא יֵת מִשְׁכְּחוֹן וַיֵּת
 בְּשֶׁרְהוֹן וַיֵּת אוֹכְלֵהוֹן:

וְאֵת פֶּרֶךְ הַחֲטָאת וְאֵת שְׁעִיר
הַחֲטָאת אֲשֶׁר הִנָּח אֶת-דָּמָם
לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ יוֹצִיא אֶל-מִחוּץ
לַמִּתְחָה וּשְׂרָפוּ בָאֵשׁ אֶת-עֲרֹתָם
וְאֶת-בְּשָׂרָם וְאֶת-פֶּרֶשָׁם:

27

And he that burneth them shall wash his clothes, and bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp.

וּדְמוּקִיד יִתְהוֹן יִצְבֵּעַ
לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחִי יֵת בְּשָׂרֶיהָ
בְּמִיא וּבִתֵּר כֵּן יִיעוֹל
לְמִשְׁרֵיתָא:

וְהִשְׁתַּחֲוֵּה אֶתְּכֶם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ
אֶת-בָּשָׁרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי-כֵן
יָבוֹא אֶל-הַמִּחֲנֶה:

28

(23) וְבֹא אֲהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד. אָמְרוּ רִבּוֹתֵינוּ, שֶׁאִין זֶה מִקוֹמוֹ שֶׁל מִקְרָא זֶה, וְנִתְּנוּ טַעַם לְדַבְרֵיהֶם בְּמִסַּכְת יוֹמָא (דף לז.), וְאָמְרוּ כֹל הַפֶּסֶח כּוֹלֵה אֲמֹר עַל הַסֵּדֶר חוץ מִצִּיאָה זוֹ, שֶׁהִיא אַחֵר עֲשִׂיַּת עוֹלָתוֹ וְעוֹלַת הָעֵם וְהַקְטֶרֶת אִימּוּרֵי פֶר וְשִׁעִיר שְׁנַעֲשִׂים בְּחוּץ צִבְגְּדִי זֶה, וְטוֹבֵל וּמִקְדֵּשׁ וּפּוֹשְׁטָן וְלוּבֹשׁ צִבְגְּדִי לָבָן. וְבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד. לְהוֹיֵא אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַמַּחֲתָה שֶׁהַקְטִיר זֶה הַקְטֶרֶת לִפְנֵי וּלְפָנִים: וּפָשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבֵּד. אַחֵר שֶׁהוֹיֵאֻם וְלוּבֹשׁ צִבְגְּדִי זֶה צִלְמֵי לְתַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֵרֻצִּים. וְזֶהוּ סֵדֶר הָעֲבוֹדוֹת, תַּמִּיד שֶׁל שָׁחַר צִבְגְּדִי זֶה, וְעֲבוֹדַת פֶּר וְשִׁעִיר הַפִּנְיָמִים וְקִטְרֵת שֶׁל מַחֲתָה צִבְגְּדִי לָבָן, וְאִילוּ וְאִל הָעֵם וּמִקְרָת הַמוֹסָפִין צִבְגְּדִי זֶה, וְהוֹיֵאֻם כֹּף וּמַחֲתָה צִבְגְּדִי לָבָן, וְשִׁירֵי הַמוֹסָפִין וְתַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֵרֻצִּים וְקִטְרוֹת הַהִיכָל שֶׁעַל מִזְבַּח הַפִּנְיָמִי צִבְגְּדִי זֶה, וְסֵדֶר הַמִּקְרָאוֹת לְפִי סֵדֶר הָעֲבוֹדוֹת כֹּךְ הוּא, וְשִׁלַּח אֶת הַשִּׁעִיר בְּמִדְבָּר, וְרָסַח אֶת בִּשְׁלֹוֹ בְּמִים וְגו', וְיָזָא וְיָשָׁה אֶת עֹלָתוֹ וְגו', וְאֶת חֶלֶב הַסִּמְלָח וְגו', וְכֹל הַפֶּסֶח עַד וְאַחֲרֵי כֵן יִצְאֻ אֵל הַמִּטְהָרָה, וְאַחֵר כֹּךְ יִצְאֻ אֶלֶּהֶן: וְהַנִּיחָם שָׁם. מִלְמַד שֶׁטַעֲוִינֵן גְּנִיזָה, וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּאוֹת אֲרֻבָּעָה צִבְגִּים לְיוֹם כְּפוּרִים אַחֵר (יוֹמָא יב):

(24) ורחץ את בשרו וגו'. למעלה למדנו מורחץ את בשרו ולבשם שכסהוּא מְסָהּ מבגדי והב לבגדי לבן טעון טבילה, שצאֹתה טבילה פטט בגדי והב שעבד בהן עבודת תמיד של שחר ולבש בגדי לבן לעבודת היום וכאן למדנו שכסהוּא מְסָהּ מבגדי לבן לבגדי והב טעון טבילה (שם לב): במקום קדוש. המקודש בקדושת עזרה, והיא היטה בגג בית הפְּקָהָה, וכן ד' טבילות הצאות חוצה ליום, אבל הראשונה היטה בחיל (שם ל. ת"כ פרק י, ח): ולבש את בגדיו. שמנה בגדים שהוּא עובד בהן כל ימות השנה: ויצא. מן ההיכל אל החצר שמוצא העולה שם: ועשה את עולתו. חיל לעולה האמור למעלה בְּזֹאת יצא אֶהְרֹן וגו': ואת עולת העם. ואיל לעולה האמור למעלה וימֹאֵת עֹדֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו':

(25) ואת חלב החטאת. אימורי פר ושעיר: יקטיר המזבח. על מזבח החינוך, דאלו בפנימי כתיב לא תטעלו עֲלֵיו קטרת זרה ועלה ומנחה (שמות ל.):

(27) אשר הובא את דמם. להיכל לפני ולפנים:

29	And it shall be a statute for ever unto you: in the seventh month, on the tenth day of the month, ye shall afflict your souls, and shall do no manner of work, the home-born, or the stranger that sojourneth among you.	וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תַּעֲנִנוּ אֶת-נַפְשֵׁיכֶם וְכָל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֲזֻחַ וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:	29
30	For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the LORD.	כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:	30
31	It is a sabbath of solemn rest unto you, and ye shall afflict your souls; it is a statute for ever.	שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הִיא לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:	31
32	And the priest, who shall be anointed and who shall be consecrated to be priest in his father's stead, shall make the atonement, and shall put on the linen garments, even the holy garments.	וְכַפֵּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר-יִמָּשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמְלֹא אֶת-יָדָיו לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ:	32
33	And he shall make atonement for the most holy place, and he shall make atonement for the tent of meeting and for the altar; and he shall make atonement for the priests and for all the people of the assembly.	וְכַפֵּר אֶת-מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ יִכָּפֵר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל-כָּל-עַם הַקָּהָל יִכָּפֵר:	33
34	And this shall be an everlasting statute unto you, to make atonement for the children of Israel because of all their sins once in the year.' And he did as the LORD commanded Moses.	וְהָיְתָה-זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל-חַטָּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	34
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יוֹם עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	רביעי יג

(32) וכפר הכהן אשר ימשח וגו'. כפרה זו של יום הכיפורים אינה כשרה אלא צכהן גדול (יוםא עג. ת"כ פרק ח, ד), לפי שנאמרה כל הפרשה צאהרן הוצרך לומר צכהן גדול הצא אחריו שיהא כמוהו: ואשר ימלא את ידו. אין לי אלא המשוח בשמן המשחה, מרובה בגדים מנין, תלמוד לומר ואשר ימלא את ידו וגו' (ת"כ ס), והס כל הכהנים גדולים שעמדו מיאשיהו ואילן, שצימיו נגזמו כלוחית של שמן המשחה (יוםא נצ): לכהן תחת אביו. ללמד שאם צנו ממלא את מקומו, הוא קודם לכל אדם (ת"כ סה):

(34) ויעש כאשר צוה ה' וגו'. כשהגיע יום הכיפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שצחו של אהרן שלא היה לוצן לגדולתו אלא כמקיים גזירת המלך:

<p>2 Speak unto Aaron, and unto his sons, and unto all the children of Israel, and say unto them: This is the thing which the LORD hath commanded, saying:</p>	<p>2 דְּבַר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו וְאֶל כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר:</p> <p>מִלִּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהֵי כָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמַּר לָהֶן דִּין פִּתְגָמָא דְּפִקִּיד יְיָ לְמִימַר:</p>
<p>3 What man soever there be of the house of Israel, that killeth an ox, or lamb, or goat, in the camp, or that killeth it without the camp,</p>	<p>3 אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ-כֶשֶׂב אוֹ-עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p> <p>גִּבְר גִּבְר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל דִּיבּוֹס תּוֹר אוֹ אֲמַר אוֹ עֵז בַּמִּשְׁרִיתָא אוֹ דִּיבּוֹס מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:</p>
<p>4 and hath not brought it unto the door of the tent of meeting, to present it as an offering unto the LORD before the tabernacle of the LORD, blood shall be imputed unto that man; he hath shed blood; and that man shall be cut off from among his people.</p>	<p>4 וְאֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוֹ לְהִקְרִיב קָרְבָן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יִחָשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפַךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ:</p> <p>וְלִתְרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא לֹא אִיתִיהָ לְקִרְבָּא קוֹדְשָׁן קֳדָם יְיָ קֳדָם מִשְׁכָּנָא דִּי דָמָא יִתְחַשֵּׁב לְגִיבְרָא הַהוּא דָמָא אֲשֶׁר וְיִשְׁתַּצִּי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמִּיהָ:</p>
<p>5 To the end that the children of Israel may bring their sacrifices, which they sacrifice in the open field, even that they may bring them unto the LORD, unto the door of the tent of meeting, unto the priest, and sacrifice them for sacrifices of peace-offerings unto the LORD.</p>	<p>5 לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה וַהֲבִיֵּאם לַיהוָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל-הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זֹבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם:</p> <p>בְּדִיל דִּיִּתְּנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת דְּבַחֵיהוֹן דָּאֲנוּן דְּבַחִין עַל אֲפִי חַקְלָא וַיִּתְּנוּן לְקֳדָם יְיָ לְתַרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא לְוֹת כֹּהֵנָא וַיַּסִּינוּ נִכְסֵת קוֹדְשִׁין קֳדָם יְיָ יִתְּהוּן:</p>
<p>6 And the priest shall dash the blood against the altar of the LORD at the door of the tent of meeting, and make the fat smoke for a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>6 וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת-הַדָּם עַל-מִזְבֵּחַ יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֶלֶב לִרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:</p> <p>וַיִּזְרֹק כֹּהֵנָא יֵת דָמָא עַל מִדְּבַחָא דִּי בְתַרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא וַיִּסִּיק תַרְבָּא לְאַחַסְקָלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ:</p>
<p>7 And they shall no more sacrifice their sacrifices unto the satyrs, after whom they go astray. This shall be a statute for ever unto them throughout their generations.</p>	<p>7 וְלֹא-יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת-זִבְחֵיהֶם לְשִׁעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תְּהִי־הָ זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם:</p> <p>וְלֹא יִדְּבַחוּן עוֹד יֵת דְּבַחֵיהוֹן לְשִׁידִין דָּאֲנוּן טָעַן בְּתַרִּיהוֹן קִים עָלֵם תְּהִי דָא לָהֶן לְדַרְיָהוֹן:</p>
<p>8 And thou shalt say unto them: Whatsoever man there be of the house of Israel, or of the strangers that sojourn among them, that offereth a burnt-offering or sacrifice,</p>	<p>8 וְאָלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר אֲשֶׁר-יִגְוֹר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר-יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ-זֶבַח:</p> <p>וְלָהֶן תִּימַר גִּבְר גִּבְר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרֵיָא דִּיתְגִּירוּן בִּינִיהוֹן דִּיִּסִיק עֲלֵתָא אוֹ נִכְסֵת קוֹדְשִׁיא:</p>

חמישי (שלישי)

- (3) אשר ישחט שור או כשב. צמוקדשין הכמוצ מדצור, שנאמר להקריז קרבן: במחנה. חוץ לעזרה (זכאים קז:);
 (4) דם יחשב. כשופך דם האדם שמתחייב גנפשו: דם שפך. לרצות את הזורק דמים צמוץ (שם);
 (5) אשר הם זבחים. אשר הם רגילים לזבוח:
 (7) לשעירם. לשדים, כמו וּשְׁעִירִים יִרְקְדוּ עָם (ישעיה יג, כא):

9	and bringeth it not unto the door of the tent of meeting, to sacrifice it unto the LORD, even that man shall be cut off from his people.	9 וְאֵל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יָבִיאֵנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וּנְכַרְתָּ הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוֹ:	וּלְתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא לֹא יִתְּנִינָה לְמַעַבְדַּי יְתִיה קֳדָם יי וְיִשְׁתַּצִּי אֲנִישָׁא הָהוּא מֵעַמִּיה:
10	And whatsoever man there be of the house of Israel, or of the strangers that sojourn among them, that eateth any manner of blood, I will set My face against that soul that eateth blood, and will cut him off from among his people.	10 וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם וְהִכַרְתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ:	וּגְבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־גֵּוֹרֵיָא דִּיתְגִּיירִין בִּינִיהֶון דִּיִּיכֹל כָּל דָּם וְאִתִּין רוּגְזִי בְּאֲנִישָׁא דִּיִּיכֹל יֵת דְּמָא וְאִשְׁתַּצִּי יְתִיה מִגּוֹ עַמִּיה:
11	For the life of the flesh is in the blood; and I have given it to you upon the altar to make atonement for your souls; for it is the blood that maketh atonement by reason of the life.	11 כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וְאֲנִי נָתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֵׁיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:	אֲרִי נֶפֶשׁ בָּשָׂרָא בַדְּמָא הִיא וְאֲנָא יְהַבְתִּיהָ לְכוֹן עַל מִדְבָּחָא לְכַפְּרָא עַל נַפְשְׁתְּכוֹן אֲרִי דְּמָא הוּא עַל נַפְשָׁא מְכַפֵּר:
12	Therefore I said unto the children of Israel: No soul of you shall eat blood, neither shall any stranger that sojourneth among you eat blood.	12 עַל־כֵּן אֶמְרָתִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם:	עַל כֵּן אֶמְרִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲנָשׁ מִנְּכוֹן לֹא יִיכֹל דָּם וְגִוְרֵיָא דִּיתְגִּיירִין בִּינִיכֹן לֹא יִיכֹלוֹן דָּם:
13	And whatsoever man there be of the children of Israel, or of the strangers that sojourn among them, that taketh in hunting any beast or fowl that may be eaten, he shall pour out the blood thereof, and cover it with dust.	13 וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֹאכַל יִשְׁפֹךְ אֶת־דָּמּוֹ וְכָסָהוּ בַעֲפָר:	וּגְבַר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־גֵּוֹרֵיָא דִּיתְגִּיירִין בִּינִיהֶון דִּיִּצוּד צִידָא חַיָּתָא אוֹ עוֹפָא דְּמִתְאֲכִיל וְיִישׁוּד יֵת דְּמִיה וְיִכְסִינִיה בַּעֲפָרָא:
14	For as to the life of all flesh, the blood thereof is all one with the life thereof; therefore I said unto the children of Israel: Ye shall eat the blood of no manner of flesh; for the life of all flesh is the blood thereof; whosoever eateth it shall be cut off.	14 כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמּוֹ בַּנֶּפֶשׁ הוּא וְאֶמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל־בָּשָׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמּוֹ הוּא כָּל־אֹכְלֹי יִכָּרֵת:	אֲרִי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂרָא דְּמִיה בַּנֶּפֶשִׁיהָ הוּא וְאֶמְרִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל בָּשָׂרָא לֹא תִיכֹלוֹן אֲרִי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂרָא דְּמִיה הִיא כָּל דִּיִּיכֹלִינָה יִשְׁתַּצִּי:

- (8) אשר יעלה עלה. לחייז על המקטיר איזריס צחוק, (עי' צרא"ס) כשחט צחוק, שאם שחט אחד והעלה חזירו, שניהם חייזין (ת"כ פרק י, ו' חולין כט):
- (9) ונכרת. זרעו נכרת, וימיו נכרתין.
- (10) כל דם. לפי שנאמר צנפס יכפר, יכול לא יהא חייז אלא על דם המוקדשים, תלמוד לומר כל דם (כריתות ד:). ונתתי פני. פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי ועוסק בו:
- (11) כי נפש הבשר. של כל צריה צדס היא תלויה, ולפיכך נחמיו על המוצח לכפר על נפש האדם, תצוא נפש ותכפר על הנפש:
- (12) כל נפש מכם. להזהיר גדולים על הקטנים (יבמות קיד:).
- (13) אשר יצוד. אין לי אלא ציד, ארזין ותרנגולין מנין, תלמוד לומר ציד מכל מקום, אם כן למה נאמר אשר יצוד, שלא יאכל צד אלא צהומנה זאת (חולין פד. ת"כ פרק יא, ז): אשר יאכל. פרט לטמאים:

15	And every soul that eateth that which dieth of itself, or that which is torn of beasts, whether he be home-born or a stranger, he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and be unclean until the even; then shall he be clean.	15	וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבִלָה וְשִׂרְפָה בְּאֶרֶץ וּבְגֵר וּכְבֹשׁ בְּגֵדוֹ וְרִחֵץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהָר:
16	But if he wash them not, nor bathe his flesh, then he shall bear his iniquity.	16	וְאִם לֹא יְכַבֵּשׁ וּבִשְׂרוֹ לֹא יִרְחֹץ וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: (פ)
XVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	יד	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: I am the LORD your God.	2	דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
3	After the doings of the land of Egypt, wherein ye dwelt, shall ye not do; and after the doings of the land of Canaan, whither I bring you, shall ye not do; neither shall ye walk in their statutes.	3	כַּמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַתֶּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקֵיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ:
4	Mine ordinances shall ye do, and My statutes shall ye keep, to walk therein: I am the LORD your God.	4	אֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לִלְכַת בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

(14) דמו בנפשו הוא. דמו הוא לו במקום הנפש שהנפש תלויה זו: כי נפש כל בשר דמו הוא. הנפש היא הדם. דם וזר לשון זכר, נפש לשון נקבה:

(15) אשר תאכל נבלה ושרפה. צנצלת עוף טהור דבר הכתוב, שאין לה טומאה אלא בשעה שנצלעת צבית הצליעה, ולמדך כאן שטמאה באכילתה, ואינה טמאה צמגע, וטרפה האמורה כאן לא נכתבה אלא לדרוש, וכן שנינו יכול תהא נבלת עוף טמא טמאה צבית הצליעה, תלמוד לומר טרפה, מי שיש צמינו טרפה, יאז עוף טמא שאין צמינו טרפה:

(16) ונשא עונו. אם יאכל קדש, או יכנס למקדש, חייב על טומאה זו ככל שאר טומאות: ובשרו לא ירחץ ונשא עונו. על רחיצת גופו ענוש כרת, ועל כזוס בגדים צמלקות:

(2) אני ה' אלהיכם. אני הוא שאמרתי צמיני, אנכי ה' אלהיך (שמות כ, ז), וקצלתם עליכם מלכותי, מעתה קבלו גזרותי. רבי אומר גלוי וידוע לפניו שסופן לנחשק בעריות צמיני עזרא, לפיכך בא עליהם בגזירה אני ה' אלהיכם, דעו מי גזור עליכם, דיין להפרע ונאמן לשלם שכר:

(3) כמעשה ארץ מצרים. מגיד שמעיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות, ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל (ת"כ פרק יג, ה): אשר אני מביא אתכם שמה. מגיד שאותו עממין שכבשו ישראל מקולקלים יותר מכולם: ובחקתיהם לא תלכו. מה הניח הכתוב שלא אמר, אלא אלו נמוסות שלהן, דברים החקוקין להם, כגון טקטיאות ואקטיאות, ר' מאיר אומר אלו דרכי האמורי שמנו חכמים:

(4) את משפטי תעשו. אלו דברים האמורים צמורה צמפטר, שאלו לא נאמרו היו כדאי לאומרן: ואת חקתי תשמרו. דברים שהם גזירת המלך, שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשומרן, ואומות העולם ע"א משיבין עליהן, כגון אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וטהרת מי חטאת, לכך נאמר אני ה', גזרתי עליכם, אי אחס ראשים להפטר: ללכת בהם. אל פטר מתוכם, שלא תאמר למדתי חכמת ישראל אלא ואלמד חכמת המצריים והכשדיים:

5	Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the LORD.	וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּכֶם הָאֱדֹמִים וְחֵי בָהֶם אֲנִי יְהוָה: (ס)	וְתִטְּרוּן יֵת קִימִי וְיֵת דִּינִי דָאֵם יַעֲבִיד וְתִהְיוּן אֲנָשָׁא יִיחִי בְּהוֹן בְּחֵי עֲלָמָא אָנָּא יְיָ:
6	None of you shall approach to any that is near of kin to him, to uncover their nakedness. I am the LORD.	אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ אֲנִי יְהוָה: (ס)	גָּבֵר גָּבֵר לְכָל קָרִיב בְּשָׂרִיהָ לֹא תִקְרְבוּן לְגִלְאָה עֲרִיאָה אָנָּא יְיָ:
7	The nakedness of thy father, and the nakedness of thy mother, shalt thou not uncover: she is thy mother; thou shalt not uncover her nakedness.	עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְּךָ לֹא תִגְלֶה אִמְּךָ הִוא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ: (ס)	עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְּךָ לֹא תִגְלֶה אִמְּךָ הִוא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ:
8	The nakedness of thy father's wife shalt thou not uncover: it is thy father's nakedness.	עֲרוֹת אִשְׁת־אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹת אָבִיךָ הִוא: (ס)	עֲרוֹת אִשְׁת־אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ דְּאָבִיךָ הִוא:
9	The nakedness of thy sister, the daughter of thy father, or the daughter of thy mother, whether born at home, or born abroad, even their nakedness thou shalt not uncover.	עֲרוֹת אֲחוֹתְךָ בֵּת־אָבִיךָ אוֹ בֵּת־אִמְּךָ מוֹלְדֶת בֵּית אוֹ מוֹלְדֶת חוּץ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן: (ס)	עֲרוֹת אֲחוֹתְךָ בֵּת־אָבִיךָ אוֹ בֵּת־אִמְּךָ דִּילִידָא מִן אָבִיךָ מִן אִמְּךָ אוֹ מִן אִמְּךָ מִן גָּבֵר אַחֲרָן לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ:
10	The nakedness of thy son's daughter, or of thy daughter's daughter, even their nakedness thou shalt not uncover; for theirs is thine own nakedness.	עֲרוֹת בֵּת־בְּנֶךָ אוֹ בֵּת־בִּתְּךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן כִּי עֲרוֹתָהּ הֵנָּה: (ס)	עֲרוֹת בֵּת־בְּנֶךָ אוֹ בֵּת־בִּתְּךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ אֲרִי עֲרוֹתָהּ אֲנִי:
11	The nakedness of thy father's wife's daughter, begotten of thy father, she is thy sister, thou shalt not uncover her nakedness.	עֲרוֹת בֵּת־אִשְׁת־אָבִיךָ מוֹלְדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ: (ס)	עֲרוֹת בֵּת־אִשְׁת־אָבִיךָ דִּילִידָא מִן אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ:
12	Thou shalt not uncover the nakedness of thy father's sister: she is thy father's near kinswoman.	עֲרוֹת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה שָׂאֵר אָבִיךָ הִוא: (ס)	עֲרוֹת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה קָרִיב־אָבִיךָ הִוא:

- (5) ושמרתם את חקותי. לרצות שאר דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב צהס (ת"כ שס יא). דבר אחר ליתן שמירה ועשייה לחוקים, ושמירה ועשייה למשפטים (שס פרש"א ט, י), לפי שלא נמנן אלא עשייה למשפטים ושמירה לחוקים: וחי בהם. לעולם הצא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מות: אני ד'. נאמן לשלם שכר:
- (6) לא תקרבו. להזהיר הנקצה כוכר, לכך נאמר לשון רבים: אני ד'. נאמן לשלם שכר:
- (7) ערות אביך. זו אשת אביך (סנהדרין נד), או אינו אלא כמשמעו, נאמר כאן ערות אביך, ונאמר להלן ערות אביו גלה (ויקרא כ, יא), מה להלן אשת אביו, אף כאן אשת אביו: ועדות אמך. להציא אמו שאינה אשת אביו:
- (8) ערות אשת אביך. לרצות לאחר מיתה:
- (9) בת אביך. אף צה אנוסה כמשמעו: מולדת בית או מולדת חוץ. צין שאומרים לו לאביך קיים את אמה, וצין שאומרים לו הולא את אמה (יצמות כג), כגון ממזרת או נסינה:
- (10) ערות בת בנך וגו'. צבתו מאנוסמו הכתוב מדבר (סנהדרין עו), וצבתו צמו מאשמו או למדין מערות אשה וצבתו שנאמר צהן לא תגלה, צין שהיא ממנו צין שהיא מאיש אחר: ערות בת בנך. קל וחומר לצתך, אלא לפי שאין מזהירין מן הדין למדורה מגורה שזה, (צמסכת יצמות ג).
- (11) ערות בת אשת אביך. לימד שאינו חייב על אחותו משפחה ונקרית, לכך נאמר צה אשת אביך, צראויה לקידושין (יצמות כג):

13	Thou shalt not uncover the nakedness of thy mother's sister; for she is thy mother's near kinswoman.	עֲרוֹת אֲחוֹת־אִמִּי לֹא תִגְלֶה כִּי־שָׂאֵר אִמִּי הִוא: (ס)	עֲרִית אַחַת אִמִּי לֹא תִגְלִי אֲרִי קְרִיבַת אִמִּי הִיא:
14	Thou shalt not uncover the nakedness of thy father's brother, thou shalt not approach to his wife: she is thine aunt.	עֲרוֹת אֲחִי־אֲבִי לֹא תִגְלֶה אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב דִּדְתָּהּ הִוא: (ס)	עֲרִית אַחֲבוּךָ לֹא תִגְלִי לְאִתְּתִיהָ לֹא תִקְרַב אֶתָּה אַחֲבוּךָ הִיא:
15	Thou shalt not uncover the nakedness of thy daughter-in-law: she is thy son's wife; thou shalt not uncover her nakedness.	עֲרוֹת כַּלְתְּךָ לֹא תִגְלֶה אִשֶּׁת בְּנֶךָ הִוא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ: (ס)	עֲרִית כַּלְתְּךָ לֹא תִגְלִי אֶתָּה בֶּרֶךְ הִיא לֹא תִגְלִי עֲרוֹתָהּ:
16	Thou shalt not uncover the nakedness of thy brother's wife: it is thy brother's nakedness.	עֲרוֹת אִשֶּׁת־אֲחִיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹת אֲחִיךָ הִוא: (ס)	עֲרִית אֶתָּה אֲחוּךָ לֹא תִגְלִי עֲרוֹתָא דְאֲחוּךָ הִיא:
17	Thou shalt not uncover the nakedness of a woman and her daughter; thou shalt not take her son's daughter, or her daughter's daughter, to uncover her nakedness: they are near kinswomen; it is lewdness.	עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה אֶת־בֵּת־בָּתְּלָהּ וְאֶת־בֵּת־בָּתְּלָהּ לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ שְׂאֵרָה הִנֵּה זִמָּה הִוא:	עֲרִית אֶתָּה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלִי יֵת בֵּת בִּרְהָ וְיֵת בֵּת בִּרְתָּהּ לֹא תִסַּב לְגִלְאָה עֲרוֹתָהּ קְרִיבָן אֲנִין עֵיצַת חֲטָאִין הִיא:
18	And thou shalt not take a woman to her sister, to be a rival to her, to uncover her nakedness, beside the other in her lifetime.	וְאִשָּׁה אֶל־אֲחֻתָּהּ לֹא תִקַּח לְצִרָר לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ:	וְאֶתָּה עִם אֲחֻתָּהּ לֹא תִסַּב לְאֶעְקָא לָהּ לְגִלְאָה עֲרוֹתָהּ עִלָּה בְּחַיֶּיהָ:
19	And thou shalt not approach unto a woman to uncover her nakedness, as long as she is impure by her uncleanness.	וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדָּת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ:	וְלֹאֲתָהּ בְּרִיחוּק סְאוּבָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלְאָה עֲרוֹתָהּ:
20	And thou shalt not lie carnally with thy neighbour's wife, to defile thyself with her.	וְאֶל־אִשֶּׁת עֲמִיתְךָ לֹא־תִתֵּן שְׂכָבְתָהּ לְזָרַע לְטִמְאָה־בָּהּ:	וּבִאֲתָת חֲבֶרְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכֻבְתְּךָ לְזָרַע לְטִמְאָה־בָּהּ:
21	And thou shalt not give any of thy seed to set them apart to Molech, neither shalt thou profane the name of thy God: I am the LORD.	וּמִזְרַעְךָ לֹא־תִתֵּן לְחַעֲבִיר לְמִלָּךְ וְלֹא תַחְלִל אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:	וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְאֶעֱבָרָא לְמִוִּלָּךְ וְלֹא תַחְלִל יֵת שְׁמָא דְּאֱלֹהֶיךָ אֲנָא יְיָ:

- (14) ערות אחי אביך לא תגלה. ומה היא ערומו, אל אשמו לא תקרב:
 (15) אשת בנך היא. לא אמרתי אלא צניע לזנך אישות זה, פרט לאנוסה ושפחה ונכרית:
 (17) ערות אשה ובתה. לא אסר הכחוש אלא ע"י נשואי הראשונה (יצמות 15), לכך נאמר לא תקח, לשון קיחה, וכן לענין העונש חָשָׁר: קח את אשה ואת אמה (ויקרא כ, יד), לשון קיחה, אבל אנס אשה מותר לישא צה: שארה הנב. קרובות הן זו לזו: זמה. ענה, כתרומתו עַתָּה קטאין, שירך יועץ לחטוא:
 (18) אל אחותה. שמהן כחם (קידושין כ:): לצרר. לשון צרה, לעשות את זו צרה לזו: בחייה. למדך, שאם גרשה לא ישא את אחותה, כל זמן שהיא צריים (יצמות ח:):

22	Thou shalt not lie with mankind, as with womankind; it is abomination.	וְאֶת־זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכָּבִי וְיִתְּ דְכוּרָא לֹא תִשְׁכּוּב אִשָּׁה תוֹעֵבָה הִוא מִשְׁכָּבִי אֵתָא תוֹעִיבָא הִיא:	שניעי (רביעי)
23	And thou shalt not lie with any beast to defile thyself therewith; neither shall any woman stand before a beast, to lie down thereto; it is perversion.	וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתֶּךָ לְטַמְּאָהָּ בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לְרִבְעָה תָבֹל הִוא: וּבְכָל בְּעִירָא לֹא תִתֵּן שְׁכִיבְתֶּךָ לְאַסְתָּאבָא בָּהּ וְאִתְתָּא לֹא תִקּוּם קֳדָם בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בָּהּ תִּבְלָא הִוא:	23
24	Defile not ye yourselves in any of these things; for in all these the nations are defiled, which I cast out from before you.	אֲל־תִּטְמָאוּ בְּכָל־אַלֶּה כִּי בְּכָל־אַלֶּה נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם: לֹא תִסְתָּאבוּ בְּכָל אֲלֵין אֲרִי בְּכָל אֲלֵין אִסְתָּאבוּ עִמָּיָא דְאַנָּא מִגְּלִי מִן קֳדָמִיכוֹן:	24
25	And the land was defiled, therefore I did visit the iniquity thereof upon it, and the land vomited out her inhabitants.	וְתִטְמָא הָאָרֶץ וְאֶפְקֹד עֹנָהּ עָלֶיהָ וְתִקָּא הָאָרֶץ אֶת־יִשְׁבֵּיהָ: וְאִסְתָּאבַת אֲרֻעָא וְאִסְעָרִית חוּבָה עָלֶיהָ וְרוֹקִינַת אֲרֻעָא יִתְבָּהָ:	25
26	Ye therefore shall keep My statutes and Mine ordinances, and shall not do any of these abominations; neither the home-born, nor the stranger that sojourneth among you—	וְשִׁמְרֶתֶם אֹתָם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה הָאֲזָרָח וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם: וְתִטְרוּן אֹתוֹן יֵת קִימִי וְיֵת דִּינִי וְלֹא תַעֲבֹדוּן מִכָּל תּוֹעִיבְתָא הָאֲלֵין יִצִּיבָא וְגִיּוּרָא דִּיתְגִּירוּן בִּינִיכוֹן:	26
27	for all these abominations have the men of the land done, that were before you, and the land is defiled—	כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וְתִטְמָא הָאָרֶץ: אֲרִי יֵת כָּל תּוֹעִיבְתָא הָאֲלֵין עָבְדוּ אַנְשֵׁי אֲרֻעָא דְקֳדָמִיכוֹן וְאִסְתָּאבַת אֲרֻעָא:	27
28	that the land vomit not you out also, when ye defile it, as it vomited out the nation that was before you.	וְלֹא־תִקִּיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְּאֲכֶם אֹתָהּ כְּאִשֶּׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם: וְלֹא תִרוֹקִין אֲרֻעָא יִתְכוֹן בְּסֹאבִיכוֹן יִתְהָ כְּמָא דְרוֹקִינַת יֵת עִמָּיָא דְקֳדָמִיכוֹן:	מפטיר
29	For whosoever shall do any of these abominations, even the souls that do them shall be cut off from among their people.	כִּי כָל־אִשֶּׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנַּפְשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: אֲרִי כָל דִּיעֲבִיד מִכָּל תּוֹעִיבְתָא הָאֲלֵין וְיִשְׁתַּיְצוֹן נַפְשָׁתָא דִּיעֲבִיד מִגּוֹ עַמָּהוֹן:	29

(21) למלך. עבודת אלילים היא ששמה מולך, וזו היא עבודתה, שמוסר בנו לכומרים ועושין שתי מדורות גדולות ומעצירין את הנוצרים בנין שתי מדורות האש (סנהדרין סד:). לא תתן. זו היא מסירתו לכומרים: להעביר למלך. זו העצרת האש:

(23) תבל הוא. לשון קדש וערוה וניאוף, וכן ואפי על סגליס (ישעי' י, כה). דבר אחר תצל הוא, לשון צלילה וערצוב, זרע אדם וזרע צהמה:

(28) ולא תקיא הארץ אתכם. משל לצון מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד צמעי אלא מקיאו, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוצרי עבירה. ומרגומו ולא תרוקן, לשון ריקון, מריקה עצמה מהם:

(29) הנפשות העושות. הזכר והנקבה צממע (צ"ק לז):

30 Therefore shall ye keep My charge, that ye do not any of these abominable customs, which were done before you, and that ye defile not yourselves therein: I am the LORD your God.

וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לִבְלֹתִי עֲשׂוֹת מִחֻקֹּת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִשְׁמְאוּ בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)

וְתִטְּרוּן יֵת מִטְּרַת מִימְרֵי בְדִיל דְּלֹא לְמַעַבְד מִנְמוּסֵי תוֹעִיבָתָא דְּאִתְעִבִידָא קְדָמִיכוֹן וְלֹא תִסְתַּאבֹּנוּ בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן:

The Haftara is Ezekiel 22:1 – 22:19 on page 151. Sepharadim read Ezekiel 22:1 – 22:16. On the Shabbat before Pesah, read the Haftara on page 178. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 163.

XIX And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

2 Speak unto all the congregation of the children of Israel, and say unto them: Ye shall be holy; for I the LORD your God am holy.

דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן קְדִישִׁין תְּהוֹן אֲרִי קְדִישׁ אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן:

3 Ye shall fear every man his mother, and his father, and ye shall keep My sabbaths: I am the LORD your God.

אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתִי תִשְׁמְרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

גִּבְר מִן אִמִּיה וּמִן אָבוּהִי תְהוֹן דְּחִלִין וְיֵת יוֹמֵי שַׁבָּא דִּילִי תִטְּרוּן אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן:

4 Turn ye not unto the idols, nor make to yourselves molten gods: I am the LORD your God.

אֶל־תִּפְּנוּ אֶל־תַּאֲלִילִים וְאֶל־הֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תִתְּפֹנוּן בְּתַר טַעֲנוֹן וְדַחְלִין דְּמִתְקָא לֹא תַעֲבִדוּן לָכוֹן אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן:

5 And when ye offer a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, ye shall offer it that ye may be accepted.

וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחֻהוּ:

וְאֲרִי תִפְסוֹן נִכְסַת קוֹדֶשִׁין קָדָם יְיָ לְרַעְוָא לָכוֹן תִּפְסֻוּנִיה:

(30) ושמרתם את משמרתִי. להזהיר צִית דִין על כך: ולא תִשְׁמְאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. הֵא אִם תִּשְׁמְאוּ אִינִי אֱלֹהֵיכֶם, וְאִתְּס נִפְסָלִים מֵאֲחֵרִי, וְמֵה הִנָּה יֵשׁ לִי צִנִּס, וְאִתְּס מִתְחִיבִים כְּלִיָּה, לְכַךְ נֵאמַר אִנִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

(2) דַּבֵּר אֶל כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מִלְמַד שֶׁנֶּאֱמָרָה פֶּרֶשָׁה זוֹ בְּהַקְהֵל, מִפְּנֵי שֶׁרֹצֵחַ גּוֹפִי תוֹרָה תְּלוּיִן צֶה (וִיק"ר כד, ה): קְדוּשִׁים תְּהִיוּ. הוּא פְּרוּשִׁים מִן הָעֲרִיּוֹת וּמִן הָעֲבִירָה, שֶׁכָּל מִקּוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹאֵל גִּדֵּר עֲרוּה אֵתָּה מוֹאֵל קְדוּשָׁה (וִיק"ר שס ו), אֲשֶׁה זִנְה וְחִלָּה וְגו' (וִיקרא כא, ז), חֲנִי ה' מִקְדָּשְׁכֶּם. (ת"כ פֶּרֶשָׁתָא א, ח) וְלֹא יִחַלֵּל זֶרְעוֹ חֲנִי ה' מִקְדָּשׁוֹ (שם פסוק טו). קְדָשִׁים יִהְיוּ (שם פסוק ו), אֲשֶׁה זִנְה וְחִלָּה וְגו' (שם פסוק ז):

(3) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. כָּל אֶחָד מִכֶּס תִּירָאוּ אִצְיו וְאִמּוֹ, וְזֶה פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ (ת"כ שם ג קִדּוּשִׁין ל:): אִין לִי אֵלָּא אִישׁ, אֵשֶׁה מִנִּין, כִּשְׁהוּא אִמֹר תִּירָאוּ הָרִי כֹאן שְׁנִים, א"כ לְמֵה נֵאמַר אִישׁ, שֶׁהָאִישׁ סִיפֵק צִידוֹ לַעֲשׂוֹת, אֲבָל אֵשֶׁה רְשׁוֹת אַחֲרִים עֲלִיָּה: אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. כֹּאן הַקְּדָשִׁים אֵס לֹא, לְפִי שֶׁגִּלּוּי לִפְנֵי שֶׁהִזְנוּ יִירָא אֵת אִצְיו יוֹתֵר מֵאִמּוֹ, וְכִּזְכוּד הַקְּדָשִׁים אֲבָל לֹא, לְפִי שֶׁגִּלּוּי לִפְנֵי שֶׁהִזְנוּ יוֹתֵר מֵאִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁדַּלְתּוּ דְּצִדְרִים (קִדּוּשִׁין לז): וְאֵת שַׁבְּתִי תִשְׁמְרוּ. סִמְךָ שֶׁמִּירַת שַׁבַּת לְמוֹרָא אֲבָל, לֹא מִפִּי שֶׁהִזְנוּ עַל מוֹרָא אֲבָל, אִם יִאמַר לֵךְ חִלָּל אֵת הַשַּׁבַּת, אֵל תִּשְׁמַע לוֹ, וְכֵן בִּשְׂאֵר כָּל הַמִּצְוֹת (צ"מ לז): אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אֵתָּה וְאִצְיוּ חִיבִים צִכְצוּדִי (יִצְמוֹת ה:), לְפִיכָךְ לֹא תִשְׁמַע לוֹ לְצַטֵּל אֵת דְּצִרִי (צ"מ לז). אִיזִהוּ מוֹרָא, לֹא יִשַׁב בְּמִקּוּמוֹ, וְלֹא יִדְבַר בְּמִקּוּמוֹ, וְלֹא יִסְתּוֹר אֵת דְּצִרִיו. וְאִיזִהוּ קְצוּד, מֵאֲכִיל וּמִשְׁקָה, מִלְּבִישׁ וּמִנְעִיל, מִכְּנִים וּמוֹנִיא (קִדּוּשִׁין לז):

(4) אֶל תִּפְּנוּ אֶל הָאֱלִילִים. לַעֲבֹדָם. (ת"כ שם י) אֱלִילִים לִשׁוֹן אֵל, כִּלְאָ הוּא חֲשׁוֹב: וְאֶל־הֵי מִסְכָּה. תְּחִילְתָּן אֱלִילִים הֵם, וְאִם אֵתָּה פּוֹנֵה אַחֲרֵיהֶם סוֹפֵךְ לַעֲשׂוֹת אֱלֹהוֹת: לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. לֹא תַעֲשׂוּ לְאַחֲרִים, וְלֹא אַחֲרִים לָכֶם. וְאִם תִּאמַר לֹא תַעֲשׂוּ לַעֲבֹדָם אֲבָל אַחֲרִים עוֹשִׂין לָכֶם, הָרִי כִּזְכַּר נֵאמַר לֹא יִהְיֶה לָךְ (שְׁמוֹת כ, ג), לֹא שֶׁלָּךְ וְלֹא שֶׁל אַחֲרִים:

6	It shall be eaten the same day ye offer it, and on the morrow; and if aught remain until the third day, it shall be burnt with fire.	בְּיוֹם זִבְחֵכֶם יֹאכַל וּמִמָּחֳרָת וּבְיוֹמָא דְּבִתְרוּתֵי וּדְיִשְׁתָּאָר עַד יוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוֹרָא יִתְּקַד:	בְּיוֹם זִבְחֵכֶם יֹאכַל וּמִמָּחֳרָת וּבְיוֹמָא דְּבִתְרוּתֵי וּדְיִשְׁתָּאָר עַד יוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוֹרָא יִתְּקַד:	6
7	And if it be eaten at all on the third day, it is a vile thing; it shall not be accepted.	וְאִם הֵאָכַל יֹאכַל בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי הַגּוֹל הוּא לֹא יִרְצָה:	וְאִם הֵאָכַל יֹאכַל בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי תְּלִיתָאָה מִרְחָק הוּא לֹא יְהִי לְרַעְנָא:	7
8	But every one that eateth it shall bear his iniquity, because he hath profaned the holy thing of the LORD; and that soul shall be cut off from his people.	וְאִכְלֵי עֲוֹנוֹ יֵשָׂא כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמּוּיהָ:	וְדִיִּכְלִינִיה חֹבִיָּה יִקְבִּיל אֲרִי יֵת קוּדְשָׁא דִּיִּי אֲחִיל וְיִשְׁתִּיִּצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמּוּיָה:	8
9	And when ye reap the harvest of your land, thou shalt not wholly reap the corner of thy field, neither shalt thou gather the gleanings of thy harvest.	וּבִקְצֹרְכֶם אֶת־קְצִיר אֲרֻצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פֶּאֶת שְׂדֶךְ לְקָצֵר וּלְקַט קְצִירָךְ לֹא תִלְקֹט:	וּבִמְחַצְדְּכוֹן יֵת חֲצָדָא דְּאַרְעֵכוֹן לֹא תִשְׁיִצִי פֶתָא דְּחֻקְלָךְ לְמַחְצָד וּלְקִטָּא דְּחֲצָדָךְ לֹא תִלְקִיט:	9
10	And thou shalt not glean thy vineyard, neither shalt thou gather the fallen fruit of thy vineyard; thou shalt leave them for the poor and for the stranger: I am the LORD your God.	וּכְרֹמֶךָ לֹא תְעוּלֵל וּפְרֹט כְּרֹמֶךָ לֹא תִלְקֹט לְעֹנִי וּלְגֵר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	וּכְרֹמֶךָ לֹא תְעוּלֵל וּפְרֹט דְּכְרֹמֶךָ לֹא תִלְקִיט לְעֹנִי וּלְגֵירִי תִשְׁבּוֹק יִתְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:	10
11	Ye shall not steal; neither shall ye deal falsely, nor lie one to another.	לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא־תִכְחֲשׂוּ וְלֹא־תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמּוּתוֹ:	לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא תִכְדּוּבוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּן אִישׁ בְּחִבְרִיָּה:	ישראל

(5) וְכִי תִזְבְּחוּ וְגו'. לֹא נֹאמְרָה פֶּרֶשָׁה זוֹ, אֲלֵא לְלַמֵּד, שֶׁלֹּא תִהְיֶה זְבִיחַתֵּן אֵלֶּה עַל מִנֵּת לְהֵאָכֵל בְּתוֹךְ הַזֶּמֶן הַזֶּה, שֶׁאִם לִקְדוֹעַ לֹהֵם זֶמֶן אֲכִילָה, הֵרִי כִּזְר נֹאמֵר וְאִם גִּזְר אִזְ גִּזְדָּה וְצַח קֶרְצָנוּ וְגו' (ויקרא ז, טז): לְרַצְנֵכֶם תִּזְבַּחְהוּ. תַּחֲלַת זְבִיחַתוֹ תִּהְיֶה עַל מִנֵּת נַחַת רוּחַ שִׁיחָא לִכֶּס לְרִצּוֹן, שֶׁאִם תַּחֲשֹׁבוּ עֲלֵיו מַחֲשַׁבַּת פֶּסוּל לֹא יִרְצֶה עֲלֵיכֶם לִפְנֵי: לְרַצְנֵכֶם. אֲנִפִּי"צִימִנְטוּ, וְזֶה לִפִּי פֶּשׁוּטוֹ. וּרְבֻתֵינוּ לְמַדוֹ (חולין יג): מִכָּאן לְמַתְעֶסֶק בְּקִדְשִׁים שֶׁפֶסוּל, שֶׁצִּירֵךְ שִׁתְּכוּיִן לִשְׁחֹט: (6) בְּיוֹם זִבְחֵכֶם יֹאכַל. כִּשְׁתַּזְכָּחוּ, תַּשְׁחֲטוּהוּ עַל מִנֵּת זֶמֶן זֶה שֶׁקִּצְעִתִּי לִכֶּס כִּזְר: (7) וְאִם הֵאָכַל יֹאכַל וְגו'. אִם אִינוּ עֵינִין לַחוּץ, לִזְמַנּוֹ, שֶׁהֵרִי כִּזְר נֹאמֵר וְאִם הֵאָכֵל יֹאכַל מִבְּשָׂר וְצַח קֶרְצָנוּ וְגו' (ויקרא שס, יח), תִּהְיֶה עֵינִין לַחוּץ לְמִקּוּמוֹ, יִכּוֹל יִהְיֶה חִיִּיבִין כִּרְתַּת עַל אֲכִילָתוֹ, תַּלְמוּד לִוְמֵר וְהַנֶּפֶשׁ הַאֲכָלָת מִמֶּנּוּ עֲוִיָּה תִּשָּׂא (שס), מִמֶּנּוּ וְלֹא מִחֲדִירוֹ, יֵלֵךְ הַנִּשְׁחָט בְּמַחֲשַׁבַּת חוּץ לְמִקּוּמוֹ (זכח כט): פְּגוּל. מִתּוֹעֵב, כִּמוּ וּמִרְקָא פְּגוּלִים פְּלִיָּהִם (ישעי' סה, ד): (8) וְאִכְלֵי עֲוֹנוֹ יֵשָׂא. כִּזְרָת גִּמּוֹר הַכְּתוּב מִדְּכֹר וְאִינוּ עֲנוּשׁ כִּרְתַּת עַל הַנִּשְׁחָט חוּץ לְמִקּוּמוֹ, שֶׁכִּזְר מִיעֲטוֹ הַכְּתוּב, וְזֶהוּ כִּזְרָת גִּמּוֹר מִדְּכֹר (זכח כח), וְכַמִּכְתַּת כִּרְיֻתוֹ (ה). לְמַדּוּהוּ מִגְזֵרָה שׁוֹה: (9) לֹא תְכַלֶּה פֶּאֶת שְׂדֶךְ. שִׁנִּית פֶּאֶה בְּסוּף שְׂדֵהוּ (ת"כ פֶּרֶק א, ט): וּלְקַט קְצִירָךְ. שֶׁצִּלְמִים הַנּוֹשְׂרִים בִּשְׁעַת קִצְרִיהָ אֲחַת אִזְ שְׁמִים, אֲכַל שְׁלֹשׁ אִינִין לִקַּט (פֶּאֶה פ"ו, מ"ה): (10) לֹא תְעוּלֵל. לֹא תִטּוֹל עוֹלָלוֹת שֶׁזֶהוּ וְהֵן גִּיכְרוֹת. אִיזִיזוּ עוֹלָלוֹת, כֹּל שֶׁאִין לֵה לֹא קֶפֶק וְלֹא נֶטֶף (פֶּאֶה פ"ז, מ"ד): וּפְרֹט כְּרֹמֶךָ. גִּרְגְרִי עֲנִיבִים הַנּוֹשְׂרִים בִּשְׁעַת צִירָה: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. דִּיין לְהַפְרֵעַ, וְאִינוּ גִּזְרָה מִכֶּס אֲלֵא נִפְשׁוֹת, שֶׁנֹּאמֵר וְלֹא תִגְנֹבוּ (ויקרא כג, כב) מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, לְמַדְנוּ עֲוֹשׁ, אִזִּהְרָה מִנֵּן, תַּלְמוּד לִוְמֵר וְלֹא תִכְחֲשׂוּ: וְלֹא תִשְׁקְרוּ. לִפִּי שֶׁנֹּאמֵר וְנִשְׁפָּע עַל שֶׁקֶר (שס), יִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, לְמַדְנוּ עֲוֹשׁ, אִזִּהְרָה

12	And ye shall not swear by My name falsely, so that thou profane the name of thy God: I am the LORD.	וְלֹא־תִשָּׁבַעוּ בִשְׁמִי לִשְׁקֶר וְלֹא תִשָּׁבַעוּן בְּשְׁמִי לִשְׁקֶרָא וְחָלַלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:	12
13	Thou shalt not oppress thy neighbour, nor rob him; the wages of a hired servant shall not abide with thee all night until the morning.	לֹא־תַעֲשֶׂק אֶת־רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תִלְוִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אֹתָךְ עַד־בֹּקֶר:	13
14	Thou shalt not curse the deaf, nor put a stumbling-block before the blind, but thou shalt fear thy God: I am the LORD.	לֹא־תִקְלַל חֵרֶשׁ וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל וַיִּירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:	14
15	Ye shall do no unrighteousness in judgment; thou shalt not respect the person of the poor, nor favour the person of the mighty; but in righteousness shalt thou judge thy neighbour.	לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פָנֶי־דָל וְלֹא תִהְדָּר פָּנֶי גָדוֹל בְּצֹדֶק תִּשְׁפֹּט עַמּוּתָךְ:	15
16	Thou shalt not go up and down as a talebearer among thy people; neither shalt thou stand idly by the blood of thy neighbour: I am the LORD.	לֹא־תִלְךָ רֵכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תֵעָמֵד עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה:	16

שני
(חמישי)

מנין, תלמוד לומר ולא תשקרו: לא תגנבו ולא תבכחו ולא תשקרו ולא תשבכו. אם גנבת סופך לכחש סופך לשקר סופך להשבע לשקר:

(12) ולא תשבכו בשמי. למה נאמר, לפי שנאמר לא תשא את שם ה' בלתי לְשׁוֹא (שמות כ, ז), יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד, מנין לרבות כל הכנויין, ת"ל ולא תשבכו בשמי לשקר, כל שם שיש לי:

(13) לא תעשק. זה הכוזב שזכר שכיר (ת"כ פרשתא ז): לא תלוי. לשון נקבה, מוסב על הפעולה: עד בקר. בשכיר יוס הכתוב מדבר, שיצאנו משקעה חמה, לפיכך זמן גזוי שכרו כל הלילה, ובמקום אחר הוא אומר וְלֹא תָצוּר עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ (דברים כד, טו), מדבר בשכיר לילה (צבא מציא קי:), שהשלמת פעולתו משיעלה עמוד השחר, לפיכך זמן גזוי שכרו כל היום, לפי שנחנה חורה זמן לבעל הבית עונה, לבקש מעות:

(14) לא תקלל חרש. אין לי אלא חרש, מנין לרבות כל אדם, תלמוד לומר דַּעֲמָךְ לֹא תֹאֵר (שמות כב, כז), אם כן למה נאמר חרש, מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים, יאז המט שאינו בחיים (ת"כ שם יג): ולפני עור לא תתן מכשול. לפני הסומא דבר לא תתן ענה שאינה הוגנת לו, אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו וטולתה הימנו (שם יד): ויראת מאלהיך. לפי שהדבר הזה אינו מסור לצריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להשמט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר זו ויראת מאלהיך, המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו, ואין שאר הצריות מכירות זו, נאמר זו ויראת מאלהיך:

(15) לא תעשו עול במשפט. תלמוד לומר לא תעשו עול, שגזוי, ומשוקץ, חרש, ותועבה. שהעול קרוי תועבה, שנאמר פי תועבת ה' וגו' פל עשה עול (דברים כה, טז), והתועבה קרויה שקץ וחרש, שנאמר וְלֹא תִצְדָּה תוֹעֵבָה אֶל צִיתָךְ וְהִי יִקֶּחַ תִּקֶּחַ פְּמִהוּ שֶׁקֶץ תִּשְׁקָצְנוּ וגו' (שם ז, כו): לא תשא פני דל. שלא תאמר עני הוא זה והעשיר חייב לפרנסו אזכנו צדין וגמלא מתפרנס בנקיות (ת"כ פירק ד, ז): ולא תהדר פני גדול. שלא תאמר עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה, היאך אציישנו ואראה צדו, עונש יש צדבר, לכך נאמר, ולא תהדר פני גדול: בצדק תשפוט עמיתך. כמשמעו. דבר אחר הו' דן את חצירך לכף זכות:

(16) לא תלך רכיל. אני אומר על שם שכל משלחי מדנים ומספרי לשון הרע הולכים בצתי רעיהם לרגל מה יראו רע או

17	Thou shalt not hate thy brother in thy heart; thou shalt surely rebuke thy neighbour, and not bear sin because of him.	לֹא־תִשְׁנֹא אֶת־אָחִיךָ בְּלִבְךָ הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא:	לֹא תִשְׁנֹא אֶת־אָחִיךָ בְּלִבְךָ הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא:
18	Thou shalt not take vengeance, nor bear any grudge against the children of thy people, but thou shalt love thy neighbour as thyself: I am the LORD.	לֹא־תִקֶּם וְלֹא־תִטַּר אֶת־בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמִנְךָ אָנִי יְהוָה:	לֹא תִקֶּם וְלֹא תִטַּר אֶת־בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמִנְךָ אָנִי יְהוָה:
19	Ye shall keep My statutes. Thou shalt not let thy cattle gender with a diverse kind; thou shalt not sow thy field with two kinds of seed; neither shall there come upon thee a garment of two kinds of stuff mingled together.	אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ בְּהִמָּתֶךָ לֹא־תַרְבִּיעַ כְּלָאִים שָׂדֶךְ לֹא־תִזְרַע כְּלָאִים וּבִגְדָם שְׁעִטָּנוֹ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:	אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ בְּהִמָּתֶךָ לֹא־תַרְבִּיעַ כְּלָאִים שָׂדֶךְ לֹא־תִזְרַע כְּלָאִים וּבִגְדָם שְׁעִטָּנוֹ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:
20	And whosoever lieth carnally with a woman, that is a bondmaid, designated for a man, and not at all redeemed, nor was freedom given her; there shall be inquisition; they shall not be put to death, because she was not free.	וְגִבֹר אֲרִי יִשְׁכַּב אִתָּהּ שֹׁכֶבֶת זָרָעָה וְהִיא אֲמָא אַחִידָא לְגִבֹר וְאֶת־פְּרָקָא לֹא אֶת־פְּרִיקָתָא בְּכִסְפָּא אוֹ חִירוּתָא לֹא אֶת־יְהִיבָתָּ לָּהּ בְּשִׁטְרָ בְּקִרְתָּ תִּהְיֶה לֹא יוֹמָתוֹ כִּי־לֹא חֲפְשָׁה:	וְגִבֹר אֲרִי יִשְׁכַּב אִתָּהּ שֹׁכֶבֶת זָרָעָה וְהִיא אֲמָא אַחִידָא לְגִבֹר וְאֶת־פְּרָקָא לֹא אֶת־פְּרִיקָתָא בְּכִסְפָּא אוֹ חִירוּתָא לֹא אֶת־יְהִיבָתָּ לָּהּ בְּשִׁטְרָ בְּקִרְתָּ תִּהְיֶה לֹא יוֹמָתוֹ כִּי־לֹא חֲפְשָׁה:

מה ישמעורע לספר בשוק, נקראים הולכי רכיל, הולכי רגילה, אשפיי"מנט בלע"ו. וראיה לדברי שלא מצינו רכילות שאין כתוב בלשון הליכה. לא חלך רכיל, הלכי רכיל נחשת וצנל (ירמיה ו, כח), ושאר לשון הרע אין כתוב בו הליכה, מלשני בפתח רעהו (תהלים קא, ה), לשון רמיה (שם קכ, ז), לשון מדצרת גלות (שם יז, ד), לכך אני אומר, שהלשון הולך ומרגל, שהכ"ף נחלפת בגימ"ל, שכל האותיות שמוצאיהם ממקום אחד מתחלפות זו בזו, צי"ת צפ"א, וגימ"ל צכ"ף וקו"ף, ונו"ן בלמ"ד, וזי"ן בלד"י, וכן ויגל צעצ"ד (שמואל"ז ז, יט, כח), רגל במרמה לאמר עלי רעה, וכן לא רגל על לשנו (תהלים טו, ג), וכן רוכל הסוחר ומרגל אחר כל סחורה, וכל המוכר בשמים להתקשט בהם הנשים, על שם שמתמר תמיד בעיירות נקרא רוכל, לשון רוגל. ותרגומו לא תיכול קורצין, כמו ואלכלו קרציהון די יהודאי (דניאל ג, ח), אלכל צהו קורצא צי מלכא (צרכות נח), נראה בעיני שהיה משפטם לאכול צבית המקבל דצריהם שום הלעטה, והוא גמר חזוק שדצריו מקויימים ומעמידים על האמת, ואותה הלעטה נקראת אכילת קורצין, לשון קרץ צעיניו (משלי ו, יג), שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי רכילותן שלא יצינו שאר השומעים: לא תעמוד על דם רעך. לראות צמיתתו, ואתה יכול להצילו, כגון טובע צנהר, וסיה או לסטים צאים עליו (ת"כ פרק ד, חסנהדרין עג.) : אני ה'. נאמן לשלם שכר, ונאמן להפרע:

(17) ולא תשא עליו חטא. לא חלצין את פניו צרבים (ערכין טז):
(18) לא תקום. אמר לו השאילני מגלך, אמר לו לאו, למחר אמר לו השאילני קרדומך, אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה. ואיזו היא נטירה, אמר לו השאילני קרדומך, אמר לו לאו, למחר אמר לו השאילני מגלך, אמר לו הא לך ואיני כמותך שלא השאלתני, זו היא נטירה, שנטר האיצה בלבו אף על פי שאינו נוקם (יומא כג.) : ואהבת לרעך כמוך. אמר ר' עקיבא זה כלל גדול צתורה (ת"כ שם יז):
(19) את חקתי תשמרו. ואלו הן בהמתך לא תרביע כלאים וגו', חקים אלו גזרות מלך שאין טעם לדבר: ובגד כלאים. למה נאמר, לפי שנאמר לא תלבש שעטנז קמר ופשתים יקדו (דברים כז, יא), יכול לא ילבש גיזי אמר ואיני פשתן, תלמוד לומר בגד, מניין לרבות הלכדים, למד לומר שעטנז, דבר שהוא שוע טווי וגו', ואומר אני, נזו לשון דבר הנמלל ושוזר זה עם זה לחצרו, מיטטי"ר בלע"ו, כמו סניין לגאי דאית צהון (מועד קטן יז), שאנו מפרשין לשון כמוש, פלישטרא"ל, ולשון שעטנז פירש מנחם, מחצרת אמר ופשתים:

21	And he shall bring his forfeit unto the LORD, unto the door of the tent of meeting, even a ram for a guilt-offering.	וַהֲבִיֵּא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אֲשָׁם:	וַיָּבִי יֵת אֲשָׁמִיהּ לְקָדֶם יי לְתֹרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא דְכָרָא לְאֲשָׁמָא:
22	And the priest shall make atonement for him with the ram of the guilt-offering before the LORD for his sin which he hath sinned; and he shall be forgiven for his sin which he hath sinned.	וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן בְּאֵיל הָאֲשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: (פ)	וְכִפֹּר עָלוּהִי פְהִנָּא בְּדְכָרָא דְאֲשָׁמָא קָדֶם יי עַל חוֹבָתִיהּ דְּחָב וְיִשְׁתַּכֵּיב לִיה מִחוֹבָתִיהּ דְּחָב:
23	And when ye shall come into the land, and shall have planted all manner of trees for food, then ye shall count the fruit thereof as forbidden; three years shall it be as forbidden unto you; it shall not be eaten.	וְכִי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִשְׁתַּעַתְּמֶם כָּל־עֵץ מֵאֲכָל וְעַרְלָתָם עָרְלָתוֹ אֶת־פְּרִיֹו שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיְהִי לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל:	וְאִרֵּי תִיעֲלוּן לְאֶרְעָא וְתַצְבֹּון כָּל אֵילָן דְּמִיכָל וְתִרְחֻקֹּון רְחֻקָא יֵת אֲבִיהּ תְּלַת שָׁנִין יְהִי לְכוֹן מְרַחֵק לְאִפְדָּא לֹא יִתְאָכֵל:
24	And in the fourth year all the fruit thereof shall be holy, for giving praise unto the LORD.	וּבִשְׁנָה הָרְבִיעִת וַיְהִי כָל־פְּרִיֹו קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַיהוָה:	וּבִשְׁתָּא רְבִיעִיתָא יְהִי כָל אֲבִיהּ קוֹדֶשׁ תּוֹשְׁבֵחוֹן קָדֶם יי:
25	But in the fifth year may ye eat of the fruit thereof, that it may yield unto you more richly the increase thereof: I am the LORD your God.	וּבִשְׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֹתֹהּ פְּרִיֹו לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	וּבִשְׁתָּא חֲמִישִׁיתָא תִּיכְלוּן יֵת אֲבִיהּ לְאוֹסְפָא לְכוֹן עַל־לְתִיהּ אֲנָא יי אֱלֹהֵיכֹון:
26	Ye shall not eat with the blood; neither shall ye practise divination nor soothsaying.	לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנּוּ:	לֹא תִיכְלוּן עַל דְּמָא לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנּוּ:

(20) נחרפת לאיש. מיועדת ומיוחדת לאיש, ואיני יודע לו דמיון במקרא. ובשפחה כנענית שחזיה שפחה וחזיה צת חורין המאורסת לעצד עברי שמוחר בשפחה הכתוב מדבר (כריתות יא.). והפדה לא נפדהה. פדויה ואינה פדויה, וסמס פדיון בכסף (ת"כ פרק ה, ג גיטין לט.). או חפשה. נשטר: בקרת תדיה. היא לוקה ולא הוא. יש על צית דין לצקר את הדבר שלא לחייבו מיתה, כי לא חפשה, ואין קידושה קידושין גמורין. ורבותינו (כריתות יא.) למדו מכאן שמי שהוא במלקות יהא צקריאה, שהדיינים המלקין קורין על הלוקה, אם לא תשמר לעשות וגו' (דברים כח, נח), והפלא ה' את מלקך וגו' (שם נט): כי לא חפשה. לפיכך אין חייב עליה מיתה, שאין קידושה קידושין, הא אם חופשה, קידושה קידושין וחייב מיתה (גיטין מג.):

(22) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא. לרבות את המזיד כשוגג (כריתות ט.).

(23) וערלתם ערלתו. ואטמסם אטמיתו, יהא אטוס ונסמס מליהנות ממנו: שלש שנים יהיה לכם ערלים. מאימתי מונה לו, משעת נטיעתו (ת"כ פרשתא ג. ג.), יכול אם הצניעו לאחר שלש שנים יהא מותר, תלמוד לומר יהיה, צהוייתו יהא (שם ד):

(24) יהיה כל פריו קדש. כמעשר שני (קידושין נד): שכתוב בו וכל מעשר הארץ וגו' קדש לה' (ויקרא כז, לו), מה מעשר שני אינו נאכל חוץ לחומת ירושלים, אלא בפדיון, אף זה כן. ודבר זה הלולים לה' הוא, שנושא שם לשבח ולהלל לשמים:

(25) להוסיף לכם תבואתו. המזנה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו, שבשכרה אני מצריך לכם פירות הנטיעות, היה ר' עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מטעיר בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף לכם תבואתו: אני ה' המצטיח על כן, ונאמן לשמור הבטחתו:

(26) לא תאכלו על הדם. להרבה פנים נדרש בסנהדרין, (סג.) אזכרה שלא יאכל מצטרף קדשים לפני זריקת דמים, ואזכרה לאוכל מזהמת חולין טרם שחלא נפשה, ועוד הרבה: לא תנחשו. כגון אלו המנחשין בחולדה ובעופות, פתו נפלה מפיו, צבי הפסיקו צדק (סנהדרין סה): לא תעונו. לשון עונות ושעות, שאומר יוס פלוני יפה להתחיל מלאכה, שעה

27	Ye shall not round the corners of your heads, neither shalt thou mar the corners of thy beard.	לֹא תִקְפוּ פְּאֵת רִאשְׁכֶּם וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פְּאֵת זְקָנְךָ:	לֹא תִקְפוּ פְּתָא דְרִישְׁכוֹן וְלֹא תַחבִּיל יֵת פְּתָא דְדַקְנָךְ:
28	Ye shall not make any cuttings in your flesh for the dead, nor imprint any marks upon you: I am the LORD.	וְשָׂרֵט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתֵּן בְּבִשְׂרְכֶם וּכְתַבְתָּ קַעֲקָע לֹא תִתֵּן בְּכֶם אֲנִי יְהוָה:	וְחַבּוּל עַל מִית לֹא תִתֵּן בְּבִשְׂרְכוֹן וְרוֹשְׁמִין חֲרִיתִין לֹא תִתֵּן בְּכוֹן אֲנִי יי:
29	Profane not thy daughter, to make her a harlot, lest the land fall into harlotry, and the land become full of lewdness.	וְלֹא-תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלָּאָה הָאָרֶץ זִמָּה:	אֶל-תַּחלֵּל אֶת-בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא-תִשְׁעִינָתָהּ וְלֹא תִטְעִי אֶרְעָא וְתַתְּמְלִי אֶרְעָא עֵיצַת חֲטָאִין:
30	Ye shall keep My sabbaths, and reverence My sanctuary: I am the LORD.	אֶת-שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה:	יֵת יוֹמֵי שַׁבָּא דִּילִי תִטְרוּן וּלְבֵית מִקְדָּשִׁי תִהוֹן דִּתְלִין אֲנִי יי:
31	Turn ye not unto the ghosts, nor unto familiar spirits; seek them not out, to be defiled by them: I am the LORD your God.	בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	אֶל-תִּפְגְּנוּ אֶל-הָאֵבֹת וְאֶל-הַיְדֻעִים אֶל-תִּבְקְשׁוּ לְטִמְאַתָּה לֹא תִתְבָּעוּן לְאַסְתָּאבָא בְּהוֹן אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם:
32	Thou shalt rise up before the hoary head, and honour the face of the old man, and thou shalt fear thy God: I am the LORD.	מִפְּנֵי שִׁיבָה תִקּוּם וְהִדְרַת פָּנֶי זָקֵן וְיִרְאַתָּ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: (ס)	מִן קָדָם דְּסִבֵּר בְּאוֹרֵיתָא תִקּוּם וְתִהְדֵּר אִפִּי סָבָא וְתִדְחַל מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יי:
33	And if a stranger sojourn with thee in your land, ye shall not do him wrong.	וְכִי-יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: (ששי)	וְאִרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכוֹן גִּיּוֹרָא בְּאַרְעִיכֶם לֹא תוֹנוּן יִתִּיה:

פלוגית קשה לנאח (סנהדרין סו.):

(27) לא תקיפו פאת ראשכם. זה המסור דעיו לאחורי אזנו ולפדחתו (מכות כ:), ונמצא הקף ראשו עגול סביב, שעל אחורי אוזניו עקרי שערו למעלה מזדעיו הרבה: פאת זקנך. סוף הזקן וגבוליו, והן חמש, שמים ככל לחי, ולחי למעלה אלל הראש שהוא רחב ויש בו שתי פאות, ואחת למטה בסנטרו מקום חצור שני הלחיים יחד (שם כ:):

(28) ושרט לנפש. כן דרכן של אמוריים, להיות משרטין בשרם כשמת להם מת: וכתבת קעקע. כתב המחוקה ושקוע שאינו נמחק לעולם, שמקעקעו במחט והוא משחיר לעולם (שם כה:). קעקע. לשון והקע אוקס (במדבר כה, ד), והוקעגוס (שמואל-ב כה, ו), תוחצין עץ בארץ ותולין אותם עליהם, ונמצאו מחוקין ותחוצין בקרקע, פורפו"ינט בלע"ז:

(29) אל תחלל את בתך להזנותה. במוסר במו פנויה לציאה שלא לשם קידושין (סנהדרין עו:). ולא תזנה הארץ. אם אמה עושה כן הארץ מזנה את פירותיה לעשותן במקום אחר ולא בארצם, וכן הוא אומר ויִקְנְעוּ קְצִיצִים וגו' (ירמיה ג, ג): (30) ומקדשי תיראו. לא יכנס לא במקלו ולא במגעלו ובאפונדו ובאצק שעל רגליו (יצמות ו:). ואף על פי שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמורו, אין צנין בית המקדש דומה שבת (יצמות ו:):

(31) אל תפנו אל האובות. אזכרה לבעל אוז וידעוני (סנהדרין סה:). בעל אוז זה פיתוס המדבר משהו, וידעוני מכניס עטם חיה ששמה ידוע לתוך פיו והעטם מדבר: אל תבקשו. להיות עסוקים בם, שאם תעסקו בם אהם משקלין לפני ואני מתעצ אהם: אני ה' אלהיכם. דעו את מי אהם מחליפין במי:

(32) מפני שיבה תקום. יכול זקן אשמאי, תלמוד לומר זקן, אין זקן אלא שקנה חכמה (ת"כ פרק ו. יב קידושין לז:): והדרת פני זקן. איזהו הדור, לא ישב במקומו, ולא יסתור את דבריו. יכול יעצם עיניו כמי שלא ראהו, לכך נאמר ויראת מאלהיך, שהרי דבר זה מסור ללבו של עושהו שאין מכיר בו אלא הוא, וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך (שם):

(33) לא תנו. אונאת דברים, לא תאמר לו אמש היית עובד עבודת כוכבים, ועכשיו אתה בא ללמוד תורה שנתנה מפי

34	The stranger that sojourneth with you shall be unto you as the home-born among you, and thou shalt love him as thyself; for ye were strangers in the land of Egypt: I am the LORD your God.	בְּאֶזְרַח מִכֶּם יְהִי לָכֶם הַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם וְאַהֲבַת לֹו כְמוֹד כִּי-גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	34
35	Ye shall do no unrighteousness in judgment, in meteyard, in weight, or in measure.	לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְשׁוּרָה:	35
36	Just balances, just weights, a just ephah, and a just hin, shall ye have: I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt.	מֵאֲזֵי צֶדֶק אֲבִי-צֶדֶק אֵיפֹת צֶדֶק וְחֵין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:	36
37	And ye shall observe all My statutes, and all Mine ordinances, and do them: I am the LORD.	וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-כָּל-חֻקֹּתַי וְאֶת- כָּל-מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה: (פ)	37
XX	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי
2	Moreover, thou shalt say to the children of Israel: Whosoever he be of the children of Israel, or of the strangers that sojourn in Israel, that giveth of his seed unto Molech; he shall surely be put to death; the people of the land shall stone him with stones.	וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּימַר גִּבֹר גִּבֹר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרֵי דִּי־תִגְיֹרוּן בְּיִשְׂרָאֵל דִּיתִין מִזְרַעֲיָהּ לְמַלְךְ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטִּיל עִמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמוּנֶיהָ בְּאִבְנָא:	2

הגזורה:

(34) כי גרים הייתם. מוס שכן אל תאמר לחצרך: אני ה' אלהיכם. אלהיך ואלהיו אני:
 (35) לא תעשו עול במשפט. אם לדין הרי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט (פסוק טו), ומהו משפט השנוי כאן, היא המדה והמשקל והמשורה. מלמד שהמודד נקרא דיין, שאם שיקר במדה הרי הוא כמקלקל את הדין, וקרוי עול שנאוי ומשוקץ חרס ותועבה, וגורם לחמשה דברים האמורים בדיין, מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל בחרב, ומגלה אורחם מארצם: במדה. זו מדת הארץ (ב"מ סא: צדא צתרא פט:). במשקל. כמשמעו: ובמשורה. היא מדת הלח (והיבש):
 (36) אבני צדק. הם המשקולות ששוקלין כנגדן: איפת. היא מדת היבש: הין. זו היא מדת הלח: אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן. דבר אחר אני הצחנתי במזרים בין טפה של צכור לטפה שאינה של צכור, ואני הנאמן להפרע ממי שטמן משקולותיו במלח להונות את הצריות שאין מכירים בהם (ב"מ סא:):
 (2) ואל בני ישראל תאמר. עונשין על האזהרות: מות יומת. צבית דין, ואם אין כח לצבית דין, עם הארץ מסייעין אותן (ת"כ פרשחא ד, ד): עם הארץ. עם שגזינו נצראת הארץ, דבר אחר עם שעתידין לירש את הארץ על ידי מלכות הללו (שס):

<p>3 I also will set My face against that man, and will cut him off from among his people, because he hath given of his seed unto Molech, to defile My sanctuary, and to profane My holy name.</p>	<p>וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת־פָּנַי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי מִזְרַעוֹ נָתַן לַמֹּלֶךְ לְמַעַן טַמֵּא אֶת־מִקְדָּשִׁי וְלַחְלֹל אֶת־שְׁמִי קֹדֶשִׁי:</p>	<p>3 וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת־פָּנַי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי מִזְרַעוֹ נָתַן לַמֹּלֶךְ לְמַעַן טַמֵּא אֶת־מִקְדָּשִׁי וְלַחְלֹל אֶת־שְׁמִי קֹדֶשִׁי:</p>
<p>4 And if the people of the land do at all hide their eyes from that man, when he giveth of his seed unto Molech, and put him not to death;</p>	<p>וְאִם הָעָם יִעְלִימוּ עִם הָאָרֶץ אֶת־עֵינֵיהֶם מִן־הָאִישׁ הַהוּא בְּתַתּוֹ מִזְרַעוֹ לַמֹּלֶךְ לְבִלְתִּי הַמּוֹת אֹתוֹ:</p>	<p>4 וְאִם הָעָם יִעְלִימוּ עִם הָאָרֶץ אֶת־עֵינֵיהֶם מִן־הָאִישׁ הַהוּא בְּתַתּוֹ מִזְרַעוֹ לַמֹּלֶךְ לְבִלְתִּי הַמּוֹת אֹתוֹ:</p>
<p>5 then I will set My face against that man, and against his family, and will cut him off, and all that go astray after him, to go astray after Molech, from among their people.</p>	<p>וְאֲשִׁי אֲנִי אֶת־רֹגְזֵי בְּגוֹבְרָא הַהוּא וּבְסַעֲדוֹהִי וְאֲשִׁי יִתִּיה וְיֵת כָּל דָּשֶׁעַן בְּתַרְוֹהִי לְמַטְעִי בְּתַר מוֹלֶךְ מִגּוֹ עַמָּהוֹן:</p>	<p>5 וְשִׁמְתִּי אֲנִי אֶת־פָּנַי בְּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֵת כָּל־הַזֵּנִים אַחֲרָיו לְזִנוּת אַחֲרֵי הַמֹּלֶךְ מִקֶּרֶב עַמָּם:</p>
<p>6 And the soul that turneth unto the ghosts, and unto the familiar spirits, to go astray after them, I will even set My face against that soul, and will cut him off from among his people.</p>	<p>וְאִנֹּשׁ דִּיתַפְנִי בְּתַר בְּדִין וְזִכְרוֹ לְמַטְעִי בְּתַרְיָהוֹן וְאֶתֵּן יֵת רֹגְזֵי בְּאֲנָשָׁא הַהוּא וְאֲשִׁי יִתִּיה מִגּוֹ עַמָּהִי:</p>	<p>6 וְהִנָּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל־הָאֲבֹת וְאֶל־הַיְדְּעֹנִים לְזִנוּת אַחֲרֵיהֶם וְנִתַּתִּי אֶת־פָּנַי בְּנִפְשׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ:</p>
<p>7 Sanctify yourselves therefore, and be ye holy; for I am the LORD your God.</p>	<p>וְתִתְקַדְּשׁוּן וְתִהְיוּן קְדִישִׁין אֲרֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:</p>	<p>7 וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p>
<p>8 And keep ye My statutes, and do them: I am the LORD who sanctify you.</p>	<p>וְתִטְרוּן יֵת קִמִּי וְתַעֲבִדוּן יִתְהוּן אֲנִי יְיָ מְקַדְּשְׁכֶם:</p>	<p>8 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם:</p>
<p>9 For whatsoever man there be that curseth his father or his mother shall surely be put to death; he hath cursed his father or his mother; his blood shall be upon him.</p>	<p>אֲרֵי גִבֵּר גִּבֵּר דִּילוּט יֵת אָבוּהִי וְיֵת אִמִּיה אֶתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל אָבוּהִי וְאִמִּיה לָט קַטְלָא חַיִּיב:</p>	<p>9 כִּי־אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלָל אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דָּמָיו בּוֹ:</p>

(3) אתן את פני. פגאי שלי. פונה אני מכל עסקי ועוסק צו (שס יצ): באיש. ולא בצצור, שאין כל הצצור נכרתין: כי מזרעו נתן למלך. לפי שנאמר מעביר צו וצמו צאס (דברים יח, י), בן צנו וצו צמו מנין, תלמוד לומר כי מזרעו נתן למולך (ת"כ פרשתא ד, ו), זרע פסול מנין, ת"ל צמחו מזרעו למולך (שס ז, סנהדרין סד): למען טמא את מקדשי. את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי, כלשון ולא יסללו את מקדשי (ויקרא כא, כג):

(4) ואם העלם יעלימו. אם העלימו צדצו אחד סוף שיעלימו צדצרים הרצה, אם העלימו סנהדרי קטנה סוף שיעלימו סנהדרי גדולה:

(5) ובמשפחתו. אמר ר' שמעון וכי משפחה מה חטאה, אלא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולם מוכסין, שכולם מחפין עליו (שבוט לט). והכרתי אותו. למה נאמר, לפי שנאמר וצמספחתו, יכול יהיו כל המשפחה צהכרת, תלמוד לומר אותו. אותו צהכרת ולא כל המשפחה צהכרת אלא ציסורין: לזנות אחרי המלך. לרבות שאר עבודת אלילים שעבדה בכך (ת"כ שס טו), ואפילו אין זו עבודתה (סנהדרין סד):

(7) והתקדשתם. זו פרישות עבודת אלילים:

10	And the man that committeth adultery with another man's wife, even he that committeth adultery with his neighbour's wife, both the adulterer and the adulteress shall surely be put to death.	וַגֵּבֶר דִּיגֹּוּף יֵת אֶתֶת גְּבֵר דִּיגֹּוּף יֵת אֶתֶת חֲבֵרְיָה אֶתְקַטְלָא וְתִקְטִיל גִּיּוֹפָא וְגִיּוֹפָתָא:	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מִזֹּת־יּוֹמָת הַנְּאֻף וְהַנְּאֻפָּת:	10
11	And the man that lieth with his father's wife—he hath uncovered his father's nakedness—both of them shall surely be put to death; their blood shall be upon them.	וַגֵּבֶר דִּישְׁכּוּב יֵת אֶתֶת אָבוּהִי עֲרִיתָא דְאָבוּהִי גְלִי אֶתְקַטְלָא וְתִקְטִלוּן תַּרְוִיּוֹהוּן קַטְלָא חֲיִיבִין:	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־אִשְׁתּוֹ אָבוּוֹ עֲרֹוֹת אָבוּוֹ גְּלָהּ מִזֹּת־ יּוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיהֶם בָּם:	11
12	And if a man lie with his daughter-in-law, both of them shall surely be put to death; they have wrought corruption; their blood shall be upon them.	וַגֵּבֶר דִּישְׁכּוּב יֵת כַּלְתִּיהָ אֶתְקַטְלָא וְתִקְטִלוּן תַּרְוִיּוֹהוּן תִּבְלָא עֲבָדוֹ קַטְלָא חֲיִיבִין:	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־כַּלְתּוֹ מִזֹּת יּוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם תִּבְלָ עָשׂוּ דְּמִיהֶם בָּם:	12
13	And if a man lie with mankind, as with womankind, both of them have committed abomination: they shall surely be put to death; their blood shall be upon them.	וַגֵּבֶר דִּישְׁכּוּב יֵת דְּכוּרָא מִשְׁכַּבִּי אִתָּא תוֹעִיבָא עֲבָדוֹ תַּרְוִיּוֹהוּן אֶתְקַטְלָא וְתִקְטִלוּן קַטְלָא חֲיִיבִין:	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־זָכָר מִשְׁכַּבִּי אִשָּׁה תוֹעִיבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מִזֹּת יּוֹמָתוֹ דְּמִיהֶם בָּם:	13
14	And if a man take with his wife also her mother, it is wickedness: they shall be burnt with fire, both he and they; that there be no wickedness among you.	וַגֵּבֶר דִּישְׁכַּב יֵת אֶתְתָּא וְיֵת אִמָּהּ עֵיצַת חֲטָאִין הִיא בְּנוּרָא יִקְדִּין יִתִּיה וְיִתְהוּן וְלֹא תִּהִי עֵיצַת חֲטָאִין בֵּינֵינוּ:	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־ אִמָּהּ זַמָּה הִוא בְּאִשׁ יִשְׁרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהוּן וְלֹא־תִהְיֶה זַמָּה בְּתוֹכְכֶם:	14
15	And if a man lie with a beast, he shall surely be put to death; and ye shall slay the beast.	וַגֵּבֶר דִּיתִין שְׁכּוּבְתִיהָ בְּבִיעִרָא אֶתְקַטְלָא וְתִקְטִיל וְיֵת בְּעִירָא תִקְטִלוּן:	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בְּבִהֶמָּה מִזֹּת יּוֹמָת וְאֶת־הַבְּהֵמָּה תַּהַרְגוּ:	15

(9) אביו ואמו קלל. לרצות לאחר מיתה (שם פרק ט, ג. סנהדרין פה:). דמיו בו. זו סקילה, וכן כל מקום שנאמר דמיו זו, דמיהם צם, ולמדנו מאוב וידעוני שנאמר צהם צאצן ירגמו אותם דמיהם צם (שם סו.), ופשוטו של מקרא, כמו דמיו בראש (יהושע ז, יט), אין נענש על מיתתו, אלא הוא, שהוא גרם לעצמו שיהרג:
(10) ואיש. פרט לקטן: אשר ינאף את אשת איש. רט לאשת קטן (קידושין יט. סנהדרין נז:), למדנו שאין לקטן קידושין, ועל איזו אשת איש חייבתי לך: אשר ינאף את אשת רעהו. פרט לאשת עובדי גילולים, למדנו שאין קידושין לעובדי גילולים: מות יומת הנואף והנואפת. כל מיתה האמורה צמורה סתם, אינה אלא חנק:
(12) תבל עשו. גנאי. ליטנא אחרינא מזלזלין זרע האז צורע הבן:
(13) משכבי אשה. מכנים כמכחול צפופרת (עי' סנהדרין נה:).
(14) ישרפו אותו ואתהו. אי אשה יכול לומר אשתו הראשונה ישרפו, שהרי נשאה צהיתר ולא נאסרה עליו, אלא אשה ואמה הכמוצין כאן שיהיו לאיסור, שנשא את חמותו ואמה (סנהדרין עו:). ויש מרצותינו שאומרים (שם) אין כאן אלא חמותו, ומהו אמה, את אחת מהן, ולשון יוני הוא הן אחת:
(15) ואת הבהמה תהרגו. אם אדם חטא צהמה מה חטאה, אלא מפני שצאה לאדם תקלה על ידה, לפיכך אמר הכחוצ חסקל. קל וחומר לאדם שידע להצחין צין טוב לרע וגורם רעה לחצירו לעבור עבירה. כיצא בדבר אתה אומר אֲנִי קֹדֶדֶן אֵת כָּל הַמִּקְמוֹת (דברים יב, ז), הרי דברים קל וחומר ומה אילנות שאינן רואין ואינן שומעין על שצאת תקלה על ידם אמרה תורה השחת, שָׁלַף וְכָלָה, המטה את חצירו מדרך חיים לדרכי מיתה, על אחת כמה וכמה:

16	And if a woman approach unto any beast, and lie down thereto, thou shalt kill the woman, and the beast: they shall surely be put to death; their blood shall be upon them.	וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל-כָּל-בְּהֵמָה לִרְבֵּעָה אֹתָהּ וְהִרְגִיתָ אֶת-הָאִשָּׁה וְאֶת-הַבְּהֵמָה מוֹת יוֹמָתוֹ דְּמֵיהֶם בָּם:	וְאִתָּתָא דְתִקְרַב לְוִית כָּל-בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בִּיה וְתִקְטֹל יֵת אִתָּתָא וְיֵת בְּעִירָא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטְּלוּן קַטְלָא חִיבִין:
17	And if a man shall take his sister, his father's daughter, or his mother's daughter, and see her nakedness, and she see his nakedness: it is a shameful thing; and they shall be cut off in the sight of the children of their people: he hath uncovered his sister's nakedness; he shall bear his iniquity.	וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִקַּח אֶת-אָחִיתּוֹ בֵּת אָבִיו אֹו בֵּת-אִמּוֹ וְרָאָה אֶת-עֲרוֹתֶיהָ וְהִיא-תִּרְאֶה אֶת-עֲרוֹתָו חֲסֹד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּם עֲרוֹת אָחִיתּוֹ גִּלָּה עֹנֹו יִשָּׂא:	וְגִבְר דְּיִסַּב יֵת אָחִיתּוֹ בֵּת אָבִיו אוֹ בֵּת אִמּוֹ וְיַחְזִי יֵת עֲרוֹתָהּ וְהִיא תַחְזִי יֵת עֲרוֹתֶיהָ קִלְנָא הוּא וְיִשְׁתַּיְצוֹן לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּהוֹן עֲרוֹת אָחִיתּוֹ גִּלִּי חוֹבִיָּה יִקְבִּיל:
18	And if a man shall lie with a woman having her sickness, and shall uncover her nakedness—he hath made naked her fountain, and she hath uncovered the fountain of her blood—both of them shall be cut off from among their people.	וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִשְׁכַּב אֶת-אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת-עֲרוֹתֶיהָ אֶת-מִקְרָהּ הָעֶרְהָ וְהִוא גִּלָּתָה אֶת-מִקְוֹר דְּמֵיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקְרַב עַמָּם:	וְגִבְר דְּיִשְׁכּוֹב יֵת אִתָּא טוּמְאָה וְיִגְלִי יֵת עֲרוֹתָהּ יֵת קִלְנָה גִּלִּי וְהִיא תִגְלִי יֵת סוּאֲכַת דְּמָהָ וְיִשְׁתַּיְצוֹן תְּרוּיָהוֹן מִגּו עַמָּהוֹן:
19	And thou shalt not uncover the nakedness of thy mother's sister, nor of thy father's sister; for he hath made naked his near kin; they shall bear their iniquity.	וְעֲרוֹת אָחוֹת אִמֶּךָ וְאָחוֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת-שְׂאֵרֹו הָעֶרְהָ עֹנֶם יִשָּׂאוּ:	וְעֲרוֹת אָחִית אִמֶּךָ וְאָחִית אָבִיךָ לֹא תִגְלִי אֲרִי יֵת קְרִיבְתִּיהָ גִּלִּי חוֹבָהוֹן יִקְבְּלוּן:
20	And if a man shall lie with his uncle's wife—he hath uncovered his uncle's nakedness—they shall bear their sin; they shall die childless.	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת-דֹּדָתּוֹ עֲרוֹת דָּדוֹ גִּלָּה חֲטָאָם יִשָּׂאוּ עֲרִירִים יָמָתוֹ:	וְגִבְר דְּיִשְׁכּוֹב יֵת אִתָּת אָחִיו אָחִיו עֲרוֹתָהּ דְּאָחִיו גִּלִּי חוֹבָהוֹן יִקְבְּלוּן דְּלֹא וְלֹד יָמוּתוּן:
21	And if a man shall take his brother's wife, it is impurity: he hath uncovered his brother's nakedness; they shall be childless.	וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשְׁתּוֹ אָחִיו נִדָּה הוּא עֲרוֹת אָחִיו גִּלָּה עֲרִירִים יִהְיוּ:	וְגִבְר דְּיִסַּב יֵת אִתָּת אָחִיו מִרְחָקָה הִיא עֲרוֹתָהּ דְּאָחִיו גִּלִּי דְּלֹא וְלֹד יִהְיוּ:

(17) חסד הוא. לשון ארמי חֲרָפָה (בראשית לד, יד), חסודא. ומדרשו (סנהדרין נח): אס תאמר קין נשא אחותו, חסד עשה המקום לזנות עולמו ממנו, שנאמר עולם חסד יצנה (תהלים פט, ג):

(18) הערה. גלה, וכן כל לשון ערוה גלוי הוא, והוי"ו יורדת צמיצה לשם דבר, כמו זעה, מגורת ולא קס ולא זע (אסחר ה, ט), וכן אחוה מגורת אח. והערה זו נחלקו בה רבותינו, (יצמות נה): יש אומרים זו נשיקת שמש, ויש אומרים זו הכנסת עטרה:

(19) ועדות אחות אמך. שנה הכתוב באזהרתו, לומר, שהזהר עליהן בין על אחות אביו ואמו מן האב, בין על אחיותיהן מן האם (שם נד): אבל ערות אשה אביו לא הזהר אלא על אשה אחי אביו מן האב:

(20) אשר ישכב את דדתו. המקרא הזה בא ללמד על כרת האמור למעלה, שהוא צעונש הליכת עירי: ערירים. כתרומתו בלא ולד, ודומה לו וְלִנְכִי הוֹלֵךְ עִירִי (בראשית טו, ב), יש לו צנים קוצרן, אין לו נים מת בלא צנים, לכך שָׁנָה שני מקראות אלו, ערירים ימותו, ערירים יהיו, ערירים ימותו אס יהיו לו צשעת עבירה, לא יהיו לו כשימות, לפי שקוצרן בחייו, ערירים יהיו, שאם אין לו צשעת עבירה יהיה כל ימיו כמו שהוא עכשיו (יצמות נה):

<p>22 Ye shall therefore keep all My statutes, and all Mine ordinances, and do them, that the land, whither I bring you to dwell therein, vomit you not out.</p>	<p>וְתִטְּרוּן יֵת כָּל קִנְיִי וְיֵת כָּל דִּינֵי וְתַעֲבְדוּן יְתָהוּן וְלֹא תִרְוֹקוּן יִתְכּוֹן אֶרְעָא דְאַנָּא מֵעִיל יִתְכּוֹן לְתַמָּן לְמַתַּב בֵּה:</p>	<p>וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִקְיֹא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשִׁבְתָּ בָּהּ:</p>	<p>22</p>
<p>23 And ye shall not walk in the customs of the nation, which I am casting out before you; for they did all these things, and therefore I abhorred them.</p>	<p>וְלֹא תִהְיוּ בְּנִמְצוֹסֵי עַמֻּמְיָא דְאַנָּא מִגְּלִי מִן קִדְּמִיכּוֹן אֲרִי יֵת כָּל אֱלֹוִן עֲבָדוּ וְרַחֵיק מִימְרֵי יְתָהוּן:</p>	<p>וְלֹא תִלְכוּ בְּחֻקֹּת הַגּוֹי אֲשֶׁר־אֲנִי מַשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי עֲשׂוּ וְאֶקְּץ בָּם:</p>	<p>סביעי</p>
<p>24 But I have said unto you: 'Ye shall inherit their land, and I will give it unto you to possess it, a land flowing with milk and honey.' I am the LORD your God, who have set you apart from the peoples.</p>	<p>וְאָמַרְתִּי לָכּוֹן אֶתְּוֹן תִּירְתוּן יֵת אֶרְעֵהוֹן וְאַנָּא אֶתְּנֶנָּה לָכּוֹן לְמִירַת יְתָה אֶרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבֶשׁ אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכֶם דְּאַפְרִישִׁית יִתְכּוֹן מִן עַמֻּמְיָא:</p>	<p>וְאָמַר לָכֶם אֶתֶּם תִּירְשׁוּ אֶת־אֶדְמַתְּם וְאֲנִי אֶתְּנֶנָּה לָכֶם לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבֶשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים:</p>	<p>24</p>
<p>25 Ye shall therefore separate between the clean beast and the unclean, and between the unclean fowl and the clean; and ye shall not make your souls detestable by beast, or by fowl, or by any thing wherewith the ground teemeth, which I have set apart for you to hold unclean.</p>	<p>וְתַפְרִשׁוּן בֵּין בְּעִירָא דְכִיָּא לְמִסְאָבָא וּבֵין עוֹפָא מְסֻאָבָא לְדְכִיָּא וְלֹא תִשְׁקֻצוּן יֵת נַפְשְׁתְּכוֹן בְּבְעִירָא וּבְעוֹפָא וּבְכָל דְּתַרְחִישׁ אֶרְעָא דְּאַפְרִישִׁית לָכּוֹן לְמִסְאָבָא:</p>	<p>וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין־הָעוֹף הַטָּמֵא לַטָּהוֹר וְלֹא־תִשְׁקֻצוּ אֶת־נַפְשְׁתִּיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבְעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לַטְּמֵא:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>26 And ye shall be holy unto Me; for I the LORD am holy, and have set you apart from the peoples, that ye should be Mine.</p>	<p>וְתִהְיוּן קִדְּמֵי קִדְּשִׁין אֲרִי קִדִּישׁ אֲנָא יְיָ וְאַפְרִישִׁית יִתְכּוֹן מִן עַמֻּמְיָא לְמַהְיוּ פְּלַחִין קִדְּמִי:</p>	<p>וְהִיִּיתֶם לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה וְאַבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים לְהִנּוֹת לִי:</p>	<p>26</p>
<p>27 A man also or a woman that divineth by a ghost or a familiar spirit, shall surely be put to death; they shall stone them with stones; their blood shall be upon them.</p>	<p>וְגִבֹּר אוֹ אִתָּא אֲרִי יְהִי בְּהוֹן בְּדִין אוֹ זְכוּרוֹ אֶתְקַטְּלָא יִתְקַטְּלוּן בְּאַבְנָא יְרֻגְמוּן יְתָהוּן קַטְּלָא חַיִּיבִין:</p>	<p>וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בָּהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנֵי מוֹת יוֹמָתוֹ בְּאַבְן יְרֻגְמוּ אֹתָם דְּמִיָּהֶם בָּם: (פ)</p>	<p>סד פסוקים</p>

(21) נדה הוא. השכיזה הזאת מנודה היא ומאוסה. ורבותינו דרשו (שם נד): לאסור העררה זה כנדה שהערה מפורשת זה את מקורה הערה:
 (23) ואקץ. לשון מיאוס, כמו קפץ קפץ (בראשית כז, מו), כאדם שהוא קץ מזונו:
 (25) והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה. אין צריך לומר בין פרה לחמור, שהרי מוזדלנין ונכרין הם, אלא בין טהורה לך לטמאה בין שנשחט רוצו של סימן, לנשחט חציו, וכמה בין רוצו לחציו מלא שעה: אשר הבדלתי לכם לטמא. לאסור:
 (26) ואבדל אתכם מן העמים להיות לי. אם אתם מוזדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו, אתם של נצודכדנר וחזיריו, רבי אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם, נפשי קנה בצער חזיר, אי אפשי ללבוש כלאים, אצל יאמר אפשי, ומה אעשה ואני שבשמים גור עלי, תלמוד לומר ואבדל אתכם מן העמים להיות לי, שמהא הדלתתם מהם לשמי, פורש מן העצירה ומקבל עליו עול מלכות שמים:

The Haftara is Amos 9:7 – 9:15 on page 152. Sepharadim read Ezekiel 20:2 – 20:20. When Aḥarei Mot and Kedoshim are combined, read the Haftara for Aḥarei Mot on page 151.

XXI	And the LORD said unto Moses: Speak unto the priests the sons of Aaron, and say unto them: There shall none defile himself for the dead among his people;	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִגְפָשׁ לֹא-יִטְמָא בְּעַמּוּיוֹ: מִית לֹא יִסְתָּאב בְּעַמּוּיָהּ:	אמור יז
2	except for his kin, that is near unto him, for his mother, and for his father, and for his son, and for his daughter, and for his brother;	כִּי אִם-לְשֹׂארוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וּלְבָנָו וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו: אֶלְהִין לְקָרִיבִיהּ דְּקָרִיב לִיהּ לְאִמִּיהּ וּלְאָבִיהּ וּלְבָרִיהּ וּלְבָרְתִיהּ וּלְאָחוּתִיהּ:	2
3	and for his sister a virgin, that is near unto him, that hath had no husband, for her may he defile himself.	וּלְאָחִיתָּהּ הַבְּתוּלָה הַקְּרוּבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא-הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטְמָא: וּלְאָחִיתִיהּ הַבְּתוּלָתָהּ דְּקָרִיבָהּ לִיהּ דְּלֹא הָיְתָה לְגִבּוֹר לָהּ יִסְתָּאב:	3
4	He shall not defile himself, being a chief man among his people, to profane himself.	לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּיוֹ לְהַחֲלוֹ: לֹא יִסְתָּאב בְּרִבָּא בְּעַמּוּיָהּ לְאַחֲלוּתִיהּ:	4
5	They shall not make baldness upon their head, neither shall they shave off the corners of their beard, nor make any cuttings in their flesh.	לֹא-יִקְרַח(כ') [ק' יִקְרַחוּ] לֹא יִמְרְטוּן מִרֵּט בְּרִישָׁהוֹן קְרַחָהּ בְּרִישָׁם וּפָאֵת זָקָנָם לֹא יִגְלָחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָתָהּ: לֹא יִמְרְטוּן מִרֵּט בְּרִישָׁהוֹן וּפָאֵת דְּדִקְנָהוֹן לֹא יִגְלָחוּן וּבִבְשָׂרָהוֹן לֹא יַחְבְּלוּן חֲבוּל:	5

(27) כי יהיה בהם אוב וגו'. כאן נאמר זהם מיתה, ולמעלה כרת, עדים והתראה צסקילה, מזיד בלא התראה בהכרת, ושגגתם חטאת, וכן בכל חייבי מיתות שנאמר זהם כרת:

(1) אמור אל הכהנים. אמור, ואמרת, לזהיר גדולים על הקטנים (יצמות קיד. ת"כ פרשתא, א, א): בני אהרן. יכול חללים, תלמוד לומר הכהנים: בני אהרן. אף בעלי מומין צמשמע: בני אהרן. ולא צנות אהרן (קידושין לה:): לא יטמא בעמיו. צעוד שהמת צתוך עמיו, ילא מת מזה (ת"כ שס ג):

(2) כי אם לשארו. אין שארו אלא אשתו (שס ד):

(3) הקרובה. לרבות את הארוסה (שס יב. יצמות ס). אשר לא היתה לאיש. למשכב: לה יטמא. מזה (ת"כ שס):

(4) לא יטמא בעל בעמיו להחלו. לא יטמא לאשתו פקולה שהוא מחולל זה צעודה עמו (שס טו. יצמות כז:), וכן פשוטו של מקרא לא יטמא בעל צשאר, צעוד שהיא צתוך עמיו שיש לה קוצרין, שאינה מת מזה, ובאיזה שאר אמרתי, צאותו שהיא להחלו, להחלל הוא מכהונתו:

(5) לא יקרח קרח. על מת, והלא אף ישראל הזהירו על כך, אלא לפי שנאמר בישראל צין עיניכם, (דברים יד, א) יכול לא יהא חייב על כל הראש, תלמוד לומר צראש, וילמדו ישראל מהכהנים בגזרה שזה, נאמר כאן קרח ונאמר להלן בישראל קרח, מה כאן כל הראש אף להלן כל הראש צמשמע, כל מקום שיקרח צראש, ומה להלן על מת, אף כאן על מת (ת"כ פרק א, ג. קידושין לו. מכות כ.). ופאת זקנם לא יגלחו. לפי שנאמר בישראל ולא תשחית (ויקרא יט, כז), יכול לקטו צמלקט ויקטיני יהא חייב, לכך נאמר לא יגלחו, שאינו חייב אלא על דבר הקרוי גלות ויש בו השחתה וזהו תער: ובבשרם לא ישרטו שרש. לפי שנאמר בישראל (מכות כא.) וְשָׂרְטָה לְגַפָּשׁ לֹא תִקְטְנוּ (שס כח.), יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, תלמוד לומר לא ישרטו שרש, לחייב על כל שריטה ושריטה, שתיבה זו יתירה היא לדרוש, שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואני יודע שהיא שרש:

<p>6 They shall be holy unto their God, and not profane the name of their God; for the offerings of the LORD made by fire, the bread of their God, they do offer; therefore they shall be holy.</p>	<p>קִדְּשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אֲשֵׁי יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מִקְרִיְבָם וְהָיוּ קִדְּשׁ:</p>	<p>6 קִדְּשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אֲשֵׁי יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מִקְרִיְבָם וְהָיוּ קִדְּשׁ:</p>
<p>7 They shall not take a woman that is a harlot, or profaned; neither shall they take a woman put away from her husband; for he is holy unto his God.</p>	<p>אִשָּׁה זִנָּה וְחִלְלָה לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ כִּי־קִדְּשׁ הוּא לֵאלֹהָיו:</p>	<p>7 אִשָּׁה זִנָּה וְחִלְלָה לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ כִּי־קִדְּשׁ הוּא לֵאלֹהָיו:</p>
<p>8 Thou shalt sanctify him therefore; for he offereth the bread of thy God; he shall be holy unto thee; for I the LORD, who sanctify you, am holy.</p>	<p>וְתִקְדַּשְׁנִיה אַרְי יֵת קוֹרְבֵן אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב קִדְּשׁ יְהִי לְךָ אַרְי קִדְּשׁ אָנָּה יי מִקְדָּשְׁכֹּן:</p>	<p>8 וְתִקְדַּשְׁתּוּ כִּי־אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב קִדְּשׁ יִהְיֶה־לְךָ כִּי קִדּוֹשׁ אָנִי יְהוָה מִקְדָּשְׁכֶם:</p>
<p>9 And the daughter of any priest, if she profane herself by playing the harlot, she profaneth her father: she shall be burnt with fire.</p>	<p>וּבֵת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תִחַל לְזִנוּת אֶת־אֲבִיהָ הִיא מִחִלְלַת בָּאֵשׁ תִּשְׂרָף: (ס)</p>	<p>9 וּבֵת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תִחַל לְזִנוּת אֶת־אֲבִיהָ הִיא מִחִלְלַת בָּאֵשׁ תִּשְׂרָף: (ס)</p>
<p>10 And the priest that is highest among his brethren, upon whose head the anointing oil is poured, and that is consecrated to put on the garments, shall not let the hair of his head go loose, nor rend his clothes;</p>	<p>וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֲחָיו אֲשֶׁר־יֻזְקַע עַל־רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדָיו לְלִבָּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא יַפְרֹעַ וּבִגְדָיו לֹא יִפְרֹם:</p>	<p>10 וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֲחָיו אֲשֶׁר־יֻזְקַע עַל־רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדָיו לְלִבָּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא יַפְרֹעַ וּבִגְדָיו לֹא יִפְרֹם:</p>
<p>11 neither shall he go in to any dead body, nor defile himself for his father, or for his mother;</p>	<p>וְעַל כָּל־נִפְשֹׁת מֵת לֹא יֵעוֹל לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא:</p>	<p>11 וְעַל כָּל־נִפְשֹׁת מֵת לֹא יֵבֵא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא:</p>

- (6) קדושים יהיו. על כרחם יקדישום צית דין צנן (ת"כ פרק א, ו).
(7) זונה. שנבעלה בעילת ישראל האסור לה, כגון חייבי כריתות או נתין או ממזר (יצמות סא): חללה. שנולדה מן הפסולים שזכונה, כגון בת אלמנה מכהן גדול, או בת גרושה וחלוצה מכהן הדיוט, וכן שנחללה מן הכהונה על ידי ביאת אחד מן הפסולים לכהונה (קידושין עז).
(8) וקדשתו. על כרחו, שאם לא רצה לגרש, הלקה ויסרה עד שיגרש (יצמות פח): קדוש יהיה לך. נהוג זו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר, ולצורך ראשון בסעודה (גיטין נט: ת"כ).
(9) כי תחל לזנות. כשתחלל על ידי זנות, שהיתה זה זיקת בעל, וזנותה או מן האירוסין או מן הנשואין, ורבותינו נחלקו בדבר (סנהדרין נא). והכל מודים שלא דבר הכתוב צפוניה: את אביה היא מחללת. חללה וזנתה את כבודו, שאומרים עליו ארור שזו ילד, ארור שזו גדל (שם נב).
(10) לא יפרע. לא יגדל פרע על אצל (ת"כ פרשתא ז, ג), ואיזהו גידול פרע יותר משלשים יום (סנהדרין כב):
(11) ועל כל נפש מת. צאהל המת: נפש מת. להציא רביעית דם מן המת שמטמא צאהל (זויר לח). לאביו ולאמו לא יטמא. לא צא אלא להטיר לו מת מזה (שם מז: ת"כ שם ד):

12 neither shall he go out of the sanctuary, nor profane the sanctuary of his God; for the consecration of the anointing oil of his God is upon him: I am the LORD.	וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחֲלִל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי כִי נֹזֵר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עָלָיו אֲנִי יְהוָה:	12 וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחֲלִל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי כִי נֹזֵר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עָלָיו אֲנִי יְהוָה:
13 And he shall take a wife in her virginity.	וְהָיָה אִתָּהּ בְּתוּלָהָ יֹסֵב:	13 וְהָיָה אִשָּׁה בְּתוּלָיָה יִקַּח:
14 A widow, or one divorced, or a profaned woman, or a harlot, these shall he not take; but a virgin of his own people shall he take to wife.	אֲלֻמָּנָה וְגִרוּשָׁה וְחִלְלָה זֹנָה אֶת־אִלָּה לֹא יִקַּח כִּי אִם־בְּתוּלָה מֵעַמּוּי יִקַּח אִשָּׁה:	14 אֲלֻמָּנָה וְגִרוּשָׁה וְחִלְלָה זֹנָה אֶת־אִלָּה לֹא יִקַּח כִּי אִם־בְּתוּלָה מֵעַמּוּי יִקַּח אִשָּׁה:
15 And he shall not profane his seed among his people; for I am the LORD who sanctify him.	וְלֹא יַחֲלִיל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּי כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ: (ס)	15 וְלֹא־יַחֲלִיל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּי כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ: (ס)
16 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:	16 שֵׁנִי וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
17 Speak unto Aaron, saying: Whosoever he be of thy seed throughout their generations that hath a blemish, let him not approach to offer the bread of his God.	מִלִּיל עִם אַהֲרֹן לִמְיֹמָר גִּבֹּר מִבְּנֵי לְדֹרֵיהֶן דִּיהִי בִיה מוּמָא לֹא יִקְרָב לְקַרְבָּא קוֹרְבָנָא קָדָם אֱלֹהִיה:	17 דִּבֶּר אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִזֶּרְעִי לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב לְהִקְרִיב לַחֵם אֱלֹהֵיו:
18 For whatsoever man he be that hath a blemish, he shall not approach: a blind man, or a lame, or he that hath any thing maimed, or anything too long,	אִישׁ כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב אִישׁ עוֹר אֹר פֶּסֶח אֹר חֶרֶם אֹר שְׂרָע:	18 כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב אִישׁ עוֹר אֹר פֶּסֶח אֹר חֶרֶם אֹר שְׂרָע:
19 or a man that is broken-footed, or broken-handed,	אֹר גִּבֹּר דִּיהִי בִיה תִּבְר רִגְלָא אֹר תִּבְר יָדָא:	19 אֹר אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ שִׁבְר רִגְלָא אֹר שִׁבְר יָד:
20 or crook-backed, or a dwarf, or that hath his eye overspread, or is scabbed, or scurvy, or hath his stones crushed;	אֹר גִּבִּין אֹר־כּ אֹר תִּבְלָל בְּעֵינָו אֹר גִּבִּין אֹר גִּבִּין אֹר חֲזָז אֹר מְרִיס פְּחִידִין:	20 אֹר־גִּבִּין אֹר־כּ אֹר תִּבְלָל בְּעֵינָו אֹר גִּבִּין אֹר גִּבִּין אֹר חֲזָז אֹר מְרִיס פְּחִידִין:

(12) ומן המקדש לא יצא. אינו הולך אחר המטה (מ"כ ש.ה. סנהדרין יח). ועוד מכאן למדו רבותינו (שם פד.) שכהן גדול מקריב אונן, וכן משמעו, אף אם מתו אציו ואמו אינו נריך לנאח מן המקדש אלא עובד עבודה: ולא יחלל את מקדש. שאינו מחלל בכך את העבודה, שהמיר לו הכתוב, הא כהן הדיוט שעבד אונן חלל: (14) וחללה. שנולדה מפסולי כהונה:

(15) ולא יחלל זרעו. הא אם נשא אחת מן הפסולות, וזרעו הימנה חלל מדין קדושת כהונה: (17) לחם אלהיו. מאכל אלהיו, כל סעודה קרויה לחם, כמו עֶצֶד לֶחֶם רַב (דניאל ה, א): (18) כי כל איש אשר בו מום לא יקרב. אינו דין שיקרב, כמו הקריבהו גא לְקַסְקֶה (מלאכי א, ח): חרם. שחוטמו שקוע צין שתי העינים, שחול שתי עיניו כאחת (בכורות מג:): שרוע. שאחד מאיבריו גדול מחזירו, עינו אחת גדולה ועינו אחת קטנה, או שוקו אחת ארוכה מחזרתה (שם מ:):

21	no man of the seed of Aaron the priest, that hath a blemish, shall come nigh to offer the offerings of the LORD made by fire; he hath a blemish; he shall not come nigh to offer the bread of his God.	כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוֹם מִזֶּרַע אֲהָרֹן הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ לְהִקְרִיב אֶת־אֲשֵׁי יְהוָה מוֹם בּוֹ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵי לֹא יִגַּשׁ לְהִקְרִיב: לֹא יִקְרַב לְקָרְבָּא: כָּל גִּבֹּר דְּבִיה מוֹמָא מִזֶּרַע דְּאֲהָרֹן כְּהֵנָּא לֹא יִקְרַב לְקָרְבָּא ית קורבנא דיי מוֹמָא בִּיה ית קורבן אֱלֹהִיה לֹא יִקְרַב לְקָרְבָּא:	21
22	He may eat the bread of his God, both of the most holy, and of the holy.	לֶחֶם אֱלֹהֵי מִקְדָּשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים וּמִן־הַקֹּדֶשִׁים יֹאכַל: קורבן אֱלֹהִיה מִקְדָּשֵׁי קודשִׁיא ומן קודשִׁיא ייכול:	22
23	Only he shall not go in unto the veil, nor come nigh unto the altar, because he hath a blemish; that he profane not My holy places; for I am the LORD who sanctify them.	אֵךְ אֶל־הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי־מוֹם בּוֹ וְלֹא יַחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשֵׁי כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשֵׁם: בְּרֵם לְפָרוּכָתָא לֹא יֵיעוֹל וּלְמִדְבָּחָא לֹא יִקְרַב אַרִי מוֹמָא בִּיה וְלֹא יַחִיל ית מִקְדָּשֵׁי אַרִי אֲנִי יי מְקַדְּשֵׁהוֹן:	23
24	So Moses spoke unto Aaron, and to his sons, and unto all the children of Israel.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אֲהָרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם אֲהָרֹן וְעִם בָּנוּהֵי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	24
XXII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	XXII
2	Speak unto Aaron and to his sons, that they separate themselves from the holy things of the children of Israel, which they hallow unto Me, and that they profane not My holy name: I am the LORD.	דְּבַר אֶל־אֲהָרֹן וְאֶל־בָּנָיו וַיִּנָּזְרוּ מִקְדָּשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַחַלְלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מְקַדְּשִׁים לִי אֲנִי יְהוָה: מִלִּיל עִם אֲהָרֹן וְעִם בָּנוּהֵי וַיִּפְרְשׁוּן מִקְדָּשֵׁי דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַחַלְלוּ ית שְׁמָא דְּקֹדְשֵׁי דְּאֲנוּן מִקְדָּשֵׁי קָדְמִי אֲנִי יי:	2

(20) או גבן. שורטיו"ל ש'צלע"ז, שגזיני עיניו שערן ארוך ושוכב (שם מג:). או דק. שיש לו צעיני דוק שקורין טיל"א (שם לח.). כמו הַצֹּטֶקֶת דֹּק (ישעיה מ, כז): או תבלל. דבר המצלצל את העין, כגון חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק בצקירא, שהוא עוגל המקיף את השחור שקוראים פרוני"א, והחוט הזה פוסק את העוגל ונכנס בשחור. ותרגום תבולל חליו, לשון חלזון, שהוא דומה לחולעת אותו החוט, וכן כינוהו חכמי ישראל במומי הבכור חלזון נחש עֵינָב (שם): גרב וילפת. מיני שחין הם: גרב. זו החרס, שחין היצש מצפנים ומצחון: ילפת. היא חזוית המצרית, ולמה נקראת ילפת, שמלפפת והולכת עד יום המיתה, והוא לח מצחון ויצש מצפנים. ובמקום אחר קורא לגרב שחין הלח מצחון ויצש מצפנים, שנאמר וַיִּצְקֶרְבּ וַיִּצְקֶרְס (דברים כח, כז), כשסמוך גרב אל חרס קורא לילפת גרב, וכשהוא סמוך אל ילפת קורא לחרס גרב, כך מפורש בצכורות (צכורות מא.). מרוח אשך. לפי התרגום מרים פִּתְדִין, שפחדיו מרוססים, שצִיִּים שלו כמותין. פחדין כמו גִּידֵי פִּתְדִין שְׁרָגוֹ (איוז מ, יז):

(21) כל איש אשר בו מום. לרבות שאר מומין (ת"כ פרק ג, א): מום בו. צעוד מומו צו פסול, הא אם עבר מומו כשר: לחם אלהיו. כל מאכל קרוי לחם:

(22) מקדשי הקדשים. אלו קדשי הקדשים: ומן הקדשים יאכל. אלו קדשים קלים, ואם נאמרו קדשי הקדשים, למה נאמרו קדשים קלים, אם לא נאמר הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל צעל מום, שמצינו שהותרו לזר, שאכל משה בשר המלואים, אכל צחזה ושוק של קדשים קלים לא יאכל, שלא מצינו זר חולק צהן, לכך נאמרו קדשים קלים (ת"כ פרק ג, ח). כך מפורש בזבחים (קא):

(23) אך אל הפרכת. להזות שזע הזאות שעל הפרכת: ואל המזבח. החינוך. ושניהם הוזרכו להכתב, ומפורש בת"כ (שם י.). ולא יחלל את מקדשי. שאם עזב, עבודתו מחוללת להפסל:

(24) וידבר משה. המנוה הזאת: אל אהרן וגר ואל כל בני ישראל. להזהיר בית דין על הכהנים (שם יז.).

<p>Say unto them: Whosoever he be of all your seed throughout your generations, that approacheth unto the holy things, which the children of Israel hallow unto the LORD, having his uncleanness upon him, that soul shall be cut off from before Me: I am the LORD.</p>	<p>אִמַּר לָהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִקְרַב מִכָּל־זֶרְעֲכֶם אֶל־הַקִּדְּשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטִמְאַתּוּ עָלָיו וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלִּפְנֵי אֲנִי יְהוָה:</p>	<p>3 אִמַּר לָהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִקְרַב מִכָּל־זֶרְעֲכֶם אֶל־הַקִּדְּשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטִמְאַתּוּ עָלָיו וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלִּפְנֵי אֲנִי יְהוָה:</p>
<p>What man soever of the seed of Aaron is a leper, or hath an issue, he shall not eat of the holy things, until he be clean. And whoso toucheth any one that is unclean by the dead; or from whomsoever the flow of seed goeth out;</p>	<p>גִּבֹר גִּבֹר מִזֶּרַע אֶהְרֹן וְהוּא סָגִיר אוֹ דָּאִיב בַּקּוֹדֶשִׁיא לֹא יִיכּוֹל עַד דִּידְכִי וּדִיקְרַב בְּכָל טָמִי נִפְשָׁא אוֹ גִּבֹר דְחַפּוֹק מִזִּיה שְׂכַבְת זֶרַע:</p>	<p>4 אִישׁ אֲשֶׁר מִזֶּרַע אֶהְרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקִּדְּשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנָּגַל בְּכָל־טִמְאַת נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־תִּצָּא מִמֶּנּוּ שְׂכַבְת־זֶרַע:</p>
<p>or whosoever toucheth any swarming thing, whereby he may be made unclean, or a man of whom he may take uncleanness, whatsoever uncleanness he hath;</p>	<p>אוֹ גִּבֹר דִּיקְרַב בְּכָל רַחֲשָׂא דִּיסְתָּאב לִיה אוֹ בְּאַנְשָׂא דִּיסְתָּאב לִיה לְכָל סְאוֹבְתִיה:</p>	<p>5 אוֹ־אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא־לּוֹ אוֹ בְּאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא־לּוֹ לְכָל טִמְאַתּוֹ:</p>
<p>the soul that toucheth any such shall be unclean until the even, and shall not eat of the holy things, unless he bathe his flesh in water.</p>	<p>אָנֹשׁ דִּיקְרַב בֵּיה וִיהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא וְלֹא יִיכּוֹל מִן קוֹדֶשִׁיא אֱלֹהִין אֲסָחִי בְשָׂרִיה בְּמִיָּא:</p>	<p>6 נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע־בּוֹ וְטִמְאַתָּה עַד־הָעֶרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן־הַקִּדְּשִׁים כִּי אִם־רָחַץ בְּשָׁרוֹ בַּמַּיִם:</p>
<p>And when the sun is down, he shall be clean; and afterward he may eat of the holy things, because it is his bread.</p>	<p>וּכְמִיעַל שְׁמֶשָׁא וַיֵּדְכִי וּבִתֵּר כֵּן יִיכּוֹל מִן קוֹדֶשִׁיא אֲרִי לַחֲמִיה הוּא:</p>	<p>7 וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְיִטְהַר וְאַחֲרַיִם יֹאכַל מִן־הַקִּדְּשִׁים כִּי לַחֲמֹהּ הוּא:</p>

- (2) ויזכרו. אין נזירה אלא פרישה, וכן הוא אומר ויזכרו מאתרי (יחזקאל יד, ז), גזרו אחור (ישעיה א, ד), יפרשו מן הקדשים זימי טומאתן. דבר אחר ויזכרו מקדשי בני ישראל, אשר הם מקדישים לי ולא יחללו את שם קדשי, כרם המקרא ודרשהו: אשר הם מקדישים לי. לרבות קדשי כהנים ענמן:
- (3) כל איש אשר יקרב. אין קריבה זו אלא אכילה, וכן מצינו שנאמרה אזרת אכילת קדשים בטומאה בלשון נגיעה, בכל קדש לא תגע, (ויקרא יב, ד) אזרתה לאוכל, ולמדוה רבותינו (זבחים לג:) מגזירה שוה. ואי אפשר לומר שחייב על הנגיעה, שהרי נאמר כרת על האכילה בזה את אהרן שתי כריתות זו אלל זו, ואם על הנגיעה חייב לא הושרך לחייבו על האכילה, וכן נדרש בת"כ (פרשתא ד, ז), וכי יש נוגע חייב, אם כן מה תלמוד לומר יקרב, משיכשר להקרז, שאין חייבין עליו משום טומאה, אלא אם כן קרבו מתיריו, ואם תאמר שלש כריתות בטומאת כהנים למה, כבר נדרשו במס' שזועות (ז). אחת לכלל, ואחת לפרט וכו': וטמאתו עליו. וטומאת האדם עליו. יכול בצער הכחוש מדבר וטומאתו של צער עליו, וצטוהו שאכל את הטמא הכחוש מדבר, על כרחך ממשעמו אתה למד, במי שטומאתו פורחת ממנו הכחוש מדבר, וזהו האדם שיש לו טהרה בצטילה (זבחים מג:). ובכרתה גור. יכול מלד זה ללד זה, יכרת ממקומו וימיישצ במקום אחר, תלמוד לומר אני ה', בכל מקום אני:
- (4) בכל טמא נפש. במי שנטמא צמת:
- (5) בכל שרץ אשר ישמא לו. בשיעור הראוי לטמא (ת"כ פרק ד, ד), צעדשה (חגיגה יא. ת"כ): או באדם. צמת: אשר ישמא לו. כשיעורו לטמא, וזהו כזית: לכל שומאתו. לרבות נוגע צז, וזבה, נדה, ויולדת:
- (6) נפש אשר תגע בו. בזה מן הטמאים הללו:
- (7) ואחר יאכל מן הקדשים. נדרש ציצמות (עד:) צתומה, שמתר לאכלה בהערצ השמש: מן הקדשים ולא כל הקדשים:

8	That which dieth of itself, or is torn of beasts, he shall not eat to defile himself therewith: I am the LORD.	8	נְבִלָה וטֶרֶפֶה לֹא יֹאכַל לְטִמְאַת־בָּהּ אֲנִי יְהוָה: נְבִילָה וְטֶרֶפֶה לֹא יֹאכַל לְטִמְאַת־בָּהּ אֲנִי יְהוָה:
9	They shall therefore keep My charge, lest they bear sin for it, and die therein, if they profane it: I am the LORD who sanctify them.	9	וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמְרָתִי וְלֹא־יִשְׁאַוּ עָלָיו חֲטָא וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלֶהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם: וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמְרָתִי וְלֹא־יִשְׁאַוּ עָלָיו חֲטָא וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלֶהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם:
10	There shall no acommon man eat of the holy thing; a tenant of a priest, or a hired servant, shall not eat of the holy thing.	10	וְכָל־זָר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשֵׁב בֵּיתוֹ וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ: וְכָל־חִילוּנִי לֹא יִיכּוֹל קוֹדֶשָׁא תוֹתֵבָא דְּכֶהֱנָא וְאֶגִּירָא לֹא יִיכּוֹל קוֹדֶשָׁא:
11	But if a priest buy any soul, the purchase of his money, he may eat of it; and such as are born in his house, they may eat of his bread.	11	וְכִתּוֹן כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן כֶּסֶף הוּא יֹאכַל בּוֹ וְיֵלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בִלְחָמּוֹ: וְכִהִין אֲרִי יִקְנִי נֶפֶשׁ קִנְיָן כֶּסֶפִּיהָ הוּא יִיכּוֹל בֵּיתוֹ וְיֵלִידֵי בֵיתָהּ אֲנִין יִיכְלוּן בִּלְחָמֶיהָ:
12	And if a priest's daughter be married unto a common man, she shall not eat of that which is set apart from the holy things.	12	וּבִת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא בִתְרוֹמַת הַקֹּדֶשִׁים לֹא תֹאכַל: וּבִת כֹּהֵן אֲרִי תִהִי לְגֵבֶר חִילוּנִי הִיא בְּאַפְרָשׁוֹת קוֹדֶשָׁא לֹא תִיכּוֹל:
13	But if a priest's daughter be a widow, or divorced, and have no child, and is returned unto her father's house, as in her youth, she may eat of her father's bread; but there shall no common man	13	וּבִת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשִׁבָּה אֶל־בֵּית אָבִיהָ כַּנְעוּרֶיהָ מִלְּחָם אָבִיהָ תֹאכַל וְכָל־זָר לֹא־יֹאכַל בּוֹ: וּבִת כֹּהֵן אֲרִי תִהִי אֶרְמָלָא וּמִתְרַכָּא וּבֶר לִית לָהּ וּתְתוּב לְבֵית אָבִיהָ כְּרַבּוּתָהּ מִלְּחָמָא דְּאִבּוּהָא תִיכּוֹל וְכָל חִילוּנִי לֹא יִיכּוֹל בֵּיתוֹ:
14	And if a man eat of the holy thing through error, then he shall put the fifth part thereof unto it, and shall give unto the priest the holy thing.	14	וְאִישׁ כִּי־יֹאכַל קֹדֶשׁ בְּשִׁגְגָה וְיִסַּף חֲמִישִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ: וְגֵבֶר אֲרִי יִיכּוֹל קוֹדֶשָׁא בְּשִׁגְלוֹ וְיִוְסִיף חֲמִישִׁיהָ עָלֻהִי וְיִתֵּן לְכֶהֱנָא יֵת קוֹדֶשָׁא:

(8) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה. לענין הטומאה הזהיר כאן, שאם אכל נבלת עוף טהור שאין לה טומאת מגע ומשא, אלא טומאת אכילה צבית הצליעה, אסור לאכול בקדשים, ואריך לומר וטרפה, מי שיש צמינו טרפה, יאכל נבלת עוף טמא שאין צמינו טרפה:

(9) ושמרו את משמרת. מלאכול תרומה צטומאת הגוף: ומתו בו. למדנו שהיא מיתה צידי שמים (סנהדרין פג.).

(10) לא יאכל קדש. צטרומה הכתוב מדבר, שכל הענין דבר זה (שם פג.): תושב כהן ושכיר. תושבו של כהן ושכירו, לפיכך תושב זה נקוד פתח, לפי שהוא דבוק, ואיזה תושב, זה נרע שהוא קנוי לו עד היוצל, ואיזה שכיר, זה קנוי קנין שנים שיוצא בשש, צא הכתוב ולמדך כאן, שאין גופו קנוי לאדוניו לאכול צטרומתו (יצמות ע.).

(11) וכהן כי יקנה נפש. עבד כנעני שקנוי לגופו: ויליד ביתו. אלו בני השפחות, ואשת כהן אוכלת צטרומה מן המקרא הזה, שאף היא קנין כספו (כתובות נז.), ועוד למד ממקרא אחר כל טהור צביתך וגו' צספרי (קרח יז):

(12) לאיש זר. ללוי וישראל:

(13) אלמנה וגרושה. מן האיש הזר: וזרע אין לה. ממנו: ושבה. הא אם יש לה זרע ממנו, אסורה צטרומה כל זמן שהזרע קיים (יצמות פז.): וכל זר לא יאכל בו. לא צא אלא להוציא את האונן שמותר צטרומה, ורות אמרתי לך, ולא אנינות (שם סח.):

(14) כי יאכל קדש. תרומה: ונתן לכהן את הקדש. דבר הראוי להיות קדש, שאינו פורע לו מעות, אלא פירות של

15	And they shall not profane the holy things of the children of Israel, which they set apart unto the LORD;	וְלֹא יַחֲלִילוּ אֶת־קֳדָשִׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־יָרִימוּ לַיהוָה: וְלֹא יַחֲלוּן יֵת קֳדָשִׁי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת דִּיפְרָשׁוּן קָדָם יי:	15
16	and so cause them to bear the iniquity that bringeth guilt, when they eat their holy things; for I am the LORD who sanctify them.	וְהָשִׂיאוּ אוֹתָם עֵינֵן אֲשֶׁמָּה וַיִּקְבְּלוּן עֲלֵיהֶן עֲוִיִּין בְּאֲכָלָם אֶת־קֳדָשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יֵת קֳדָשִׁיהֶן אֲרִי אֲנִי יי מְקַדְּשֶׁהֶן: (פ)	16
17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	17
18	Speak unto Aaron, and to his sons, and unto all the children of Israel, and say unto them: Whosoever he be of the house of Israel, or of the strangers in Israel, that bringeth his offering, whether it be any of their vows, or any of their free-will-offerings, which are brought unto the LORD for a burnt-offering;	דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קֹרְבָנוֹ לְכָל־נִדְרֵיהֶם וְלְכָל־נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה לַעֲלֹה:	18
19	that ye may be accepted, ye shall offer a male without blemish, of the beeves, of the sheep, or of the goats.	לְרִצְוֹנָם תָּמִים זָכָר בְּפָקֵר בְּכֹשְׁבִים וּבְעִזִּים: לְרַעְוָא לְכוֹן שְׁלִים דְּכָר בְּתוֹרִיא בְּאִמְרִיא וּבְעִזִּיא:	19
20	But whatsoever hath a blemish, that shall ye not bring; for it shall not be acceptable for you.	כָּל אֲשֶׁר־בּו מוֹם לֹא תִקְרִיבוּ כִּי־לֹא לְרִצְוֹן יִהְיֶה לָכֶם: אֲרִי לֹא לְרַעְוָא יְהִי לְכוֹן:	20
21	And whosoever bringeth a sacrifice of peace-offerings unto the LORD in fulfilment of a vow clearly uttered, or for a freewill-offering, of the herd or of the flock, it shall be perfect to be accepted; there shall be no blemish therein.	וְגֵבֶר אֲרִי יִקְרִיב נִכְסֹת קֳדָשִׁי קָדָם יי לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ לְנִדְבָתָא בְּתוֹרִי אוֹ בְּעֵנָא שְׁלִים יְהִי לְרַעְוָא כָּל מוֹם לֹא יְהִי בֵּיה: וְגֵבֶר אֲרִי יִקְרִיב נִכְסֹת קֳדָשִׁי קָדָם יי לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ לְנִדְבָתָא בְּתוֹרִי אוֹ בְּעֵנָא שְׁלִים יְהִי לְרַעְוָא כָּל מוֹם לֹא יְהִי בֵּיה:	21

חולין, והן נעשין תרומה (פסחים לז):

(15) ולא יחללו וגו'. להאכילם לזרים:

(16) והשיאו אותם. את עצמם יטענו עון באכלם את קדשיהם, שהוצדלו לשם תרומה וקדשו, ונאסרו עליהם. ואונקלוס שתרבים צמיכלהון צסוףצא, שלא לזרז תרגמו כן: והשיאו אותם. זה אחד מג' אתים שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה שמדברים באדם עצמו, וכן ציוס מלא את ימיו נרו יצא אתו (במדבר ו, יג), הוא יצא את עצמו, וכן יקצר אתו צגיא (דברים לד, ו), הוא קצר את עצמו, כך נדרש בספרי (נשא לז):

(18) נדריהם. הרי עלי: נדבותם. הרי זו (מגילה ח):

(19) לרצונכם. הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני, שהוא לכם לרצון, אפיישמנ"ט בלע"ז. ואיזהו הראוי לרצון: תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים. אצל צעולת העוף אין נריץ תמות וזכרות, ואינו נפסל צמוס, אלא צמקרון אכר:

(21) לפלא נדר. להפריש דצינור:

22	Blind, or broken, or maimed, or having a wen, or scabbed, or scurvy, ye shall not offer these unto the LORD, nor make an offering by fire of them upon the altar unto the LORD.	עֹרֹתָ אֹלָהּ שְׁבוּר אוֹתְחָרוֹץ אוֹיִבְלָת אוֹ גֵרֵב אוֹ יִלְפָת לֹא־תִקְרִיבוּ אֵלָהּ לַיהוָה וְאִשָּׁה לֹא־תִתְּנוּ מֵהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה:	עֹרֹתָ אֹלָהּ שְׁבוּר אוֹתְחָרוֹץ אוֹיִבְלָת אוֹ גֵרֵב אוֹ יִלְפָת לֹא־תִקְרִיבוּ אֵלָהּ לַיהוָה וְאִשָּׁה לֹא־תִתְּנוּ מֵהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה:
23	Either a bullock or a lamb that hath any thing too long or too short, that mayest thou offer for a freewill-offering; but for a vow it shall not be accepted.	וְשׁוֹר וְשֶׂה שְׁרוּעַ וְקָלוֹשׁ נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנֹדֶר לֹא יִרְצָה:	וְשׁוֹר וְשֶׂה שְׁרוּעַ וְקָלוֹשׁ נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנֹדֶר לֹא יִרְצָה:
24	That which hath its stones bruised, or crushed, or torn, or cut, ye shall not offer unto the LORD; neither shall ye do thus in your land.	וּמַעֲוֹךְ וְכַתוּת וְנִתּוּק וְכָרוֹת לֹא תִקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ:	וּמַעֲוֹךְ וְכַתוּת וְנִתּוּק וְכָרוֹת לֹא תִקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ:
25	Neither from the hand of a foreigner shall ye offer the bread of your God of any of these, because their corruption is in them, there is a blemish in them; they shall not be accepted for you.	וּמִיַּד בֶּן־נֹכַר לֹא תִקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־אֵלָה כִּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצוּ לָכֶם: (ס)	וּמִיַּד בֶּן־נֹכַר לֹא תִקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־אֵלָה כִּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצוּ לָכֶם: (ס)
26	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
27	When a bullock, or a sheep, or a goat, is brought forth, then it shall be seven days under the dam; but from the eighth day and thenceforth it may be accepted for an offering made by fire unto the LORD.	שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז כִּי יוֹלֵד וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלָאָה יִרְצָה לְקָרְבַּן אִשָּׁה לַיהוָה:	שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז כִּי יוֹלֵד וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלָאָה יִרְצָה לְקָרְבַּן אִשָּׁה לַיהוָה:

(22) עורת. שם דבר של מוס, עורון כלשון נקבה, שלא יהא צו מוס של עורת: או שבור. לא יהיה: חרוץ. ריס של עין שנשדק או שנפגם (זכורות לח), וכן שפמו שנשדק או נפגמה (שם לט). יבלת. ורוא"ה בלע"ז: גרב. מין חזוית, וכן ילפת ולשון ילפת כמו וילפת שמשון (שופטים טז, כט), שאחזה בו עד יום מיתה, שאין לה רפואה (זכורות מא). לא תקריבו. שלש פעמים, להזהיר על הקדשתן, ועל שחיטתן, ועל זריקת דמן (תמורה ו): ואשה לא תתנו. אזהרת הקטרת: (23) שרוע. אבר גדול מחזירו (זכורות מ). וקלוש. פרסותיו קלוטות: נדבה תעשה אותו. לנדק הצית: ולנדר. למנחם: לא ירצה. איזה הקדש בא לרצות, הוי אומר זה הקדש המנחם (ת"כ פרק ו, א): (24) ומעוך וכתות ונתוק וכרות. צדיס או צגיד: מעוך. ציזי מעוכין ציד: כתות. כתושים יותר ממעוך (זכורות לט): נתוק. תלושין ציד עד שנפסקו חוטים שחלויים בהן, אצל נחומים הם צחוף הכיס, והכיס לא נלש: וכרות. כרותין בכלי ועודן צדיס: ומעוך. תרגומן דמרים, זה לשונו צארמית, לשון כתישה: וכתות. תרגומן דקסיס, כמו הצית הגדול קסיס (עמוס ו, יא), צקיעות דקות, וכן קנה המרוסס (שבת פ:). ובארצכם לא תעשו. דבר זה לסרס שום צהמה וסיה ואפילו טמאה, לכך נאמר צארצכם, לרצות כל אשר צארצכם, שאי אפשר לומר לא נטעו על הסרוס אלא צארץ, שהרי סרוס חוצת הגוף הוא, וכל חוצת הגוף נוהגת בין צארץ בין צחוצה לארץ (קידושין לו): (25) ומיד בין נכר. נכרי שהצא קרבן ציד כהן להקריבו לשמים. לא תקריבו. לו בעל מוס, ואף על פי שלא נאסרו בעלי מומים לקרבן בני נח אלא אם כן מחוסרי אבר, זאת נוהגת צהמה שבשדות, (תמורה ו). אצל על המנחם שבמשכן לא תקריבוה, אצל תמימה תקבלו מהם, לכך נאמר למעלה (פסוק יח) איש איש, לרצות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל (חולין יג): משחתם. קבולתן: לא ירצו לכם. לכפר עליכם:

28	And whether it be cow or ewe, ye shall not kill it and its young both in one day.	וְשׁוֹר אוֹ-עֶזְרָה אֹתוֹ וְאֶת-בְּנֵוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְּיוֹם אֶחָד: לֹא תִכְסוּן בְּיוֹמָא חָד:	28
29	And when ye sacrifice a sacrifice of thanksgiving unto the LORD, ye shall sacrifice it that ye may be accepted.	וְכִי-תִזְבְּחוּ זֶבַח-תּוֹדָה לַיהוָה וְאֵרִי תִכְסוּן נִכְסַת תּוֹדָתָא קֳדָם יי לְרַעְיָא לְכוֹן תִּכְסוּן:	29
30	On the same day it shall be eaten; ye shall leave none of it until the morning: I am the LORD.	בְּיוֹם הַהוּא יֵאָכַל לֹא-תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר אֲנִי יְהוָה: בְּיוֹמָא הַהוּא יִתְאָכִיל לֹא תִשְׁאַרְיוֹן מִנִּיהַ עַד צַפְרָא אֲנִי יי:	30
31	And ye shall keep My commandments, and do them: I am the LORD.	וְשָׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְהָיוּ פְקוּדֵי וְתַעֲבָדוּן יְהוֹן אֲנִי יי:	31
32	And ye shall not profane My holy name; but I will be hallowed among the children of Israel: I am the LORD who hallow you,	וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת-שְׁמִי קֹדֶשִׁי וְלֹא תַחֲלִיּוּן יֵת שְׁמָא דְקוֹדֶשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם: וְאִתְקַדַּשׁ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יי מְקַדְּשְׁכוֹן:	32
33	that brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD.	הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם דְּאִפִּיק וְיִתְכוֹן מֵאֶרְעָא לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה: (פ) אֲנִי יי:	33
XXIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	רביעי
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: The appointed seasons of the LORD, which ye shall proclaim to be holy convocations, even these are My appointed seasons.	דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר-תִּקְרְאוּ אֹתָם מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימֹר לְהוֹן מוֹעֲדִיא דִּי דִתַּעֲרֵעוּן יְהוֹן מְעַרְעֵי קֹדֶשׁ אֵלִין אֲנוּן מוֹעֲדֵי:	2

(27) כי יולד. פרט ליואל דופן (שם לח):
(28) אותו ואת בנו. נוהג בנקבה, שאסור לשחוט האם והבן או הזנת, ואינו נוהג בזכרים, ומותר לשחוט האב והבן (ת"כ פרק ח, א חולין עח): אותו ואת בנו. אף בנו ואותו במשמע (חולין פג):
(29) לרצונכם תזבחו. תחלת זביחתכם הזהירו שמהא לרצון לכם, ומהו הרצון:
(30) ביום ההוא יאכל. לא בא להזהיר אלא שמהא שחיטה על מנת כן, אל תשחוטוהו על מנת לאכלו למחר, שאם תחשבו בו מחשבת פסול לא יאכל לכם לרצון. דבר אחר לרצונכם, לרעחכם, מכאן למתעסק שפסול בשחיטת קדשים (חולין יג.), ואף על פי שפרט בנאכלים לשני ימים, חזר ופרט בנאכלין ליום אחד, שמהא זביחתן על מנת לאכלן בזמנן: ביום ההוא יאכל. לא בא להזהיר אלא שמהא שחיטה על מנת כן, שאם לקבוע לה זמן אכילה, כבר כתיב ויבשר ויבשר תודת שלמי וגו' (ויקרא ז, טו): אני ה'. דע מי גזר על הדבר ואל יקל בעיניך:
(31) ושמרתם. זו המשנה (ת"כ פרק ט, ג): ועשיתם. זה המעשה:
(32) ולא תחללו. לעבור על דברי מידין. ממשמע שנאמר ולא תחללו, מה תלמוד לומר ונקדשתי, מסור עמך וקדש שמי, יכול ביחיד, תלמוד לומר בחור בני ישראל, וכשהוא מוסר עממו על מנת למוות, שכל המוסר עממו על מנת הנס, אין עושין לו נס, שכן מצינו בחנוניה מישאל ועזריה שלא מסרו עממן על מנת הנס שנאמר והן לא ידעו להוֹא לָךְ מִלְּפָא וגו' (דניאל ג, יח), מצינו ולא מצינו ידיע להוֹי לך וגו':
(33) המוציא אתכם. על מנת כן: אני ה'. נאמן לשלם שכר:
(2) דבר אל בני ישראל וגו' מועדי ה'. עשה מועדות שיהיו ישראל מלומדין בהם, שמעבדים את השנה על גליות

3	Six days shall work be done; but on the seventh day is a sabbath of solemn rest, a holy convocation; ye shall do no manner of work; it is a sabbath unto the LORD in all your dwellings.	שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לַיהוָה בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: (פ)	שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לַיהוָה בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: (פ)
4	These are the appointed seasons of the LORD, even holy convocations, which ye shall proclaim in their appointed season.	אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר-תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:	אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר-תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:
5	In the first month, on the fourteenth day of the month at dusk, is the LORD's passover.	בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֶרְבַּיִם פֶּסַח לַיהוָה:	בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֶרְבַּיִם פֶּסַח לַיהוָה:
6	And on the fifteenth day of the same month is the feast of unleavened bread unto the LORD; seven days ye shall eat unleavened bread.	וּבַחֲמִשָּׁה יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:	וּבַחֲמִשָּׁה יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:
7	In the first day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
8	And ye shall bring an offering made by fire unto the LORD seven days; in the seventh day is a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וְהִקְרַבְתֶּם אֹשֶׁה לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (פ)	וְהִקְרַבְתֶּם אֹשֶׁה לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (פ)
9	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

שנעקרו ממקומם לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו לירושלים:
 (3) ששת ימים. מה ענין שבת אצל מועדות, ללמדך שכל המחלל את המועדות, מעלין עליו כאילו חלל את השבתות, וכל המקיים את המועדות, מעלין עליו כאלו קיים את השבתות:
 (4) אלה מועדי ה'. למעלה מדבר צעצור טָנָה וכאן מדבר בקדוש החדש:
 (5) בין הערבים. משש שעות ולמעלה: פסח לה'. הקרבת קרבן ששמו פסח:
 (8) והקרבתם אשה וגו'. הם המוספין האמורים בפרשת פנחס, ולמה נאמרו כאן, לומר לך שאין המוספין מעכבין זה את זה (מנחות מט.). והקרבתם אשה לה'. מכל מקום, אם אין פרים, קָצָא חֵילִים, ואם אין פרים ואֵילִים, קָצָא כִבְשִׁים: שבעת ימים. כל מקום שנאמר שבעת, שם דבר הוא שבע של ימים, שטיינ"א צלע"ו, וכן כל לשון שמונת, ששית, חמשת, שלשת: מלאכת עבדה. אפילו מלאכות החשובות לכם עבודה וזיוך שיש חסרון כים בצטלה שלהן, כגון דבר האצד, כך הצנתי מתורת כהנים (פרשתא יב, ח), דקתני יכול אף חולו של מועד יהא חסור במלאכת עבודה וכו':

<p>10 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land which I give unto you, and shall reap the harvest thereof, then ye shall bring the sheaf of the first-fruits of your harvest unto the priest.</p>	<p>דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת-עֹמֶר רֹאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל-הַכֹּהֵן:</p>	<p>10 דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת-עֹמֶר רֹאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל-הַכֹּהֵן:</p>
<p>11 And he shall wave the sheaf before the LORD, to be accepted for you; on the morrow after the sabbath the priest shall wave it.</p>	<p>וְהִנִּיף אֶת-הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לְרִצְוֹנְכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת וַיִּנִּיפֶנּוּ הַכֹּהֵן:</p>	<p>11 וְהִנִּיף אֶת-הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לְרִצְוֹנְכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת וַיִּנִּיפֶנּוּ הַכֹּהֵן:</p>
<p>12 And in the day when ye wave the sheaf, ye shall offer a he-lamb without blemish of the first year for a burnt-offering unto the LORD.</p>	<p>וַעֲשִׂיתֶם בַּיּוֹם הַנִּיפְכֶם אֶת-הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה לַיהוָה:</p>	<p>12 וַעֲשִׂיתֶם בַּיּוֹם הַנִּיפְכֶם אֶת-הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה לַיהוָה:</p>
<p>13 And the meal-offering thereof shall be two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with oil, an offering made by fire unto the LORD for a sweet savour; and the drink-offering thereof shall be of wine, the fourth part of a hin.</p>	<p>וּמִנְחָתֶיהָ תִּרְיֶן עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח קוֹרְבָּנָא קָדֵם יִי לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעּוּא וְנִסְכָּיהָ חֲמִרָא רִבְעוֹת הִינָא:</p>	<p>13 וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן אִשָּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכָּהּ יַיִן רִבְעֵת הֵדִין:</p>
<p>14 And ye shall eat neither bread, nor parched corn, nor fresh ears, until this selfsame day, until ye have brought the offering of your God; it is a statute for ever throughout your generations in all your dwellings.</p>	<p>וְלֶחֶם וְקָלִי וְכֶרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד-עֲצֹם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֵבִיאְכֶם אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁכְּבֵיכֶם: (ס)</p>	<p>14 וְלֶחֶם וְקָלִי וְכֶרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד-עֲצֹם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֵבִיאְכֶם אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁכְּבֵיכֶם: (ס)</p>
<p>15 And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete;</p>	<p>וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֵבִיאְכֶם אֶת-עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:</p>	<p>15 (יט) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֵבִיאְכֶם אֶת-עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:</p>

(10) ראשית קצירכם. שתהא ראשונה לקציר (מנחות עא.): עומר. עשירית האפה, כך היתה שמה, כמו וימדו צעמר (שמות טז, יח):

(11) והניף. כל תנופה מוליך ומביא מעלה ומוריד, מוליך ומביא לעזר רוחות רעות, מעלה ומוריד לעזר טללים רעים (מנחות צג.): לרצונכם. אם תקריצו כמשפט זה יהיה לרצון לכם: ממחרת השבת. ממחרת יום טוב הראשון של פסח, שאם אחת אומר שבת בראשית אי אחת יודע איזהו (שם סו.):

(12) ועשיתם. כבש. חובה לעומר הוא צא:

(13) ומנחתו. מנחת נסכיו: שני עשרנים. כפולה היתה: ונסכו יין רביעית ההין. אף על פי שמנחתו כפולה, אין נסכיו כפולים (מנחות פט:):

(14) וקלי. קמח עשוי מכרמל כך שמייצגין אותו בתנור: וכרמל. הן קליזות שקורין גרניילי"ש: בכל משבתיכם. נחלקו בו חכמי ישראל (קידושין לו.), יש שלמדו מכאן, שהחדש ניהג בחוזה לארץ, ויש אומרים, לא בא אלף ללמד שלא נטוו על החדש אלף לאחר ירושה ושיצה משכשו וחלקו:

(15) ממחרת השבת. ממחרת יום טוב (מנחות סה.): תמימות תהיינה. מלמד שמתחיל ומונה מצערב, שאם לא כן

16	even unto the morrow after the seventh week shall ye number fifty days; and ye shall present a new meal-offering unto the LORD.	עַד מִמָּחֳרַת הַשָּׁבֹט הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה:	16
17	Ye shall bring out of your dwellings two wave-loaves of two tenth parts of an ephah; they shall be of fine flour, they shall be baked with leaven, for first-fruits unto the LORD.	מִמּוֹתְכֵיכֶם תִּבְיֹאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתֵּים שְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֹת תִּהְיֶינָה חֶמֶץ תֹּאפֶינָה בַּפּוּרִים לַיהוָה:	17
18	And ye shall present with the bread seven lambs without blemish of the first year, and one young bullock, and two rams; they shall be a burnt-offering unto the LORD, with their meal-offering, and their drink-offerings, even an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְהִקְרַבְתֶּם עַל-הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כִּבְשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפָר בֶּן-בָּקָר אֶחָד וְאַיִלִם שְׁנָיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אֲשֶׁה רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה:	18
19	And ye shall offer one he-goat for a sin-offering, and two he-lambs of the first year for a sacrifice of peace-offerings.	וְעֲשִׂיתֶם שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת וּשְׁנֵי כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לִזְבַּח שְׁלָמִים:	19
20	And the priest shall wave them with the bread of the first-fruits for a wave-offering before the LORD, with the two lambs; they shall be holy to the LORD for the priest.	וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל-שְׁנֵי כִבְשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה לַכֹּהֵן:	20

אינן תמימות (שס סו):

(16) השבת השביעית. כמרגומו שצוּעָא שְׁבִיעִית: עד ממחרת השבת השביעית תספרו. ולא עד ככלל, והן ארבעים ותשעה יום: חמשים יום והקרבבתם מנחה חדשה לה'. ציום החמשים תקריבוה. ואומר אני זהו מדרשו, אבל פשוטו עד ממחרת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו, ומקרא מסורס הוא: מנחה חדשה. היא המנחה הראשונה שהוצאה מן החדש, ואם תאמר הרי קרבה מנחת העומר, אינה כשאר כל המנחות שהיא צאה מן השעורים: (17) ממושבבותיכם. ולא מחוזה לארץ (מנחות פג): לחם תנופה. לחם תרומה המורס לשם גבוה, וזו היא המנחה החדשה האמורה למעלה: בכורים. ראשונה לכל המנחות, אף למנחת קנאות הצאה מן השעורים לא תקרב מן החדש קודם לשתי הלחם (שס פד):

(18) על הלחם. בגלל הלחם, חוצה ללחם: ומנחתם ונסכיהם. כמשפט מנחה ונסכים המפורשים בכל צהמה צפרשת נסכים, ג' עשורונים לפר, וצ' עשורונים לאיל, ועשרון לכבש, זו היא המנחה. והנסכים, חצי ההין לפר, ושלישית ההין לאיל, ורביעית ההין לכבש (צמדצט טו, ד"ט ט"י):

(19) ועשיתם שעיר עזים. יכול ז' כבשים והשעיר האמורים כאן הם ז' הכבשים והשעיר האמורים צחומש הפקודים, כשאתה מגיע אל פרים ואילים אינן הם, אמור מעתה אלו לעמך ואלו לעמך, אלו קרבן בגלל הלחם ואלו למוספין (ת"פ פרק יג, ומנחות מה):

(20) והניף הכהן אותם תנופה. מלמד שטעוין תנופה מחיים (מנחות סג), יכול כולם, תלמוד לומר על שני כבשים: קדש יהיו. לפי ששלמי יחיד קדשים קלים, הווקק לומר בשלמי צבור שהם קדשי קדשים:

<p>21 And ye shall make proclamation on the selfsame day; there shall be a holy convocation unto you; ye shall do no manner of servile work; it is a statute for ever in all your dwellings throughout your generations.</p>	<p>וּתְעַרְעֹנוּ בַּכֶּרֶן יוֹמָא הַדִּין מְעַרְעָר קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן קִים עֲלֵם בְּכָל מוֹתְבָנִיכוֹן לְדָרִיכוֹן:</p>	<p>וּקְרָאתֶם בְּעֶצְמוֹ הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל- מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל-מוֹשְׁבֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>
<p>22 And when ye reap the harvest of your land, thou shalt not wholly reap the corner of thy field, neither shalt thou gather the gleanings of thy harvest; thou shalt leave them for the poor, and for the stranger: I am the LORD your God.</p>	<p>וּבְמַחְצְדִּיכוֹן יֵת חֲצָדָא דְּאַרְעִיכוֹן לֹא תִשְׂצִי פְתָא דְּחֻקְלָךְ בְּחֲצָדָךְ וּלְקַטָּא דְּחֲצָדָךְ לֹא תִלְקִישׁ לְעַנְיִי וּלְגִיּוּרֵי תַשְׁבּוּק יִתְהוֹן אֲנָא יי אַלְהֵיכֶם:</p>	<p>וּבְקֶצְרְכֶם אֶת-קְצִיר אֲרֻצְכֶם לֹא-תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךְ בְּקֶצְרְךָ וּלְקַט קִצְרֶךָ לֹא תִלְקֹט לְעַנִּי וּלְגֵר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>
<p>23 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>24 Speak unto the children of Israel, saying: In the seventh month, in the first day of the month, shall be a solemn rest unto you, a memorial proclaimed with the blast of horns, a holy convocation.</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר בִּיְרֵחָא שְׁבִיעָאָה בְּחֹד לִירֵחָא יְהִי לְכוֹן נִיחָא דְּוִכְרֵן יִבְבָּא מְעַרְעָר קָדִישׁ:</p>	<p>דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זָכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא-קֹדֶשׁ:</p>
<p>25 Ye shall do no manner of servile work; and ye shall bring an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן וּתְקַרְבוּן קוֹרְבָנָא קָדִים יי:</p>	<p>כָּל-מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אֹשֶׁה לַיהוָה: (ס)</p>
<p>26 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>27 Howbeit on the tenth day of this seventh month is the day of atonement; there shall be a holy convocation unto you, and ye shall afflict your souls; and ye shall bring an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>בְּרֵם בְּעֶשְׂרָא לִירֵחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין יוֹמָא דְּכַפּוּרָא הוּא מְעַרְעָר קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן וּתַעֲנוּן יֵת נַפְשְׁחִיכוֹן וּתְקַרְבוּן קוֹרְבָנָא קָדִים יי:</p>	<p>אַךְ בְּעֶשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא מִקְרָא- קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וַעֲנִיתֶם אֶת- נַפְשֵׁיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֹשֶׁה לַיהוָה:</p>

(22) ובקצרכם. חזרושנה, לעזור עליהם בשני לאוין. אמר רבי אבדימי ברבי יוסף, מה ראה הכחוש ליחסם באמצע הרגלים, פסח ועזרת מכאן, וראש השנה ויום הכפורים ומוג מכאן, ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי, מעלין עליו כאילו צנה צית המקדש והקריז קרצנותו וצמחו: תעזב. הנח לפניו, והם ילקטו ואין להן לסייע לאחד מהם: אני ה' אלהיכם. נאמן לשלם שכר:

(24) זכרון תרועה. זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות (ר"ה לז.), לזכור לכם עקידת יצחק שקרב תחמיו איל:

(25) והקרבתם אשה. המוספים האמורים צחומש הפקודים:

(27) אך. כל אכין ורקין שצמורה מיעוטין, מכפר הוא לשנים ואינו מכפר לשנים שנים (שבעות יג.):

28	And ye shall do no manner of work in that same day; for it is a day of atonement, to make atonement for you before the LORD your God.	וְכָל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	28
29	For whatsoever soul it be that shall not be afflicted in that same day, he shall be cut off from his people.	כִּי כָל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא-תַעֲנֶה בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ:	29
30	And whatsoever soul it be that doeth any manner of work in that same day, that soul will I destroy from among his people.	וְכָל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָל-מְלָאכָה בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְהָאֲבֹדְתִי אֶת-הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמָּהּ:	30
31	Ye shall do no manner of work; it is a statute for ever throughout your generations in all your dwellings.	כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:	31
32	It shall be unto you a sabbath of solemn rest, and ye shall afflict your souls; in the ninth day of the month at even, from even unto even, shall ye keep your sabbath.	שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן הוּא לָכֶם וְעָנִיתֶם אֶת-נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד-עֶרֶב תִּשְׁבֹּתוּ שַׁבְתְּכֶם: (פ)	32
33	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	ששי
34	Speak unto the children of Israel, saying: On the fifteenth day of this seventh month is the feast of tabernacles for seven days unto the LORD.	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִישֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חֹג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיהוָה:	34
35	On the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	35

(30) והאבדתיו. לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מה הוא, כשהוא אומר והאבדתיו, למד על הכרת שאינו אלא אבדן:

(31) כל מלאכה וגו'. לעצור עליו בלאוין הרבה, או להזהיר על מלאכת לילה כמלאכת יום (יוםא פא.).

(35) מקרא קדש. [ציוה"כ] קדשהו בכנסות נקיה ובתפלה, ובשאר ימים טובים, במאכל ובמשתה ובכנסות נקיה ובתפלה:

36	Seven days ye shall bring an offering made by fire unto the LORD; on the eighth day shall be a holy convocation unto you; and ye shall bring an offering made by fire unto the LORD; it is a day of solemn assembly; ye shall do no manner of servile work.	שבעת ימים תקריבו אשה ליהוה בין השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה ליהוה עצרת הוא כל-מלאכת עבודה לא תעשו:	שבעא ימין תקרבון קורבנא קדם יי ביומא תמינא מערע קדיש יהי לכון ותקרבון קורבנא קדם יי כנישין תהון כל עבדת פולחן לא תעבדון:
37	These are the appointed seasons of the LORD, which ye shall proclaim to be holy convocations, to bring an offering made by fire unto the LORD, a burnt-offering, and a meal-offering, a sacrifice, and drink-offerings, each on its own day;	אלה מועדי יהוה אשר-תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליהוה עלה ומנחה זבח ונסכים דבר-יום ביומו:	אלין מועדיא דיי דתערעון יתהון מערעי קדיש לקרבא קורבנא קדם יי עלתא ומנחתא נכסת קודשין ונסוכין פתגם יום ביומיה:
38	beside the sabbaths of the LORD, and beside your gifts, and beside all your vows, and beside all your freewill-offerings, which ye give unto the LORD.	מלבד שבתות יהוה ומלבד מתנותיכם ומלבד כל-נדריכם ומלבד כל-נדבתיכם אשר תתנו ליהוה:	בר משביא דיי ובר ממחנותכון ובר מכל נדריכון ובר מכל נדבתכון דתתנו קדם יי:
39	Howbeit on the fifteenth day of the seventh month, when ye have gathered in the fruits of the land, ye shall keep the feast of the LORD seven days; on the first day shall be a solemn rest, and on the eighth day shall be a solemn rest.	אך בחמשה עשר יום לתדש השביעי באספכם את-תבואת הארץ תחגו את-חג-יהוה שבעת ימים בין הראשון שבתון וביום השמיני שבתון:	פרם בחמישת עשרא יומא לירחא שביעא במכנשכון ית עללתא דארעא תיחגון ית חגא קדם יי שבעא יומין ביומא קדמא נחא וביומא תמינא נחא:
40	And ye shall take you on the first day the fruit of goodly trees, branches of palm-trees, and boughs of thick trees, and willows of the brook, and ye shall rejoice before the LORD your God seven days.	ולקחתם לכם בין הראשון פרי עץ הדר כפת תמרם וענף עץ-עבת וערבי-נגחל ושמתם לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים:	ותסבון לכון ביומא קדמא פירי אילנא אתרוגין לולבין וחדסין וערבין דנחל ותחדון קדם יי אלהכון שבעא יומין:

(36) עצרת הוא. עזרתי אתכם אללי, כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמנו להפטר אמר, בני, בצקשה מכס עכצו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם: כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה שהיא עבודה לכם, שאם לא תעשוה יש חסרון כיס בדבר: לא תעשו. יכול אף חולו של מועד יהא חסור במלאכת עבודה, תלמוד לומר, היא: (37) עלה ומנחה. מנחת נסכים הקריבה עם העולה (מנחות מד:). דבר יום ביומו. חוק הקצוב בחומש הפקודים: דבר יום ביומו. הא אם עבר יומו בטל קרבנו: (39) אך בחמשה עשר יום תחגו. קרבן שלמים לחגיגה, יכול תדחה את השבת, תלמוד לומר, אך, הואיל ויש לה תשלומין כל שבעה: באספכם את תבואת הארץ. שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה, מכאן שנלטו לעצור את השנים שאם אין העצור, פעמים שהוא בא באמצע הקיץ או החורף: תחגו. שלמי חגיגה: שבעת ימים. אם לא הביא בזה יביא בזה, יכול יהא מביאן כל שבעה, תלמוד לומר וחגותם אותו, יום אחד במשמע, ולא יותר, ולמה נאמר שבעה, לתשלומין (חגיגה ט:). (40) פרי עץ הדר. עץ, שטעם עליו ופריו שוה (סוכה לה:). הדר. הקצר באילנו משנה לשנה, וזהו אתרוג (שם): כפת תמרם. חסר וי"ו, למד שאינה אלא אחת (שם לז:). וענף עץ עבת. שענפיו קלועים כעצמות וכחצלים, וזהו הדם,

41	And ye shall keep it a feast unto the LORD seven days in the year; it is a statute for ever in your generations; ye shall keep it in the seventh month.	וְחִגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תִחְגְּגוּ אֹתוֹ: וְתִחְגְּגוּן יְתִיה חֲנֹא קָדָם יי שִׁבְעָא יוֹמִין בְּשִׁתָּא קִים עֵלָם לְדִרְיִכּוֹן בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה תִיחְגְּגוֹן יְתִיה:	וְחִגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תִחְגְּגוּ אֹתוֹ:
42	Ye shall dwell in booths seven days; all that are home-born in Israel shall dwell in booths;	בְּמִטְלֵא תִתְּבוֹן שִׁבְעָא יוֹמִין כָּל יִצְיָבָא בְּיִשְׂרָאֵל יִתְּבוֹן בְּמִטְלֵא:	בְּסֻכֹּת תִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל-הָאִזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בְּסֻכֹּת:
43	that your generations may know that I made the children of Israel to dwell in booths, when I brought them out of the land of Egypt: I am the LORD your God.	בְּדִיל דִּידְעוֹן דִּרְיִכּוֹן אָרִי בְּמִטְלָת עֲנִי אוֹתִיבִית יִתְּבוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאִפְקוּתֵי יְתִהוֹן מִאֲרַעָא דְּמִצְרַיִם אָנָּא יי אֱלֹהֵיכֶם:	לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בְּסֻכֹּת הוֹשַׁבְתִּי אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
44	And Moses declared unto the children of Israel the appointed seasons of the LORD.	וּמִלִּיל מֹשֶׁה יִתְּסַדֵּר מוֹעֲדֵיָא דִּי וְאֵלִיפַנּוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-מוֹעֲדֵי יְהוָה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)
XXIV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
2	'Command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually.	פִּקִּיד יִתְּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבוֹן לֵךְ מֹשֶׁה זֵיתָא דְּכִיָּא כְּתִישָׁא לְאֵנְהָרָא לְאֵדְלָקָא בּוֹצִינָיָא תְּדִירָא:	צֹו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כֶּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:
3	Without the veil of the testimony, in the tent of meeting, shall Aaron order it from evening to morning before the LORD continually; it shall be a statute for ever throughout your generations.	מִבְּרָא לְפָרוּכְתָּא דְּסִהְדוּתָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא יִסְדֵּר יְתִיה אַהֲרֹן מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא קָדָם יי תְּדִירָא קִים עֵלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:	מִחוּץ לַפָּרֹכֶת הָעֵדוּת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרוֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
4	He shall order the lamps upon the pure candlestick before the LORD continually.	עַל מְנִרְתָּא דְּכִיתָא יִסְדֵּר יִתְּ בּוֹצִינָיָא קָדָם יי תְּדִירָא:	עַל הַמְּנֹרֶת תִּטְהַרֶּה יַעֲרוֹךְ אֶת-הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד: (פ)

העשוי כמין קליעה (שס לז):

(42) האזרח. זה אזרח. בישראל. לרצות את הגרים (שס כח: ת"כ פרק יז, ט):

(43) כי בסכות הושבתי. ענני כבוד (סוכה יא):

(2) צו את בני ישראל. זו פרשת מנחת הנרות, ופרשת ואתה תנחה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן, לפרש צורך המנורה, וכן משמע ואתה סופך לזכות את בני ישראל על כך: שמן זית זך. שלשה שמנים יוצאים מן הזית, הראשון קרוי זך, והן מפורשים במנחות (פז). וצ"כ (פרשתא יג, א): תמיד. מלינה ללילה, כמו עולת תמיד (צמדכר כח), שאינה אלא מיום ליום:

(3) לפרכת העדת. שלפני הארון, שהוא קרוי עדות. ורצותינו דרשו (שצח כב. ת"כ שס ט), על נר מערבי, שהוא עדות לכל באי עולם, שהשכינה שורה בישראל, שנותן זה שמן כמדת חצרותיה, וממנה היה מתחיל, ובה היה מסיים: יערוך אותו אהרן מערב עד בוקר. יערוך אותו, עריכה הראויה למדת כל הלילה (ת"כ שס יא), ושיערו חכמים, חזי לוג לכל נר ונר, והן כדאי אף ללילי תקופת טבת, ומדה זו הוקצעה להם (מנחות פט):

5	And thou shalt take fine flour, and bake twelve cakes thereof: two tenth parts of an ephah shall be in one cake.	וְלָקַחְתָּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אֹתָהּ שִׁתִּים עֲשָׂרָה חִלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחֻלָּה הָאֶחָת: וְתִסֵּב סֹלֶתָא וְתִיפִי יִתֵּה תִּרְתָּא עֲשָׂרֵי גְרִיצֹן תִּרְיִן עֲשָׂרֹנִין תְּחִי הָיִיא גְרִיצָתָא קָדָא:
6	And thou shalt set them in two rows, six in a row, upon the pure table before the LORD.	וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתֵּים מַעֲרֻכּוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרֻכָּת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר לִפְנֵי יְהוָה: וְתַשְׁנִי יִתְהוֹן תִּרְתִּין סִדְרִין שֵׁית סִדְרָא עַל פְּתוּרָא דְּכִיָּא קָדָם יְיָ:
7	And thou shalt put pure frankincense with each row, that it may be to the bread for a memorial-part, even an offering made by fire unto the LORD.	וְנָתַתָּ עַל-הַמַּעֲרֻכָּת לִבְנָה זָכָה וְהִיְתָה לִלְחָם לְאַזְכָּרָה אִשָּׁה לִיהוָה: וְתַתִּין עַל סִדְרָא לִבְנִיתָא דְּכִיָּתָא וְתַחֲי לִלְחִים לְאַדְכָּרָא קוּרְבָּנָא קָדָם יְיָ:
8	Every sabbath day he shall set it in order before the LORD continually; it is from the children of Israel, an everlasting covenant.	בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעֲרֻכְנוּ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא יִסְדְּרֵיהּ קָדָם יְיָ תְדִירָא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִים עֲלֵם:
9	And it shall be for Aaron and his sons; and they shall eat it in a holy place; for it is most holy unto him of the offerings of the LORD made by fire, a perpetual due.	וְהִיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְלִבְנוֹהֵי בְּמִקְוֹם קָדֹשׁ כִּי קָדֹשׁ קָדָשִׁים הוּא לוֹ מֵאֲשֵׁי יְהוָה חֶק־ עוֹלָם: (ס) וְתַחֲי לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וַיִּכְלוּנִיהּ בְּאַתֵּר קִדִּישׁ אַרְי קָדֹשׁ קוּדִישִׁין הוּא לִיה מְקוּרְבָּנָא דִּי קִים עֲלֵם:
10	And the son of an Israelitish woman, whose father was an Egyptian, went out among the children of Israel; and the son of the Israelitish woman and a man of Israel strove together in the camp.	וַיֵּצֵא בֶן-אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן-אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצֹל בְּמַחֲנֶה בֶן הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי: וַיִּנָּפֵק בֶּר אֶתְתָּא בֵּת יִשְׂרָאֵל וְהוּא בֶּר גְּבֵר מִצְרָאִי בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶתְנַצִּיאוּ בְּמִשְׁרִיתָא בֶּר אֶתְתָּא בֵּת יִשְׂרָאֵל וְגוּבְרָא בֶּר יִשְׂרָאֵל:

- (4) המנורה הטהרה. שהיא זהב טהור. דבר אחר על טהרה של מנורה, שמטהרה ומדשנה תחלה מן האפר:
- (6) שש המערכות. שש חלות המערכה האחת: השלחן הטהר. של זהב טהור. דבר אחר על טהרו של שלחן, שלא יהיו הסניפין מגזיזין את הלחם מעל גזי השלחן (ת"כ פרק יח, ד):
- (7) ונתת על המערכת. על כל אחת משתי המערכות, היו שני ציזיזי לבונה, מלא קומץ לכל אחת: והיתה. הלבונה הזאת: ללחם לאזכרה. שאין מן הלחם לגזוה כלום, אלא הלבונה נקטרת כשמשלקין אותו בכל שבת ושבת, והיא לזכרון ללחם, שעל ידה הוא נזכר למעלה כקומץ, שהוא אזכרה למנחה:
- (9) והיתה. המנחה הזאת, שכל דבר הבא מן הצואה, בכלל מנחה היא: ואכלהו. מוסב על הלחם, שהוא לשון זכר:
- (10) ויצא בן אשה ישראלית. מהיכן יצא, רבי לוי אומר מעולמו יצא, רבי זכריה אומר מפרשה שלמעלה יצא, לגלג ואמר, ציוס השבת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמה פת צוננת של תשעה ימים, צתמיה. ומתניתא אמרה (ת"כ פרשתא יד, א), מצית דינו של משה יצא מחוייב, צא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם מצני דן אני, אמרו לו איש על דגלו צאתם לבית אֶבְרָם (צמדבר ב, צ) כתיב, נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב עמד וגדף: בן איש מצרי. הוא המצרי שהרגו משה: בתוך בני ישראל. מלמד שנתגייר: וינצו במחנה. על עסקי המנחה: ואיש הישראלי. זה שכנגדו שמיחה בו מטעם אהלו:

11	And the son of the Israelitish woman blasphemed the Name, and cursed; and they brought him unto Moses. And his mother's name was Shelomith, the daughter of Dibri, of the tribe of Dan.	וַיִּקְבֹּ בֶן־הָאִשָּׁה חִישְׁרָאֵלִית וּפָרִישׁ בֶּר אֶתְחָא בֶת יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשֵּׁם וַיִּקְלֹל וַיִּכְיָאוּ אֹתוֹ אֶל־מֹשֶׁה וְשָׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת־דִּבְרִי לְמִטַּה־דָן:	11
12	And they put him in ward, that it might be declared unto them at the mouth of the LORD.	וַיִּנְיְחוּהוּ בַּמִּשְׁמֶר לַפָּרֶשׁ לָהֶם עַל־פִּי יְהוָה: (פ)	12
13	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	13
14	'Bring forth him that hath cursed without the camp; and let all that heard him lay their hands upon his head, and let all the congregation stone him.	הוֹצֵא אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל־הַשֹּׁמְעִים אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה:	14
15	And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: Whosoever curseth his God shall bear his sin.	וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִקְלֹל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֲטָאוֹ:	15
16	And he that blasphemeth the name of the LORD, he shall surely be put to death; all the congregation shall certainly stone him; as well the stranger, as the home-born, when he blasphemeth the Name, shall be put to death.	וְנִקְבַּ שֵׁם־יְהוָה מוֹת יוֹמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ־בּוֹ כָּל־הָעֵדָה כֹּהֵן כָּאֲזַח בְּנִקְבוֹ־שֵׁם יוֹמָת:	16
17	And he that smiteth any man mortally shall surely be put to death.	וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל־נַפֶּשׁ אָדָם מוֹת יוֹמָת:	17

(11) ויקב. כתרגומו, ופָרִישׁ שנקב שם המיוחד וגדף (סנהדרין נו), והוא שם המפורש ששמע מסיני: ושם אמו שלומית בת דברי. שזמן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו לומר, שהיא לצדה הייתה זונה: שלמית. דְּהוֹת פטפטתה שלם עלך, שלם עלך, שלם עליכון, מפטפטת דצדריס, שואלת צלום הכל: בת דברי. דצדריס הייתה, מדצרת עם כל אדם לפיכך קלקלה: למטה דן. מגיד שהרשע גורם גנאי לו, גנאי לאציו, גנאי לצטו, כיוצא בו אהליאצ בן אחיסמן למטה דן (שמות לא, ו), שזח לו שזח לאציו שזח לצטו:

(12) וינחהו. לצדו, ולא הניחו מקושש עמו, ששניהם היו צפרק אחד, ויודעים היו שהמקושש צמיתה, (סנהדרין עח): שנאמר מַלְלִיךְ מוֹת יוֹמָת (שמות שס יד), אצל לא פורש להם צאיו מיתה, לכך נאמר כִּי לֹא פָרַשׁ מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ (צמדצר טו, לד), אצל צמקלל הוא אומר, לפרוש להם, שלא היו יודעים אס חייב מיתה אס לאו:

(14) השמעים. אלו העדים: כל. להציא את הדיינים: את ידיהם. אומרים לו דמך צראשך, ואין אנו נעשים צמיתתך, שאתה גרמת לך: כל העדה. צמעמד כל העדה (ת"כ פרק יט, ג), מכאן, ששלושו של אדם צמותו:

(15) ונשא חטאו. צכרת, כשאין התראה:

(16) ונקב שם. אינו חייב עד שיפרש את השם, ולא המקלל צכינו: ונקב. לשון קללה, כמו מֶה אָקֶצ (צמדצר כג, ח. סנהדרין נו):

(17) ואיש כי יכה. לפי שנאמר מכה איש וגו' (שמות כה, יצ), אין לי אלא שהרג את האיש, אשה וקטן מנין, תלמוד לומר כל

18	And he that smiteth a beast mortally shall make it good: life for life.	וּמִכָּה נֶפֶשׁ-בְּהֶמָּה יִשְׁלַמְנָה וְדִקְטוּל נֶפֶשׁ בְּעִירָא יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ: נִפְשָׁא חֲלָף נִפְשָׁא:	18
19	And if a man maim his neighbour; as he hath done, so shall it be done to him:	וְאִישׁ כִּי-יִתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ: וְגֵבֶר אֲרִי יִתֵּן מוֹמָא בְּחִבְרִיהּ כְּמָא דְעֵבֶד כֵּן יִתְעַבֵּיד לֵיהּ:	19
20	breach for breach, eye for eye, tooth for tooth; as he hath maimed a man, so shall it be rendered unto him.	שֹׁבֵר תַּחַת שֹׁבֵר עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ: תִּבְרָא חֲלָף תִּבְרָא עֵינָא חֲלָף עֵינָא שֵׁנָא חֲלָף שֵׁנָא כְּמָא דִּיהִב מוֹמָא בְּאִנְשָׁא כֵּן יִתְיָהֵב בֵּיהּ:	20
21	And he that killeth a beast shall make it good; and he that killeth a man shall be put to death.	וּמִכָּה בְּהֶמָּה יִשְׁלַמְנָה וּמִכָּה אָדָם יוּמָת: וְדִקְטוּל בְּעִירָא יִשְׁלַמְנָה וְדִקְטוּל אִנְשָׁא יִתְקַטֵּיל:	מפטיר
22	Ye shall have one manner of law, as well for the stranger, as for the home-born; for I am the LORD your God.	מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כִּגְּר כַּאֲרֵחַ יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: דִּינָא חַד יְהִי לְכוּן גֵּיּוֹרָא כַּאֲרֵחַ יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְהוָה פִּינְצִיקָא יְהִי אֲרִי אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ:	22
23	And Moses spoke to the children of Israel, and they brought forth him that had cursed out of the camp, and stoned him with stones. And the children of Israel did as the LORD commanded Moses.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ אֶת-הַמְּקַלֵּל אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ) וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲפִיקוּ יָת דְּאֶרְגִּיו לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וּרְגְּמוּ יְתֵיהּ בְּאִבְנָא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָבְדוּ כְּמָא דְּפִקֵּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	קנד פסוקים

The Haftara is Ezekiel 44:15 - 44:31 on page 153.

XXV	And the LORD spoke unto Moses in mount Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּהָרַ בְּהָר וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּטוֹרָא סִינַי לְאֶמֶר: דְּסִינַי לְמִימֶר:	זהר
-----	---	---	-----

נפש אדם:

(20) כן ינתן בו. פירשו רבותינו (צ"ק פד.) שאינו נתינת מוס ממס, אלא תשלומי ממון שמין אותו כעבד, לכך כתוב צו לשון נתינה, דבר הנתון מיד ליד:

(21) ומכה בהמה ישלמנה. למעלה דָּבַר זהורג זהמה, וכאן דָּבַר בעושה זה חצורה: ומכה אדם יומת. אפילו לא הרגו, אלא עשה צו חצורה, שלא נאמר כאן נפש, וצמחה אציו ואמו דבר הכתוב, וצא להקישו למכה זהמה, מה מכה זהמה מחיים, אף מכה אציו ואמו מחיים, פרט למכה לאחר מיתה, לפי שמצינו שהמקללו לאחר מיתה חייב, הוֹרֵךְ לומר צמחה שפטור, ומה בצמחה צמחה, שאם אין חצלה אין תשלומין, אף מכה אציו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהם חצורה:

(22) אני ה' אלהיכם. אלהי כולכם, כשם שאני מיחד שמי עליכם, כך אני מיחד שמי על הגרים:

(23) ובני ישראל עשו. כל המצוה האמורה בסקילה במקום אחר דחייה, רגימה, ותלייה:

(1) בהר סיני. מה ענין שמיטה אלל הר סיני, והלא כל המצוות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בת"כ (פרשתא א, א). ונראה לי שכך פירושה, לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שגשגות בערבות מואב צמחה תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני, וצא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמיני היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן, וחזרו וגשגו בערבות מואב:

<p>2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land which I give you, then shall the land keep a sabbath unto the LORD.</p>	<p>2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָה הָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה:</p>
<p>3 Six years thou shalt sow thy field, and six years thou shalt prune thy vineyard, and gather in the produce thereof.</p>	<p>3 שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כַּרְמְךָ וְאָסַפְתָּ אֹתָהּ תְּבוּאָתָהּ:</p>
<p>4 But in the seventh year shall be a sabbath of solemn rest for the land, a sabbath unto the LORD; thou shalt neither sow thy field, nor prune thy vineyard.</p>	<p>4 וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שְׁבַת שְׁבַתֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִקְצֹר:</p>
<p>5 That which groweth of itself of thy harvest thou shalt not reap, and the grapes of thy undressed vine thou shalt not gather; it shall be a year of solemn rest for the land.</p>	<p>5 אֵת סִפִּיחַ קִצִּירְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֵי נִזְיֶרְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבַתֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ:</p>
<p>6 And the sabbath-produce of the land shall be for food for you: for thee, and for thy servant and for thy maid, and for thy hired servant and for the settler by thy side that sojourn with thee;</p>	<p>6 וְהָיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמָּתְךָ וּלְשִׁכְיֶרְךָ וּלְתוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ:</p>
<p>7 and for thy cattle, and for the beasts that are in thy land, shall all the increase thereof be for food.</p>	<p>7 וּלְבִהֲמֹתֶיךָ וּלְחַיֵּה אֶרֶץ בְּאֶרְצְךָ תִּהְיֶה כָּל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל: (ס)</p>

- (2) שבת לה'. לשם ה' כשם שנאמר בשנת זרעית:
- (4) יהיה לארץ. לשדות ולכרמים: לא תזמור. שקוצצין זמורותיה, ותרגמו לָא תִקְצֹר, ודומה לו קוצים פְּסוּקִים (ישעיה לג, יז), שָׁרְפָה זָאֵשׁ פְּסוּקָה (תהלים פ, יז):
- (5) את ספִיחַ קִצִּירְךָ. אפילו לא זרעמה, והיא זממה מן הזרע שנפל זה צעת הקציר, הוא קרוי ספִיחַ: לא תקצור. להיות מחזיק בו כשאר קציר אלא הפקר יהיה לכל: נזירך. שהנזרת והפרשת בני אדם מהם ולא הפקרתם: לא תבצר. אותם אינך בוצר, אלא מן המופקר:
- (6) והיתה שבת הארץ וגו'. אע"פ שאסרתם עליך לא באכילה ולא בהנאה אסרתם אלא שלא תנהוג בהם כבעל הבית אלא הכל יהיו שוים זה אמה ושכירך ומושכן: שבת הארץ לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ. מן השָׁבוֹת אמה אוכל, ואי אמה אוכל מן השמור (ת"כ פרק א, א): לך ולעבדך ולאמתך. לפי שנאמר וְאֶקְלִי אֶצְיָגִי עִמָּךְ (שמות כג, יא), יכול יהיו אסורים באכילה לעשירים, תלמוד לומר לך ולעבדך ולאמתך, הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן (ת"כ שם ו): ולשכירך ולתושבך. אף הגוים (שם ז):
- (7) ולבהמתך ולחיה. אם חיה אוכלת, בהמה לא כל שכן, שמונותיה עליך, מה תלמוד לומר ולבהמתך, מקיש בהמה לחיה, כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמתך מן הבית, פֶּלֶה לחיה מן השדה פֶּלֶה לבהמתך מן הבית (ת"כ. שם ח. תענית ו):

8	And thou shalt number seven sabbaths of years unto thee, seven times seven years; and there shall be unto thee the days of seven sabbaths of years, even forty and nine years.	וּסְפַרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וָאַרְבָּעִים שָׁנָה:	וְחִמְנִי לָךְ שִׁבְעַת שָׁמָטִין דְּשָׁנִין שִׁבְעַת שָׁנִין שִׁבְעַת זְמַנִּין וְיִהְיוּ לָךְ יוֹמֵי שִׁבְעַת שָׁמָטִין דְּשָׁנִין אַרְבַּעִין וְתִשַׁע שָׁנִין:
9	Then shalt thou make proclamation with the blast of the horn on the tenth day of the seventh month; in the day of atonement shall ye make proclamation with the horn throughout all your land.	וְהִעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אַרְצְכֶם:	וְתַעֲבֹר שׁוֹפָר יִבְכָּא בִּיְרֻחָא שְׁבִיעָאָה בַּעֲשָׂרָא לְיִרְחָא בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרָא תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָרָא בְּכָל אֶרֶצְכוֹן:
10	And ye shall hallow the fiftieth year, and proclaim liberty throughout the land unto all the inhabitants thereof; it shall be a jubilee unto you; and ye shall return every man unto his possession, and ye shall return every man unto his family.	וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שָׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם דְּרוֹר בְּאַרְצֵי לְכָל־יִשְׂרָאֵל יוֹבֵל הוּא תְּהִיָּה לָכֶם וּשְׁבָתָם אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשָּׁבוּ:	וְתַקְדְּשׁוּן יֵת שָׁנַת חֲמִשִּׁין שָׁנִין וְתַקְרוּן חִירוּתָא בְּאַרְעָא לְכָל יִתְבָּהָא יוֹבִילָא הִיא תְּהִי לְכוֹן וְתַתּוּבוּן גְּבֵר לְאַחֲסֻנְתִּיהָ וְגְבֵר לְזַרְעִיתִיהָ תַתּוּבוּן:
11	A jubilee shall that fiftieth year be unto you; ye shall not sow, neither reap that which groweth of itself in it, nor gather the grapes in it of the undressed vines.	יֹבֵל הוּא שָׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תְּהִיָּה לָכֶם לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סִפְיָחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נִזְרֶיהָ:	יֹבִילָא הִיא שָׁנַת חֲמִשִּׁין שָׁנִין תְּהִי לְכוֹן לֹא תִזְרְעוּן וְלֹא תִקְצְרוּן יֵת כְּתֵהָא וְלֹא תִקְטְפוּן יֵת שְׂבָהָא:
12	For it is a jubilee; it shall be holy unto you; ye shall eat the increase thereof out of the field.	כִּי יֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תְּהִיָּה לָכֶם מִן־הַשְּׂדֵה תֹאכְלוּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ:	אַרְי יוֹבִילָא הִיא קוֹדֶשָׁא תְּהִי לְכוֹן מִן חֲקֵלָא תִיכְלוּן יֵת עַל־לִתָּהּ:

(8) שבחת שנים. שמיטות שנים, יכול יעשה שצטע שנים רחופות שמטה ויעשה יוצל אחריהם, תלמוד לומר שצטע שנים שצטע פעמים, הוי אומר כל שמטה ושמטה צמנה (ת"כ פרשתא, א): והיו לך ימי שבע וגו'. מגיד לך שאף על פי שלא עשית שמיטות עשה יוצל לסוף מ"ט שנה. ופשוטו של מקרא יעלה לך חשבון שנות השמיטות למספר מ"ט: (9) והעברתה. לשון ויעצרו קול צמחנה (שמות לו, ו), לשון הכרזה (ר"ה לד): ביום הכפורים. ממשמע שנאמר ציוס הכפורים, איני יודע שהוא צמחנה לשנה, אם כן למה נאמר צמחנה לשנה, אלא לומר לך, תקיעת עשור לחדש דומה שנת ככל ארצכם, ואין תקיעת ראש השנה דומה שנת ככל ארצכם, אלא צבית דין בלצד (ת"כ ס"ה): (10) וקדשתם. (ת"כ פרק, א) כניסתה מקדשין אותה צבית דין, ואומרים מקודשת השנה (ר"ה ח): וקראתם דרוור. לעבדים, צין נרצע, צין שלא פלו לו שש שנים משנמכר, אמר ר' יהודה, מהו לשון דרוור, כמדוייר צי דיירא וכו' (ראש השנה ט:), שדר ככל מקום שהוא רוצה ואינו צרשות אחרים: יובל הוא. שנה זאת מוצלת משאר שנים צניקית שס לה לצדה, ומה שמה, יוצל שמה, על שם תקיעת שופר: ושבתם איש אל אחוזתו. שהשדות חוזרות לצעליהן: ואיש אל משפחתו תשובו. לרצות את הנרצע (קידושין טו): (11) יובל הוא שנת החמשים שנה. מה תלמוד לומר, לפי שנאמר וקדשתם וגו', כדאיתא בראש השנה (ר"ה ח): וצ"כ (פרק ג, א): את נזריה. את העבדים המשומרים, אצל צוצר אותה מן המופקרים. כשם שנאמר בצביעת, כך נאמר ציוצל, נמצאו שתי שנים קדושות סמוכות זו לזו, שנת מ"ט שמטה, ושנת החמשים יוצל: (12) קדש תהיה לכם. תופסת דמיה כהקדש, יכול תלא היא לחולין, תלמוד לומר תהיה, צהוייתה תהא (סוכה מ): ת"כ פרק ג, א): מן השדה תאכלו. על ידי השדה אותה אוכל מן הבית, שאם פלה לחיה מן השדה, אותה צריך לצער מן הבית (שם ד). כשם שנאמר בצביעת, כך נאמר ציוצל:

13	In this year of jubilee ye shall return every man unto his possession.	בשנת היובל הזאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל-אֲחֻזָּתוֹ: גִּבֹר לְאֲחֻסְנֵתִיהָ:	13
14	And if thou sell aught unto thy neighbour, or buy of thy neighbour's hand, ye shall not wrong one another.	וְכִי-תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעִמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עִמִּיתְךָ אֶל-תּוֹנוֹ אִישׁ אֶת-אֲחֵיו: וְאִרִי תִזְבִּין וְזִבִּינִי לְחִבְרֶךָ אוֹ תִזְבֹּן מִיַּד חִבְרֶךָ לֹא תוֹנוּ גִבֹר יֵת אֲחֻזָּתִי:	שני כ
15	According to the number of years after the jubilee thou shalt buy of thy neighbour, and according unto the number of years of the crops he shall sell unto thee.	בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחֵר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עִמִּיתְךָ בְּמִסְפַּר שָׁנֵי-תְבוּאָת יִמְכְּר-לָךְ: בְּמִנְיַן שָׁנִים בְּתֵר יוֹבִילָא תִזְבֹּן מִן חִבְרֶךָ בְּמִנְיַן שָׁנֵי עֲלֻלָתָא יִזְבִּין לָךְ:	15
16	According to the multitude of the years thou shalt increase the price thereof, and according to the fewness of the years thou shalt diminish the price of it; for the number of crops doth he sell unto thee.	לְפִי רֹב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מְעַט הַשָּׁנִים תִּמְעֹט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפַּר תְּבוּאָת הוּא מִכֹּר לָךְ: לְפֹם סְגִיּוֹת שָׁנִים תִּסְגִּי וְזִבְנוֹהִי וּלְפֹם זְעִירוֹת שָׁנִים תִּזְעַר וְזִבְנוֹהִי אֲרִי מִנִּין עֲלֻלָתָא הוּא מִזְבִּין לָךְ:	16
17	And ye shall not wrong one another; but thou shalt fear thy God; for I am the LORD your God.	וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת-עִמִּיתוֹ וְיִרְאַת מַאֲלֵהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְלֹא תוֹנוּ גִבֹר יֵת חִבְרִיהָ וְתִדְחַל מֵאֻלְתֶּךָ אֲרִי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיכֶן:	17
18	Wherefore ye shall do My statutes, and keep Mine ordinances and do them; and ye shall dwell in the land in safety.	וַעֲשִׂיתֶם אֶת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וַיִּשְׁבַּתֶּם עַל-הָאָרֶץ לְבִטָּח: וְתַעֲבְדוּן יֵת קִנְיִי וְיֵת דִּינִי וְתִשְׁרֹן וְתַעֲבְדוּן יְתֵהוּן וְתִתְּבוּן עַל אֶרֶץ אֲרֻחָן:	18

(13) תשובו איש אל אחוזתו. והרי כבר נאמר וְשָׁבִי אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ, אלא לרבות, המוכר שדהו ועמד בנו וגאלה, שחוזרת לאביו ציובל:

(14) וכי תמכרו וגו'. לפי פשוטו, כמשמעו. ועוד יש דרשה, מנין כשאתה מוכר מכור לישראל חזקך, תלמוד לומר וכי תמכרו ממכר לעמיתך, מכור, ומנין שאם זאת לקנות, קנה מישראל חזקך, תלמוד לומר או קנה מיד עמיתך: אל תונו. זו אונאת ממון (שם פרשתא ג, ד ז"מ נח):

(15) במספר שנים אחר היובל תקנה. זהו פשוטו, ליישז המקרא על אופניו, על האונאה צא להזהיר, כשחמכור או תקנה קרקע דע כמה שנים יש עד היובל, ולפי השנים ותצואות השדה שהיא ראויה לעשות ימכור המוכר ויקנה הקונה, שהרי סופו להחזירה לו בשנת היובל, ואם יש שנים מועטות וזה מוכרה צדמים יקרים, הרי נתאנה לוקח, ואם יש שנים מרובות ואכל ממנה תצואות הרבה, הרי נתאנה מוכר, לפיכך צריך לקנותה לפי הזמן, וזהו שנאמר, במספר שני תצואות ימכר לך, לפי מנין שני התצואות שתהא עומדת ציד הלוקח תמכור לו. ורבותינו דרשו מכאן (ערכין כט:), שהמוכר שדהו אינו רשאי לגאול פחות משתי שנים, שתעמוד שתי שנים ציד הלוקח מיום ליום, ואפילו יש שלש תצואות צאותן שתי שנים, כגון, שמכרה לו צקמותיה, ושני, אינו יוצא מפשוטו, כלומר, מספר שנים של תצואות, ולא של שדפון, ומיעוט שנים שנים:

(16) תרבה מקנתו. תמכרה ציורק: תמעט מקנתו. תמעט צדמיה:

(17) ולא תונו איש את עמיתו. כאן הזהיר על אונאת דברים (ת"כ פרק ד, א), שלא יקניט איש את חבירו, ולא ישיאנו ענה שאינה הוגנת לו, לפי דרכו והנחתו של יועץ, ואם תאמר מי יודע אם נתכוונתי לרעה, לכך נאמר ויראת מאלהיך, היודע מחשבות הוא יודע. כל דבר המסור ללב, שאין מכיר אלא מי שהמחשבה בלבו, נאמר בו ויראת מאלהיך (ז"מ נח):

(18) וישבתם על הארץ לבטח. שצפון שמטה ישראל גולים, שנאמר אִן תִּקְרָהּ הָאָרֶץ אֶת שְׁבַתְתֶּיהָ, וְהִקְרַת אֶת שְׁבַתְתֶּיהָ (ויקרא כו, לד שנת לג), ושבעים שנה של גלות בכל כנגד שבעים שנות שבתו היו:

19	And the land shall yield her fruit, and ye shall eat until ye have enough, and dwell therein in safety.	וְנָתַנָּה הָאֲרֶץ פְּרִיָּהּ וְאָכַלְתֶּם לְשִׁבְעָה וַיִּשְׁבַּתֶּם לְבָטַח עָלֶיהָ:	וְתָתִין אֲרֶעָא אַבְהָ וְתִיכְלוּן לְמַשְׁבַּע וְתִתְבּוּן לְרַחֲצָן עֲלֶיהָ:
20	And if ye shall say: 'What shall we eat the seventh year? behold, we may not sow, nor gather in our increase';	וְכִי תֹאמְרוּ מַה-נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת-תְּבוּאָתָנוּ:	וְאִרִי תִימְרוּן מָא נִיכּוֹל בַּשָּׁתָא שְׁבִיעִיתָא הָא לֹא נִזְרַע וְלֹא נִכְנֹשׁ יָת עַלְלָתָנָא:
21	then I will command My blessing upon you in the sixth year, and it shall bring forth produce for the three years.	וְצִוִּיתִי אֶת-בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשָׂת אֶת-תְּבוּאָהּ לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים:	וְאַפְקִיד יָת בְּרַכְתִּי לְכוּן בַּשָּׁתָא שְׁתִּיתִיתָא וְתַעֲבִיד יָת עַלְלָתָא לְתַלַּת שָׁנִין:
22	And ye shall sow the eighth year, and eat of the produce, the old store; until the ninth year, until her produce come in, ye shall eat the old store.	וְזָרַעְתֶּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאָכַלְתֶּם מִן-תְּבוּאָהּ יֶשֶׁן עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד-בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֹאכְלוּ יֶשֶׁן:	וְתִזְרְעוּן יָת שָׁתָא תְּמִינִיתָא וְתִיכְלוּן מִן עַלְלָתָא עֲתִיקָא עַד שָׁתָא תְּשִׁיעִיתָא עַד מִיעַל עַלְלָתָהּ תִיכְלוּן עֲתִיקָא:
23	And the land shall not be sold in perpetuity; for the land is Mine; for ye are strangers and settlers with Me.	וְהָאֲרֶץ לֹא תִמָּכַר לְצִמְתָּת כִּי-לִי הָאֲרֶץ כִּי-גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי:	וְאֲרֶעָא לֹא תִזְדַּבֵּן לְחִלוּשִׁין אִרִי דִּילִי אֲרֶעָא אִרִי דִּיִּירִין וְתוֹתְבִין אֶתוֹן קִדְמִי:
24	And in all the land of your possession ye shall grant a redemption for the land.	וּבְכָל אֲרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם גְּאֻלָּהּ תִתְּנוּ לָאֲרֶץ: (ס)	וּבְכָל אֲרַע אַחְסִנְתְכוֹן הוֹרְקָנָא תִתְּנוּן לָאֲרֶעָא:
25	If thy brother be waxen poor, and sell some of his possession, then shall his kinsman that is next unto him come, and shall redeem that which his brother hath sold.	כִּי-יִמּוֹךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹאֲלֹה הַקָּרֵב אֵלָיו וּגְאָל אֶת מִמְכָּר אָחִיו:	אִרִי יִתְמַסְכֵּן אָחִיכָא וּיִזְבִּין מֵאַחְסִנְתִּיהָ וְיִיתִי פְרִיקִיהָ דְקָרִיב לִיה וּיְפָדֶה יָת זְבִינִי אָחִיכָא:
26	And if a man have no one to redeem it, and he be waxen rich and find sufficient means to redeem it;	וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה-לּוֹ גֹּאֵל וְהִשְׁיגָה יָדוֹ וּמָצָא כֶּבֶד גֹּאֲלָתוֹ:	וּגְבַר אִרִי לֹא יִהְיֶה לִיה פְּרִיק וְתִדְבִּיק יָדִיה וְיִשְׁכַּח כְּמוֹסַת הוֹרְקָנִיהָ:

(19) ונתנה הארץ וגו' וישבתם לבטח עליה. שלא תדאגו משנת צנורת: ואכלתם לשבע. אף בתוך המעיס תהא צו צרכה:

(20) ולא נאסף. אל הצית: את תבואתנו. כגון יין ופירות האילן, וספיחין הצאים מאליהם (פסחים נא:):
 (21) לשלש השנים. למקצת הששית מניסן ועד ראש השנה, ולשביעית, ולשמינית, שזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן:
 (22) עד השנה התשיעת. עד חג הסוכות של תשיעת שהיא עת בוא תבואתה של שמינית לחוך הצית, שכל ימות הקיץ היו צדקה בגרנות, ובתשרי הוא עת האסיף לבית. ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבע שנים, בששית שלפני השמטה השביעית, שהן צטלין מעבודת קרקע שמי שנים רחוקות השביעית והיוצל, ומקרא זה נאמר בשאר השמטות כולן:
 (23) והארץ לא תמכר. ליתן לאו על חזרת שדות לצעלים ציוצל, שלא יהא הלוקח כוזבה (ת"כ שס ח): לצמיתת. לפסיקה, למכירה פסוקה עולמית: כי ל' הארץ. (ת"כ) אל תרע עיך צה (שס), שאינה שלך:

(24) ובכל ארץ אחזתכם. (ת"כ) לרצות צמים, ועצד עצרי (שס ט), ודצר זה מפורש בקידושין בפרק א' (דף כא.). ולפי פשוטו, סמוך לפרשה שלאחריו, שהמוכר אחוזתו רשאי לגאלה לאחר שמי שנים, או הוא, או קרובו, ואין הלוקח יכול לעכב:
 (25) כי ימוך אחיך ומכר. מלמד שאין אדם רשאי למכור שדהו אלמא מחמת דחוק עוני (ת"כ פרק ה, א): מאחוזתו. ולא כולה, למדה תורה דרך ארץ, שישיר שדה לעצמו: וגאל את ממכר אחיו. ואין הלוקח יכול לעכב:

27	then let him count the years of the sale thereof, and restore the overplus unto the man to whom he sold it; and he shall return unto his possession.	וַיַּחְשֹׁב אֶת־שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וַהֲשִׁיב אֶת־הַתֶּעֶדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ וְשָׁב לְאֶחָזְתּוֹ:	וַיַּחְשִׁיב ית שְׁנֵי זְבִינוֹהִי וַיָּחִיב ית מוֹתָרָא לְגִבְרָ דְּזָבִין לֵיהּ וַיָּתוּב לְאַחְסָנְתֵּיהּ:
28	But if he have not sufficient means to get it back for himself, then that which he hath sold shall remain in the hand of him that hath bought it until the year of jubilee; and in the jubilee it shall go out, and he shall return unto his possession.	וְאִם לֹא־מִצְאָהּ יָדוֹ דִּי הָשִׁיב לּוֹ וַהֲיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בִּיבֹל וְשָׁב לְאַחְזָתּוֹ: (ס)	וְאִם לֹא אֲשַׁכַּחַת יָדֵיהּ כְּמִסַּת דִּיתִיב לֵיהּ וַיְהִי זְבִינוֹהִי בְּיַד דְּזָבִין וַיְהִי עַד שְׁתָּא פּוֹרְקָנִיהּ עַד שְׁתָּא דִּיּוֹבִילָא וַיּוֹפֹק בִּיּוֹבִילָא וַיָּתוּב לְאַחְסָנְתֵּיהּ:
29	And if a man sell a dwelling-house in a walled city, then he may redeem it within a whole year after it is sold; for a full year shall he have the right of redemption.	וְאִישׁ כִּי־יִמְכַר בֵּית־מוֹשָׁב עִיר חֹמָה וַהֲיָתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד־תָּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ:	וְגִבְרָ אַרִי יִזְבִּין בֵּית מוֹתָב קָרְתָּא מִקְפָּא שׁוּר וַיְהִי פּוֹרְקָנִיהּ עַד מְשָׁלִם שְׁתָּא דְּזְבִינוֹהִי עַדָּן בְּעַדָּן יְהִי פּוֹרְקָנִיהּ:
30	And if it be not redeemed within the space of a full year, then the house that is in the walled city shall be made sure in perpetuity to him that bought it, throughout his generations; it shall not go out in the jubilee.	וְאִם לֹא־יִגְאָל עַד־מְלֹאת לֹ שְׁנָה תְּמִימָהּ וְקָם הַבֵּית אֲשֶׁר־בְּעִיר אֲשֶׁר־(כִּי לֹא) וְקִי לֹא חֲמָה לְצִמְיֹתָהּ לִקְנֶה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בִּיבֹל:	וְאִם לֹא יִתְפָּדֶיךָ עַד מְשָׁלִם לֵיהּ שְׁתָּא שְׁלֵמָתָא וַיִּקְוִים בֵּיתָא דְּבִקְרָתָא דְּלֵיהּ שׁוּרָא לְחִלוּשִׁין לְדְּזָבִין וַיְהִי לְדֹרוֹהִי לֹא יִפֹּק בִּיּוֹבִילָא:
31	But the houses of the villages which have no wall round about them shall be reckoned with the fields of the country; they may be redeemed, and they shall go out in the jubilee.	וּבֵתֵי הַחֲצִירִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם חֲמָה סָבִיב עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יַחְשָׁב גְּאֻלָּהּ תִּהְיֶה־לוֹ וּבִיבֹל יֵצֵא:	וּבֵתֵי פְצֻחָא דְּלִית לָהֶון שׁוּר מִשְׁפָּ סָחוּר סָחוּר עַל חֲקַל אֲרֻעָא וַיִּתְחַשְּׁבוּן פּוֹרְקָנָא יְהִי לָהֶון וּבִיּוֹבִילָא יִפְקוּן:

(26) ואיש כי לא יהיה לו גאל. וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים, אלא גואל שיוכל לגאול ממכרו (קידושין שם ת"כ פרק ה, 3):

(27) וחשב את שני ממכרו. כמה שנים היו עד היוצל, כך וכך, ובכמה מכרתיה לך, כך וכך, עתיד היית להחזירה ציולל, נמלאת קונה מספר המצואות כפי חשבון של כל שנה, אכלת אותה שלש שנים או ארבע, הוצא את דמיה מן החשבון, וטול את השאר, וזהו: והשיב את העודף. צדמי המקח על האכילה שאכל, ויתנם ללוקח: לאיש אשר מכר לו. המוכר הזה, שצא לגאלה (ערכין ל):

(28) די השיב לו. מכאן שאינו גואל לחצאין: עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אותה שנה כלום, שהיוצל משמט בתחלתו (ת"כ שם 1):

(29) בית מושב עיר חומה. צית בתוך עיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון (שם פרשת ד, א): והיתה גאלתו. לפי שנאמר בשדה שיוכל לגאלה משתי שנים ואילך כל זמן שירצה, ובתוך שתי שנים הראשונים אינו יכול לגאלה, הוצרך לפרש בזה שהוא חלופ, שאם רצה לגאול בשנה ראשונה גואלה, ולאחר מכאן אינו גואלה: והיתה גאלתו. של צית: ימים. ימי שנה שלימה קרויים ימים, וכן פִּשְׁטַּן הַנֶּעֱרָה אֶתְּנוּ יָמִים (בראשית כד, נה):

(30) וקם הבית וגר לצמיתתו. יצא מכחו של מוכר ועומד בכחו של קונה: (אשר לא חמה. לו קרינן, אמרו רז"ל (ערכין ל. 3) אע"פ שאין לו עכשיו, הואיל והיתה לו קודם לכן. ועיר נקבה היא, והוצרך לכחוצ לה, אלא מתוך שצריך לכחוצ לא צפנים, תקנו לו במסורת זה נופל על זה): לא יצא ביבול. אמר רב ספרא (אף) אם פגע צו יוצל בתוך שנתי לא יצא (שם לא):

(31) ובתי החצירים. כתרגומו פִּלְסִינָא, עיירות פתוחות מאין חומה, ויש הרבה בספר יהושע הערים וְסִפְרֵיהֶם (יהושע יג,

32	But as for the cities of the Levites, the houses of the cities of their possession, the Levites shall have a perpetual right of redemption.	וְעָרֵי הַלְוִיִּם בְּתֵי עָרֵי אֲחֻזָּתָם וְאֵלֶּת עוֹלָם תְּהִיָּה לַלְוִיִּם:	וְקָרְנִי לִינְאִי בְּתֵי קָרְנִי אֲחֻסְנֶתְהוֹן פּוֹדֶרֶן עָלֶם יְהִי לְלִינְאִי:
33	And if a man purchase of the Levites, then the house that was sold in the city of his possession, shall go out in the jubilee; for the houses of the cities of the Levites are their possession among the children of Israel.	וְאִשֶּׁר יִגְאֹל מִן־הַלְוִיִּם וַיֵּצֵא מִמִּכְר־בֵּית וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בִּיבֹל כִּי בְתֵי עָרֵי הַלְוִיִּם הֵוא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּפְדֹּק מִן לִינְאִי וַיִּפְקֹן זְבִינִי בֵיתָא וְקָרְנִי אֲחֻסְנֶתְיָה בְּיֹבִילָא אָרִי בְּתֵי קָרְנִי לִינְאִי אֲנִין אֲחֻסְנֶתְהוֹן בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
34	But the fields of the open land about their cities may not be sold; for that is their perpetual possession.	וְשָׂדֶה מִגֵּרֶשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכַר כִּי־אֲחֻזַּת עוֹלָם הִוא לָהֶם: (ס)	וְחֻקְל רְנוּחַ קְרֻיָּהוֹן לֹא יִזְדָּבֵן אָרִי אֲחֻסְנֶת עָלֶם הִוא לָהוֹן:
35	And if thy brother be waxen poor, and his means fail with thee; then thou shalt uphold him: as a stranger and a settler shall he live with thee.	כָּא וְכִי־יִמְוֶה אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךָ וַהֲחֻזְקָתָ בּוֹ גֵּר וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךָ:	וְאָרִי יִתְמַסְכֵּן אֲחוּךָ וְתִמּוּט יְדִיָּה עִמָּךָ וְתִתְקִיף בֵּית יְדוֹר וְיִתְוַתֵּב בְּיַחֲיִי עִמָּךָ:
36	Take thou no interest of him or increase; but fear thy God; that thy brother may live with thee.	אֲל־תִּקַּח מֵאֲתוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית לֹא תִסָּב מִנֶּה חִיבוּלָיָא וִירָאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ וְחִי אָחִיךָ וְיִחִי אֲחוּךָ עִמָּךָ:	אֲל־תִּקַּח מֵאֲתוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית לֹא תִסָּב מִנֶּה חִיבוּלָיָא וִירָאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ וְחִי אָחִיךָ וְיִחִי אֲחוּךָ עִמָּךָ:

כח, בְּצִלְקָרְיָהוּ וּבְצִלְקָרְיָהוּ (צִלְקָרְיָהוּ כה, טז): על שדה הארץ יחשב. הרי הן כשדות הנגאלים עד היוזל, ויוצאין ציובל לבעלים, אם לא נגאלו: גאלה תהיה לו. מיד אם יראה, וזיה יפה כחו מכח שדות, שהשדות אין נגאלות עד שתי שנים (ת"כ פרק ו, בערכין ג.) וציובל יאל. בחנם:

(32) וערי הלויים. ארבעים ושמונה עיר שנתנו להם: גאלת עולם. גואל מיד אפילו לפני שתי שנים אם מכרו שדה משדותיהם הנחונות להם צאלפים אמה סביבות הערים, או אם מכרו בית צעיר חומה גואלין לעולם, ואינו חלוט לסוף שנה (שס:)

(33) ואשר יגאל מן הלויים. ואם יקנה בית או עיר מהם. ואל ציובל. אותו ממכר של בית, או של עיר, וישו צלוי שמכרו, ולא יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה של ישראל, וגאלה זו, לשון מכירה. דבר אחר לפי שנאמר גאלות עולם תהיה ללויים, יכול לא דבר הכתוב אלא צלוק ישראל שקנה בית צעיר הלויים, אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט, ת"ל ואשר יגאל מן הלויים, אף הגואל מיד לוי גואל גאלות עולם: ויצא ממכר בית. הרי זו מנוה אחרת, ואם לא גאלה, יוצאה ציובל ואינו נחלט לסוף שנה כבית של ישראל: כי בתי ערי הלויים הוא אחוזתם. לא היה להם נחלת שדות וכרמים, אלא ערים לשבת ומגרשיהם, לפיכך הם להם צמקום שדות, ויש להם גאלה כשדות, כדי שלא יופקע נחלתם מהם:

(34) ושדה מגרש עריהם לא ימכר. מִקְרָא גזר, שאם הקדיש בן לוי את שדהו ולא גאלה ומכרה גזר אינה יוצאה לכהנים ציובל, כמו שנאמר בישראל ואם מִכַּר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגְאֹל עוֹד (ויקרא כז, כ), אבל בן לוי גואל לעולם:

(35) והחזקת בו. אל תניחהו שירד ויפול, ויהיה קשה להקומו, אלא חזקוהו משעת מועת היד. למה זה דומה, למשאו שעל החמור, עודהו על החמור, אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ, חמשה אין מעמידין אותו: גר ותושב. אף אם הוא גר או חושב, ואיזה חושב כל שקבל עליו שלא לעבוד עבודת אלילים ואוכל נבלות:

(36) נשך ותרבית. חד שוויניהו רצון, ולעבור עליו צני לזין (צ"מ ס:): ויראת מאלהיך. לפי שדעתו של אדם נמשכת אחר הרצות, וקשה לפרוש הימנו, ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו צטלות אצלו, הוצרך לומר ויראת מאלהיך, או התולה מעותיו צנכרי כדי להלוותם לישראל צרצית, הרי זה דבר המסור ללבו של אדם ומחשבתו, לכך הוצרך לומר, ויראת מאלהיך (צ"מ נח:):

37	Thou shalt not give him thy money upon interest, nor give him thy victuals for increase.	אֶת־כֶּסֶףְךָ לֹא־תִתֵּן לּוֹ בְּנִשְׁךָ וּבִמְדֻבֵּית לֹא־תִתֵּן אֹכְלֶךָ׃ יֵת כֶּסֶףְךָ לֹא תִתֵּן לִיהַ בְּחִיבֻלָּיָא וּבְרִבִּיתָא לֹא תִתֵּן מִיִּכְלֶךָ׃	37
38	I am the LORD your God, who brought you forth out of the land of Egypt, to give you the land of Canaan, to be your God.	אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים׃ (ס)	38
39	And if thy brother be waxen poor with thee, and sell himself unto thee, thou shalt not make him to serve as a bondservant.	וְכִי־יִמְוֶה אֶתִּיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ עֲבָדֶת עָבֵד׃ וְיִזְבֶּן לָךְ לֹא תַפְלֹחַ בֵּיהַ פּוֹלְחַן עֲבָדִין׃	ששי (רציע)
40	As a hired servant, and as a settler, he shall be with thee; he shall serve with thee unto the year of jubilee.	כְּשָׂכִיר כְּתוֹשֵׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שָׁנַת הִיבֹל יַעֲבֹד עִמָּךְ׃ כַּאֲגִירָא כְּתוּתְבָא יְהִי עִמָּךְ עַד שְׁתָּא דִּיּוֹבִילָא יַפְלַח עִמָּךְ׃	40
41	Then shall he go out from thee, he and his children with him, and shall return unto his own family, and unto the possession of his fathers shall he return.	וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב׃ וַיִּפּוּק מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָוְהִי עִמִּיהַ וַיָּתוּב לְזִרְעִיתִיהַ וּלְאֲחֻסָּנַת אֲבֹתָוְהִי יָתוּב׃	41
42	For they are My servants, whom I brought forth out of the land of Egypt; they shall not be sold as bondmen.	כִּי־עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמִּכְרַת עָבֵד׃ אֲרִי עֲבָדֵי אֲנִי דְאִפִּיקִית יִתְהוֹן מֵאֶרֶעָ דְּמִצְרַיִם לֹא יִזְבְּנוּן זָבוּן עֲבָדִין׃	42
43	Thou shalt not rule over him with rigour; but shalt fear thy God.	לֹא־תִרְדֶּה בּוֹ בַּפֶּגֶר׃ וַיִּרְאֵת מֵאֲלֹהֵיךָ׃ לֹא תַפְלֹחַ בֵּיהַ בְּקִשְׁיוֹ וְתִדְחַל מֵאֲלֹהֶךָ׃	43

(38) אשר הוצאתי וגר. והצחנתי בין צכור לשאינו צכור, אף אני יודע ונפרע מן המלוה מעות לישראל צרצית, ואומר של נכרי הם. דבר אחר אשר הוצאתי אחכס מארץ מצרים על מנת שתקבלו עליכם מצותי, אפילו הן כצדות עליכם: לתת לכם את ארץ כנען. צכר שתקבלו מצותי: להיות לכם לאלהים. שכל דָּר צָרָךְ יִשְׂרָאֵל, אני לו לאלהים, וכל היוצא ממנה, כעוצד עצודת אלילים (ת"כ פרשתא ה, ד כתובות קי):

(39) עבודת עבד. עצודה של גנאי שיהא ניכר צה כעצד, שלא יוליך כליו אחריו לצית המרחץ, ולא ינעול לו מנעליו: (40) כשכיר כתושב. עצודת קרקע, ומלאכת אומנות, כשאר שכירים התנהג צו: עד שנת היבול. אם פגע צו יוצל לפני שש שנים היוצל מוציאו:

(41) הוא ובניו עמו. אמר רבי שמעון אם הוא נמכר צניו מי מכרן, אלא מכאן, שרצו חייב צמזמות צניו (ת"כ פרק ז, ג קידושין כב): ואל אחזת אבותיו. אל כצוד צצותיו, ואין לזלזלו צכך (מכות יג): אחזת. חזקת:

(42) כי עבדי הם. שטרי קודם (ת"כ פרשתא ו, א): לא ימכרו ממכרת עבד. צהכרה, כאן יש עצד למכור, ולא יעמידנו על אצן הלקח:

(43) לא תרדה בו בפרך. מלאכה שלא לצורך, כדי לענותו, אל תאמר לו קָסָם לי את הכוס הזה, והוא אינו צריך, עֵלֶר תחם הגפן, עד שצבוא, שמה תאמר אין מכיר צצדר אם לצורך אם לאו ואומר אני לו שהוא לצורך, הרי הדבר הזה מסור ללצ, לכך נאמר ויראת:

44	And as for thy bondmen, and thy bondmaids, whom thou mayest have: of the nations that are round about you, of them shall ye buy bondmen and bondmaids.	וְעֶבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבְתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבְדִּין וְאִמָּהֶן:	וְעֶבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבְתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבְדִּין וְאִמָּהֶן:	44
45	Moreover of the children of the strangers that do sojourn among you, of them may ye buy, and of their families that are with you, which they have begotten in your land; and they may be your possession.	וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרֶצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְאֻחָזָה: לְכֹן לְאֻחְסָנָא:	וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרֶצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְאֻחָזָה: לְכֹן לְאֻחְסָנָא:	45
46	And ye may make them an inheritance for your children after you, to hold for a possession: of them may ye take your bondmen for ever; but over your brethren the children of Israel ye shall not rule, one over another, with rigour.	וְהִתְנַחֲלֹתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֶשֶׁת אֻחָזָה לְעַלְם בָּתָם תַּעֲבֹדוּ וּבְאֻחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֻחָיו לֹא־תִרְדָּה בּוֹ בְּפָרְךָ: (ס)	וְהִתְנַחֲלֹתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֶשֶׁת אֻחָזָה לְעַלְם בָּתָם תַּעֲבֹדוּ וּבְאֻחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֻחָיו לֹא־תִרְדָּה בּוֹ בְּפָרְךָ: (ס)	46
47	And if a stranger who is a settler with thee be waxen rich, and thy brother be waxen poor beside him, and sell himself unto the stranger who is a settler with thee, or to the offshoot of a stranger's family,	וְכִי תִשָּׂיג יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב עִמָּךְ וּמָךְ אַחִיד עִמּוֹ וְנִמְכַּר לַגֵּר תוֹשֵׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֶקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר:	וְכִי תִשָּׂיג יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב עִמָּךְ וּמָךְ אַחִיד עִמּוֹ וְנִמְכַּר לַגֵּר תוֹשֵׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֶקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר:	שביעי 47
48	after that he is sold he may be redeemed; one of his brethren may redeem him;	אֶחָד מֵאֻחָיו יִגְאֹלֵנוּ:	אֶחָד מֵאֻחָיו יִגְאֹלֵנוּ:	48
49	or his uncle, or his uncle's son, may redeem him, or any that is nigh of kin unto him of his family may redeem him; or if he be waxen rich, he may redeem himself.	אוֹ אֶחָבִי אוֹ בֶר אֶחָבָיו יִפְרֹקֶנָּה אוֹ מִקְרִיב בִּשְׂרִיהָ מִזֶּרְעִיתָהּ יִפְרֹקֶנָּה אוֹ דֹתִיבִּיק יָדֶיהָ וְיִתְפָּרֵק:	אוֹ אֶחָבִי אוֹ בֶר אֶחָבָיו יִפְרֹקֶנָּה אוֹ מִקְרִיב בִּשְׂרִיהָ מִזֶּרְעִיתָהּ יִפְרֹקֶנָּה אוֹ דֹתִיבִּיק יָדֶיהָ וְיִתְפָּרֵק:	49

(44) ועבדך ואמתך אשר יהיו לך. אם תאמר אם כן צמה אשתמש, צעדי איני מושל, צו' אומות איני נוחל, שהרי הזהרתני לא תסיה קל נשמה (דברים כ, טז), אלא מי ישמשני: מאת הגוים. הם יהיו לך לעצדים: אשר סביבתיכם. ולא שנתון גבול ארצכם, שהרי זהם אמרתי, לא תחיה כל נשמה:

(45) וגם מבני התושבים. שצאו מסביבותיכם לישא נשים בארצכם וילדו להם, הבן הולך אחר האב, ואינו בכלל לא תחיה, אלא אתה מותר לקנותו צעזד (קידושין סז:): מהם תקנו. אותם תקנו:

(46) והתנחלתם אתם לבניכם. המזיקו זהם לנחלה לזורך בניכם אחריכם ולא יתכן לפרש הנחילום לבניכם, שאם כן היה לו לכתוב והנחלתם אותם לבניכם: והתנחלתם. כמו והתחזקתם: איש באחיו. להציא נשיא צעמו ומלך צמשרתי שלא לרדות צפרך:

(47) יד גר ותושב. גר והוא תושב, כהרגומו על כל חוק, וסופו מוכיח ונמכר לגר תושב: וכי תשיג יד גר ותושב עמך. מי גרס לו שיעשיר, דבוקו עמך: ומי גרס לו שימור, דבוקו עמו, על ידי שלמד ממעשיו: משפחת גר. זהו עכו"ם, כשהוא אומר לעקר, זה הנמכר לעבדות אלילים עזמה (שם כ. צ"מ עא.), להיות לה שמש, ולא לאלהות, אלא לחטוב עצים, ולשחוב מים:

(48) גאולה תהי' לו. מיד, אל תניחיהו שישמע:

50	And he shall reckon with him that bought him from the year that he sold himself to him unto the year of jubilee; and the price of his sale shall be according unto the number of years; according to the time of a hired servant shall he be with him.	וַחֲשַׁב עִם-קֹנֵהוּ מִשְׁנַת הַמִּכְרֹה לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמִּכְרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ:	וַיַּחֲשִׁיב עִם זִבְנִיה מִשְׁתָּא דְאַזְדָּבָן לִיה עַד שְׁתָּא דִּיּוֹבִילָא וְיִהִי כֶסֶף זִבְנוֹהִי בְּמִנְן שְׁנָא כִּיּוֹמֵי אֲגִירָא יִהִי עִמִּיה:
51	If there be yet many years, according unto them he shall give back the price of his redemption out of the money that he was bought for.	אִם-עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיָּהּן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ:	אִם עוֹד סְגִיּוֹת בַּשְּׁנָא לְפֻמְהוֹן יִתִּיב פּוֹרְקָנִיה מִכֶּסֶף זִבְנוֹהִי:
52	And if there remain but few years unto the year of jubilee, then he shall reckon with him; according unto his years shall he give back the price of his redemption.	וְאִם-מָעוֹט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד-שְׁנַת הַיָּבֵל וַחֲשַׁב-לוֹ כַּפִּי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת-גְּאֻלָּתוֹ:	וְאִם זְעִיר אֲשַׁתָּאר בַּשְּׁנָא עַד שְׁתָּא דִּיּוֹבִילָא וַיַּחֲשִׁיב לִיה כַּפּוֹם שְׁנוֹהִי יִתִּיב יֵת פּוֹרְקָנִיה:
53	As a servant hired year by year shall he be with him; he shall not rule with rigour over him in thy sight.	כַּשָּׂכִיר שָׁנָה בַּשָּׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא-יִרְדְּגוּ בְּפֶרֶךְ לְעֵינֶיךָ:	כַּאֲגִיר שָׁנָא בַּשְּׁנָא יִהִי עִמִּיה לֹא יִפְלַח בֵּיה בְּקִשְׁיוֹ לְעֵינֶךָ:
54	And if he be not redeemed by any of these means, then he shall go out in the year of jubilee, he, and his children with him.	וְאִם-לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה וַיֵּצֵא בַּשְּׁנַת הַיָּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ:	וְאִם לֹא יִתְפָּרִיק בְּאֵלִין וַיִּפּוֹק בַּשְּׁתָּא דִּיּוֹבִילָא הוּא וּבְנוֹהִי עִמִּיה:
55	For unto Me the children of Israel are servants; they are My servants whom I brought forth out of the land of Egypt: I am the LORD your God.	כִּי-לִי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	אַרִּי דִּילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין עֲבָדֵי אֲנִין דְּאַפִּיקִית יִתְהוֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם אֲנָא יי אֱלֹהֵכֹן:
XXVI	Ye shall make you no idols, neither shall ye rear you up a graven image, or a pillar, neither shall ye place any figured stone in your land, to bow down unto it; for I am the LORD your God.	לֹא-תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלֹלִים וּפְסֹל וּמִצְבֵּה לֹא-תִקְיִמוּ לָכֶם וְאֲבֹן מִשְׁפִּית לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	לֹא תַעֲבָדוּן לְכוֹן טַעֲנוֹן וְצִילִם וּקָמָא לֹא תִקְיִמוּן לְכוֹן וְאֲבֹן סִגְדָא לֹא תִתְּנוּן בְּאַרְעֹכֹן לְמִסְגַּד עָלֶיהָ אַרִּי אֲנָא יי אֱלֹהֵכֹן:

(50) עד שנת היובל. שהרי כל עצמו לא קנאו אלא לעודדו עד היוכל, שהרי ציובל יגא, כמו שנאמר למטה, וַיֵּלֶךְ צִשְׁנָה הַיָּבֵל, וּבְנֵיכֶם שְׂמַחַת יָדְךָ הַכְמוֹז מִדְּבַר, ואף על פי כן לא תצא עליו צעקיפין, מפני חלול השם (צ"ק קיג.), אלא כשצא ליגאל ידקדק בחשבון לפי המגיע בכל שנה ושנה ינכה לו הנכרי מן דמיו, אם היו עשרים שנה משנמכר עד היוכל וקנאו צעשרים מנה, נמלא שקנה הנכרי עזרת שנה צמנה, ואם שהה זה אצלו חמש שנים וצא ליגאל ינכה לו חמשה מנים, ויתן לו העבד ט"ו מנים, וזהו והיה כסף ממכרו צמספר שנים: כימו שכיר יהיה עמו. חשבון המגיע לכל שנה ושנה יחשוב כאלו נשכר עמו כל שנה צמנה, וינכה לו:

(51) אם עוד רבות בשנים. עד היוכל: לפיהן. הכל כמו שפירשתי:

(53) לא ירדנו בפרך לעיניך. כלומר ואמה רואה:

(54) ואם לא יגאל באלה. צאלה הוא נגאל, ואינו נגאל בשש (קידושין טו:): (הוא ובניו עמו. הנכרי חייב צמוזנות גניו (קידושין כג.))

(55) כי לי בני ישראל עבדים. שטרי קודם: אני ה' אלהיכם. כל המשעבדן מלמטה, כאלו משעבדן מלמעלה:

2 Ye shall keep My sabbaths, and
reverence My sanctuary: I am the
LORD.
אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי
וּלְבֵית מִקְדָּשִׁי תִּהְיוּ דָחִלִין
אֲנִי יְיָ:

נז
פסוקים

The Haftara is Jeremiah 32:6 – 32:27 on page 155.

3 If ye walk in My statutes, and keep
My commandments, and do them;
אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי
תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:
כב
זמקתי
4 וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַנָּה
הָאָרֶץ יְבוּלָהָ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן
פְּרִיָּו:
4
וְנָתַתִּי שְׁלֹמֹם בָּאָרֶץ וְשָׁכַבְתֶּם
וְאִין מִחֲרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חֲגֵה רָעָה
מִן־הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא־תַעֲבֹר
בָּאֲרָצְכֶם:
שני
5 וְהִשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת־בָּצִיר
וּבָצִיר יִשִּׁיג אֶת־זֶרַע וְאָכַלְתֶּם
לַחֲמֶכֶם לְשִׁבְעַת יָשָׁבְתֶם לִבְטַח
בְּאֲרָצְכֶם:
5
6 And I will give peace in the land,
and ye shall lie down, and none shall
make you afraid; and I will cause
evil beasts to cease out of the land,
neither shall the sword go through
your land.
וְנָתַתִּי שְׁלֹמֹם בָּאָרֶץ וְשָׁכַבְתֶּם
וְאִין מִחֲרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חֲגֵה רָעָה
מִן־הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא־תַעֲבֹר
בָּאֲרָצְכֶם:
6

(1) לא תעשו לכם אליהם. כנגד זה הנמכר לנכרי, שלא יאמר הואיל ורצני מגלה עריות אף אני כמותו, הואיל ורצני עובד עבודת אלילים אף אני כמותו, הואיל ורצני מחלל שבת אף אני כמותו, לכן נאמרו מקראות הללו (ת"כ פרק ט, ו). ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר, בחלה הזהיר על השביעית, ואם חמד ממון ונחשד על השביעית, סופו למכור מטלטליו, לכן סמך לה, וכי ממכור ממכר, (מה כתיב ביה או קנה מיד וגו' דבר הנקנה מיד ליד) לא חזר בו, סוף מוכר אחוזתו, לא חזר בו, סוף מוכר את ביתו, לא חזר בו, סוף לזה דברית, כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות, לא חזר בו, סוף מוכר את עצמו, לא חזר בו, לא דיו לישראל אלא אפילו לנכרי (קידושין כ:). ואבן משכית. לשון כסוי, כמו וְשָׁפַתִּי כָפִי (שמות לג, כב), שמכסין הקרקע ברצפת אבנים: להשתחות עליה. אפילו לשמים, לפי שהשתחווה בפשוט ידים ורגלים היא, ואסרה תורה לעשות כן, חוץ מן המקדש (מגילה כב:).

(2) אני ה'. נאמן לשלם שכר:

(3) אם בחקתי תלכו. יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו שיהיו עמלים צתורה: ואת מצוותי תשמרו. הווי עמלים צתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר (דברים ה, א) וְלִמְדָּתְכֶם אֶת־אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלִמְדָּתְכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְלִמְדָּתְכֶם אֶת־הַמַּיִם וְלִמְדָּתְכֶם אֶת־הָאֲדָמָה:

(4) בעתם. נעשה שאין דרך בני אדם לנאח, כגון (צילי רביעית. רש"י ישן) צילי שבתות (תענית כג. ת"כ פרק א, א): ועץ השדה. הן אילני סרק, ועמידין לעשות פירות (ת"כ סו:):

(5) והשיג לכם דיש את בציר. שיהא הדיש מרובה, ואתם עסוקים בו עד הציר, ובציר תעסקו עד שעת הזרע: ואכלתם לחמכם לשבע. אוכל קמח, והוא מתבצק במעיו (סו:):

(6) ונתתי שלום. שמה תאמרו הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ, מכאן שהשלום שקול כנגד הכל, וכן הוא אומר עושה שלום וצורא את הכל: וחרב לא תעבר בארצכם. אין צריך לומר שלא יצאו למלחמה, אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה (ת"כ פרק ג, א):

7	And ye shall chase your enemies, and they shall fall before you by the sword.	וּרְדַפְתֶּם אֶת־אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ וַתִּרְדְּפוּ יָת בְּעָלֵי דְבָבֵיכֶם וַיִּפְּלוּ קִדְמֵיכֶם לַחֲרָבָא:	7
8	And five of you shall chase a hundred, and a hundred of you shall chase ten thousand; and your enemies shall fall before you by the sword.	וּרְדַפוּ מֵכֶם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מֵכֶם רִבְבָה יִרְדְּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לַחֲרָבָא: וַתִּרְדְּפוּ מִנִּכּוֹן חֲמִשָּׁה לְמֵאָה וּמֵאָה מִנִּכּוֹן לְרִבּוֹתָא יִעֲרְקוּ וַיִּפְּלוּ בְּעָלֵי דְבָבֵיכֶם קִדְמֵיכֶם לַחֲרָבָא:	8
9	And I will have respect unto you, and make you fruitful, and multiply you; and will establish My covenant with you.	וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקִּימֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם: וְאֶתְפְּנִי בְּמִימְרֵי לְאִישָׁבָא לְכוּן וְאַפִּישׁ יִתְכוּן וְאַסְגִּי יִתְכוּן וְאַשִּׁים יִתְקִימִי עִמְכֶם:	9
10	And ye shall eat old store long kept, and ye shall bring forth the old from before the new.	וְאֶכְלֶתֶם יִשְׁן נוֹשֶׁן וְיִשְׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאוּ: וְתִכְלוּן עֵתִיקָא דְעֵתִיק וְעֵתִיקָא מִן קִדְם חֲדָתָא תִּפְנוּן:	שלישי (חמישי)
11	And I will set My tabernacle among you, and My soul shall not abhor you.	וְנִתַּתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם: וְאֶתִּין מִשְׁכְּנִי בִּינִיכֶם וְלֹא־יִרְחִיק מִימְרֵי יִתְכוּן:	11
12	And I will walk among you, and will be your God, and ye shall be My people.	וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תְּהִיּוּ־לִי לְעָם: וְאֶשְׁרֵי שְׂכִינָתִי בִּינִיכֶם וְאַהֲוִי לְכוּן לְאֵלֶּה וְאַתֶּן תְּהוּן קִדְמִי לְעָם:	12

(7) לפניכם לחרב. איש צחרצ רעהו (שס):

(8) ורדפו מכם. מן החלשים שצבם, ולא מן הגזורים שצבם (שס 7): חמשה מאה ומאה מכם רבבה. וכי כך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא ומאה מכם שני אלפים ירדפו, (יש מדקדקים בלשון רש"י שהוא כמו כפל ואריכות וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר, וכמו כן מדקדקים כל גדולי המפרשים וחשוביהם בלשון רש"י בפרשת בראשית, לא היה צריך להתחיל, ומה טעם פתח, שגם כן כפל ועיין שם בישו, וכאן נראה לפרש למורי הגאון המופלג מוהר"ר משה חריף נר"ו, שמלת רבבה סובל צ' פירושים, פירוש א' עשרת אלפים, ועל זה מקשה רש"י וכי כך הוא החשבון, ופירוש ב', רבבה מספר מרובה, על שם ריבוי, וזה הפירוש שולל רש"י. באומרו והלא לא היה צריך לומר וכו'. ודו"ק) אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה, למרובים העושין את התורה (שס): ונפלו איביכם וגו'. שיהיו נופלין לפניכם, שלא כדרך הארץ:

(9) ופניתי אליכם. אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם. משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים וכו', כדאיתא בת"כ (פרק ב, ה): והפריתי אתכם. צפריה ורציה (שס ה): והרביתי אתכם. צקומה זקופה (שס): והקימתי את בריתי אתכם. צרית חדשה, לא בצרית הראשונה שהפרתם אותה, אלא צרית חדשה שלא תופר, שנאמר וְקִרְפִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה צְרִית תִּדְּשָׁה, (ירמיה לא, ל-לא), לא בצרית וגו' (ת"כ שס):

(10) ואכלתם ישן נושן. הפירות יהיו משתמרין וטובים להתיישן, שיהא ישן הנושן של שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד (שס פרק ג, א צ"צ לא): וישן מפני חדש תוציאו. שיהיו הגרנות מלאות חדש והאוצרות מלאות ישן, ואריכים אתם לפנות האוצרות למקום אחר, לתת החדש למוכר:

(11) ונחת מושכני. זה צית המקדש: ולא תגעל נפשי. אין רוחי קנה צבם. כל געילה לשון פליטת דבר הצלוע בדבר, כמו כי קָם נָגַע מִן גְּזוּרִים (שמואל א-ב א, כא), לא קבל המשיחה, שמושחין מגן של עור צִלְבָּ מבושל כדי להחליק מעליו מכת חץ או חנית שלא יקוב העור:

(12) והתהלכתי בתוכם. אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזועזעים ממני, יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלהים:

<p>13 I am the LORD your God, who brought you forth out of the land of Egypt, that ye should not be their bondmen; and I have broken the bars of your yoke, and made you go upright.</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִיָּד הָאֱלֹהִים עֲבָדִים וְאֲשֶׁבַר מִיַּד עֲמֻמֹּת מִנְכֹּן וְדַבְרִית יִתְּכֹן בְּחִירוֹתָא:</p>	<p>ע"כ בחול אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִיָּד הָאֱלֹהִים עֲבָדִים וְאֲשֶׁבַר מִיַּד עֲמֻמֹּת מִנְכֹּן וְדַבְרִית יִתְּכֹן בְּחִירוֹתָא: (פ)</p>
<p>14 But if ye will not hearken unto Me, and will not do all these commandments;</p>	<p>וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה:</p>	<p>14 וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה:</p>
<p>15 and if ye shall reject My statutes, and if your soul abhor Mine ordinances, so that ye will not do all My commandments, but break My covenant;</p>	<p>וְאִם בְּקִנְיִי תִקְוֹצוּן וְאִם יֵת דִּינִי תִרְחִיק נִפְשְׁכֶן בְּדִיל דְּלֹא לְמַעַבְד יֵת כָּל פְּקוּדֵי לְאַשְׁנִיּוּתְכֶן יֵת קִנְיִי:</p>	<p>15 וְאִם-בְּחֻקֹּתַי תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת-מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נִפְשְׁכֶם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי לְהַפְרֹכֶם אֶת-בְּרִיתִי:</p>
<p>16 I also will do this unto you: I will appoint terror over you, even consumption and fever, that shall make the eyes to fail, and the soul to languish; and ye shall sow your seed in vain, for your enemies shall eat it.</p>	<p>אֲפִי אֲנִי אֶעֱבִיד דָּא לְכֹן וְאֶסְעַר עֲלֵיכֶן בִּיהוּלְתָּא שְׁחִפְתָּא וְקִדְחָתָא מַחֲשָׁן עֵינִין וּמִפְחָן נֶפֶשׁ וְתִזְרְעוּן לְרִיקָנוּ וְזֶרְעֶכֶן וְיִכְלֹנֶיהָ בְּעַלֵּי דְבִיכֹן:</p>	<p>16 אֲפִי-אֲנִי אֶעֱשֶׂה-נָּא לָכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת-הַשְׁחִפָּה וְאֶת-הַקִּדְחָה מַכְלֹת עֵינַיִם וּמַדִּיבַת נֶפֶשׁ וְזִרְעָתֶם לְרִיק וְזֶרְעֶכֶם וְאִכְלָהוּ אֹיְבֵיכֶם:</p>
<p>17 And I will set My face against you, and ye shall be smitten before your enemies; they that hate you shall rule over you; and ye shall flee when none pursueth you.</p>	<p>וְאִתִּין רוּגְזִי בְכֶן וְתִתְּבָרוּן קָדָם בְּעַלֵּי דְבִיכֹן וְיִרְדּוּן בְּכֶן שְׁנְאֵיכֶן וְתַעֲרְקוּן וְלִית דְּרִדִּיף יִתְּכֹן:</p>	<p>17 וְנִתַּתִּי פָנַי בָּכֶם וְנִגְפַתֶּם לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם וְיִרְדּוּ בָכֶם שְׁנְאֵיכֶם וְנִסְתֶּם וְאִין-רִדְף אֶתְכֶם:</p>

(13) אני ה' אלהיכם. כדאי אני שתאמינו כי שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים, ועשיתי לכם נסים גדולים: משה. כמין יחד בשני ראשי העול המעבדים המוסרה שלא תלא מראש השור ויתיר הקשר, כמו עשה לך מוקרות ומנוות (ירמיה כז, ז), קבילי"א בלע"ז: קוממויות. בקומה וקופה:

(14) ואם לא תשמעו לי. להיות עמלים בחורה, ולדעת מדרש חכמים. יכול לקיום המצות, כשהוא אומר ולא תעשו וגו' הרי קיום מצות אמור, הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי, להיות עמלים בחורה. ומה תלמוד לומר לי, אין לי אלא זה המכיר את רצונו ומתכוין למרוד בו, וכן בנמרוד ג'ר' ל'פ' ה' (בראשית י, ט), שמכירו ומתכוין למרוד בו, וכן באנשי סדום קעים וספואים לה' מאד (שם יג, יג), מכירים את רצונם ומתכוונים למרוד בו: ולא תעשו. משלא תלמדו, לא תעשו, הרי שתי עצירות (ת"כ פרשתא ז, ג):

(15) ואם בחקתי תמאסו. מואס באחרים העושים: משפטי תגל נפשכם. שונא החכמים: לבלתי עשות. מונע את אחרים מעשות: את כל מצותי. כופר שלא צויתם, לכך נאמר את כל מצותי, ולא נאמר את כל המצות: להפרכם את בריתי. כופר בעיקר. הרי שבע עצירות, הראשונה גוררת השניה, וכן עד השביעית, ואלו הן, לא למד, ולא עשה, מואס באחרים העושים, שונא את החכמים, מונע את האחרים, כופר במצות, כופר בעיקר:

(16) והפקדתי עליכם. ולוית עליכם: שחפת. חולי שמשחק את הבשר, אנפולי"ש בלע"ז, (געשוואלען) דומה לנפוח שהוקלה נפחתו ומראית פניו ועופה: קדחת. חולי שמקדיח את הגוף ומחממו ומצעירו, כמו פי אש קדחה צאפי (דברים לז, כז): מכלות עינים ומדיבת נפש. העינים צופות וכלות לראות ש'קל ו'קפא, וסוף שלא ירפא, וידאצו הנפשות של משפחתו במותו. כל תאוה שאינה צאה ותוחלת ממושכה, קרויה כליון עינים: וזרעתם לריק. תזרעו ולא תזמח, ואם תזמח, ואכלוהו אויביכם:

18	And if ye will not yet for these things hearken unto Me, then I will chastise you seven times more for your sins.	וְאִם-עַד-אֵלֶּה לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְיִסְפְּתִי לְיִסְרָהָ אֶתְכֶם שִׁבְעַת שָׁבָע עַל חַטֹּאתֵיכֶם:	18
19	And I will break the pride of your power; and I will make your heaven as iron, and your earth as brass.	וְשִׁבַּרְתִּי אֶת-גָּאוֹן עֹזְכֶם וְנָתַתִּי אֶת-שָׁמַיְכֶם כְּבָרָזָל וְאֶת-אֲרֶצְכֶם כְּנֹחָשָׁה:	19
20	And your strength shall be spent in vain; for your land shall not yield her produce, neither shall the trees of the land yield their fruit.	וְתִם לָרִיק כֹּחְכֶם וְלֹא-תֵתֶן אֲרֶצְכֶם אֶת-יְבוּלֶיהָ וְעֵץ הָאָרֶץ לֹא יִתֵּן פְּרִיָּו:	20

(17) ונתתי פני. פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי להרע לכם: ורדו בכם שנאיכם. כמשמעו, ישלטו צכם. אגדת ת"כ מפרשה זו (פרק ד): אף אני אעשה זאת. איני מדבר אלא בצף, וכן אף אני אלק עמם צקרי (פסוק מא): והפקדתי עליכם. שיהיו המכות פוקדות אחכם מזו לזו, עד שהראשונה פקודה אללכם, אזיא אחרת ואסמכנה לה: בהלה. מכה המצילה את הבריות, ואיו, זו מכת מותן: את השחפת. יש לך אדם שהוא חולה ומוטל צמטה אל צל צמור שמור עליו, תלמוד לומר שחפת, שהוא נשחף, או עתים שהוא נשחף אל צל נוח ואינו מקדית, תלמוד לומר ואת הקדחת, תלמוד לומר שהוא מקדית, או עתים שהוא מקדית וסבור הוא צעמו שיחיה, תלמוד לומר מכלות עינים, או הוא אינו סבור צעמו שיחיה אל אחרים סבורים שיחיה, תלמוד לומר ומדיצות נפש: וזרעתם לריק וזרעכם. זורעה ואינה מזמחת, ומעתה מה אויביכם באים ואוכלים, ומה ת"ל ואכלוהו אויביכם, הא כיצד, זורעה שנה ראשונה, ואינה מזמחת, שנה שנייה מזמחת ואויבים באים ומואזים תצוה לימי המצור, וצפנים מתים צרע צל לקטו תצוה אשתקד. ד"א וזרעתם לריק וזרעכם, כנגד הצנים והצנות הכתוב מדבר, שאתה עמל צה ומגדלן, והחטא צה ומכלה אותם, שנאמר אֲשֶׁר טָפְסָה וְרָצִיתִי אֲצִי כָלִם (איכה ג, כב): ונתתי פני בכם. כמו שנאמר צטוצה ופניתי אליכם, כך נאמר צרעה ונתתי פני. משלו משל למלך שאמר לעצדיו פונה אני מכל עסקי ועוסק אני עמכם לרעה: ונגפתם לפני איביכם. שיהא המות הורג אחכם מצפנים, ובעלי דצציון מקיפין אחכם מצחון (ת"כ פרק ד, ה): ורדו בכם שנאיכם. שאיני מעמיד שונאים אלא מכס וצכם, שצשעה שאומות העולם עוזדי אליים עומדים על ישראל אינם מצקשים אלא מה שבגלוי, שנאמר וְהָיָה אִם יָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדִּין וַעֲמָלָק וּבְנֵי קָדָם וגו' (שופטים ו, ג), וַיִּסְּנוּ עָלֵיהֶם וַיִּשְׁחִיתוּ אֶת יְבוּל הָאָרֶץ (שם ד), אל צשעה שאעמיד עליכם מכס וצכם הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם, וכן הוא אומר וְאֲשֶׁר אֶקְלוּ שָׁר עַמִּי וְעוֹרְס מַעֲלִיָּהֶם הִפְשִׁיטוּ וגו' (מכילתא, ג. ת"כ שם): ונסתם. מפני אימה: ואין רודף אתכם. מבלי כח:

(18) ואם עד אלה. ואם צעוד אלה לא תשמעו: ויספתי. עוד יסורין אחרים: שבע על חטאתיכם. שצע פורעניות על ז' העצירות האמורות למעלה (ת"כ פרק ה, א):

(19) ושבדתי את גאון עזכם. זה צית המקדש, וכן הוא אומר הנני מחלל את מקדש גאון עוזכם (יחזקאל כד, כא): ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשה. זו קשה משל משה ששם הוא אומר וְהָיָה אִם יָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדִּין וַעֲמָלָק וּבְנֵי קָדָם וגו' (דברים כח, כג), שיהיו השמים מזיעין כדרך שהנחשת מזיעה, והארץ אינה מזיעה כדרך שאין הצרזל מזיע, והיא משמרת פירותיה, אל כאן השמים לא יהיו מזיעין כדרך שאין הצרזל מזיע, והארץ תהא מזיעה כדרך שהנחשת מזיעה, והיא מאצדת פירותיה:

(20) ותם לריק כחכם. הרי אדם שלא עמל שלא חרש שלא זרע שלא נכש שלא כסח שלא עדר וצשעת הקציר צא שדפון ומלקה אותו אין צכ כלום, אל אדם שעמל וחרש וזרע ונכש וכסח ועדר וצא שדפון ומלקה אותו, הרי שניו של זה קהות (ת"כ שם ד): ולא תתן ארצכם את יבולה. אף מה שאתה מוציל לה צשעת הורע (שם): ועץ הארץ. אפילו מן הארץ יהא לקוי, שלא יחניט פירותיו צשעת החנטה (שם): לא יתן. משמש למעלה ולמטה, אעץ ואפרי: לא יתן פרי. כשהוא מפרה מְשִׁיר פירותיו, הרי שתי קללות, ויש אן שצע פורעניות:

21	And if ye walk contrary unto Me, and will not hearken unto Me; I will bring seven times more plagues upon you according to your sins.	וְאִם תִּהְיוּ כְּדָמִי בְּקִשְׁוִי וְלֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיָסַפְתִּי עֲלֵיכֶם מִכָּה שִׁבְעַת כַּחַטֹּאתֵיכֶם: וְאִם תִּהְיוּ כְּדָמִי בְּקִשְׁוִי וְלֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיָסַפְתִּי עֲלֵיכֶם מִכָּה שִׁבְעַת כַּחַטֹּאתֵיכֶם:	21
22	And I will send the beast of the field among you, which shall rob you of your children, and destroy your cattle, and make you few in number; and your ways shall become desolate.	וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְשָׁכְלָה אֶתְכֶם וְהִכְרִיתָה אֶת־בְּהֵמַתְכֶם וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם וְנִשְׁמֹו דְּרָכֵיכֶם: וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְשָׁכְלָה אֶתְכֶם וְהִכְרִיתָה אֶת־בְּהֵמַתְכֶם וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם וְנִשְׁמֹו דְּרָכֵיכֶם:	22
23	And if in spite of these things ye will not be corrected unto Me, but will walk contrary unto Me;	וְאִם בְּאַלְוִין לֹא תִתְּרֹדוּן לְדָמִי וְתִהְיוּ כְּדָמִי בְּקִשְׁוִי: וְאִם בְּאַלְוִין לֹא תִתְּרֹדוּן לְדָמִי וְתִהְיוּ כְּדָמִי בְּקִשְׁוִי:	23
24	then will I also walk contrary unto you; and I will smite you, even I, seven times for your sins.	וְהִלַּכְתִּי אַף־אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִפֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם־אֲנִי שִׁבְעַת עַל־חַטֹּאתֵיכֶם: וְהִלַּכְתִּי אַף־אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִפֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם־אֲנִי שִׁבְעַת עַל־חַטֹּאתֵיכֶם:	24
25	And I will bring a sword upon you, that shall execute the vengeance of the covenant; and ye shall be gathered together within your cities; and I will send the pestilence among you; and ye shall be delivered into the hand of the enemy.	וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם־בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל־ עִירֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנָתַתֶּם בְּיַד־אֹיֵב: וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם־בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל־ עִירֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנָתַתֶּם בְּיַד־אֹיֵב:	25
26	When I break your staff of bread, ten women shall bake your bread in one oven, and they shall deliver your bread again by weight; and ye shall eat, and not be satisfied.	בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטֶּה־לֶּחֶם וְאָפוּ עֶשְׂרֵת נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתֵנּוֹר אֶחָד וְהִשְׁיבוּ לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקָל וְאָכְלֹתֶם וְלֹא תִשְׂבְּעוּ: (ס) בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטֶּה־לֶּחֶם וְאָפוּ עֶשְׂרֵת נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתֵנּוֹר אֶחָד וְהִשְׁיבוּ לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקָל וְאָכְלֹתֶם וְלֹא תִשְׂבְּעוּ: (ס)	26

(21) ואם תלכו עמי קרי. רבותינו אמרו עראי, צמקרה, שאינו אלא לפרקים, כן תלכו עראי צמקות. ומנחם פירש לשון מניעה, וכן הקר רגלך (משלי כה, יז), וכן יקר רוח (משלי יז, כז), וקרוצ לשון זה לתרגומו של אונוקלוס, לשון קושי, שמקשים לבס להמנע מהתקרב אל: שבע כחטאיתכם. שבע פורעניות אחרים צמספר שבע כחטאיתכם: (22) והשלחתי. לשון גירוי: ושכלה אתכם. אין לי אלא חיה משכלת שדרכה צדק, צהמה שאין דרכה צדק מנין, תלמוד לומר וְשָׁן צִהְמַת אֲשֶׁלְתָם (דברים לב, כד), הרי שחיס, ומנין שחיה ממיתה צנשיכה, תלמוד לומר עַם שָׁמַת וְשָׁלִי עָקֶר (שם), מה אלו נושכין וממיתין, אף אלו נושכין וממיתין כזר היו שנים בצדק ישראל, חמור נושך וממית, ערוד נושך וממית: ושכלה אתכם. אלו הקטנים: והכריתה את בהמתכם. מצחוק: והמעשה אתכם. מצפנים: ונשמו דרכיכם. שצילים גדולים וצצילים קטנים, הרי שבע פורעניות, שן צהמה, ושן חיה, חמת וזחלי עפר, ושכלה, והכריתה, והמעשה, ונשמו: (23) לא תוסרו לי. לשון אל: (25) נקם בריתי. ויש נקם שאינו צדק, כדרך שאר נקמות, וזהו סמוי ענינו של דקיהו. דבר אחר נקם בריתי, נקמת בריתי אשר עזרתם. כל הצלת חרב צמקרה, היא מלחמת חילות אויבים: ונאספתם. מן החוץ אל תוך הערים מפני המצור: ושלחתי דבר בתוכם. וע"י הדָּבָר, ונתתם ציד האויבים הנצים עליכם, לפי שאין מלינים את המצור צירושלים, וכשהם מוציאים את המצור לקצרו נתנים ציד אויב:

27	And if ye will not for all this hearken unto Me, but walk contrary unto Me;	וְאִם-בְּזָאת לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְקָרִי:	וְאִם בְּזָא לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְהִתְכַּחַסְתֶּם עִמִּי בְקָשִׁי:
28	then I will walk contrary unto you in fury; and I also will chastise you seven times for your sins.	וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחֵמַת-קָרִי וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אֶף-אֲנִי שִׁבְעַ עַל-חַטֹּאתֵיכֶם:	וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחֵמַת-קָרִי וְאֶדְדָּךְ עִמָּכֶם בְּתַקּוֹף רָגְזִי וְיִסְרַדִּי יִתְכַּחַס אֶף אֲנִי שִׁבְעַ עַל חוֹבֵיכֶם:
29	And ye shall eat the flesh of your sons, and the flesh of your daughters shall ye eat.	וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר בְּנֵיכֶם וּבָשָׂר בְּנֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ:	וְתִכְלוּן בָּסָר בְּנֵיכֶם וּבָסָר בְּנֹתֵיכֶם תִּכְלוּן:
30	And I will destroy your high places, and cut down your sun-pillars, and cast your carcasses upon the carcasses of your idols; and My soul shall abhor you.	וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת-חֲמֻנֵיכֶם וְנִתְּתִי אֶת-פְּגָרֵיכֶם גְּלוּלִיכֶם וְגַעְלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם:	וְאֶשְׁרִי יִתְּ בְּמִתְכֶם וְאֶקְצִיץ יִתְּ חֲנוּסֵיכֶם וְאֶתִּין יִתְּ פְּגָרֵיכֶם עַל פְּגוֹר טַעֲוֹתֵיכֶם וִירְחִיק מִימְרֵי יִתְכֶם:
31	And I will make your cities a waste, and will bring your sanctuaries unto desolation, and I will not smell the savour of your sweet odours.	וְנִתְּתִי אֶת-עָרֵיכֶם חֲרָבָה וְהִשְׁמֹתִי אֶת-מִקְדָּשֵׁיכֶם וְלֹא אֲרִיחַ בְּרִיחַ נִיחֻחְכֶם:	וְאֶתִּין יִתְּ קְרָנוֹיכֶם חֲרָבָא וְאֶצְדִּי יִתְּ מִקְדָּשֵׁיכֶם וְלֹא אֶקְבִּיל בְּרֵעָנָא קוֹרְבָן כְּנִישָׁתֵיכֶם:
32	And I will bring the land into desolation; and your enemies that dwell therein shall be astonished at it.	וְהִשְׁמַתִּי אֲנִי אֶת-הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֵיבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ:	וְאֶצְדִּי אֲנִי יִתְּ אֶרְעָא וְיִצְדִּין עָלֶיהָ בְּעָלֵי דְבִיבִיכֶם דִּיתְבִּין בָּהּ:
33	And you will I scatter among the nations, and I will draw out the sword after you; and your land shall be a desolation, and your cities shall be a waste.	וְאַתְכֶם אֲזַרְהָ בְּגוֹיִם וְהִרִיקְתִּי אַחֲרֵיכֶם חֲרֹב וְהִיתָה אֶרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חֲרָבָה:	וְיִתְכֶם אֲבַדְרָ בֵּינִי עַמִּינֵא וְאֶגְרִי בְּתִרְיִיכֶם דְּקַטְלוּן בְּחֲרָבָא וְתִהִי אֶרְעֵיכֶם צָדִיא וְקְרָנוֹיכֶם יִהְיוּ חֲרָבָא:

(26) משה לחם. לשון משען, כמו מטה עז (ירמיה מח, יז): בשבירי לכם מטה לחם. אשזור לכם כל מסעד אוכל, והם חלי רעז: ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד. מחסר עזים: והשיבו לחמכם במשקל. שמהא התצואה נרקצת ונעשית פת נפולה ומשתצרת צתנור, והן יושצות ושוקלות את השצרים לחלקס ציניהס: ואכלחם ולא תשבכו. זה מארה צתוך המעיס צלחס. הריז' פורעניות, חרצ, מזור, דצר, שצר מטה לחס, חוסר עזים, פת נפולה, מארה צמעיס. ונתחס אינה מן המנין שהיא חרצ:

(30) במותיכם. מגדלים וצקניות: חמניכם. מין עצודת אלילים שמעמידין על הגגות, ועל שס שמעמידין צחמה קרויין חמנים: ונתתי את פגריכם. קפויקי רעז היו, ומוציאים ירחחס מחיקס ומנשקיס אותס, וכרסו נצקעת ונופל עליה: וגעלה נפשי אתכם. זה סילוק שכינה (ת"כ פרקו, ד):

(31) ונתתי את עריכם חרבה. יכול מאדס, כשהוא אומר והשימותי אני את הארץ, הרי אדס אמור, הא מה אני מקיים חרצה, מעוצר ושצ: והשימותי את מקדשיכם. יכול מן הקרצנות, כשהוא אומר ולא אריח הרי קרצנות אמורים, הא מה אני מקיים והשימותי את מקדשיכם מן הגדודיות, שירות של ישראל שהיו מתקדשות ונעודות לצא שס. הרי שצע פורעניות, אכילת צשר צנים וצנות, והשמדת צמות הרי שחיס, כריתת חמנים אין כאן פורענות אלא על ידי השמדת הצירניות יפלו החמנים שצראשי הגגות ויכרתו, ונתתי את פגריכם וגו' הרי שלש, סלוק שכינה ארצע, חרצן עריס, שממון מקדש מן הגדודיות, ולא אריח קרצנות, הרי שצע:

(32) והשמתי אני את הארץ. זו מדה טובה לישראל שלא ימנאו האויצים נחת רוח צאררס, שמהא שוממה מיושציה:

34	Then shall the land be paid her sabbaths, as long as it lieth desolate, and ye are in your enemies' land; even then shall the land rest, and repay her sabbaths.	בְּכֵן תִּרְעֵי אֶרְעָא יֵת שְׁמִטָּהּא כָּל יוֹמִין דְּצָדִיאַת וְאַתּוֹן בְּאַרְעֵי בְּעָלֵי דְבִכּוֹן בְּכֵן תִּשְׁמִיט אֶרְעָא וְתִרְעֵי יֵת שְׁמִטָּהּא:	אֲזִי תִרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתֶיהָ כָּל יְמֵי הַשְּׁמִיטָה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֲבִיכֶם אֲזִי תִשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצֵת אֶת־שַׁבְּתֶיהָ:	34
35	As long as it lieth desolate it shall have rest; even the rest which it had not in your sabbaths, when ye dwelt upon it.	כָּל יוֹמִין דְּצָדִיאַת תִּשְׁמִיט יֵת דְּלֹא שְׁמִיטת בְּשַׁבְּתֵיכֶם כִּד חֲנוּתוֹן יִתְבִּין עָלֶיהָ:	כָּל־יְמֵי הַשְּׁמִיטָה תִּשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר לֹא־שַׁבְּתָהּ בְּשַׁבְּתֵיכֶם בְּשַׁבְּתֵיכֶם עָלֶיהָ:	35
36	And as for them that are left of you, I will send a faintness into their heart in the lands of their enemies; and the sound of a driven leaf shall chase them; and they shall flee, as one fleeth from the sword; and they shall fall when none pursueth.	וְדִישְׁתֹּארוֹן בְּכוֹן וְאַעִיל תִּבְרָא בְּלִבָּהוֹן בְּאַרְעָתָא דְּשִׁנְאִיהוֹן וְיִרְדּוּף יִתְהוֹן קָל טַרְפָּא דְּשִׁקִּיף וְיַעֲרְקוֹן מֵעַרְק כִּד מִן קָדָם דְּקִטְלִין בְּחִרְבָּא וְיִפְּלוֹן וְלִית דְּרַדְדִּיף:	וְהִנְשְׂאָרִים בְּכֶם וְהִבָּאתִי מִרְדָּף בְּלִבְכֶם בְּאַרְצֵת אֲבִיבֵיהֶם וְרִדְף אֹתָם קוֹל עֶלְה נִדְף וְנָסוּ מִנִּסְתָּ חֶרֶב וְנִפְּלוּ וְאִין רִדְף:	36
37	And they shall stumble one upon another, as it were before the sword, when none pursueth; and ye shall have no power to stand before your enemies.	וְיִתְקַלּוּן גִּבְר בְּאַחֵוֵיהִי כִּד מִן קָדָם דְּקִטְלִין בְּחִרְבָּא וְרִדְדִיף לִית וְלֹא תִהִי לְכוֹן תְּקוּמָה קָדָם בְּעָלֵי דְבִכּוֹן:	וְכִשְׁלוּ אִישׁ־בְּאַחֵיו כַּמִּפְּנִי־ חֶרֶב וְרִדְדִיף אִין וְלֹא־תִהְיֶה לְכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֲבִיבֵיכֶם:	37

(33) ואתכם אזרה בגוים. זו מדה קשה, שזשעה שזני מדינה גולים למקום אחד רואים זה את זה ומתנחמין, וישראל נזרו כזמורה, כאלם הזורה שעורים צנפה ואין אחת מהן דצוקה צחצירתה: והריקתי. כשולף החרב מתרוקן הנדן. ומדרשו חרצ הנשמטת אחריכם אינה חוזרת מהר, כאלם שמריק את המים ואין סופן לחזור: והיתה ארצכם שוממה. שלא תמהרו לשזר לתוכה, ומתוך כך עריכם יהיו חרבה, נראות לכם חרבות, שזשעה שאלם גולה מציתו ומכרמו ומעירו סופו לחזור כאילו אין כרמו וציתו חרצים, כך שנויה צח"כ (פרק ז, א):

(34) אז תרצה. תפייס את כעס המקום, שבעס על שטמותיה: והרצת. למלך את שצמותיה:

(35) כל ימי השומה. לשון העשות, ומ"ס דגש צמקום כפל שוממה: את אשר לא שבתה. שבעים שנה של גלות צבל הן היו כנגד ע' שנות השמטה ויוצל שהיו צשנים שהכעיסו ישראל צארצס לפני המקום ארבע מאות ושלשים שנה. שלש מאות וחשעים היו שני עונס משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השצטים, וצני יהודה הכעיסו לפניו מ' שנה משגלו עשרת השצטים עד חרבות ירושלים, הוא שנאמר ציחזקאל וְאָסָה שָׂכַב עַל צֶדֶק הַשֹּׁמֵר וְגו' (יחזקאל ד, ד), וְכָלִיתָ אֶת אֱלֹהִים וְשָׁכַכְתָּ עַל צֶדֶק הַיָּמִינִי שְׁנֵי אֲרָבָעִים יוֹם וְנִשְׁאַף אֶת עוֹן צִיַּת יְהוּדָה (שם ו), ונצואה זו נאמרה ליחזקאל צשנה החמישית לגלות המלך יהויכין, ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם תאמר שנות מנשה חמשים וחמש היו, מנשה עשה תשובה שלשים ושלוש שנה, וכל שנות רשעו עשרים וששים, כמו שאמרו צאגדת חלק (סנהדרין קג), ושל אמון ששים, ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו. לא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש שנה שמיטין ויוצלות צשנה, והם שש עשרה למאה י"ד שמיטין וצ' יוצלות הרי לארבע מאות שנה ששים וארבע, לשלשים ושש שנה חמש שמיטות, הרי שבעים חסר אחת, ועוד שנה יחירה שנכנסה צשמטה המשלמת לשצעים. (נ"א ואותו יוצל שגלו שלא נגמר צעונס נחשב להם) ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים, וכן הוא אומר צדצרי הימים עד קצטה הארץ אֶת שְׁבֻתֶיהָ וְגו', לְמַלְאוֹת שְׁבָעִים שָׁנָה (דצרים הימים צלו, כא):

(36) והבאתי מרדף. פחד ורך לצב מ"ס של מרדף יסוד נופל הוא, כמו מ"ס של מועד ושל מוקש: ונסו מנסת חרב. כאילו רודפים הורגים אותם: עלה נדף. שהרוח דוחפו ומכהו על עלה אחר ומקשקש ומוציא קול, וכן תרגומו קל טרפא דשקיף, לשון חצטה, שדופת קדים (צראשית מא, ו), שקיפן קדוים, לשון משקוף, מקום חצטת הדלת וכן תרגומו של חצורה (שמות כא, כה), מִשְׁקֹפִי:

(37) וכשלו איש באחיו. כשירו לנוס יכשלו זה צזה, כי צצהלו לרוץ: כמפני חרב. כאילו צורחים מלפני הורגים, שיהא צלצנס פחד וכל שעה סצורים שאלם רודפם. ומדרשו (מ"כ פרק ז, ה), וכשלו איש צאחיו, זה נכשל צעונו של זה, שכל ישראל

38	And ye shall perish among the nations, and the land of your enemies shall eat you up.	וְתִכָּדוּן בֵּינִי עַמְּמִיָּא וְתִגְמַר אֶרֶץ אֲבִיכֶם:	38	וְאָבְדְתֶם בְּגוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֲבִיכֶם:
39	And they that are left of you shall pine away in their iniquity in your enemies' lands; and also in the iniquities of their fathers shall they pine away with them.	וְיִדְשָׁתְאֲרוּן בְּכֹחַ יִתְמָסוֹן בְּחֹבִיָּהוֹן בְּאֶרְעָתָא דְסִנְאִיכֹן וְאִף בְּחֹבֵי אֲבֹתָהוֹן בִּישׂא דְאַחֲדִין בִּידְהוֹן יִתְמָסוֹן:	39	וְהִנְשָׂאֲרִים בְּכֶם יִמְלֹךְ פְּעוֹנָם בְּאֶרְצֵת אֲבִיכֶם וְאִף פְּעוֹנַת אֲבֹתָם אִתָּם יִמְקֹוּ:
40	And they shall confess their iniquity, and the iniquity of their fathers, in their treachery which they committed against Me, and also that they have walked contrary unto Me.	וַיִּנְדוּן יֵת חֹבִיָּהוֹן וְיֵת חֹבֵי אֲבֹתָהוֹן בְּשִׁקְרָהוֹן דְּשִׁקְרוּ בְּמִימְרֵי וְאִף דְּחִלִּיכוּ קֳדָמִי בְּקִשְׁיוֹ:	40	וְהִתְנַדְּוּ אֶת־עֲוֹנָם וְאֶת־עֲוֹן אֲבֹתָם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר מַעַלְוּ־בִי וְאִף אֲשֶׁר־הָלְכוּ עִמִּי בְּקִרִי:
41	I also will walk contrary unto them, and bring them into the land of their enemies; if then perchance their uncircumcised heart be humbled, and they then be paid the punishment of their iniquity;	אִף אֲנָא אֶהְדֵּ עִמָּהוֹן בְּקִשְׁיוֹ וְאֶעִיל יִתְהוֹן בְּאֶרֶע פְּעֻלִּי דְּבִבְיָהוֹן אוּ בְכִין יִתְבַּר לְבָהוֹן טַפְשָׂא וּבְכִין יִרְעוֹן יֵת חֹבִיָּהוֹן:	41	אִף־אֲנִי אֵלֶךְ עִמָּם בְּקִרִי וְהִבֵּאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבִיָּהֶם אוּ־אֲזִי יִכְנַע לְבָבָם הָעֵרֶל וְאֲזִי יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם:
42	then will I remember My covenant with Jacob, and also My covenant with Isaac, and also My covenant with Abraham will I remember; and I will remember the land.	וְדִכְרִנָּא יֵת קִימִי דְעָם יַעֲקֹב וְאִף יֵת קִימִי דְעָם יִצְחָק וְאִף יֵת קִימִי דְעָם אַבְרָהָם אֲנָא דְכִיר וְאַרְעָא אֲנָא דְכִיר:	42	וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאִף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאִף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאֶרֶץ אֲזָכֹר:
43	For the land shall lie forsaken without them, and shall be paid her sabbaths, while she lieth desolate without them; and they shall be paid the punishment of their iniquity; because, even because they rejected Mine ordinances, and their soul abhorred My statutes.	וְאַרְעָא תִתְרַשֵּׁי מִנְהוֹן וְתִרְשֵׁי יֵת שְׁמִטָּהא בְּדַדְיָאָת מִנְהוֹן וְאֲנֹן יִרְעוֹן יֵת חֹבִיָּהוֹן לְנִשְׁיָן חֲלָף בְּרָכָאן אִיתִי עֲלֵיהוֹן דְּבִדְיָי קִצּוֹ וְיֵת קִימִי רַחֲמִיקַת נַפְשָׁהוֹן:	43	וְהָאֶרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם וְתִרְץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ בְּהִשְׁמָהּ מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבִיַּעַן בְּמִשְׁפָּטִי מֵאִסִּי וְאֶת־חֻקֹּתַי גַּעֲלָה נַפְשָׁם:

ערבין זה לזה (שזועות לט.).

(38) ואבדתם בגוים. כשמהו פזורים מהיו אזודים זה מזה: ואכלה אתכם. אלו הממים נגולה:

(39) בעונת אבותם אתם. כשעונות אבותם אתם כשאחוזים מעשה אבותיהם צדיקה (שם פרקם, בסנהדרין כז:): ימקו.

לשון המסה, כמו ימסו, וכמוהו תמקנה צהריהן (זכרי יד, יז), נמקו צהרתי (תהלים ל, ח):

(41) והבאתי אתם. אני בעלמי אביאם. זו מדה טובה לשראל, שלא יהיו אומרים הואיל וגלינו צין האומות עובדי אליילים נעשה כמעשיהם, אני איני מניחם, אלא מעמיד אני את נביאי ומחזירן לתחת כנפי, שנאמר וקעלה על ריחכם ה' לא תהיה וגו' (יחזקאל כ, לז). ה' אג' וגו' אם לא ציד חזקה וגו' (שם לג. ת"כ שם ה:). או אז יבנע. כמו אז נדע פ' שור נגח הוא (שמות כא, לו), אם אז יבנע. לשון אחר אולי, שמה אז יבנע לצבס וגו': ואז ירצו את עונם. יכפרו על עונם ציסוריהם:

(42) וזכרתי את בריתי יעקוב. צחמשה מקומות נכתב מלא, ואליהו חסר צחמשה מקומות, יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיצוא ויבשר גאולת צניו: וזכרתי את בריתי יעקוב. למה נמנו אחרונים, כלומר, כדאי הוא יעקב הקטן לך, ואם אינו כדאי, הרי יצחק עמו, ואם אינו כדאי הרי אברהם עמו, שהוא כדאי. ולמה לא נאמר זכירה ציחקה, אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח:

(43) יען וביען. גמול, וגמול אשר צמפטי מאסו:

44	And yet for all that, when they are in the land of their enemies, I will not reject them, neither will I abhor them, to destroy them utterly, and to break My covenant with them; for I am the LORD their God.	וְאִם-גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבוֹיָהֶם לֹא-מֵאֲסִיתִים וְלֹא-גִעְלֹתִים לְכַלֹּתָם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם:	וְאִם בָּרַם דָּא בְּמַהְיִיהוֹן בְּאֶרֶץ בַּעֲלֵי דְבְבֵיהוֹן לֹא אַרְשׁוּשְׁנוֹן וְלֹא אַרְחִיקְנוֹן לְשִׁיצִיּוֹתְהוֹן לְאַשְׁנָאָה קִנְיִי עִמָּהוֹן אֲרִי אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵהוֹן:
45	But I will for their sakes remember the covenant of their ancestors, whom I brought forth out of the land of Egypt in the sight of the nations, that I might be their God: I am the LORD.	וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁימִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִזְוֶה לָהֶם לֹא-אֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה:	וְדָכִירְנָא לְהוֹן קִים קְדַמָּאֵי דְאַפִּיקִית יְתָהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְעֵינֵי עַמֻּמְיָא לְמַהְיִי לְהוֹן לְאֱלֹהָ אֲנָא יְיָ:
46	These are the statutes and ordinances and laws, which the LORD made between Him and the children of Israel in mount Sinai by the hand of Moses.	אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרוֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד-מֹשֶׁה: (פ)	אֲלִין קִמְיָא וְדִינָא וְאוֹרִיתָא דִּיהִב יְיָ בֵּין מִימְרֵיהּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְסִינַי בְּיַד דְּמֹשֶׁה:
XXVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When a man shall clearly utter a vow of persons unto the LORD, according to thy valuation,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֵא נָדַר בְּעֶרְכָּךְ נִפְשָׁתָ לַיהוָה:	מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גְּבַר אֲרִי יִפְרִישׁ נָדַר בְּפִוְרְסָן נִפְשָׁתָ קֳדָם יְיָ:
3	then thy valuation shall be for the male from twenty years old even unto sixty years old, even thy valuation shall be fifty shekels of silver, after the shekel of the sanctuary.	וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן-שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	וְהָיָה פִוְרְסָנִיהּ דְּדָכְרָא מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְעַד בֶּר שְׁתֵּין שָׁנִין וְהָיָה פִוְרְסָנִיהּ חֲמִשִּׁין סְלַעִין דְּכֶסֶף בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא:
4	And if it be a female, then thy valuation shall be thirty shekels.	וְאִם-נִקְבָּהּ הִוא וְהָיָה עֶרְכָּךְ שְׁלִשִׁים שֶׁקֶל:	וְאִם נִקְבָּתָא הִיא וְהָיָה פִרְסָנָהּ תִּלְתִּין סְלַעִין:
5	And if it be from five years old even unto twenty years old, then thy valuation shall be for the male twenty shekels, and for the female ten shekels.	וְאִם מִבֶּן-חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזָּכָר עֶשְׂרִים שֶׁקֶלִים וְלַנִּקְבָּהּ עֶשְׂרֵת שֶׁקֶלִים:	וְאִם מִבֶּן חֲמִישׁ שָׁנִין וְעַד בֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְהָיָה פִוְרְסָנִיהּ דְּדָכְרָא עֶסְרִין סְלַעִין וְלַנִּקְבָּתָא עֶשֶׂר סְלַעִין:

(44) ואף גם זאת. ואף אפילו אני עושה עמהם זאת, הפורענות אשר אמרתי, בהיותם בארץ אויביהם, לא מאסתים לנלותם ולהפר בריתי אשר אתם: (45) ברית ראשונים. של שצטים: (46) והתורת. אחת נכתב ואחת נעלפה, מגיד שכולם נתנו למשה בסיני: (2) כי יפלא. יפריש צפיו: בערכך נפשת. ליתן ערך נפשו, לומר ערך דבר שנפשו תלויה בו, עלי: (3) והיה ערכך גור. אין ערך זה לשון דמים, אלא צין שהוא יוקר צין שהוא זול, כפי שניו, הוא הערך הקצוב עליו צפרשה זו: ערכך. כמו ערך, וכפל הכפיון, לא ידעתי מאיזה לשון הוא:

<p>6 And if it be from a month old even unto five years old, then thy valuation shall be for the male five shekels of silver, and for the female thy valuation shall be three shekels of silver.</p>	<p>וְאִם מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן-חֲמִישׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שֶׁקֶלִים כֶּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכָּךְ שְׁלֹשֶׁת שֶׁקֶלִים כֶּסֶף:</p>	<p>6 וְאִם מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן-חֲמִישׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שֶׁקֶלִים כֶּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכָּךְ שְׁלֹשֶׁת שֶׁקֶלִים כֶּסֶף:</p>
<p>7 And if it be from sixty years old and upward: if it be a male, then thy valuation shall be fifteen shekels, and for the female ten shekels.</p>	<p>וְאִם מִבֶּן שֵׁשִׁים שָׁנִים וְלַעֲלָא אִם דְּכֹרָא וְהָיָה פִּנְדָּסָנִיָּה חֲמִישׁ עֶשְׂרֵי סֶלְעִין וְלַנְּקֵבָה עֶשְׂרֵי סֶלְעִין:</p>	<p>7 וְאִם מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וְלַעֲלָא אִם-זָכָר וְהָיָה עֶרְכָּךְ חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי שֶׁקֶל וְלַנְּקֵבָה עֶשְׂרֵי שֶׁקֶלִים:</p>
<p>8 But if he be too poor for thy valuation, then he shall be set before the priest, and the priest shall value him; according to the means of him that vowed shall the priest value him.</p>	<p>וְאִם מִסְכָּן הוּא מִפִּנְדָּסָנִיָּה וְיִקְיַמְנִיָּה קֹדֶם כְּהֵנָּה וְיִפְרוֹס יְתִיָּה כְּהֵנָּה עַל פִּי הַיָּד נִדְרָא וְיִפְרָסָנִיָּה כְּהֵנָּה:</p>	<p>8 וְאִם-מָה הוּא מֵעֶרְכָּךְ וְהִעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהִעֲרִיף אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל-פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיֹג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֵנוּ הַכֹּהֵן: (ס)</p>
<p>9 And if it be a beast, whereof men bring an offering unto the LORD, all that any man giveth of such unto the LORD shall be holy.</p>	<p>וְאִם בְּעִירָא דִּיקְרְבוֹן מִנֶּה קוֹרְבָנָא קֹדֶם יְיָ כָּל דְּוִיתִין מִנִּיָּה קֹדֶם יְיָ יְהִי קוֹדֶשָׁא:</p>	<p>9 וְאִם-בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנֶּה קָרְבָּן לַיהוָה כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה-קֹדֶשׁ:</p>
<p>10 He shall not alter it, nor change it, a good for a bad, or a bad for a good; and if he shall at all change beast for beast, then both it and that for which it is changed shall be holy.</p>	<p>לֹא יַחֲלִפְנִיָּה וְלֹא יַעֲבֹר יְתִיָּה שָׁב בְּבִישׁ אִו בִּישׁ בְּטָב וְאִם חֲלָפָא יַחֲלִיף בְּעִירָא בְּבִעִירָא וְהָיָה הוּא וְהַלּוּפִיָּה יְהִי קוֹדֶשָׁא:</p>	<p>10 לֹא יַחֲלִיפְנֵנוּ וְלֹא-יִמִּיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אִו-רָע בְּטוֹב וְאִם-הִמֹּר יִמִּיר בְּהֵמָה בְּבֵהֵמָה וְהָיָה-הוּא וְתַמּוּרָתוֹ יִהְיֶה-קֹדֶשׁ:</p>
<p>11 And if it be any unclean beast, of which they may not bring an offering unto the LORD, then he shall set the beast before the priest.</p>	<p>וְאִם כָּל-בְּעִירָא מְסֻאָבָא דְּלֹא יִקְרְבוֹן מִנֶּה קוֹרְבָנָא קֹדֶם יְיָ וְיָקִים יְיָ בְּעִירָא קֹדֶם כְּהֵנָּה:</p>	<p>11 וְאִם כָּל-בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא-יִקְרִיבוּ מִמֶּנֶּה קָרְבָּן לַיהוָה וְהִעֲמִיד אֶת-הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן:</p>

- (5) ואם מבן חמש שנים. לא שיהא הנודר קטן שאין צדצרי קטן כלום, אלא גדול שאמר ערך קטן הזה שהוא צן חמש שנים עלי:
- (7) ואם מבן ששים שנה וגו'. כשמגיע לימי הזקנה האשה קרובה להחשז כאיש, לפיכך האיש פוחת צהזדקנו יותר משליש צערכו, והאשה אינה פוחתת אלא שליש צערכה, דאמרי אינשי (ערכין יט.). סָבָא צָבִיטָא פָּסָא צָבִיטָא, סָבָא צָבִיטָא סָבִיטָא צָבִיטָא וְסִימָנָא טָבָא צָבִיטָא:
- (8) ואם מן הדוא. שאין ידו משגת ליתן הערך הזה: והעמידו. לנערך לפני הכהן ויעריכנו לפי השגת ידו של מעריך: על פי אשר תשיג. לפי מה שיש לו יסדרנו, וישאיר לו כדי חייו, מטה כר וכסת וכלי אומנות, אם היה חומר משאיר לו חמורו (ערכין כג.):
- (9) כל אשר יתן ממנו. אמר רגלה של זו עולה, דצרי קיימין, ותמכר לזרכי עולה, ודמיה חולין, חוץ מדמי אוחו האצר:
- (10) טוב ברע. תס צבעל מוס (ת"כ פרק ט, ו): או רע בטוב. וכל שכן טוב צטוב, ורע צרע (תמורה ט.):
- (11) ואם כל בהמה טמאה. צבעלת מוס הכתוב מדצר שהיא טמאה להקרבה, ולמדך הכתוב שאין קדשים תמימים יוצאין לחולין צפדין, אלא א"כ הומומו (שם לב: ת"כ פרשתא ד, א):

12	And the priest shall value it, whether it be good or bad; as thou the priest valuest it, so shall it be.	וְהָעֶרֶךְ הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכָּךְ הַכֹּהֵן כֵּן יִהְיֶה׃	וּפְרוֹס כִּהְנָא יִתֵּהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע בִּישׁ כְּפִירוֹסֵן כִּהְנָא כֵּן יִהְיֶה׃
13	But if he will indeed redeem it, then he shall add the fifth part thereof unto thy valuation.	וְאִם יִגְאֹלְנָהּ וַיִּסְף חֲמִישְׁתּוֹ עַל-עֶרְכָּךְ׃	וְאִם מִפְּרָק יִפְרֹקְנָהּ וַיּוֹסֶיף חֲמִישִׁיהָ עַל פְּרוֹסְנֶיהָ׃
14	And when a man shall sanctify his house to be holy unto the LORD, then the priest shall value it, whether it be good or bad; as the priest shall value it, so shall it stand.	וְאִישׁ כִּי-יִקְדֹּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָעֶרֶכְוּ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם׃	וְגִבֹּר אָרִי יִקְדִּישׁ יֵת בֵּיתִיהָ קֹדֶשׁא קָדָם יי וַיִּפְרֹסְנֶיהָ כִּהְנָא בֵּין טוֹב וּבֵין רָע בִּישׁ כִּמְא דִּיפְרוֹס יִתֵּהּ כִּהְנָא כֵּן יָקוּם׃
15	And if he that sanctified it will redeem his house, then he shall add the fifth part of the money of thy valuation unto it, and it shall be his.	וְאִם-הַמִּקְדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ וַיִּסְף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עֶרְכָּךְ עָלָיו וְהָיָה לוֹ׃	וְאִם דְּאִקְדִּישׁ יִפְרוֹק יֵת בֵּיתִיהָ וַיּוֹסֶיף חֲמִישׁ כֶּסֶף פְּרוֹסְנֶיהָ עַל-זֵהּ וַיְהִי לִיהָ׃
16	And if a man shall sanctify unto the LORD part of the field of his possession, then thy valuation shall be according to the sowing thereof; the sowing of a homer of barley shall be valued at fifty shekels of silver.	וְאִם מִשְׁעָה אֶחָדוֹ יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ לְפִי זֶרְעוֹ זֶרַע חֲמֹר שְׁעָרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף׃	וְאִם מִחֶקֶל אֶחָסְנִתִּיהָ יִקְדִּישׁ גִּבֹּר קָדָם יי וַיְהִי פְרוֹסְנֶיהָ לְפֹם זֶרְעִיהָ בֵּית זֶרַע כּוֹר שְׁעָרִין בַּחֲמִשִּׁין סֻלְעִין דְּכֶסֶף׃
17	If he sanctify his field from the year of jubilee, according to thy valuation it shall stand.	וְאִם-מִשְׁנַת הַיָּבֵל יִקְדִּישׁ שְׂדֵהוּ כְּעֶרְכָּךְ יָקוּם׃	אִם מִשְׁתָּא דִּיבִילָא יִקְדִּישׁ חֶקְלִיהָ כְּפִירוֹסְנֶיהָ יָקוּם׃
18	But if he sanctify his field after the jubilee, then the priest shall reckon unto him the money according to the years that remain unto the year of jubilee, and an abatement shall be made from thy valuation.	וְאִם-אַחֲרֵי הַיָּבֵל יִקְדִּישׁ שְׂדֵהוּ וַחֲשַׁב-לוֹ הַכֹּהֵן אֶת-הַכֶּסֶף עַל-פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְנִגְרַע מִעֶרְכָּךְ׃	וְאִם בְּתַר יוֹבִילָא יִקְדִּישׁ חֶקְלִיהָ וַיַּחֲשִׁיב לִיהָ כִּהְנָא יֵת כֶּסֶפָא עַל פֹּם שְׁנֵינָא דְּאִשְׁתֵּאֲרָא עַד שְׁתָּא דִּיבִילָא וַיִּתְּמַנַּע מִפְּרוֹסְנֶיהָ׃

חמישי
(שניעי)

(12) כערך הכהן כן יהיה. לשאר כל אדם הצא לקנותה מיד הקדש:
(13) ואם גאל יגאלנה. בצעלים החמיר הכחוש, להוסיף חומש, וכן במקדיש בית, וכן במקדיש את השדה, וכן צפדין מעשר שני, הצעלים מוסיפין חומש, ולא שאר כל אדם (ת"כ ס"ז):
(16) והיה ערכך לפי זרעו. ולא כפי שוויה, אחת שדה טובה ואחת שדה רעה פדיון הקדשן שוים, בית כור שעורים בחמשים שקלים, כך גזירת הכחוש, והוא שצא לגאלה בחמלת היוכל, ואם צא לגאלה באמצעו נותן לפי החשבון, סלע ופונקדיון לשנה (ערכין כה), לפי שאינה הקדש אלא למנין שני היוכל, שאם נגאלה הרי טוב, ואם לאו הגזר מוכרה בדמים הללו לאחר ועומדת ציד הלוקח עד היוכל כשאר כל השדות המכורות, וכשהיא יוצאה מידו חוזרת לכהנים של אותו משמר שהיוכל פוגע בו ומתחלקת ציניהם (שם כח), זהו המשפט האמור במקדיש שדה, ועכשיו אפרשנו על סדר המקראות:
(17) אם משנת היובל יקדיש וגו'. אם משעברה שנת היוכל מיד הקדישה וצא זה לגאלה מיד: כערך יקום. כערך הזה האמור יהיה, חמשים כסף יתן:
(18) ואם אחר היובל יקדיש. וכן אם הקדישה משנת היוכל ונשתהה ציד גזר וצא זה לגאלה אחר היוכל: וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות. כפי חשבון. כיצד הרי קצב דמיה של ארבעים וחמש שנים חמשים שקל, הרי שקל לכל שנה ושקל יתר על כולן, והשקל ארבעים ושמונה פונדיונין, הרי סלע ופונדיון לשנה אלא שחסר פונדיון אחד לכולן,

19	And if he that sanctified the field will indeed redeem it, then he shall add the fifth part of the money of thy valuation unto it, and it shall be assured to him.	וְאִם-יִגְאֹל אֶת-הַשָּׂדֶה וְהַמְקֻדָּשׁ אֹתוֹ וְיֹסֵף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עֶרְכָּךְ עָלָיו וְקָם לוֹ:	וְאִם-יִגְאֹל אֶת-הַשָּׂדֶה וְהַמְקֻדָּשׁ אֹתוֹ וְיֹסֵף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עֶרְכָּךְ עָלָיו וְקָם לוֹ:
20	And if he will not redeem the field, or if he have sold the field to another man, it shall not be redeemed any more.	וְאִם-לֹא יִגְאֹל אֶת-הַשָּׂדֶה וְאִם-מָכַר אֶת-הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אֲחֵר לֹא יִגְאֹל עוֹד:	וְאִם-לֹא יִגְאֹל אֶת-הַשָּׂדֶה וְאִם-מָכַר אֶת-הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אֲחֵר לֹא יִגְאֹל עוֹד:
21	But the field, when it goeth out in the jubilee, shall be holy unto the LORD, as a field devoted; the possession thereof shall be the priest's.	וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיָּבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה כְּשָׂדֶה תְּחִמָּה לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ:	וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיָּבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה כְּשָׂדֶה תְּחִמָּה לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ:
22	And if he sanctify unto the LORD a field which he hath bought, which is not of the field of his possession;	וְאִם יִתְּ חֶסֶל זְבִינוֹהִי דָלָא מִחֶסֶל אֲחֻזָּתוֹ יִקְדֹּשׁ קֹדֶם יְיָ:	וְאִם יִתְּ חֶסֶל זְבִינוֹהִי דָלָא מִחֶסֶל אֲחֻזָּתוֹ יִקְדֹּשׁ קֹדֶם יְיָ:
23	then the priest shall reckon unto him the worth of thy valuation unto the year of jubilee; and he shall give thy valuation in that day, as a holy thing unto the LORD.	וַיַּחְשִׁיב לִיהִי כֹהֵן אֶת-נִסְיָב הַיָּבֵל עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְנָתַן אֶת-הָעֶרְכָּךְ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה:	וַיַּחְשִׁיב לִיהִי כֹהֵן אֶת-נִסְיָב הַיָּבֵל עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְנָתַן אֶת-הָעֶרְכָּךְ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה:
24	In the year of jubilee the field shall return unto him of whom it was bought, even to him to whom the possession of the land belongeth.	בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לְאִשְׁרֵי קִנְיָנוֹ מֵאִתּוֹ לְאִשְׁרֵי-לֹא אֲחֻזַּת הָאָדָמָה:	בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לְאִשְׁרֵי קִנְיָנוֹ מֵאִתּוֹ לְאִשְׁרֵי-לֹא אֲחֻזַּת הָאָדָמָה:
25	And all thy valuations shall be according to the shekel of the sanctuary; twenty gerahs shall be the shekel.	וְכָל-עֶרְכָּךְ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל:	וְכָל-עֶרְכָּךְ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל:

ואמרו רבותינו (זכורות ג.) שאותו פונדיון קלצון לפרקרוט, והבא לגאול יתן סלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היוצל: ונגרע מערכך. מנין השנים שמשנת היוצל, עד שנת הפדיון: (19) ואם גאל יגאל. המקדיש אותו יוסיף חומש על הקצצה הזאת: (20) ואם לא יגאל את השדה. המקדיש: ואם מכר. הגוזר (ערכין כה:): את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד. לשונו ביד המקדיש: (21) והיה השדה בצאתו ביבול. מיד הלוקחו מן הגוזר, כדרך שאר שדות היוצאות מיד לוקמיהם ציוצל: קדש לה'. לא שישונו להקדש דק הבית ליד הגוזר, אלא כשדה המרת הנמון לכהנים, שנאמר כל חכם צינףאל לך יהיה (במדבר יד, ד), אף זו תחלק לכהנים של אותו משמר שיום הכפורים של יוצל פוגע בו (ערכין כה:): (22) ואם את שדה מקנתו וגר. חלוק יש בין שדה מקנה לשדה אחוזה, ששדה מקנה לא תחלק לכהנים ציוצל, לפי שאינו יכול להקדישה אלא עד היוצל, שהרי ציוצל היתה עתידה לנאת מידו ולשונו לצעלים, לפיכך, אם צל לגאלה, יגאל צדמים הללו הקצוצים לשדה אחוזה, ואם לא יגאל, וימכרנה גוזר לאחר, או אם לא יגאל הוא, בשנת היוצל ישונו השדה לאשר קנהו מאתו, אותו שהקדישה, ופן תאמר לאשר קנהו הלוקח הזה האחרון מאתו, וזהו הגוזר, לכך הוצרך לומר לאשר לו אחוזת הארץ, מירושת אבות, וזהו צעלים הראשונים שמכרוה למקדיש (שם כו:):

26	Howbeit the firstling among beasts, which is born as a firstling to the LORD, no man shall sanctify it; whether it be ox or sheep, it is the LORD's.	אֲדָבָכֹור אֲשֶׁר־יִבְכֹּר לַיהוָה בְּבִהְמָה לֹא־יִקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־שֶׁה לַיהוָה הוּא:	26
27	And if it be of an unclean beast, then he shall ransom it according to thy valuation, and shall add unto it the fifth part thereof; or if it be not redeemed, then it shall be sold according to thy valuation.	וְאִם בְּבִהְמָה טְמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְכָּךְ וְיִסַּף חֲמִשְׁתּוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכָּךְ:	27
28	Notwithstanding, no devoted thing, that a man may devote unto the LORD of all that he hath, whether of man or beast, or of the field of his possession, shall be sold or redeemed; every devoted thing is most holy unto the LORD.	אֲדָבָכֹל־חֵרֶם אֲשֶׁר יִחְרֹם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵּה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכַר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־קֹדָשִׁים הוּא לַיהוָה:	28
29	None devoted, that may be devoted of men, shall be ransomed; he shall surely be put to death.	כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יִחְרֹם מִן־ אָדָם לֹא יִפְדָּה מוֹת יוּמָת: יִתְקַטֵּל:	שביעי
30	And all the tithe of the land, whether of the seed of the land, or of the fruit of the tree, is the LORD's; it is holy unto the LORD.	וְכָל־מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיהוָה הוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה:	30

(25) וכל ערכך יהיה בשקל הקדש. כל ערכך שכתוב צו שקלים יהיה בשקל הקדש: עשרים גרה. עשרים מעות, כך היו מתחלה, ולאחר מכלן הוסיפו שמות, ואמרו רבותינו (בכורות נ.) שש מעה כסף דינר, עשרים וארבע מעות לסלע: (26) לא יקדיש איש אתו. לשם קרבן אחר, לפי שאינו שלו: (27) ואם בבמה הטמאה וגו'. אין המקרא הזה מוסב על הכור, שאין לו מרצו טמאה ופדה בערכך, וחמור אין זה, שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה, והוא מתנה לכהן ואינו להקדש, אלא הכתוב מוסב על ההקדש, שהכתוב שלמעלה דבר בפדיון זהמה טהורה שהוממה, וכאן דבר במקדיש זהמה טמאה לצדק הצית (מנחות קא.). ופדה בערכך. כפי מה שיעריכנה הכהן: ואם לא יגאל. ע"י צעלים (ת"כ פרק ג, צ): ונמכר בערכך. לאחרים: (28) אך כל חרם וגו'. נחלקו רבותינו בדבר (ערכין כח.), יש אומרים סתם חרמים להקדש (שם ה), ומה אני מקיים כל חרם צישראל לך יהיה (במדבר יח, יד), בחרמי כהנים, שפירש ואמר הרי זה חרם לכהן, ויש שאמרו סתם חרמים לכהנים: לא ימכר ולא יגאל. אלא ינתן לכהן, לדברי האומר סתם חרמים לכהנים, מפרש מקרא זה בסתם חרמים, והאומר סתם חרמים לצדק הצית, מפרש מקרא זה, בחרמי כהנים, שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם פדיון (ערכין כח.), עד שיצואו ליד כהן, וחרמי גזוה נפדים: כל חרם קדש קדשים הוא. האומר סתם חרמים לצדק הצית, מציא ראייה מכלן, והאומר סתם חרמים לכהנים, מפרש כל חרם קדש קדשים הוא לה', ללמד שחרמי כהנים חלים על קדשי קדשים, ועל קדשים קלים, ונתן לכהן כמו ששינו במסכת ערכין (כח.) אם נדר, נותן דמיהם, ואם נדבה, נותן את טובתה: מאדם. כגון שהחרים עצדיו ושפחותיו הכנענים (שם כח.): (29) כל חרם אשר יחרם וגו'. היוצא ליהרג ואמר אחד ערכו עלי, לא אמר כלום (שם ו. ת"כ שם ז): מות יומת. הרי הולך למות, לפיכך לא יפדה, אין לו לא דמים, ולא ערך: (30) וכל מעשר הארץ. זמער שני הכתוב מדבר: מזרע הארץ. דגן: מפרי העץ. תירוש ויזהר: לה' הוא. קנאו השם ושמולחנו וזה לך לעלות ולאכול צירושלים, כמו שנאמר וְאָכַלְתָּ לֶפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מֵעֵשֶׂר דְּגָנְךָ פִּירְשְׁךָ וגו' (דברים יד, כג קידושין נג.):

31	And if a man will redeem aught of his tithe, he shall add unto it the fifth part thereof.	וְאִם-גָּאֹל יִגָּאֹל אִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יֹסֶף עָלָיו:	וְאִם מִפְּרֶק יִפְרוֹק גֹּבֵר מִמַּעֲשָׂרֶיהָ חֲמִשִּׁיהָ יוֹסִיף עָלֶיהָ:
32	And all the tithe of the herd or the flock, whatsoever passeth under the rod, the tenth shall be holy unto the LORD.	וְכָל-מַעֲשֵׂר בְּקָר' וּצֹאן כָּל אֲשֶׁר-יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֹשִׂי לַיהוָה קֹדֶשׁ לַיהוָה:	וְכָל מַעֲשֵׂר תוֹרִין וְעֹאן כָּל דֹּעֵבֵר תַּחֲזֹת חוֹטָרָא עֲשִׂירָאָה יְהִי קוֹדֶשׁ קָדָם יי:
33	He shall not inquire whether it be good or bad, neither shall he change it; and if he change it at all, then both it and that for which it is changed shall be holy; it shall not be redeemed.	לֹא יִבְקֹר בֵּין-טוֹב לָרַע וְלֹא יִמְרְנוּ וְאִם-הִמָּר יִמְרְנוּ וְהָיָה הָיוּ וְתִמְוֹרְתוֹ יְהִי-קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֹל:	לֹא יִבְקֹר בֵּין טֹב לְבִישׁ וְלֹא יִחַלְפֶנִּיה וְאִם חִלְפָהּ יִחַלְפֶנִּיה וְיְהִי הוּא וְחִלּוּפֶיהָ יְהִי קוֹדֶשׁ לֹא יִתְפָּרֵק:
34	These are the commandments, which the LORD commanded Moses for the children of Israel in mount Sinai.	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהָר סִינַי:	אֵלֶּין פְּקוּדֵי דְפְשִׁיד יי יֵת מֹשֶׁה לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְסִינַי:

מפטיר

33

עח פסוקים

The Haftara is Jeremiah 16:19 – 17:14 on page 157. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 163.

חזק חזק ונתחזק

(31) ממעשדו. ולא ממעשד חזירו, הפודה מעשר של חזירו אין מוסיף חומש (שם כד). ומה היא גאולתו, כדי להחירו באכילה בכל מקום, והמעות יעלה ויאכל צירושלים, כמו שכתוב וְנִסְתָּה בְּקֶסֶף וְגו': (32) תחת השבט. כשצא לעשרן מוציאן בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט צבועה בסקרא להיות ניכר שהוא מעשר, כן עושה לטלאים ועגלים של כל שנה ושנה (בכורות נח:). יהיה קדש. ליקרב למזבח דמו ואמוריו, והבשר נאכל לבעלים, שהרי לא נמנה עם שאר מתנות כהונה, ולא מצינו שיהא בשרו ניתן לכהנים: (33) לא יבקר וגו'. לפי שנאמר וְכָל מִצְוַת נְדָרֶיךָ (שם יב, יא), יכול יהא בורר ומוציא את היפה, תלמוד לומר לא יבקר בין טוב לרע, בין חס בין בעל מוס, חלה עליו קדושה, ולא שיקריב בעל מוס, אלא יאכל בתורת מעשר, ואסור ליגזז וליעבד (בכורות יד:).

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי
בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַחֶר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה
הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:

שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת
כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:

מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל-יֵצֵא צָבָא
בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאוֹתָם אַתָּה
וְאַהֲרֹן:

וְאַתְּכֶם יְהִי אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ
לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם
לְרֹאוּבֵן אֶלִּיָּזָר בֶּן-שִׁדְיָאוּר:

לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צוּרִישַׁדָּי:

לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עֲמִינָדָב:

לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן-צוּעָר:

לְזִבּוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:

לְבִנְיָמִן יוֹסֵף לְאֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן-עֲמִיהוּד
לְמְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהזוּר:

לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּידְעֹנִי:

לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עֲמִישַׁדָּי:

לְאַשֶׁר פַּגִּיעִיאֵל בֶּן-עֶכְרָן:

לְגָד אֶלְיָסָפ בֶּן-דְּעוּאֵל:

לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:

אֵלֶּה (כ' קריאי) [ק' קרואי] הַעֲדָה נְשִׂאֵי
מִטּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז
בשמות)

במדבר

AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness
of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the
second month, in the second year after the were come
out of the land of Egypt, saying:

2 'Take ye the sum of all the congregation of the
children of Israel, by their families, by their fathers'
houses, according to the number of names, every male,
by their polls;

3 from twenty years old and upward, all that are able to
go forth to war in Israel: ye shall number them by
their hosts, even thou and Aaron.

4 And with you there shall be a man of every tribe, every
one head of his fathers' house.

וַיְנַי And these are the names of the men that shall stand
with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.

6 Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.

7 Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.

8 Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.

9 Of Zebulun, Eliab the son of Helon.

10 Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the
son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of
Pedahzur.

11 Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.

12 Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.

13 Of Asher, Pagiel the son of Ochran.

14 Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.

15 Of Naphtali, Ahira the son of Enan.'

16 These were the elect of the congregation, the princes of
the tribes of their fathers; they were the heads of the
thousands of Israel.

ישראל And Moses and Aaron took these men that are
pointed out by name.

וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ
הַשֵּׁנִי וַיִּתְּלֻהוּ עַל־מִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
לְגִלְגָּלָתָם:

18

And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.

כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם
בְּמִדְבַּר סִינַי: (ס)

19

As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.

הפטרות

הפטרות ויקרא

The Haftarah is Isaiah 43:21 – 44:23. For Shabbat Zachor the maftir and haftarah are on page 165. On Shabbat HaHodesh read the Maftir and Haftarah on page 173.

עַם-זוֹ יֵצְרֵתִי לִי תִהְלָתִי וְסִפְרוּ: (ס)	XLIII:21	The people which I formed for Myself, That they might tell of My praise.
וְלֹא-אֲתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב כִּי-יִגְעֶתָ בִּי יִשְׂרָאֵל:	22	Yet thou hast not called upon Me, O Jacob, Neither hast thou wearied thyself about Me, O Israel.
לֹא-הֵבִיאתָ לִי שֶׂה עֲלִיתִךָ וּזְבָחֶיךָ לֹא כִּבְדֹתַנִּי לֹא הִעֲבַדְתִּיךָ בְּמִנְחָה וְלֹא הוֹנֵעַתִּיךָ בְּלִבְנוֹנָה:	23	Thou hast not brought Me the small cattle of thy burnt-offerings; Neither hast thou honoured Me with thy sacrifices. I have not burdened thee with a meal-offering, Nor wearied thee with frankincense.
לֹא-קָנִיתָ לִּי בַכֶּסֶף קָנָה וְחֶלֶב וּזְבָחֶיךָ לֹא הִרְוִיתַנִּי אֵד הִעֲבַדְתִּיךָ בְּחַטָּאוֹתֶיךָ הוֹנֵעַתַּנִּי בַעֲוֹנוֹתֶיךָ:	24	Thou hast bought Me no sweet cane with money, Neither hast thou satisfied Me with the fat of thy sacrifices; But thou hast burdened Me with thy sins, Thou hast wearied Me with thine iniquities.
אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מַחֵה פֶשְׁעֶיךָ לְמַעְנִי וְחַטָּאוֹתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר:	25	I, even I, am He that blotteth out thy transgressions for Mine own sake; And thy sins I will not remember.
הַזְכִּירְנִי נִשְׁפָּטָה יַחַד סִפֵּר אֶתָּה לְמַעַן תִּצְדָּק:	26	Put Me in remembrance, let us plead together; Declare thou, that thou mayest be justified.
אָבִיךָ הִרְאִישׁוֹן חָטָא וּמְלִיצֶיךָ פָּשְׁעוּ בִּי:	27	Thy first father sinned, And thine intercessors have transgressed against Me.
וְאֶחָלָל שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְאַתָּנָה לַחֶרֶם יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְגִדּוּפִים: (פ)	28	Therefore I have profaned the princes of the sanctuary, And I have given Jacob to condemnation, And Israel to reviling.
וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בְּחֵרְתִּי בּוֹ:	XLIV:1	Yet now hear, O Jacob My servant, And Israel, whom I have chosen;
כֹּה-אָמַר יְהוָה עֹשֶׂה וְיֵצֵרְךָ מִבֶּטֶן יַעֲזָרְךָ אֶל-תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׁרוּן בְּחֵרְתִּי בּוֹ:	2	Thus saith the LORD that made thee, And formed thee from the womb, who will help thee: Fear not, O Jacob My servant, And thou, Jeshurun, whom I have chosen.
כִּי אֶצְקֶ-מַיִם עַל-צָמָא וְנָזְלִים עַל- יְבֻשָּׁה אֶצְקֶ רוּחִי עַל-זֶרְעֶךָ וּבִרְכֹתִי עַל- צִאצְאֶיךָ:	3	For I will pour water upon the thirsty land, And streams upon the dry ground; I will pour My spirit upon thy seed, And My blessing upon thine offspring;
וְצִמְחוּ בִּבְיִן חֲצִיר כַּעֲרָבִים עַל-יְבֵלִי- מַיִם:	4	And they shall spring up among the grass, As willows by the watercourses.

זֶה יֹאמֶר לַיהוָה אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם־
יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל
יִכְנֶה: (פ)

5 One shall say: 'I am the LORD'S'; And another shall call himself by the name of Jacob; And another shall subscribe with his hand unto the LORD, And surname himself by the name of Israel.

כֹּה־אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְהוָה
צִבְאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְלַעַדִי
אֵין אֱלֹהִים:

6 Thus saith the LORD, the King of Israel, And his Redeemer the LORD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no God.

וּמִי־כִמּוֹנִי יִקְרָא וְיִגִּידָהּ וְיַעֲרְכֶּהָ לִּי
מִשׁוּמֵי עַם־עוֹלָם וְאֲתִיּוֹת וְאֲשֶׁר תִּבְאֶנָּה
יִגִּידוּ לָמוֹ:

7 And who, as I, can proclaim— Let him declare it, and set it in order for Me— Since I appointed the ancient people? And the things that are coming, and that shall come to pass, let them declare.

אַל־תִּפְחַדּוּ וְאֵל־תִּרְאוּ הֲלֹא מֵאֶזְ
הַשְׁמַעְתִּיךָ וְהִגַּדְתִּי וְאַתֶּם עֲדִי הִנֵּה אֱלֹהִים
מִבְלַעַדִי וְאֵין צוּר בַּל־יִדְעָתִי:

8 Fear ye not, neither be afraid; Have I not announced unto thee of old, and declared it? And ye are My witnesses. Is there a God beside Me? Yea, there is no Rock; I know not any.

יִצְרֵי־פֶסֶל כָּל־מִן תְּהוּ וְחַמּוּדֵיהֶם בַּל־
יֻעִילוּ וְעֵדֵיהֶם הִמָּה בַל־יֵרְאוּ וּבַל־יֵדְעוּ
לְמַעַן יִבְשׁוּ:

9 They that fashion a graven image are all of them vanity, And their delectable things shall not profit; And their own witnesses see not, nor know; That they may be ashamed.

מִי־יִצֹר אֵל וּפֶסֶל נִסָּךְ לְבִלְתִּי הוֹעִיל:

10 Who hath fashioned a god, or molten an image That is profitable for nothing?

הֵן כָּל־חֲבֵרָיו יִבְשׁוּ וְחַרְשֵׁים הִמָּה מֵאֲדָם
יִתְקַבְּצוּ כָּל־ם יַעֲמֻדוּ יִפְחַדּוּ יִבְשׁוּ יַחַד:

11 Behold, all the fellows thereof shall be ashamed; And the craftsmen skilled above men; Let them all be gathered together, let them stand up; They shall fear, they shall be ashamed together.

חֲרֹשׁ בְּרוֹז' מַעֲצָד וּפָעַל בְּפָחִים וּבִמְקַבּוֹת
יִצְרֶהוּ וַיַּפְעֵלֵהוּ בַּזְרוּעַ כְּחוֹ גַם־רָעַב וְאֵין
כֹּחַ לֹא־שָׁתָה מַיִם וַיִּיָּעַף:

12 The smith maketh an axe, And worketh in the coals, and fashioneth it with hammers, And worketh it with his strong arm; Yea, he is hungry, and his strength faileth; He drinketh no water, and is faint.

חֲרֹשׁ עֲצִים נִטָּה קוֹ וַיִּתְאַרְהוּ בַּשָּׂרָד
יַעֲשֶׂהוּ בִּמְקַצְעוֹת וּבִמְחַוָּגָה וַיִּתְאַרְהוּ
וַיַּעֲשֶׂהוּ כְּתִבְנִית אִישׁ כְּתִפְאֶרֶת אָדָם
לְשֹׁכֶת בַּיִת:

13 The carpenter stretcheth out a line; He marketh it out with a pencil; He fitteth it with planes, And he marketh it out with the compasses, And maketh it after the figure of a man, According to the beauty of a man, to dwell in the house.

לְכַרְתָּ־לוֹ אֲרָזִים וַיִּקַּח תִּרְזוֹה וְאַלְזוֹן
וַיֹּאמֶץ־לוֹ בַּעֲצֵי־יָעַר נָטַע אֲרֹז וְגִשְׁם
יִגְדֵּל:

14 He heweth him down cedars, And taketh the ilex and the oak, And strengtheneth for himself one among the trees of the forest; He planteth a bay-tree, and the rain doth nourish it.

וְהָיָה לְאָדָם לְבָעֹר וַיִּקַּח מֵהֶם וַיִּחַם אֶף־
יִשִּׁיק וְאָפָה לֶחֶם אֶף־יַפְעֵל־אֵל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה
עָשָׂהוּ פֶסֶל וַיִּסְגַּד־לָמוֹ:

15 Then a man useth it for fuel; And he taketh thereof, and warmeth himself; Yea, he kindleth it, and baketh bread; Yea, he maketh a god, and worshippeth it; He maketh it a graven image, and falleth down thereto.

חֲצִי־שֶׁרֶף בְּמוֹ-אֵשׁ עַל-חֲצִי־בָשָׂר יֹאכַל
וְצֵלָה צִלִּי וַיִּשְׂבַּע אֶף-יָחֵם וַיֹּאמֶר הֶאֱח
חֲמוּמִי רָאִיתִי אִוֵּר:

16 He burneth the half thereof in the fire; With the half thereof he eateth flesh; He roasteth roast, and is satisfied; Yea, he warmeth himself, and saith: 'Aha, I am warm, I have seen the fire';

וַשְּׂאֲרִיתוֹ לֵאמֹל עֲשֵׂה לְפָסְלוֹ (כ' יסגוד) [ק'
יסגד-] וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֹּאמֶר
הַצִּילֵנִי כִּי אֵלִי אַתָּה:

17 And the residue thereof he maketh a god, even his graven image; He falleth down unto it and worshippeth, and prayeth unto it, And saith: 'Deliver me, for thou art my god.'

לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מַרְאוֹת עֵינֵיהֶם
מִהַשְׁכִּיל לִבָּתָם:

18 They know not, neither do they understand; For their eyes are bedaubed, that they cannot see, And their hearts, that they cannot understand.

וְלֹא-יָשִׁיב אֶל-לִבּוֹ וְלֹא דָעַת וְלֹא-תְבוּנָה
לֵאמֹר חֲצִי־שֶׁרֶפְתִּי בְּמוֹ-אֵשׁ וְאֶף אָפִיתִי
עַל-גִּחְלִיו לֶחֶם אֲצִלָּה בָשָׂר וְאָכַל וַיִּתְּרוּ
לְתוֹעֵבָה אֶעֱשֶׂה לְבֹול עֵץ אִסְגֹּוד:

19 And none considereth in his heart, Neither is there knowledge nor understanding to say: 'I have burned the half of it in the fire; Yea, also I have baked bread upon the coals thereof; I have roasted flesh and eaten it; And shall I make the residue thereof an abomination? Shall I fall down to the stock of a tree?'

רָעָה אֶפֶר לֵב הוֹתֵל הִטָּהוּ וְלֹא-
יִצִּיל אֶת-נַפְשׁוֹ וְלֹא יֹאמֶר הֲלוֹא שָׁקֵר
בְּיָמִי: (ס)

20 He striveth after ashes, A deceived heart hath turned him aside, That he cannot deliver his soul, nor say: 'Is there not a lie in my right hand?'

זְכֹר-אֵלֶּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל כִּי עַבְדִּי-אַתָּה
יִצְרָתִיךָ עֶבֶד-לִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל לֹא תִשְׁכַּח:

21 Remember these things, O Jacob, And Israel, for thou art My servant; I have formed thee, thou art Mine own servant; O Israel, thou shouldest not forget Me.

מִחִיתִי כְעָבַל פֶּשְׁעֶיךָ וְכָעָנָן חַטֹּאוֹתֶיךָ
שׁוֹבָה אֵלַי כִּי וְאַל־תִּיָּד:

22 I have blotted out, as a thick cloud, thy transgressions, And, as a cloud, thy sins; Return unto Me, for I have redeemed thee.

רְנֵוּ שָׁמַיִם כִּי-עָשָׂה יְהוָה הֲרִיעוּ תַּחְתִּינֹת
אֶרֶץ פִּצְחוּ הָרִים רְנֵוּ יַעַר וְכָל-
עֵץ בּוֹ כִּי-גָאֵל יְהוָה יַעֲקֹב וּבִישְׂרָאֵל
יִתְפָּאֵר: (ס)

23 Sing, O ye heavens, for the LORD hath done it; Shout, ye lowest parts of the earth; Break forth into singing, ye mountains, O forest, and every tree therein; For the LORD hath redeemed Jacob, And doth glorify Himself in Israel.

הפטרת צו

The Haftarah is Jeremiah 7:21 – 8:3 & 9:22 – 9:23. For Shabbat Zachor the maftir and haftarah are on page 165. On Shabbat Parah, read Maftir and Haftarah on page 169. On the Shabbat before Pesah, read the Haftarah on page 178.

כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
עֲלוֹתֵיכֶם סָפוּ עַל-זִבְחֵיכֶם וְאָכַלוּ בָשָׂר:

VII:21 Thus saith the LORD of hosts, the God of Israel: Add your burnt-offerings unto your sacrifices, and eat ye flesh.

כִּי לֹא-דִבַּרְתִּי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צִוִּיתִים
בְּיוֹם (כ' הוציא) [ק' הוציא] אוֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם עַל-דְּבַרִּי עוֹלָה וְזֹבֵחַ:

22 For I spoke not unto your fathers, nor commanded them in the day that I brought them out of the land of Egypt, concerning burnt-offerings or sacrifices;

כִּי אִם־אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם
לֵאמֹר שְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים
וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעָם וְהִלַּכְתֶּם בְּכָל־
הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֶצְוֶה אֹתְכֶם לַמַּעַן יִיטֵב
לָכֶם:

23 but this thing I commanded them, saying: 'Hearken unto My voice, and I will be your God, and ye shall be My people; and walk ye in all the way that I command you, that it may be well with you.'

וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיִּלְכוּ
בְּמַעֲצוֹת בְּשָׂרֵהֶם לִפְנֵי הָרָע וַיִּהְיוּ
לְאַחֲזֹר וְלֹא לְפָנִים:

24 But they hearkened not, nor inclined their ear, but walked in their own counsels, even in the stubbornness of their evil heart, and went backward and not forward,

לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֲשַׁלַּח אֵלֵיכֶם
אֶת־כָּל־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים יוֹם הַשָּׁבַע
וְשַׁלַּח:

25 even since the day that your fathers came forth out of the land of Egypt unto this day; and though I have sent unto you all My servants the prophets, sending them daily betimes and often,

וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיַּקְשּׁוּ
אֶת־עַרְפָּם הִרְעוּ מֵאֲבוֹתָם:

26 yet they hearkened not unto Me, nor inclined their ear, but made their neck stiff; they did worse than their fathers.

וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֵלַי וְקִרְאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא
יַעֲנוּכָה:

27 And thou shalt speak all these words unto them, but they will not hearken to thee; thou shalt also call unto them, but they will not answer thee.

וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
בְּקוֹלִי יִהְיֶה אֱלֹהָיו וְלֹא לִקְחוּ מוֹסֵר
אֲבֹדָה הָאֲמוּנָה וְנִכְרְתָה מִפִּיהֶם: (ס)

28 Therefore thou shalt say unto them: This is the nation that hath not hearkened To the voice of the LORD their God, Nor received correction; Faithfulness is perished, And is cut off from their mouth.

גְּזִי נִזְרְךָ וְהִשְׁלִיכִי וּשְׂאִי עַל־שָׁפָיִם קִינָה
כִּי מָאֵס יְהוָה וַיִּטֹּשׁ אֶת־דֹּר עֲבָרְתּוֹ:

29 Cut off thy hair, and cast it away, And take up a lamentation on the high hills; For the LORD hath rejected and forsaken the generation of His wrath.

כִּי־עָשׂוּ בְנֵי־יְהוּדָה הָרָע בְּעֵינֵי נָאִם־יְהוָה
שָׁמוּ שְׁקוּצֵיהֶם בְּבֵית אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי
עָלָיו לְטַמְאוֹ:

30 For the children of Judah have done that which is evil in My sight, saith the LORD; they have set their detestable things in the house whereon My name is called, to defile it.

וּבָנוּ בָּמֹת הַתִּפְתָּ אֲשֶׁר בְּגִיא בֶן־הֲנָם
לְשַׂרְף אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ
אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא עָלְתָה עַל־לְבִי: (פ)

31 And they have built the high places of Topheth, which is in the valley of the son of Hinnom, to burn their sons and their daughters in the fire; which I commanded not, neither came it into My mind.

לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נָאִם־יְהוָה וְלֹא־
יֵאמָר עוֹד הַתִּפְתָּ וְגִיא בֶן־הֲנָם כִּי אִם־
גִּיא הַחֲרָגָה וְקִבְּרוּ בַתִּפְתָּ מֵאֵין מָקוֹם:

32 Therefore, behold, the days come, saith the LORD, that it shall no more be called Topheth, nor The valley of the son of Hinnom, but The valley of slaughter; for they shall bury in Topheth, for lack of room.

וְהָיְתָה גְבֻלַת הָעָם הַזֶּה לְמֶאֱכָל לְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְבְּהֵמַת הָאָרֶץ וְאִין מִחֲרִיד:

33 And the carcasses of this people shall be food for the fowls of the heaven, and for the beasts of the earth; and none shall frighten them away.

וְהִשְׁבַּתִּיו מִעָרֵי יְהוּדָה וּמִחֲצוֹת יְרוּשָׁלַם
קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִיחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל
כִּלָּה כִּי לַחֲרָבָה תִּהְיֶה הָאָרֶץ:

34 Then will I cause to cease from the cities of Judah, and from the streets of Jerusalem, the voice of mirth and the voice of gladness, the voice of the bridegroom and the voice of the bride; for the land shall be desolate.

בַּעֲת הַהִיא נֹאֲם-יְהוָה (כ' וַיֵּצֵאוּ) ק'
יֹצִיאוּ אֶת-עֲצָמוֹת מַלְכֵי-יְהוּדָה וְאֶת-
עֲצָמוֹת-שָׂרָיו וְאֶת-עֲצָמוֹת הַכֹּהֲנִים וְאֶת
עֲצָמוֹת הַנְּבִיאִים וְאֶת עֲצָמוֹת יוֹשְׁבֵי-
יְרוּשָׁלַם מִקְבְּרֵיהֶם:

VIII:1 At that time, saith the LORD, they shall bring out the bones of the kings of Judah, and the bones of his princes, and the bones of the priests, and the bones of the prophets, and the bones of the inhabitants of Jerusalem, out of their graves;

וַשִּׁטְחוּם לְשֶׁמֶשׁ וּלְיָרֵחַ וּלְכָל צֶבֶא
הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר אֲהָבוּם וְאֲשֶׁר עֲבָדוּם וְאֲשֶׁר
הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם וְאֲשֶׁר דָּרָשׁוּם וְאֲשֶׁר
הִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִקָּבְרוּ
לְדָמֶן עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ:

2 and they shall spread them before the sun, and the moon, and all the host of heaven, whom they have loved, and whom they have served, and after whom they have walked, and whom they have sought, and whom they have worshipped; they shall not be gathered, nor be buried, they shall be for dung upon the face of the earth.

וּנִבְחַר מוֹת מַחֲיִים לְכָל הַשְּׂאֲרִית
הַנִּשְׁאָרִים מִן-הַמִּשְׁפָּחָה הָרָעָה הַזֹּאת
בְּכָל-הַמְּקוֹמוֹת הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר הִדְחֵיתִים
שֵׁם נֹאֲם יְהוָה צְבָאוֹת: (ס)

3 And death shall be chosen rather than life by all the residue that remain of this evil family, that remain in all the places whither I have driven them, saith the LORD of hosts.

כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי-יִתְהַלָּל חֲכָם בְּחִכְמָתוֹ
וְאֱלֹהֵי-יִתְהַלָּל הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֱלֹהֵי-יִתְהַלָּל
עָשִׂיר בְּעֶשְׂרֵוֹ:

IX:22 Thus saith the LORD: Let not the wise man glory in his wisdom, neither let the mighty man glory in his might, Let not the rich man glory in his riches;

כִּי אִם-בְּזֹאת יִתְהַלָּל הַמִּתְהַלָּל הַשָּׂבֵל
וַיַּדַּע אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט
וַיַּצְדֵּקָה בָּאָרֶץ כִּי-בְּאֵלֶּה חִפְצָתִי נֹאֲם-
יְהוָה: (ס)

23 But let him that glorieth glory in this, that he understandeth, and knoweth Me, That I am the LORD who exercise mercy, justice, and righteousness, in the earth; for in these things I delight, Saith the LORD.

הפטרת שמיני

The Haftarah is II Samuel 6:1 – 7:17. On Shabbat Parah, read Maftir and Haftarah on page 169. For Shabbat HaHodesh the Maftir and Haftarah are on page 173.

וַיִּסַּף עוֹד דָּוִד אֶת-כָּל-בָּחוּר בִּישְׂרָאֵל
שְׁלָשִׁים אָלֶף:

VI:1 And David again gathered together all the chosen men of Israel, thirty thousand.

וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
מִבְּעַל יְהוּדָה לְהַעֲלֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְהוָה
צָבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְרֻבִּים עָלָיו:

וַיַּרְכֻּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עֲגֹלָה
חֲדָשָׁה וַיִּשְׁאָהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר
בְּגִבְעָה וְעֶזָא וַאֲחִיו בְּנֵי אֲבִינָדָב נָהִיגִים
אֶת־הָעֲגֹלָה חֲדָשָׁה:

וַיִּשְׁאָהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה עִם
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַאֲחִיו הִלְךְ לִפְנֵי הָאֲרוֹן:

וַדָּנְדוּ וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מְשֻׁחָקִים
לִפְנֵי יְהוָה בְּכָל עֲצֵי בְרוֹשִׁים
וּבְכִנּוֹרוֹת וּבִנְבָלִים וּבַתְּפִילִּים וּבִמְנַעֲנָעִים
וּבְצִלְצְלִים:

וַיָּבֹאוּ עַד־גֶּרֶן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָה אֶל־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים וַיֹּאחֲזֵ בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר:

וַיַּחַר־אַף יְהוָה בְּעֲזָה וַיַּכֶּהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים
עַל־הַשָּׂל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים:

וַיַּחַר לְדָוִד עַל אֲשֶׁר פָּרַץ יְהוָה פָּרֶץ
בְּעֲזָה וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא פָּרֶץ עֲזָה עַד
הַיּוֹם הַזֶּה:

וַיִּירָא דָוִד אֶת־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר
אֵיךְ יָבֹוא אֵלַי אֲרוֹן יְהוָה:

וְלֹא־אָבִיחַ דָּוִד לְהַסִּיר אֵלָיו אֶת־אֲרוֹן
יְהוָה עַל־עֵיר דָּוִד וַיִּטְהֹר דָּוִד בֵּית עֲבֹד־
אָדָם הַגִּתִּי:

וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יְהוָה בֵּית עֲבֹד אָדָם הַגִּתִּי
שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־עֲבֹד
אָדָם וְאֶת־כָּל־בֵּיתוֹ:

And David arose, and went with all the people that
were with him, from Baale-judah, to bring up from
thence the ark of God, whereupon is called the Name,
even the name of the LORD of hosts that sitteth upon
the cherubim.

And they set the ark of God upon a new cart, and
brought it out of the house of Abinadab that was in
the hill; and Uzzah and Ahio, the sons of Abinadab,
drove the new cart.

And they brought it out of the house of Abinadab,
which was in the hill, with the ark of God, and Ahio
went before the ark.

And David and all the house of Israel played before
the LORD with all manner of instruments made of
cypress-wood, and with harps, and with psalteries, and
with timbrels, and with sistra, and with cymbals.

And when they came to the threshing-floor of Nacon,
Uzzah put forth his hand to the ark of God, and took
hold of it; for the oxen stumbled.

And the anger of the LORD was kindled against Uzzah;
and God smote him there for his error; and there he
died by the ark of God.

And David was displeased, because the LORD had
broken forth upon Uzzah; and that place was called
Perez-uzzah, unto this day

And David was afraid of the LORD that day; and he
said: 'How shall the ark of the LORD come unto me?'

So David would not remove the ark of the LORD unto
him into the city of David; but David carried it aside
into the house of Obed-edom the Gittite.

And the ark of the LORD remained in the house of
Obed-edom the Gittite three months; and the LORD
blessed Obed-edom, and all his house.

וַיִּגֹד לַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־
בֵּית עֹבֵד אָדָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בַּעֲבוּר
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּלָּךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֹבֵד אָדָם עִיר דָּוִד
בְּשִׂמְחָה:

וַיְהִי כִּי צָעְדוּ נֹשְׂאֵי אֲרוֹן־יְהוָה שֵׁשָׁה
צָעָדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא:

וְדָוִד מְכַרְכֵּר בְּכָל־עֹז לִפְנֵי יְהוָה וְדָוִד
הִגִּיר אֶפֶוד בָּד:

וְדָוִד וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן
יְהוָה בַּתְּרוּעָה וּבִקְוֹל שׁוֹפָר:

וַתִּיָּה אֲרוֹן יְהוָה בָּא עִיר דָּוִד וּמִיכַל בַּת־
שָׁאוּל נִשְׁקָפָהּ בַּעַד הַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת־
הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפְּנֵי וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְהוָה
וַתִּקְבֹּז לוֹ בַּלִּבָּהּ:

וַיָּבֹאוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ בַּמִּקְוָמוֹ
בַּתְּוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד
עֹלוֹת לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים:

וַיִּכַּל דָּוִד מִהֲעֹלוֹת הָעֹלָה וּמִשְׁלָמִים
וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת:

וַיַּחֲלֵק לְכָל־הָעָם לְכָל־חֲמוֹן יִשְׂרָאֵל
לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ חֶלֶת לֶחֶם אֶחָת
וְאֶשְׁפָּר אֶחָד וְאִשִּׁישָׁה אֶחָת וַיִּלָּךְ כָּל־
הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ:

וַיָּשָׁב דָּוִד לְבֵרֶךְ אֶת־בֵּיתוֹ (ס) וַתֵּצֵא
מִיכַל בַּת־שָׁאוּל לִקְרֹאת דָּוִד וַתֹּאמֶר
מִה־נִּכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה
הַיּוֹם לְעֵינַי אֲמֹתוֹת עֲבָדָיו בַּהֲגָלוֹת נִגְלוֹת
אֶתֶּד הָרִקְקִים:

וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־מִיכַל לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר
בָּחַר־בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל־בֵּיתוֹ לְצִוּת אֹתִי
נָגִיד עַל־עָם יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל וְשִׁחֲקֵתִי
לִפְנֵי יְהוָה:

12 And it was told king David, saying: 'The LORD hath blessed the house of Obed-edom, and all that pertaineth unto him, because of the ark of God.' And David went and brought up the ark of God from the house of Obed-edom into the city of David with joy.

13 And it was so, that when they that bore the ark of the LORD had gone six paces, he sacrificed an ox and a fatling.

14 And David danced before the LORD with all his might; and David was girded with a linen ephod.

15 So David and all the house of Israel brought up the ark of the LORD with shouting, and with the sound of the horn.

16 And it was so, as the ark of the LORD came into the city of David, that Michal the daughter of Saul looked out at the window, and saw king David leaping and dancing before the LORD; and she despised him in her heart.

17 And they brought in the ark of the LORD, and set it in its place, in the midst of the tent that David had pitched for it; and David offered burnt-offerings and peace-offerings before the LORD.

18 And when David had made an end of offering the burnt-offering and the peace-offerings, he blessed the people in the name of the LORD of hosts.

19 And he dealt among all the people, even among the whole multitude of Israel, both to men and women, to every one a cake of bread, and a cake made in a pan, and a sweet cake. So all the people departed every one to his house.

20 Then David returned to bless his household. And Michal the daughter of Saul came out to meet David, and said: 'How did the king of Israel get him honour to-day, who uncovered himself to-day in the eyes of the handmaids of his servants, as one of the vain fellows shamelessly uncovereth himself!'

21 And David said unto Michal: 'Before the LORD, who chose me above thy father, and above all his house, to appoint me prince over the people of the LORD, over Israel, before the LORD will I make merry.

22	And I will be yet more vile than thus, and will be base in mine own sight; and with the handmaids whom thou hast spoken of, with them will I get me honour.'	וְנִקְלָתִי עוֹד מִזֹּאת וְהָיִיתִי שָׁפֵל בְּעֵינַי וְעַם-הָאֲמָהוֹת אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עִמָּם אֶכְבְּדָהּ:
23	And Michal the daughter of Saul had no child unto the day of her death.	וּלְמִיכָל בַּת-שָׁאוּל לֹא-הָיָה לָּהּ יֶלֶד עַד יוֹם מוֹתָהּ: (פ)
VII:1	And it came to pass, when the king dwelt in his house, and the LORD had given him rest from all his enemies round about,	וַיְהִי כִּי-יָשָׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וַיִּהְיֶה הַנִּיחָה- לּוֹ מִסָּבִיב מְכָל-אִיָּבָיו:
2	that the king said unto Nathan the prophet: 'See now, I dwell in a house of cedar, but the ark of God dwelleth within curtains.'	וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-נָתָן הַנָּבִיא רְאֵה נָא אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים וְאָרוֹן הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הִרְיָעָה:
3	And Nathan said to the king: 'Go, do all that is in thy heart; for the LORD is with thee.'	וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל-הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בְּלִבְּךָ לַךְ עֲשֵׂה כִּי יְהוָה עִמָּךְ:
4	And it came to pass the same night, that the word of the LORD came unto Nathan, saying:	וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא (ס) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֶל-נָתָן לֵאמֹר:
5	'Go and tell My servant David: Thus saith the LORD: Shalt thou build Me a house for Me to dwell in?	לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל-עַבְדִּי אֶל-דָּוִד (ס) כֹּה אָמַר יְהוָה הָאֵתָה תִּבְנֶה לִּי בַּיִת לְשִׁבְתִּי:
6	for I have not dwelt in a house since the day that I brought up the children of Israel out of Egypt, even to this day, but have walked in a tent and in a tabernacle.	כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְּבֵית לְמִיּוֹם הָעֲלֵיתִי אֶת- בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֵהִיָּה מְתַהַלֵּךְ בְּאַהֶל וּבְמִשְׁכָּן:
7	In all places wherein I have walked among all the children of Israel, spoke I a word with any of the tribes of Israel, whom I commanded to feed My people Israel, saying: Why have ye not built Me a house of cedar?	בְּכָל אֲשֶׁר-הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִדְבַּר דְּבַרְתִּי אֶת-אֶחָד שְׁבַטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לָרְעוֹת אֶת-עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לָמָּה לֹא-בִנִיתֶם לִי בַּיִת אֲרָזִים:
8	Now therefore thus shalt thou say unto My servant David: Thus saith the LORD of hosts: I took thee from the sheepcote, from following the sheep, that thou shouldest be prince over My people, over Israel.	וְעַתָּה כֹּה-תֹאמֶר לְעַבְדִּי לְדָוִד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לָקַחְתִּיךָ מִן-הַנֶּחֱלָה מֵאַחֵר הַצֹּאן לְהִיּוֹת נָגִיד עַל-עַמִּי עַל- יִשְׂרָאֵל:
9	And I have been with thee whithersoever thou didst go, and have cut off all thine enemies from before thee; and I will make thee a great name, like unto the name of the great ones that are in the earth.	וְאֵהִיָּה עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ וְאֶכְרַתָּ אֶת-כָּל-אִיָּבֶיךָ מִפְּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ:
10	And I will appoint a place for My people Israel, and will plant them, that they may dwell in their own place, and be disquieted no more; neither shall the children of wickedness afflict them any more, as at the first,	וְשִׁמַּתִּי מָקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וְנִטְעַתִּיו וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא-יִסִּיפוּ בְּנֵי-עוֹלָה לְעַנּוֹתוֹ כְּאֲשֶׁר בְּרִאשׁוֹנָה:

וּלְמִן-הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוִּיתִי שְׁפָטִים עַל-עַמִּי
יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּיתִחֲתִי לָךְ מִכָּל-אִיבֶיךָ וְהִגִּיד
לָךְ יְהוָה כִּי-בֵית יַעֲשֶׂה-לָּךְ יְהוָה:

כִּי וַיִּמָּלְאוּ יָמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת-אֲבֹתֶיךָ
וְהִקִּמֹתִי אֶת-זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא
מִמֶּעֶיךָ וְהִכִּינֹתִי אֶת-מַמְלַכְתּוֹ:

הוא יבנה-בית לשמי וכננתי את-כסא
ממלכתו עד-עולם:

אֲנִי אֶהְיֶה-לּוֹ לְאָב וְהוא יִהְיֶה-לִּי לְבֵן
אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ וְהִכַּחֲתִיו בְּשֶׁבֶט אַנְשִׁים
וּבִגְזָעֵי בְנֵי אָדָם:

וְחַסְדִּי לֹא-יִסּוּר מִמֶּנּוּ כַּאֲשֶׁר הִסְרֹתִי
מֵעַם שָׁאוּל אֲשֶׁר הִסְרֹתִי מִלְפָּנֶיךָ:

וְנֶאֱמַן בֵּיתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ עַד-עוֹלָם לְפָנֶיךָ
כִּסְאֶךָ יִהְיֶה נָכוֹן עַד-עוֹלָם:

כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכָל-הַחֲזִינוֹן הַזֶּה
בֵּן דָּבָר נָתַן אֶל-דָּוִד: (פ)

11 even from the day that I commanded judges to be over My people Israel; and I will cause thee to rest from all thine enemies. Moreover the LORD telleth thee that the LORD will make thee a house.

12 When thy days are fulfilled, and thou shalt sleep with thy fathers, I will set up thy seed after thee, that shall proceed out of thy body, and I will establish his kingdom.

13 He shall build a house for My name, and I will establish the throne of his kingdom for ever.

14 I will be to him for a father, and he shall be to Me for a son; if he commit iniquity, I will chasten him with the rod of men, and with the stripes of the children of men;

15 but My mercy shall not depart from him, as I took it from Saul, whom I put away before thee.

16 And thy house and thy kingdom shall be made sure for ever before thee; thy throne shall be established for ever.'

17 According to all these words, and according to all this vision, so did Nathan speak unto David. .

הפטרת תזריע

The Haftarah is II Kings 4:42 – 5:19. For Shabbat HaHodesh the Maftir and Haftarah are on page 173.

וְאִישׁ בָּא מִבָּעַל שָׁלִישָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ
הָאֱלֹהִים לֶחֶם בַּכּוֹרִים עֲשָׂרִים-לֶחֶם
שְׁעָרִים וְכֶרֶם לְבָצֵק לָנוּ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם
וַיֹּאכְלוּ:

IV:42 And there came a man from Baal-shalishah, and brought the man of God bread of the first-fruits, twenty loaves of barley, and fresh ears of corn in his sack. And he said: 'Give unto the people, that they may eat.'

וַיֹּאמֶר מִשְׁרְתּוֹ מָה אֶתֵּן זֶה לְפָנֵי מֵאָה אִישׁ
וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה
אֲכָל וְהוֹתַר:

43 And his servant said: 'How should I set this before a hundred men?' But he said: 'Give the people, that they may eat; for thus saith the LORD: They shall eat, and shall leave thereof.'

וַיִּתֵּן לְפָנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתְרוּ כְּדָבָר
יְהוָה: (פ)

44 So he set it before them, and they did eat, and left thereof, according to the word of the LORD.

וַנַּעֲמָן שַׂר־צָבָא מֶלֶךְ־אַרָם הָיָה אִישׁ
גָּדוֹל לִפְנֵי אֲדֹנָיו וַיִּנָּשָׂא פָנִים כִּי־בֹ נָתַן־
יְהוָה תְּשׁוּעָה לְאַרָם וְהָאִישׁ הָיָה גִבּוֹר
חֵיל מְצָרָע:

V:1

Now Naaman, captain of the host of the king of
Aram, was a great man with his master, and held in
esteem, because by him the LORD had given victory
unto Aram; he was also a mighty man of valour, but
he was a leper.

וְאַרָם יָצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁכּוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
נַעֲרָה קְטַנָּה וַתְּהִי לִפְנֵי אִשְׁתּוֹ נַעֲמָן:

2

And the Arameans had gone out in bands, and had
brought away captive out of the land of Israel a little
maid; and she waited on Naaman's wife.

וַתֹּאמֶר אֶל־גְּבוּרָתָהּ אַחֲלִי אֲדֹנִי לִפְנֵי
הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּשַׁמְרוֹן אֲזִי יִאֲסֹף אֹתוֹ
מִצָּרְעָתוֹ:

3

And she said unto her mistress: 'Would that my lord
were with the prophet that is in Samaria! then would
he recover him of his leprosy.'

וַיָּבֹא וַיַּגֵּד לְאֲדֹנָיו לֵאמֹר כְּזֹאת וְכֹזֶאת
דִּבְרָה הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

4

And he went in, and told his lord, saying: 'Thus and
thus said the maid that is of the land of Israel.'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־אַרָם לְךָ־בָא וְאֶשְׁלַחְהָ סֶפֶר
אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ עֶשֶׂר
כַּפְרֵי־כֶסֶף וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים זָהָב וְעֶשֶׂר
חֲלִיפוֹת בְּגָדִים:

5

And the king of Aram said: 'Go now, and I will send a
letter unto the king of Israel.' And he departed, and
took with him ten talents of silver, and six thousand
pieces of gold, and ten changes of raiment.

וַיָּבֹא הַסֶּפֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
וְעַתָּה כְּבוֹא הַסֶּפֶר הַזֶּה אֵלַיָּה הַנֶּה
שְׁלַחְתִּי אֵלַיָּה אֶת־נַעֲמָן עַבְדִּי וְאִסְפֹּתוֹ
מִצָּרְעָתוֹ:

6

And he brought the letter to the king of Israel, saying:
'And now when this letter is come unto thee, behold, I
have sent Naaman my servant to thee, that thou
mayest recover him of his leprosy.'

וַיְהִי כִּקְרָא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַסֶּפֶר
וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר הֲאֵלֹהִים אֲנִי לְהַמִּית
וְלְהַחְיֹת כִּי־זֶה שְׁלַח אֵלַי לְאִסֹּף אִישׁ
מִצָּרְעָתוֹ כִּי אֶדְעֶנָּה וְרָאוּ כִּי־מִתְאַנֶּה
הוּא לִי:

7

And it came to pass, when the king of Israel had read
the letter, that he rent his clothes, and said: 'Am I God,
to kill and to make alive, that this man doth send unto
me to recover a man of his leprosy? but consider, I
pray you, and see how he seeketh an occasion against
me.'

וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֵלִישָׁע אִישׁ־הָאֱלֹהִים כִּי־
קָרַע מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁלַח אֶל־
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לָמָּה קָרַעְתָּ בְּגָדֶיךָ יְבֹא־נָא
אֵלַי וַיָּדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל:

8

And it was so, when Elisha the man of God heard that
the king of Israel had rent his clothes, that he sent to
the king, saying: 'Wherefore hast thou rent thy
clothes? let him come now to me, and he shall know
that there is a prophet in Israel.'

וַיָּבֹא נַעֲמָן בְּסוּסָיו וּבְרֶכְבּוֹ וַיַּעֲמֵד בַּתְּחִלָּה
בַּבַּיִת לְאֵלִישָׁע:

9

So Naaman came with his horses and with his chariots,
and stood at the door of the house of Elisha.

וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֵלִישָׁע מַלְאָךְ לֵאמֹר הֲלוֹךְ
וְרַחֲצֵת שִׁבְע־פְּעָמִים בַּיַּרְדֵּן וְיָשָׁב בְּשָׁרְךָ
לָךְ וְטָהָר:

10

And Elisha sent a messenger unto him, saying: 'Go
and wash in the Jordan seven times, and thy flesh shall
come back to thee, and thou shalt be clean.'

וַיִּקְצֹף נַעֲמָן וַיֵּלֶךְ וַיֹּאמֶר הֲנִה אֲמַרְתִּי
אֵלַי יֵצֵא יִצְחָק וְעַמְד וְקָרָא בְּשֵׁם-
יְהוָה אֱלֹהָיו וְהִנֵּיף יָדוֹ אֶל-הַמָּקוֹם וְאָסַף
הַמִּצְרָע:

הֲלֹא טוֹב (כ' אבנה) [ק' אַמְנָה] וּפַרְפָּר
נְהַרֹת דַּמֶּשֶׁק מִכָּל מִיַּמי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא-
אֶרְחֵץ בָּהֶם וְשִׁתְּרֵתִי נִיפֹן וַיֵּלֶךְ בַּחֲמָה:

וַיִּנָּשׂוּ עֲבָדָיו וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אָבִי
דִּבֶּר גָּדוֹל הִנֵּבִיא דְבַר אֱלֹהֵי הַלֹּא
תַעֲשֶׂה וְאָף כִּי־אָמַר אֵלֶיךָ רַחֵץ וְטָהַר:

וַיֵּרֶד וַיִּטְבֹּל בִּיַּרְדֵּן שֶׁבַע פְּעָמִים כְּדָבַר
אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיָּשָׁב בְּשָׂרוֹ כְּבֶשֶׂר נֶעַר
קֶטָן וַיִּטָּהַר:

וַיָּשָׁב אֶל-אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל-מִחֲנֹהוּ
וַיָּבֹא וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי
כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּכָל-הָאָרֶץ כִּי אִם-
בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח־נָא בְרָכָה מֵאֵת
עַבְדְּךָ:

וַיֹּאמֶר חִי־יְהוָה אֲשֶׁר־עָמַדְתִּי לִפְנֵי אִם-
אֶקַּח וַיִּפְצַר־בּוֹ לִקְחַת וַיִּמָּאן:

וַיֹּאמֶר נַעֲמָן וְלֹא יִתֵּן־נָא לְעַבְדְּךָ מִשָּׂא
צִמְד־פָּרָדִים אֲדָמָה לִּי לֹא־יַעֲשֶׂה עוֹד
עַבְדְּךָ עֹלָה וְזִבְחַ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים כִּי
אִם־לַיהוָה:

לְדָבַר הַזֶּה יִסְלַח יְהוָה לְעַבְדְּךָ כִּבּוּא
אֲדָנִי בֵּית־רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא
נִשְׁעָן עַל־יָדָי וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן
בְּהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן יִסְלַח (כתיב extitit
ולא קרי נא) יְהוָה לְעַבְדְּךָ בְּדָבַר הַזֶּה:

וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ מֵאֵתוֹ כְּבָרְת-
אָרֶץ: (ס)

But Naaman was wroth, and went away, and said:
11 'Behold, I thought: He will surely come out to me, and
stand, and call on the name of the LORD his God, and
wave his hand over the place, and recover the leper.

Are not Amanah and Pharpar, the rivers of Damascus,
12 better than all the waters of Israel? may I not wash in
them, and be clean?' So he turned, and went away in a
rage.

And his servants came near, and spoke unto him, and
13 said: 'My father, if the prophet had bid thee do some
great thing, wouldest thou not have done it? how
much rather then, when he saith to thee: Wash, and be
clean?'

Then went he down, and dipped himself seven times
14 in the Jordan, according to the saying of the man of
God; and his flesh came back like unto the flesh of a
little child, and he was clean.

And he returned to the man of God, he and all his
15 company, and came, and stood before him; and he
said: 'Behold now, I know that there is no God in all
the earth, but in Israel; now therefore, I pray thee, take
a present of thy servant.'

But he said: 'As the LORD liveth, before whom I stand,
16 I will receive none.' And he urged him to take it; but
he refused.

And Naaman said: 'If not, yet I pray thee let there be
17 given to thy servant two mules' burden of earth; for
thy servant will henceforth offer neither burnt-offering
nor sacrifice unto other gods, but unto the LORD.

In this thing the LORD pardon thy servant: when my
18 master goeth into the house of Rimmon to worship
there, and he leaneth on my hand, and I prostrate
myself in the house of Rimmon, when I prostrate
myself in the house of Rimmon, the LORD pardon thy
servant in this thing.'

And he said unto him: 'Go in peace.' So he departed
19 from him some way.

הפטרות מצרע

The Haftarah is II Kings 7:3 – 7:20. On the Shabbat before Pesah, read the Haftarah on page 178. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftarah on page 160. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 163.

וַאֲרַבְעָה אַנְשִׁים הָיוּ מִצְרָעִים פֶּתַח הַשָּׁעַר
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ מָה אֲנַחֲנוּ יֹשְׁבִים
פֹּה עַד-מָוֶתנוּ:

VII:3

Now there were four leprous men at the entrance of the gate; and they said one to another: 'Why sit we here until we die?

אִם-אָמְרֵנוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעַב בָּעִיר
וּמָתָנוּ שָׁם וְאִם-יִשְׁבְּנוּ פֹה וּמָתָנוּ וְעַתָּה
לָכוּ וּנְפֹלָה אֶל-מַחֲנֵה אֲרָם אִם-יַחְיֶינוּ
נַחֲיָה וְאִם-יָמִיתֵנוּ וּמָתָנוּ:

4

If we say: We will enter into the city, then the famine is in the city, and we shall die there; and if we sit still here, we die also. Now therefore come, and let us fall unto the host of the Arameans; if they save us alive, we shall live; and if they kill us, we shall but die.'

וַיָּקֻמוּ בַּנֶּשֶׁף לָבוֹא אֶל-מַחֲנֵה אֲרָם וַיָּבֹאוּ
עַד-קִצְצָה מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אִין-שָׁם אִישׁ:

5

And they rose up in the twilight, to go unto the camp of the Arameans; and when they were come to the outermost part of the camp of the Arameans, behold, there was no man there.

וַאֲדֹנָי הַשָּׁמַיִם וְאֶת-מַחֲנֵה אֲרָם קוֹל רָכֹב
קוֹל סוּס קוֹל חֵיל גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-
אָחִיו הִנֵּה שָׁכַר-עָלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת-
מְלָכֵי הַחִתִּים וְאֶת-מְלָכֵי מִצְרָיִם לָבוֹא
עָלֵינוּ:

6

For the Lord had made the host of the Arameans to hear a noise of chariots, and a noise of horses, even the noise of a great host; and they said one to another: 'Lo, the king of Israel hath hired against us the kings of the Hittites, and the kings of the Egyptians, to come upon us.'

וַיָּקֻמוּ וַיָּנוּסוּ בַּנֶּשֶׁף וַיַּעֲזֹבוּ אֶת-אֹהֶלֵיהֶם
וְאֶת-סוּסֵיהֶם וְאֶת-חֲמֹרֵיהֶם הַמַּחֲנֵה
כַּאֲשֶׁר-הָיָא וַיָּנוּסוּ אֶל-נַפְשָׁם:

7

Wherefore they arose and fled in the twilight, and left their tents, and their horses, and their asses, even the camp as it was, and fled for their life.

וַיָּבֹאוּ הַמִּצְרָעִים הָאֵלֶּה עַד-קִצְצָה הַמַּחֲנֵה
וַיָּבֹאוּ אֶל-אֹהֶל אֶחָד וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂאוּ
מִשָּׁם כֶּסֶף וְזָהָב וּבְגָדִים וַיִּלְכוּ וַיִּטְמְנוּ
וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-אֹהֶל אֶחָד וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם
וַיִּלְכוּ וַיִּטְמְנוּ:

8

And when these lepers came to the outermost part of the camp, they went into one tent, and did eat and drink, and carried thence silver, and gold, and raiment, and went and hid it; and they came back, and entered into another tent, and carried thence also, and went and hid it.

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ לֹא-כָוֵן אֲנַחֲנוּ
עֹשִׂים הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם-בִּשְׂרָרָה הוּא וְאֲנַחֲנוּ
מַחֲשִׁים וְחִכֵּינוּ עַד-אֹר הַבֹּקֶר וּמִצָּאֵנוּ
עוֹן וְעַתָּה לָכוּ וּנְבָאָה וְנַגִּידָה בֵּית
הַמֶּלֶךְ:

9

Then they said one to another: 'We do not well; this day is a day of good tidings, and we hold our peace; if we tarry till the morning light, punishment will overtake us; now therefore come, let us go and tell the king's household.'

וַיָּבֹאוּ וַיִּקְרְאוּ אֶל־שַׁעַר הָעִיר וַיִּגִּידוּ לָהֶם
לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין־
שָׁם אִישׁ וְקוֹל אָדָם כִּי אִם־הַסּוֹס אֲסוּר
וְהַחֲמֹר אֲסוּר וְאֵהֱלִים כְּאִשְׁר־הָמָּה:

וַיִּקְרָא הַשַּׁעֲרִים וַיִּגִּידוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ
בְּנִימָה:

וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדָּיו
אֲנִידֶּה־נָּא לָכֶם אֶת אֲשֶׁר־עָשׂוּ לָנוּ אֲרָם
יָדְעוּ כִּי־רַעֲבִים אֲנַחְנוּ וַיֵּצְאוּ מִן־הַמַּחֲנֵה
לְהַחֲבֶה (כ' בַּהֲשֵׁדָה) [ק' בַּשְּׂדֵה] לֵאמֹר
כִּי־יֵצְאוּ מִן־הָעִיר וְנִתְפָּשׂם חַיִּים וְאֶל־
הָעִיר נָבֹא:

וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדָּיו וַיֹּאמֶר וַיִּקְחוּ־נָא
חֲמִשָּׁה מִן־הַסּוֹסִים הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר
נִשְׁאָרוּ־בָהּ הֵנָּם כְּכֹל־ (כ' הַחֲמוּן) [ק'
הַחֲמוּן] יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִשְׁאָרוּ־בָהּ הֵנָּם
כְּכֹל־הַחֲמוּן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־תָּמוּ וְנִשְׁלַחַה
וְנִרְאָה:

וַיִּקְחוּ שְׁנֵי רֶכֶב סוֹסִים וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
אֲחֵרֵי מַחֲנֵה־אֲרָם לֵאמֹר לָכוּ וּרְאוּ:

וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם עַד־הַיַּרְדֵּן וְהִנֵּה כָל־
הַיַּרְדֵּן מְלֵאָה בְּגָדִים וּבְכֵלִים אֲשֶׁר־
הִשְׁלִיכוּ אֲרָם (כ' בַּהַחֲפֹז) [ק' בַּחֲפֹז] וַיִּשְׁבְּרוּ
הַמְּלָאכִים וַיִּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ:

וַיֵּצֵא הָעָם וַיִּבְּזוּ אֶת מַחֲנֵה אֲרָם וַיְהִי
סֵאֶה־סֵלֶת בְּשֶׁקֶל וְסֵאתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל
כְּדָבָר יְהוָה:

וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת־הַשְּׁלִישׁ אֲשֶׁר־נִשְׁעַן
עַל־יָדוֹ עַל־הַשַּׁעַר וַיִּרְמָסְהוּ הָעָם בַּשַּׁעַר
וַיָּמָת כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
דִּבֶּר בְּרֹדֶת הַמֶּלֶךְ אֵלָיו:

וַיְהִי כְּדָבָר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר סֵאתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל וְסֵאֶה־סֵלֶת
בְּשֶׁקֶל יִהְיֶה כָּעֵת מֵאָחַר בַּשַּׁעַר שְׁמֶרוֹן:

So they came and called unto the porters of the city;
and they told them, saying. 'We came to the camp of
the Arameans, and, behold, there was no man there,
neither voice of man, but the horses tied, and the asses
tied, and the tents as they were.'

And the porters called, and they told it to the king's
household within.

And the king arose in the night, and said unto his
servants: 'I will now tell you what the Arameans have
done to us. They know that we are hungry; therefore
are they gone out of the camp to hide themselves in
the field, saying: When they come out of the city, we
shall take them alive, and get into the city.'

And one of his servants answered and said: 'Let some
take, I pray thee, five of the horses that remain, which
are left in the city— behold, they are as all the
multitude of Israel that are left in it; behold, they are as
all the multitude of Israel that are consumed—and let
us send and see.'

They took therefore two chariots with horses; and the
king sent after the host of the Arameans, saying: 'Go
and see.'

And they went after them unto the Jordan; and, lo, all
the way was full of garments and vessels, which the
Arameans had cast away in their haste. And the
messengers returned, and told the king.

And the people went out, and spoiled the camp of the
Arameans. So a measure of fine flour was sold for a
shekel, and two measures of barley for a shekel,
according to the word of the LORD.

And the king appointed the captain on whose hand he
leaned to have the charge of the gate; and the people
trod upon him in the gate, and he died as the man of
God had said, who spoke when the king came down to
him.

And it came to pass, as the man of God had spoken to
the king, saying: 'Two measures of barley for a shekel,
and a measure of fine flour for a shekel, shall be
to-morrow about this time in the gate of Samaria';

וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֶת־אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
וְהִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אַרְבּוֹת בַּשָּׁמַיִם הִיְהִיָּה
בְּדַבַּר תִּזְהָ וַיֹּאמֶר הַנֶּפֶךְ רֹאֵה בְּעֵינֶיךָ
וּמִשָּׁם לֹא תֹאכַל:

19 and that captain answered the man of God, and said:
'Now, behold, if the LORD should make windows in
heaven, might such a thing be?' and he said: 'Behold,
thou shalt see it with thine eyes, but shalt not eat
thereof';

וַיְהִי־לּוֹ בֵּן וַיִּרְמְסוּ אֹתוֹ הָעָם בַּשָּׁעַר
וַיָּמָת: (ס)

20 it came to pass even so unto him; for the people trod
upon him in the gate, and he died.

הפטרת אחרי מות

The Haftarah is Ezekiel 22:1 – 22:19. On the Shabbat before Pesah, read the Haftarah on page 178.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

XXII:1 Moreover the word of the LORD came unto me,
saying:

וְאַתָּה בֶּן־אָדָם הַתְּשַׁפֵּט הַתְּשַׁפֵּט אֶת־עִיר
הַדְּמָיִם וְהוֹדַעְתָּהּ אֵת כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיהָ:

2 'Now, thou, son of man, wilt thou judge, wilt thou
judge the bloody city? then cause her to know all her
abominations.

וְאַמַּרְתָּ כֹּה אָמַר יְהוָה עִיר שִׁפְכָת
דָּם בְּתוֹכָהּ לְבֹא עָתָה וְעֲשֵׂתָהּ גִּלּוּלִים
עָלֶיהָ לְטִמְאַהּ:

3 And thou shalt say: Thus saith the Lord GOD: O city
that sheddest blood in the midst of thee, that thy time
may come, and that makest idols unto thyself to defile
thee;

בְּדַמְךָ אֲשֶׁר־שִׁפַּכְתָּ אֲשַׁמְתָּ וּבְגִלּוּלֶיךָ
אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ טִמְאַתָּ וַתִּקְרִיבִי יָמֶיךָ וַתִּבְּוֹא
עַד־שְׁנוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נִתְּתִיךָ חֶרֶפָה לַגּוֹיִם
וְקִלְסָה לְכָל־הָאֲרָצוֹת:

4 thou art become guilty in thy blood that thou hast
shed, and art defiled in thine idols which thou hast
made; and thou hast caused thy days to draw near, and
art come even unto thy years; therefore have I made
thee a reproach unto the nations, and a mocking to all
the countries!

הַקְרִיבוֹת וְהַרְחֲקוֹת מִמֶּנּוּ יִתְקַלְסוּ־בָךְ
טִמְאַת הַשֵּׁם רַבַּת הַמְּהוּמָה:

5 Those that are near, and those that are far from thee,
shall mock thee, thou defiled of name and full of
tumult.

הִנֵּה נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְזִרְעוֹ הָיוּ בָךְ
לְמַעַן שִׁפְךָ־דָם:

6 Behold, the princes of Israel, every one according to
his might, have been in thee to shed blood.

אָב וְאִם הִקְלּוּ בָךְ לַגֵּר עָשׂוּ בַעֲשָׂק
בְּתוֹכְךָ יָתוֹם וְאִלְמָנָה הוֹנוּ בָךְ:

7 In thee have they made light of father and mother; in
the midst of thee have they dealt by oppression with
the stranger; in thee have they wronged the fatherless
and the widow.

קִדְּשִׁי בְּזִית וְאֶת־שְׁבֻתוֹתִי חָלַלְתָּ:

8 Thou hast despised My holy things, and hast profaned
My sabbaths.

אֲנִשִּׁי רִכְלִי הָיוּ בָךְ לְמַעַן שִׁפְךָ־דָם וְאֶל־
הַהָרִים אָכְלוּ בָךְ זִמָּה עָשׂוּ בְּתוֹכְךָ:

9 In thee have been talebearers to shed blood; and in
thee they have eaten upon the mountains; in the midst
of thee they have committed lewdness.

עֲרוֹת־אָב גִּלְהָ-בֶךָ טִמְאַת הַנִּדָּה עֲנוּ-בֶךָ:

10

In thee have they uncovered their fathers' nakedness; in thee have they humbled her that was unclean in her impurity.

וְאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ רָעָהוּ עָשָׂה תוֹעֵבָה וְאִישׁ אֶת־כַּלְתּוֹ טִמָּא בְזֻמָּה וְאִישׁ אֶת־אָחִיתּוֹ בֶּת־אָבִיו עָנָה-בֶךָ:

11

And each hath committed abomination with his neighbour's wife; and each hath lewdly defiled his daughter-in-law; and each in thee hath humbled his sister, his father's daughter.

שָׁחַד לְקַחוּ-בֶךָ לְמַעַן שִׁפְךָ-דָּם גִּנְשָׁךְ וְתִרְבִּית לְקַחַת וּתְבַצְעִי רַעֲיוֹךְ בַּעֲשָׁק וְאֵתִי שָׁכַחַת נָאִם אֲדַנִּי יְהוָה:

12

In thee have they taken gifts to shed blood; thou hast taken interest and increase, and thou hast greedily gained of thy neighbours by oppression, and hast forgotten Me, saith the Lord GOD.

וְהִנֵּה הַכִּיתִי כַּפִּי אֶל־בִּצְעֶךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְעַל־דָּמְךָ אֲשֶׁר הָיוּ בְּתוֹכְךָ:

13

Behold, therefore, I have smitten My hand at thy dishonest gain which thou hast made, and at thy blood which hath been in the midst of thee.

הֲיִעָמֵד לְבָבְךָ אִם־תִּחְזַקְנָה יָדֶיךָ לַיָּמִים אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אוֹתְךָ אֲנִי יְהוָה דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי:

14

Can thy heart endure, or can thy hands be strong, in the days that I shall deal with thee? I the LORD have spoken it, and will do it.

וְהִפִּיצוּתִי אוֹתְךָ בְּגוֹיִם וְזָרִיתִיךָ בְּאֶרְצוֹת וְהִתְמַתִּי טִמְאַתְךָ מִמֶּךָ:

15

And I will scatter thee among the nations, and disperse thee through the countries; and I will consume thy filthiness out of thee.

וְנִחַלְתָּ בֶךָ לְעֵינֵי גוֹיִם וַיֵּדַעַת כִּי־אֲנִי יְהוָה: (פ)

16

And thou shalt be profaned in thyself, in the sight of the nations; and thou shalt know that I am the LORD.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

17

And the word of the LORD came unto me, saying:

בֶּן־אָדָם הִיוּ־לִי בֵּית־יִשְׂרָאֵל (כ') לְסוּגָה [ק' לְסִיגָה] כָּלָם נְחָשֶׁת וּבָדִיל וּבָרָזָל וְעוֹפְרָת בְּתוֹךְ כּוּר סָגִים כֶּסֶף הָיוּ: (ס)

18

'Son of man, the house of Israel is become dross unto Me; all of them are brass and tin and iron and lead, in the midst of the furnace; they are the dross of silver.

לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה יֵעַן הָיוּת כָּלְכֶם לְסָגִים לָכֵן הִנְנִי קֹבֵץ אֶתְכֶם אֶל־תּוֹךְ יְרוּשָׁלָּם:

19

Therefore thus saith the Lord GOD: Because ye are all become dross, therefore, behold, I will gather you into the midst of Jerusalem.

הפטרת קדשים

The Haftarah is Amos 9:7 – 9:15.

הֲלוֹא כְּבָנֵי כְּשִׁיִּים אַתֶּם לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֶת־יִשְׂרָאֵל הֵעֲלִיתִי
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּים מִכַּפְתּוֹר וְאַרָם
מִקִּיר:

IX:7

Are ye not as the children of the Ethiopians unto Me,
O children of Israel? saith the LORD. Have not I
brought up Israel out of the land of Egypt, And the
Philistines from Capthor, And Aram from Kir?

הִנֵּה עֵינָיו אֲדֹנָי יְהוָה בַּמִּמְלָכָה הַחַטָּאָה
וְהַשְׁמֹדֶתִי אֶתְּהָ מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה אֲפֹס כִּי
לֹא הַשְׁמִיד אֲשַׁמִּיד אֶת־בֵּית יַעֲקֹב נְאֻם־
יְהוָה:

8

Behold, the eyes of the Lord GOD Are upon the sinful
kingdom, And I will destroy it from off the face of the
earth; Saving that I will not utterly destroy the house
of Jacob, Saith the LORD.

כִּי־הִנֵּה אֲנֹכִי מִצְוֶה וְהִנְעוֹתִי בְּכָל־הַגּוֹיִם
אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יִנּוּעַ בַּכְּבֻלָּה
וְלֹא־יִפּוֹל צָרוֹר אֶרֶץ:

9

For, lo, I will command, and I will sift the house of
Israel among all the nations, Like as corn is sifted in a
sieve, Yet shall not the least grain fall upon the earth.

בַּחֶרֶב יָמוּתוּ כָּל חַטָּאֵי עַמִּי הָאֲמֹרִים לֹא־
תִּגִּישׁ וְתִקְדִּים בַּעֲדֵינוּ הָרָעָה:

10

All the sinners of My people shall die by the sword,
That say: 'The evil shall not overtake nor confront us.'

בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת־סֶכֶת דָּוִיד הַנִּפְלֵת
וְגִדְרֹתַי אֶת־פְּרֻצֵּיהֶן וְהִרְסֵתִיו אָקִים
וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם:

11

In that day will I raise up The tabernacle of David that
is fallen, And close up the breaches thereof, And I will
raise up his ruins, And I will build it as in the days of
old;

לְמַעַן יִירָשׁוּ אֶת־שְׂאֲרֵית אֲדוֹם וְכָל־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה
עֲשֵׂה זֹאת: (פ)

12

That they may possess the remnant of Edom, And all
the nations, upon whom My name is called, Saith the
LORD that doeth this.

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ
בַּקֶּצֶר וְדֹרֶךְ עֹנְבִים בְּמִשְׁךְ הַזֶּרַע וְהַטִּיפוּ
הַהָרִים עֹסִים וְכָל־הַגְּבָעוֹת תִּתְמוּגְגְנָה:

13

Behold, the days come, saith the LORD, That the
plowman shall overtake the reaper, And the treader of
grapes him that soweth seed; And the mountains shall
drop sweet wine, And all the hills shall melt.

וְשִׁבְתִּי אֶת־שְׁבוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים
נִשְׁמֹות וַיֵּשְׁבוּ וְנָטְעוּ כֶּרְמִים וְשָׁתוּ אֶת־יֵינֵם
וַעֲשׂוּ גִזְזוֹת וְאָכְלוּ אֶת־פְּרִיָהֶם:

14

And I will turn the captivity of My people Israel, And
they shall build the waste cities, and inhabit them;
And they shall plant vineyards, and drink the wine
thereof; They shall also make gardens, and eat the fruit
of them.

וְנִטְעֵתֵיהֶם עַל־אֲדָמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד
מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵיךָ:

15

And I will plant them upon their land, And they shall
no more be plucked up Out of their land which I have
given them, Saith the LORD thy God.

הפטרות אמור

The Haftarah is Ezekiel 44:15 – 44:31.

והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו
את־משמרת מקדשי בתעזות בני־ישראל
מעלי המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו
לפני להקריב לי תלב ודם נאם אדני
יהוה:

XLIV:15

But the priests the Levites, the sons of Zadok, that kept the charge of My sanctuary when the children of Israel went astray from Me, they shall come near to Me to minister unto Me; and they shall stand before Me to offer unto Me the fat and the blood, saith the Lord God;

המה יבאו אל־מקדשי והמה יקרבו אל־
שלחני לשרתני ושמרו את־משמרתִי:

16

they shall enter into My sanctuary, and they shall come near to My table, to minister unto Me, and they shall keep My charge.

והיה בבואם אל־שערי החצר הפנימית
בגדי פשתים ילבשו ולא־יעלה עליהם
צמר בשרתם בשערי החצר הפנימית
וביתה:

17

And it shall be that when they enter in at the gates of the inner court, they shall be clothed with linen garments; and no wool shall come upon them, while they minister in the gates of the inner court, and within.

פארי פשתים יהיו על־ראשם ומכנסי
פשתים יהיו על־מתניהם לא יחגרו בצוע:

18

They shall have linen tires upon their heads, and shall have linen breeches upon their loins; they shall not gird themselves with any thing that causeth sweat.

ובצאתם אל־החצר החיצונה אל־החצר
החיצונה אל־העם יפשטו את־בגדיהם
אשר־המה משרתם בם והניחו אותם
בלשכת הקדש ולבשו בגדים אחרים
ולא־יקדשו את־העם בבגדיהם:

19

And when they go forth into the outer court, even into the outer court to the people, they shall put off their garments wherein they minister, and lay them in the holy chambers, and they shall put on other garments, that they sanctify not the people with their garments.

וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו כסום
יכסמו את־ראשיהם:

20

Neither shall they shave their heads, nor suffer their locks to grow long; they shall only poll their heads.

ונין לא־ישתו כל־כהן בבואם אל־החצר
הפנימית:

21

Neither shall any priest drink wine, when they enter into the inner court.

ואלמנה וגרושה לא־יקחו להם לנשים כי
אם־בתולת מזרע בית ישראל והאלמנה
אשר תהנה אלמנה מכהן יקחו:

22

Neither shall they take for their wives a widow, nor her that is put away; but they shall take virgins of the seed of the house of Israel, or a widow that is the widow of a priest.

ואת־עמי יורו בין קדש לחל ובין־טמא
לטהור יודעם:

23

And they shall teach My people the difference between the holy and the common, and cause them to discern between the unclean and the clean.

ועל־ריב המה יעמדו (כ' לשפט) [ק'
למשפט] במשפטי (כ' ושפטו) [ק'
ישפטו] ואת־תורתִי ואת־חקתי בכל־
מועדי ישמרו ואת־שבתותִי יקדשו:

24

And in a controversy they shall stand to judge; according to Mine ordinances shall they judge it; and they shall keep My laws and My statutes in all My appointed seasons, and they shall hallow My sabbaths.

וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא יָבֹא לְטַמְּאָהּ כִּי אִם־
לְאָב וּלְאִם וּלְבֶן וּלְבַת לְאִחַ וּלְאֲחֹת
אֲשֶׁר־לֹא־הָיְתָה לָאִישׁ יִטְמָאוּ:

וְאַחֲרֵי טָהַרְתּוּ שִׁבְעַת יָמִים יִסְפְּרוּ־לוֹ:

וּבְיוֹם בָּאוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ אֶל־הַחֹצֵר
הַפְּנִימִית לְשֶׁרֶת בַּקֹּדֶשׁ יִקְרִיב חַטָּאתוֹ
נָאֻם אֲדֹנָי יְהוֹה:

וְהָיְתָה לָהֶם לְנַחֲלָה אֲנִי נֹחַלָתָם וְאַחֲזָה
לֹא־תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזָּתָם:

הַמִּנְחָה וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם הַמָּזָה יֹאכְלוּם
וְכָל־תְּרוֹם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה:

וְרֵאשִׁית כָּל־בְּפוּרֵי כָל וְכָל־תְּרוֹמַת כָּל
מִכֹּל תְּרוֹמוֹתֵיכֶם לַכֹּהֲנִים יִהְיֶה וְרֵאשִׁית
עֲרֹסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַכֹּהֵן לְהַגִּית בְּרָכָה
אֶל־בֵּיתְךָ:

כָּל־נִבְלָה וְטֶרֶף מִן־הָעוֹף וּמִן־הַבְּהֵמָה
לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים: (פ)

25 And they shall come near no dead person to defile themselves; but for father, or for mother, or for son, or for daughter, for brother, or for sister that hath had no husband, they may defile themselves.

26 And after he is cleansed, they shall reckon unto him seven days.

27 And in the day that he goeth into the sanctuary, into the inner court, to minister in the sanctuary, he shall offer his sin-offering, saith the Lord GOD.

28 And it shall be unto them for an inheritance: I am their inheritance; and ye shall give them no possession in Israel: I am their possession.

29 The meal-offering, and the sin-offering, and the guilt-offering, they, even they, shall eat; and every devoted thing in Israel shall be theirs.

30 And the first of all the first-fruits of every thing, and every heave-offering of every thing, of all your offerings, shall be for the priests; ye shall also give unto the priest the first of your dough, to cause a blessing to rest on thy house.

31 The priests shall not eat of any thing that dieth of itself, or is torn, whether it be fowl or beast.

הפסרת בהר

The Haftarah is Jeremiah 32:6 – 32:27.

וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ הִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר:

XXXII:6

And Jeremiah said: 'The word of the LORD came unto me, saying:

הִנֵּה חֲנַמֶּל בֶּן־שָׁלֹם דִּידְךָ בָּא אֵלַיךָ
לֵאמֹר קְנֵה לְךָ אֶת־שְׂדֵי אֲשֶׁר בַּעַנְתוֹת כִּי
לְךָ מִשְׁפָּט הַגָּאֻלָּה לְקִנְיֹת:

7

Behold, Hanamel, the son of Shallum thine uncle, shall come unto thee, saying: Buy thee my field that is in Anathoth; for the right of redemption is thine to buy it.'

וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמֶּל בֶּן־דָּדִי כַּדְבָר וַיְהִי
אֶל־חֹצֵר הַמִּטְרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קְנֵה
נָא אֶת־שְׂדֵי אֲשֶׁר בַּעַנְתוֹת אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
בְּנִימִין כִּי־לְךָ מִשְׁפָּט הִירֶשֶׁה וּלְךָ
הַגָּאֻלָּה קְנֵה־לְךָ וְאָדַע כִּי דְבַר־יְהוָה
הוּא:

8

So Hanamel mine uncle's son came to me in the court of the guard according to the word of the LORD, and said unto me: 'Buy my field, I pray thee, that is in Anathoth, which is in the land of Benjamin; for the right of inheritance is thine, and the redemption is thine; buy it for thyself.' Then I knew that this was the word of the LORD.

וַאֲקַנְהָ אֶת־הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן־דָּדַי
אֲשֶׁר בַּעֲנֻתוֹת וַאֲשַׁקְלֶה־לוֹ אֶת־הַכֶּסֶף
שִׁבְעָה שְׁקָלִים וְעֶשְׂרֵה הַכֶּסֶף:

9 And I bought the field that was in Anathoth of Hanamel mine uncle's son, and weighed him the money, even seventeen shekels of silver.

וַאֲכַתֵּב בְּסֵפֶר וְאֶחָתָם וְאָעַד עֲדִים
וַאֲשַׁקֵּל הַכֶּסֶף בַּמֶּאֱזָנִים:

10 And I subscribed the deed, and sealed it, and called witnesses, and weighed him the money in the balances.

וַאֲקַח אֶת־סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת־הַחֲתוּם
הַמְצֻנָּה וְהַחֲקִים וְאֶת־הַגְּלוּי:

11 So I took the deed of the purchase, both that which was sealed, containing the terms and conditions, and that which was open;

וְאִתָּן אֶת־הַסֵּפֶר הַמִּקְנָה אֶל־בָּרוּךְ בֶּן־
נְרִיָּה בֶּן־מַחֲסִיָּה לְעֵינֵי חֲנַמְאֵל דָּדִי
וּלְעֵינֵי הָעֲדִים הַכֹּתְבִים בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה
לְעֵינֵי כָל־הַיְּהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצַר
הַמִּטְרָה:

12 and I delivered the deed of the purchase unto Baruch the son of Neriah, the son of Mahseiah, in the presence of Hanamel mine uncle['s son], and in the presence of the witnesses that subscribed the deed of the purchase, before all the Jews that sat in the court of the guard.

וְאֶצְוֶה אֶת־בָּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר:

13 And I charged Baruch before them, saying:

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לִקְחוּ אֶת־הַסִּפְרִים הָאֵלֶּה אֶת סֵפֶר
הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֲתוּם וְאֶת סֵפֶר הַגְּלוּי
הַזֶּה וּנְתַתֶּם בְּכִל־חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ
יָמִים רַבִּים: (ס)

14 'Thus saith the LORD of hosts, the God of Israel: Take these deeds, this deed of the purchase, both that which is sealed, and this deed which is open, and put them in an earthen vessel; that they may continue many days.

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
עוֹד יִקְנוּ בָתִּים וּשְׂדוֹת וְכַרְמִים בְּאֶרֶץ
הַזֹּאת: (פ)

15 For thus saith the LORD of hosts, the God of Israel: Houses and fields and vineyards shall yet again be bought in this land.'

וְאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אַחֲרַי תְּתִי אֶת־סֵפֶר
הַמִּקְנָה אֶל־בָּרוּךְ בֶּן־נְרִיָּה לֵאמֹר:

16 Now after I had delivered the deed of the purchase unto Baruch the son of Neriah, I prayed unto the LORD, saying:

אֲהֵהָ אֲדֹנָי יְהוָה הִנֵּהוּ אַתָּה עָשִׂיתָ
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ בְּכַחַךְ הַגָּדוֹל
וּבְזִרְעֶךָ הַנִּשְׁטוּיָה לֹא־יִפְלֵא מִמֶּנּוּ כָל־
דְּבָר:

17 'Ah Lord GOD! behold, Thou hast made the heaven and the earth by Thy great power and by Thy outstretched arm; there is nothing too hard for Thee;

עָשָׂה חֶסֶד לְאַלְפִים וּמִשְׁלֵם עֵזֶן אֲבוֹת
אֶל־חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגָּדוֹל
הַגִּבּוֹר יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:

18 who showest mercy unto thousands, and recompensest the iniquity of the fathers into the bosom of their children after them; the great, the mighty God, the LORD of hosts is His name;

גָּדֹל הָעֶזְתָּ וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר־עֵינֶיךָ
פָּקְחוֹת עַל־כָּל־דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְתֵת
לְאִישׁ כְּדַרְכּוֹ וּכְפָרֵי מַעֲלָלוֹ:

19 great in counsel, and mighty in work; whose eyes are open upon all the ways of the sons of men, to give every one according to his ways, and according to the fruit of his doings;

20	אֲשֶׁר־שָׁמַתְּ אֹתוֹת וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וּבִישְׂרָאֵל וּבְאָדָם וַתַּעֲשֶׂה־ לָךְ שֵׁם כִּיּוֹם הַזֶּה:	who didst set signs and wonders in the land of Egypt, even unto this day, and in Israel and among other men; and madest Thee a name, as at this day;
21	וַתֹּצֵא אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְיָד חֲזָקָה וּבְאֲזִרְעוֹ נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גָדוֹל:	and didst bring forth Thy people Israel out of the land of Egypt with signs, and with wonders, and with a strong hand, and with an outstretched arm, and with great terror;
22	וַתִּתֵּן לָהֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר־ נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:	and gavest them this land, which Thou didst swear to their fathers to give them, a land flowing with milk and honey;
23	וַיָּבֹאוּ וַיִּירָשׁוּ אֹתָהּ וְלֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹלְךָ (כ') וּבְתוֹרוֹתְךָ [ק'] וּבְתוֹרַתְךָ לֹא־הָלְכוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתָהּ לָהֶם לַעֲשׂוֹת לֹא עָשׂוּ וַתִּקְרָא אֹתָם אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת:	and they came in, and possessed it; but they hearkened not to Thy voice, neither walked in Thy law; they have done nothing of all that Thou commandedst them to do; therefore Thou hast caused all this evil to befall them;
24	הִנֵּה הַסְלָלוֹת בָּאוּ הָעִיר לְלִכְדָּהּ וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים הַנִּלְחָמִים עֲלֶיהָ מִפְּנֵי הַחֶרֶב וְהָרָעָב וְהַדָּבָר וְאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ הִנֵּה וְהִנֵּה רָאָה:	behold the mounds, they are come unto the city to take it; and the city is given into the hand of the Chaldeans that fight against it, because of the sword, and of the famine, and of the pestilence; and what Thou hast spoken is come to pass; and, behold, Thou seest it.
25	וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֵלַי אֲדֹנָי יְהוֹה קְנֵה־לִּי הַשָּׂדֶה בַּכֶּסֶף וְהָעֵד עֲדִים וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים: (ס)	Yet Thou hast said unto me, O Lord GOD: Buy thee the field for money, and call witnesses; whereas the city is given into the hand of the Chaldeans.'
26	וַיְהִי דְבַר־יְהוֹה אֵלַי יְרֵמְיָהוּ לֵאמֹר:	Then came the word of the LORD unto Jeremiah, saying:
27	הִנֵּה אֲנִי יְהוֹה אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר הַמִּמְנִי יִפְלֵא כָל־דְּבָרִי:	'Behold, I am the LORD, the God of all flesh; is there any thing too hard for Me?

הפֿשֿטֿרט בַּחֲקֵתִי

The Haftarah is Jeremiah 16:19 – 17:14.

XVI:19	יְהוֹה עֹזִי וּמַעֲזִי וּמְנוּסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֹהֵי גוֹיִם יִבְאֹל מֵאַפְסֵי־אֶרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶף־שִׁקְרָה נִחַלּוּ אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל וְאִין־בָּם מוֹעִיל:	O LORD, my strength, and my stronghold, And my refuge, in the day of affliction, Unto Thee shall the nations come From the ends of the earth, and shall say: 'Our fathers have inherited nought but lies, Vanity and things wherein there is no profit.'
20	הֲיַעֲשֶׂה־לּוֹ אָדָם אֱלֹהִים וְהָמָּה לֹא אֱלֹהִים:	Shall a man make unto himself gods, And they are no gods?

לְכֹן הִנְנִי מוֹדִיעִם בַּפֶּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעִם
אֶת־יָדִי וְאֶת־גְּבוּרָתִי וַיֵּדְעוּ כִּי־שְׁמִי
יִהְיֶה: (ס)

21 Therefore, behold, I will cause them to know, This
once will I cause them to know My hand and My
might; And they shall know that My name is the
LORD.

חַטָּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בְּרָזֶל בְּצַפְרָן
שְׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל־לֹחַ לִפְסָם וּלְקַרְנוֹת
מִזְבְּחוֹתֵיכֶם:

XVII:1 The sin of Judah is written With a pen of iron, and
with the point of a diamond; It is graven upon the
tablet of their heart, And upon the horns of your
altars.

כְּזֶכֶר בְּנֵיהֶם מִזְבְּחוֹתָם וְאֲשֵׁרֵיהֶם עַל־עֵץ
רַעְנָן עַל גְּבָעוֹת הַגְּבוּהוֹת:

2 Like the symbols of their sons are their altars, And
their Asherim are by the leafy trees, Upon the high
hills.

הָרָרִי בַשָּׂדֶה חִילֹךְ כָּל־אוֹצְרוֹתֶיךָ לְבִז
אֲתָן בְּמַתִּיךְ בַּחֲטָאת בְּכָל־גְּבוּלֶיךָ:

3 O thou that sittest upon the mountain in the field, I
will give thy substance and all thy treasures for a spoil,
And thy high places, because of sin, throughout all thy
borders.

וְשִׁמְטָתָהּ וּבֶךְ מִנְחָלָתָהּ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ
וְהַעֲבַדְתִּיךָ אֶת־אֹיְבֶיךָ בָּאֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא־
יָדַעְתָּ כִּי־אֵשׁ קִדַּחְתָּם בְּאַפִּי עַד־עוֹלָם
תִּוָּקֵד: (ס)

4 And thou, even of thyself, shalt discontinue from thy
heritage That I gave thee; And I will cause thee to serve
thine enemies In the land which thou knowest not;
For ye have kindled a fire in My nostril, Which shall
burn for ever.

כֹּה אָמַר יְהוָה אֱרֹוֹר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח
בְּאָדָם וְשֵׁם בָּשָׂר זָרְעוֹ וּמִן־יְהוָה יִסּוּר
לְבוֹ:

5 Thus saith the LORD: Cursed is the man that trusteth
in man, And maketh flesh his arm, And whose heart
departeth from the LORD.

וְהָיָה כְּעֶרְעֵר בְּעֶרְבָה וְלֹא יֵרָאֶה כִּי־יָבוֹא
טוֹב וְשָׁכַן חֲרָדִים בְּמִדְבָּר אֶרֶץ מְלַחָה
וְלֹא תִשָּׁב: (ס)

6 For he shall be like a tamarisk in the desert, And shall
not see when good cometh; But shall inhabit the
parched places in the wilderness, A salt land and not
inhabited.

בָּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה
יְהוָה מִבְּטָחוֹ:

7 Blessed is the man that trusteth in the LORD, And
whose trust the LORD is.

וְהָיָה כְּעֵץ נִשְׁתָּל עַל־מַיִם וְעַל־יּוֹבֵל
יִשְׁלַח שָׁרְשָׁיו וְלֹא (כ' ירא) [ק' יִרְאֶה] כִּי־
יָבֵא חֹם וְהָיָה עָלָיו רַעְנָן וּבִשְׁנַת בָּצָר
לֹא יִדָּאָג וְלֹא יִמָּשׁ מִעֲשׂוֹת פֶּה־רִי:

8 For he shall be as a tree planted by the waters, And
that spreadeth out its roots by the river, And shall not
see when heat cometh, But its foliage shall be
luxuriant; And shall not be anxious in the year of
drought, Neither shall cease from yielding fruit.

עֵקֶב הַלֵּב מִכָּל וְאָנֶשׁ הוּא מִי יֵדְעֵנוּ:

9 The heart is deceitful above all things, And it is
exceeding weak—who can know it?

אֲנִי יְהוָה חֹקֵר לֵב בִּתְנוּ כְּלִיּוֹת וּלְתַת
לְאִישׁ כְּדַרְכּוֹ כַּפָּרִי מֵעַלְלָיו: (ס)

10 I the LORD search the heart, I try the reins, Even to
give every man according to his ways, According to the
fruit of his doings.

קָרָא דָגֵר וְלֹא יֵלֵד עֹשֶׂה עֹשֶׂר וְלֹא
בְּמִשְׁפָּט בַּחֲצִי יָמוֹ יַעֲזֹבֵנוּ וּבְאַחֲרֵיתוֹ
יִהְיֶה נָבֹל:

11 As the partridge that broodeth over young which she
hath not brought forth, So is he that getteth riches,
and not by right; In the midst of his days he shall leave
them, And at his end he shall be a fool.

כִּסֵּא כְבוֹד מְרוֹם מֵרָאשׁוֹן מְקוֹם
מִקְדָּשֵׁנוּ:

12 Thou throne of glory, on high from the beginning,
Thou place of our sanctuary,

מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כָּל-עֲזָבֶיךָ יִבְשׁוּ (כ'
יְסוּרִי) [ק' וְסוּרִי] בָּאָרֶץ יִכָּתְבוּ כִּי עֲזָבֶנִי
מִקְדָּשׁ מַיִם-חַיִּים אֶת-יְהוָה: (פ)

13 Thou hope of Israel, the LORD! All that forsake Thee
shall be ashamed; They that depart from Thee shall be
written in the earth, Because they have forsaken the
LORD, The fountain of living waters. .

רַפְּאֵנִי יְהוָה וְאֶרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶנְשָׂעָה כִּי
תִּהְלֹתִי אֹתָהּ:

14 Heal me, O LORD, and I shall be healed; Save me, and
I shall be saved; For Thou art my praise.

מפטיר לשבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15.

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה
תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:

XXVIII:9

And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.

עֹלֹת שֶׁבֶת בְּשֶׁבְתוֹ עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד
וְנִסְכָּה: (פ)

10

This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

וּבְרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כִּבְשִׁים
בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:

11

And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;

וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת
מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:

12

and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;

וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחַח אֲשֶׁה
לַיהוָה:

13

and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.

וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַחֵין יְהִיָּה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת
הַחֵין לְאַיִל וּרְבִיעִית הַחֵין לְכֶבֶשׂ יֵין זֹאת
עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

14

And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.

וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחַטָּאת לַיהוָה
עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)

15

And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

הפטרת שבת ראש חודש

The Haftarah for Shabbat Rosh Hodesh is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ תַּחֲתַי
רִגְלִי אֵי-זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי וְאֵי-זֶה
מָקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עָשִׂיתָ וַיְהִיו כָּל-אֱלֹהִים
נֶאֱמַר-יְהוָה וְאֵל-זֶה אֲבִישׁ אֶל-עֵנִי
וְנִכְחַל-רוּחַ וְחָרַד עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֶרְקָה
כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דָם-חֲזִיר מִזְכִּיר לְבָנָה
מְבָרֵךְ אֵוֹן גַּם הִמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקֻצֵיהֶם נִפְשָׁם חָפְצָה:

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בַּתְּעַלְלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קָרָאתִי וְאֵין עֹנָה דְּבַרְתִּי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבְאָשָׁר
לֹא-חָפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרוֹ
אָמְרוּ אֲחֵיהֶם שְׂנֵאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

קוֹל שֹׁאֹן מֵעִיר קוֹל מַהִיכָל קוֹל יְהוָה
מִשָּׁלֵם גָּמוּל לְאֵיבָיו:

בְּטָרִם תַּחֲוִיל יִלְדָה בְּטָרִם יָבֹא תֶּכֶל לָהּ
וְהַמְלִיטָה זָכָר:

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹחֵל
אֶרֶץ בְּנוֹם אֶחָד אִם-יִגְלַד גּוֹי בַּעַם אַחַת
כִּי-תֵלֶּה גַם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בָּנֶיהָ:

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמֶר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהִים:
(ס)

שִׂמְחוּ אֶת-יְרוּשָׁלַם וּגִילוּ בָּהּ כָּל-אֲתֵבֶיהָ
שִׂישׂוּ אֶתְהָ מְשׁוֹשׁ כָּל-הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:

לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶּיהָ
לְמַעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזִּיז כְּבוֹדָהּ:
(ס)

כִּי-כֵהוּ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה-אֶלֶּיהָ כְּנָהָר
שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקָתָם
עַל-צֵד תִּנְשָׂאוּ וְעַל-בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ:

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ בֶן אֲזָכִי אֲנַחֲמָכֶם
וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמוּ:

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;

That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.

For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.

As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

וְרֵאִיתֶם וְשֵׁשׁ לִבְכֶּם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא
תִּפְרָחְנָה וְנִדְעָה יְד־יְהוָה אֶת־עַבְדּוֹ
וְזַעַם אֶת־אֵיבָיו: (ס)

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכָּבָתָיו לְהָשִׁיב בַּחֲמָה אַפּוֹ וְגַעְרָתוֹ
בְּלַחֲבֵי־אֵשׁ:

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.

כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבַחֲרָבוֹ
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חֲלָלִי יְהוָה:

16 For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.

הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגִּזְנוֹת אַחֵר
(כִּי אַחַד) [כִּי אַחַת] בְּתוֹךְ אֲכָלֵי בָשָׂר
הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבָר יַחְדָּו יִסְפוּ
נֶאֱמַר יְהוָה:

17 They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.

וְאֶנֶכִּי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ וַרְאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי:

18 For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.

וְשַׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלִיטִים
אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מִזְכֵּי קֶשֶׁת
תִּבַּל וַיּוֹן הָאֵיִים הָרְחֹקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
אֶת־שִׁמְעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ
אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:

19 And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

וְהֵבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם
מִנְחָה לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבִרְכָב וּבַצִּבִּיִּם
וּבַפָּרָדִים וּבַכְּרָוֹת עַל הָר קָדְשִׁי
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כֹּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה:

20 And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה:

21 And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כֹאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי
נֶאֱמַר יְהוָה כֵּן יַעֲמֵד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם:

22 For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדִּי־שַׁבָּת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי
אָמַר יְהוָה:

23 And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַיֵּרְאוּ בַּפִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי
כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאֵשָׁם לֹא תִכָּבֵּה
וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר׃ וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת בַּשַּׁבָּתוֹ יָבוֹא כָּל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי יְהוָה

24 And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Mahar Hodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר-לוֹ יְהוֹנָתָן מֶתֶר חֹדֶשׁ וּנְפָקֶדֶת כִּי
יִפָּקֵד מוֹשָׁבֶךָ׃

XX:18 And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשַׁלַּשְׁתָּ תִּתְרַד מָאֹד וּבָאתָ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֶּתָּ
אֶצֶּל הָאֶבֶן הָאֵזֶל׃

19 And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שְׁלַשֶּׁת הַחֲצִים צִדָּה אֹרֶחַ
לְשַׁלַּח-לִי לַמַּטְרָה׃

20 And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת-הַנָּעַר לְךָ מֵצֵא
אֶת-הַחֲצִים אִם-אָמַר אֹמֶר לַנָּעַר הִנֵּה
הַחֲצִים׃ מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ וּנְבָאָה כִּי-שָׁלוֹם
לָךְ וְאִין דְּבַר חַי־יְהוָה׃

21 And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this side of thee; take them, and come; for there is peace to thee and no hurt, as the LORD liveth.

וְאִם-כֹּה אָמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחֲצִים מִמֶּנּוּ
וְהִלָּאָה לְךָ כִּי שְׁלַחְךָ יְהוָה׃

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee away.

וְהִדְבַּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד-עוֹלָם׃ (ס)

23 And as touching the matter which I and thou have spoken of, behold, the LORD is between me and thee for ever.'

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשָׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' אֶל-] הַלֶּחֶם לֵאכֹל׃

24 So David hid himself in the field; and when the new moon was come, the king sat him down to the meal to eat.

וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ עַל-מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעַם בְּפַעַם
אֶל-מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשָׁב אֲבִנֶר
מִצֵּד שְׂאוּל וַיִּפָּקֵד מִקוֹם דָּוִד׃

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

וְלֹא-דִבֶּר שְׂאוּל מֵאֲמָתָה בְּיוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֶּרֶה הוּא בִלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי-לֹא
טָהוֹר׃ (ס)

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he thought: 'Something hath befallen him, he is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחָרֶת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו
מִדָּוִעַ לֹא־בָא בֶן־יִשִּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם
אֶל־הַלֶּחֶם:

27 And it came to pass on the morrow after the new moon, which was the second day, that David's place was empty; and Saul said unto Jonathan his son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמָּדִי עַד־בֵּית לָחֶם:

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי נָא כִּי זָבַחַ מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בְּעִיר וְהוּא צֹוֶה־לִּי אֶחָי וְעַתָּה
אִם־מָצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲמַלְטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אֶחָי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיַּחַר־אַף שָׁאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נַעֲוֹת הַמְרִדּוֹת הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי־בָחַר
אַתָּה לְבֶן־יִשִּׁי לְבִשְׁתֶּךָ וּלְבִשְׁתַּת עֲרֹנֹת
אִמֶּךָ:

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשִּׁי חַי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוּא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוּמָת מִה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכָּתוֹ וַיַּדַּע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הִיא מֵעַם אָבִיו לְהָמִית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשְּׁלָחַן בְּחַר־אַף
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַהוּא הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֶּׁדֶה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעֲרוֹ רֵץ מָצָא נָא אֶת־הַחֲצִיצִים
אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־זָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנֶּעֱרָ עַד-מְקוֹם הַחִצִּי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעֱרָ וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחִצִּי מִמֶּנֶּה וְהִלָּאָהּ:

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעֱרָ מְהֵרָה חֲוֹשָׁה
אֶל-תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט גֶּעֶר יְהוֹנָתָן אֶת-(כ')
הַחִצִּי(ק' תַּחֲצִים) וַיָּבֹא אֶל-אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וְהַנֶּעֱרָ לֹא-יָדָע מֵאֲמָנָה אֶדְי יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת-תַּדְבָּר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת-כְּלָיו אֶל-הַנֶּעֱרָ אֲשֶׁר-לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָהּ הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנֶּעֱרָ בֹא וְדָוִד קָם מֵאֶצְל הַגִּבּוֹב וַיִּפֹּל
לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים
וַיִּשְׁקֻוּ אִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ
אֶת-רֵעֵהוּ עַד-דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינֵנוּ וּבֵינֶךָ וּבֵין זֶרְעֵי וּבֵין
זֶרְעֶךָ עַד-עוֹלָם: (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'

פרשת זכור

The Maftir for Shabbat Zakhor is Deuteronomy 25:17 – 19.

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלֹק בְּדֶרֶךְ
בְּצֹאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

XXV:17 Remember what Amalek did unto thee by the way as ye came forth out of Egypt;

אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ וַיִּזְנֹב בְּךָ
כָּל-הַנַּחֲשָׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָנָה
וַיִּגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים:

18 how he met thee by the way, and smote the hindmost of thee, all that were enfeebled in thy rear, when thou wast faint and weary; and he feared not God.

וְהָיָה בְּהֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלָךְ מִכָּל-אֲבִיךָ
מִסָּבִיב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ
נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זִכְרָ עַמְלֹק מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח: (פ)

19 Therefore it shall be, when the LORD thy God hath given thee rest from all thine enemies round about, in the land which the LORD thy God giveth thee for an inheritance to possess it, that thou shalt blot out the remembrance of Amalek from under heaven; thou shalt not forget.

הפטרת פרשת זכור

The Haftarah for Shabbat Zakhor is I Samuel 15:2 – 34.

כֹּה אָמַר יְהוָה זְכֹרֹת פִּקְדוֹתֵי אֶת
אֲשֶׁר-עָשָׂה עִמָּלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-שָׁם לוֹ
בְּדֶרֶךְ בְּעֹלְתוֹ מִמִּצְרָיִם:

XV:2

Thus saith the LORD of hosts: I remember that which Amalek did to Israel, how he set himself against him in the way, when he came up out of Egypt.

עַתָּה לֵךְ וְהַכִּיתָה אֶת-עִמָּלֶךְ וְהַחֲרַמְתָּם
אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלֹא תַחֲמֹל עָלָיו
וְהַמַּתָּה מֵאִישׁ עַד-אִשָּׁה מֵעַלְלִל וְעַד-יוֹנֵק
מִשּׁוֹר וְעַד-שֶׁה מִגִּמְלָל וְעַד-חֲמֹר: (ס)

3

Now go and smite Amalek, and utterly destroy all that they have, and spare them not; but slay both man and woman, infant and suckling, ox and sheep, camel and ass.' .

וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת-הָעָם וַיִּפְקְדֵם בְּטֵלַיִם
מֵאֲתָיִם אֶלֶף רִגְלֵי וּשְׁשֵׁרֶת אֲלָפִים
אֶת-אִישׁ יְהוּדָה:

4

And Saul summoned the people, and numbered them in Telaim, two hundred thousand footmen, and ten thousand men of Judah.

וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד-עִיר עִמָּלֶךְ וַיַּרְבּ בְּגִחָל:

5

And Saul came to the city of Amalek, and lay in wait in the valley.

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל-חֲקִינֵי לָכֹן סֵרוּ רַדּוּ
מִתּוֹךְ עִמָּלֶכִי פֶן-אֶסְפְּדָה עִמּוֹ וְאַתֶּם
עָשִׂיתֶם חֶסֶד עִם-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעֹלֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיִּסַּר קִינֵי מִתּוֹךְ
עִמָּלֶךְ:

6

And Saul said unto the Kenites: 'Go, depart, get you down from among the Amalekites, lest I destroy you with them; for ye showed kindness to all the children of Israel, when they came up out of Egypt.' So the Kenites departed from among the Amalekites.

וַיִּךְ שָׁאוּל אֶת-עִמָּלֶךְ מִחִוִּילָה בּוֹאֵן שׁוּר
אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מִצְרָיִם:

7

And Saul smote the Amalekites, from Havilah as thou goest to Shur, that is in front of Egypt.

וַיַּחַפֵּשׂ אֶת-אַגַּג מֶלֶךְ-עִמָּלֶךְ חַי
וְאֶת-כָּל-הָעָם הַחֲרִים לְפִי-חֶרֶב:

8

And he took Agag the king of the Amalekites alive, and utterly destroyed all the people with the edge of the sword.

וַיַּחֲמֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל-אַגַּג וְעַל-מִיטְבַּ
הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל-הַכְּרִים
וְעַל-כָּל-הַטּוֹב וְלֹא אָבּוּ הַחֲרִימָם
וְכָל-הַמְּלָאכָה נִמְכְּרָה וְנִמְסָה אֹתָהּ
הַחֲרִימוּ: (פ)

9

But Saul and the people spared Agag, and the best of the sheep, and of the oxen, even the young of the second birth, and the lambs, and all that was good, and would not utterly destroy them; but every thing that was of no account and feeble, that they destroyed utterly.

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֶל-שְׁמוּאֵל לֵאמֹר:

10

Then came the word of the LORD unto Samuel, saying:

נִחַמְתִּי כִּי-הִמְלַכְתִּי אֶת-שָׁאוּל לְמֶלֶךְ
כִּי-שָׁב מֵאַחֲרַי וְאֶת-דְּבָרִי לֹא חָקִים וַיִּחַר
לְשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל-יְהוָה כָּל-הַלַּיְלָה:

11

'It repenteth Me that I have set up Saul to be king; for he is turned back from following Me, and hath not performed My commandments.' And it grieved Samuel; and he cried unto the LORD all night.

וַיִּשָּׁכֶם שְׁמוּאֵל לִקְרֹאת שָׁאוּל בִּבְקָר
וַיִּגֹּד לְשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא-שָׁאוּל הַכַּרְמֶלָה
וְהִנֵּה מַצִּיב לוֹ יָד וַיִּסֹּב וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד
הַגִּלְגָּל:

And Samuel rose early to meet Saul in the morning;
and it was told Samuel, saying: 'Saul came to Carmel,
and, behold, he is setting him up a monument, and is
gone about, and passed on, and gone down to Gilgal.'

וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל אֶל-שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁאוּל
בְּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה הִקִּימְתִּי אֶת-דְּבַר
יְהוָה:

And Samuel came to Saul; and Saul said unto him:
'Blessed be thou of the LORD; I have performed the
commandment of the LORD.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמָה קוֹל-הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנִי
וְקוֹל הַבְּקָר אֲשֶׁר אֹזְנִי שֹׁמֵעַ:

And Samuel said: 'What meaneth then this bleating of
the sheep in mine ears, and the lowing of the oxen
which I hear?'

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מֵעַמְלֵקִי הֵבִיאוּם אֲשֶׁר
חָמַל הָעָם עַל-מִיטֵב הַצֹּאן וְהַבְּקָר לְמַעַן
זָבַח לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת-הַיּוֹתֵר הִחָרְמְנוּ:
(פ)

And Saul said: 'They have brought them from the
Amalekites; for the people spared the best of the sheep
and of the oxen, to sacrifice unto the LORD thy God;
and the rest we have utterly destroyed.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שָׁאוּל הֲרָף וְאִגִּידָה
לְךָ אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי הַלַּיְלָה (ס'
וַיֹּאמְרוּ) ק' וַיֹּאמֶר לוֹ דַּבֵּר: (ס)

Then Samuel said unto Saul: 'Stay, and I will tell thee
what the LORD hath said to me this night.' And he
said unto him: 'Say on.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם-קִטְּנָן אַתָּה
בְּעֵינַי רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה וַיִּמְשַׁחְךָ
יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל:

And Samuel said: 'Though thou be little in thine own
sight, art thou not head of the tribes of Israel? And
the LORD anointed thee king over Israel;

וַיִּשְׁלַחְךָ יְהוָה בְּדֶרֶךְ וַיֹּאמֶר לְךָ
וְהִחָרַמְתָּה אֶת-הַחַטָּאִים אֶת-עַמְלֵק
וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ עַד כִּלּוֹתָם אֹתָם:

and the LORD sent thee on a journey, and said: Go
and utterly destroy the sinners the Amalekites, and
fight against them until they be consumed.

וְלָמָּה לֹא-שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה וַתַּעַשׂ
אֶל-הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: (ס)

Wherefore then didst thou not hearken to the voice of
the LORD, but didst fly upon the spoil, and didst that
which was evil in the sight of the LORD?

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל-שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי
בְּקוֹל יְהוָה וְאַלֶּךְ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּנִי
יְהוָה וְאָבִיא אֶת-אַגַּג מֶלֶךְ עַמְלֵק
וְאֶת-עַמְלֵק הִחָרַמְתִּי:

And Saul said unto Samuel: 'Yea, I have hearkened to
the voice of the LORD, and have gone the way which
the LORD sent me, and have brought Agag the king of
Amalek, and have utterly destroyed the Amalekites.

וַיִּקַּח הָעָם מִהַשָּׁלָל צֹאן וּבְקָר רֹאשֵׁי
הַחֲרָם לְזָבַח לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם בְּגִלְגָּל: (ס)

But the people took of the spoil, sheep and oxen, the
chief of the devoted things, to sacrifice unto the LORD
thy God in Gilgal.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל תַּחֲפֹץ לַיהוָה בַּעֲלֹת
וּבְחֵיִם כִּשְׁמֵעַ בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שֹׁמֵעַ
מִזִּבְחַת טוֹב לְהִקְשִׁיב מִחֶלֶב אֵילִים:

And Samuel said: 'Hath the LORD as great delight in
burnt-offerings and sacrifices, As in hearkening to the
voice of the LORD? Behold, to obey is better than
sacrifice, And to hearken than the fat of rams.

כִּי חָטְאת־קֶסֶם מָרִי וְאֹנָן וְתִרְפִּים הַפָּצָר
יֵעַן מֵאִסְתָּה אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסֶה
מִמֶּלֶךְ: (ס)

23 For rebellion is as the sin of witchcraft, And stubbornness is as idolatry and teraphim. Because thou hast rejected the word of the LORD, He hath also rejected thee from being king.'

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל חָטָאתִי
כִּי־עָבַרְתִּי אֶת־פִּי־יְהוָה וְאֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי
יִרְאֵתִי אֶת־הָעָם וְאֲשַׁמֶּע בְּקוֹלָם:

24 And Saul said unto Samuel: 'I have sinned; for I have transgressed the commandment of the LORD, and thy words; because I feared the people, and hearkened to their voice.

וְעַתָּה שָׁא נָא אֶת־חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי
וְאֲשַׁתַּחֲוֶה לַיהוָה:

25 Now therefore, I pray thee, pardon my sin, and return with me, that I may worship the LORD.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל לֹא אָשׁוּב עִמָּךְ
כִּי מֵאִסְתָּה אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסֶה יְהוָה
מִהַיּוֹת מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: (ס)

26 And Samuel said unto Saul: 'I will not return with thee; for thou hast rejected the word of the LORD, and the LORD hath rejected thee from being king over Israel.'

וַיִּסָּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיַּחֲזֹק בְּכַנְף־מְעִילוֹ
וַיִּקְרַע: (ס)

27 And as Samuel turned about to go away, he laid hold upon the skirt of his robe, and it rent.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קִרְעַה יְהוָה
אֶת־מַמְלְכוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיָךְ הַיּוֹם
וַיִּנְתְּנָה לְרֵעֶךָ הַטּוֹב מִמֶּךָ: (ס)

28 And Samuel said unto him: 'The LORD hath rent the kingdom of Israel from thee this day, and hath given it to a neighbour of thine, that is better than thou.

וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחַם כִּי
לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחַם:

29 And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is not a man, that He should repent.'

וַיֹּאמֶר חָטָאתִי עַתָּה כַּבְדֵּנִי נָא נָגִיד
זְקֵנֵי־עַמִּי וְנָגִיד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי
וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ:

30 Then he said: 'I have sinned; yet honour me now, I pray thee, before the elders of my people, and before Israel, and return with me, that I may worship the LORD thy God.'

וַיָּשָׁב שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי שָׁאוּל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שָׁאוּל
לַיהוָה: (ס)

31 So Samuel returned after Saul; and Saul worshipped the LORD.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הִגִּישׁוּ אֵלַי אֶת־אַגַּג מֶלֶךְ
עַמְלֵק וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אַגַּג מֵעַד־נֶת וַיֹּאמֶר אַגַּג
אֲכַן סָר מִד־הַמּוֹת: (ס)

32 Then said Samuel: 'Bring ye hither to me Agag the king of the Amalekites.' And Agag came unto him in chains. And Agag said: 'Surely the bitterness of death is at hand.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר שָׂכַלָה נָשִׁים חֶרֶבְךָ
בֶּן־תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמָּךְ וַיִּשְׁסֹף שְׁמוּאֵל
אֶת־אַגַּג לִפְנֵי יְהוָה בְּגִלְגָּל: (ס)

33 And Samuel said: As thy sword hath made women childless, So shall thy mother be childless among women. And Samuel hewed Agag in pieces before the LORD in Gilgal.

וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל הָרַמָּתָה וּשְׁאוּל עָלָה
אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּבְעַת שָׁאוּל:

34 Then Samuel went to Ramah; and Saul went up to his house to Gibeath-shaul.

פרשת פרה

The Maftir for Shabbat Parah is Numbers 19:1 – 22.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

XIX:1 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר
דַּבְּרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָקְחוּ אֵלֵיךְ פָּרָה
אַדְמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר
לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֹל:

2 This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.

וַנִּתְּנָהּ אֵתָּה אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיָּא
אֵתָּה אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֵתָּה
לִפְנֵי:

3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.

וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה
אֶל-זִכַּח פָּנָיו אֶחָל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שִׁבְעַת
פְּעָמִים:

4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.

וְשָׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עוֹרָהּ
וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרִשָּׁה יִשְׂרָף:

5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.

וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אָרְזוֹ וְאֶזְבִּיב וְשֵׁנִי תוֹלַעַת
וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרָפַת הַפָּרָה:

6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.

וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם
וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן
עַד-הָעֶרֶב:

7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.

וְהַשְׂרִיף אֵתָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחַץ
בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:

8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.

וְאִסְרָף אִישׁ טָהוֹר אֶת אַפֵּר הַפָּרָה וְהָנִיתָ
מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיטָהּ
לְעֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה
חֲטָאת הוּא:

9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.

וְכַבֵּס הָאִסְרָף אֶת-אַפֵּר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו
וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיטָהּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:

10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.

הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת
יָמִים:

11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;

הוא יתחטא-בֹּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי יִטָּהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטָּא בַיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטָּהַר:

12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.

כָּל-הַנִּגָּע בַּמָּת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר-יָמוּת
וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת-מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי
נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד
טָמְאָתוֹ בּוֹ:

13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.

זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֶהֱל
כָּל-הַבָּא אֶל-הָאֶהֱלָ וְכָל-אֲשֶׁר בְּאֶהֱל
יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:

14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.

וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין-צָמִיד פְּתִיל
עָלָיו טָמֵא הוּא:

15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.

וְכָל אֲשֶׁר-יִגַּע עַל-פָּנָי הַשָּׂדֶה
בְּחִל-חֶרֶב אוֹ בָמָת אוֹ-בַעֲצָם אָדָם אוֹ
בְּקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:

16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.

וְלִקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפָר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן
עָלָיו מִיָּם חַיִּים אֶל-כָּל:

17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.

וְלָקַח אֶזְוִב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר
וְהִזָּה עַל-הָאֶהֱלָ וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים
וְעַל-הַנֶּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנִּגָּע
בַּעֲצָם אוֹ בְּחִל אוֹ בָמָת אוֹ בְּקֶבֶר:

18 And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.

וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרִתֵּץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:

19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.

וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֹּהֵל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ
יְהוָה טָמֵא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא
הוּא:

20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.

וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזָּה מִי-הַנִּדָּה
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנִּגָּע בְּמִי הַנִּדָּה יִטְמָא
עַד-הָעֶרֶב:

21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.

וְכָל אֲשֶׁר-יִגַּע-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ
הַנִּגְעָת הַטָּמֵא עַד-הָעֶרֶב: (פ)

22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.

הפטר פרשת פרה

The Haftarah for Shabbat Parah is Ezekiel 36:16 – 38.

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: XXXVI:16 Moreover the word of the LORD came unto me, saying:

בֶּן-אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יֹשְׁבִים עַל-אֲדָמָתָם
וַיִּטְמְאוּ אוֹתָהּ בְּדַרְכָּם וּבַעֲלִילוֹתָם
כַּטְּמֵאת הַנָּדָה הִיְתָה דַּרְכָּם לִפְנֵי:

17 'Son of man, when the house of Israel dwelt in their own land, they defiled it by their way and by their doings; their way before Me was as the uncleanness of a woman in her impurity.

וְאֲשַׁפָּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל-חַדָּם
אֲשֶׁר-שָׁפְכוּ עַל-הָאָרֶץ וּבִגְלוּלֵיהֶם
טִמְאוּהָ:

18 Wherefore I poured out My fury upon them for the blood which they had shed upon the land, and because they had defiled it with their idols;

וְאֶפֶיץ אֹתָם בַּגּוֹיִם וַיִּזְרוּ בָּאֲרָצוֹת כְּדַרְכָּם
וּכַעֲלִילוֹתָם שִׁפְטֵתִים:

19 and I scattered them among the nations, and they were dispersed through the countries; according to their way and according to their doings I judged them.

וַיָּבֹאוּ אֶל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-בָּאוּ שָׁם וַיְחַלְּלוּ
אֶת-שֵׁם קְדֹשִׁי בְּאֵמֹר לָהֶם עִם-יְהוָה אֱלֹהֵהּ
וּמֵאֲרָצוֹ יֵצְאוּ:

20 And when they came unto the nations, whither they came, they profaned My holy name; in that men said of them: These are the people of the LORD, and are gone forth out of His land.

וְאֶחְמֹל עַל-שֵׁם קְדֹשִׁי אֲשֶׁר חָלְלָהוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר-בָּאוּ שָׁמָּה: (פ)

21 But I had pity for My holy name, which the house of Israel had profaned among the nations, whither they came.

לֵכֵן אֲמַר לְבֵית-יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוָה לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל
כִּי אִם-לְשֵׁם-קְדֹשִׁי אֲשֶׁר חָלְלָתֶם בַּגּוֹיִם
אֲשֶׁר-בָּאתֶם שָׁם:

22 Therefore say unto the house of Israel: Thus saith the Lord GOD: I do not this for your sake, O house of Israel, but for My holy name, which ye have profaned among the nations, whither ye came.

וְקִדְשָׁתִי אֶת-שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְּחַלָּל בַּגּוֹיִם
אֲשֶׁר חָלְלָתֶם בְּתוֹכָם וַיֵּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי-אֲנִי
יְהוָה נָאִם אֲדֹנָי יְהוָה בְּהַקְדְּשִׁי בְּכֶם
לְעֵינֵיהֶם:

23 And I will sanctify My great name, which hath been profaned among the nations, which ye have profaned in the midst of them; and the nations shall know that I am the LORD, saith the Lord GOD, when I shall be sanctified in you before their eyes.

וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם מִן-הַגּוֹיִם וּקְבַצְתִּי
אֶתְכֶם מִכָּל-הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם
אֶל-אֲדָמָתְכֶם:

24 For I will take you from among the nations, and gather you out of all the countries, and will bring you into your own land.

וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם
מִכָּל טִמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל-גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר
אֹתְכֶם:

25 And I will sprinkle clean water upon you, and ye shall be clean; from all your uncleannesses, and from all your idols, will I cleanse you.

וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה
אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסַּרְתִּי אֶת-לֵב הָאֲבֵן
מִבְשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר:

26 A new heart also will I give you, and a new spirit will I put within you; and I will take away the stony heart out of your flesh, and I will give you a heart of flesh.

וְאֶת-רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֵת
אֲשֶׁר-בְּחֻקֵּי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ
וְעָשִׂיתֶם:

27 And I will put My spirit within you, and cause you to walk in My statutes, and ye shall keep Mine ordinances, and do them.

וַיֵּשְׁבֻתֶם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאֲבֹתֵיכֶם
וְהָיִיתֶם לִי לְעָם וְאֲנִי אֱהְיֶה לָכֶם
לֵאלֹהִים:

28 And ye shall dwell in the land that I gave to your fathers; and ye shall be My people, and I will be your God.

וְהוֹשַׁעְתִּי אֹתְכֶם מִכָּל טִמְאוֹתֵיכֶם וְקָרָאתִי
אֶל-הַדָּגָן וְהִרְבֵּיתִי אוֹתוֹ וְלֹא-אֶתֵּן עֲלֵיכֶם
רָעָב:

29 And I will save you from all your uncleannesses; and I will call for the corn, and will increase it, and lay no famine upon you.

וְהִרְבֵּיתִי אֶת-פְּרֵי הָעֵץ וְתִנּוּבַת הַשָּׂדֶה
לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ עוֹד חֲרַפַּת רָעָב
בְּגוֹיִם:

30 And I will multiply the fruit of the tree, and the increase of the field, that ye may receive no more the reproach of famine among the nations.

וְזָכַרְתֶּם אֶת-דַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּמַעַלְלֵיכֶם
אֲשֶׁר לֹא-טוֹבִים וְנִקְטַתֶּם בְּפִנְיֶיכֶם עַל
עוֹנֹתֵיכֶם וְעַל תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם:

31 Then shall ye remember your evil ways, and your doings that were not good; and ye shall loathe yourselves in your own sight for your iniquities and for your abominations.

לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי-עֹשֶׂה נָאִם אֲדַגֵּי יְהוָה
יִיָּדַע לָכֶם בְּוֹשׁוֹ וְהִפְלִמוּ מִדַּרְכֵיכֶם בַּיִת
יִשְׂרָאֵל: (ס)

32 Not for your sake do I this, saith the Lord GOD, be it known unto you; be ashamed and confounded for your ways, O house of Israel.

כֹּה אָמַר אֲדַגֵּי יְהוָה בְּיוֹם טַהַר אֹתְכֶם
מִכָּל עוֹנוֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת-הָעָרִים
וְנִבְנוּ הַחֲרָבוֹת:

33 Thus saith the Lord GOD: In the day that I cleanse you from all your iniquities, I will cause the cities to be inhabited, and the waste places shall be builded.

וְהָאֶרֶץ הַנִּשְׁמָה תַעֲבֹד תַּחַת אֲשֶׁר הָיְתָה
שְׁמָמָה לְעֵינֵי כָל-עוֹבֵר:

34 And the land that was desolate shall be tilled, whereas it was a desolation in the sight of all that passed by.

וְאָמְרוּ הָאֶרֶץ הַלֵּזֶל הַנִּשְׁמָה הָיְתָה
כְּגַן-עֵדֶן וְהָעָרִים הַחֲרָבוֹת וְהַנִּשְׁמּוֹת
וְהַנְּהַרְסוֹת בְּצוּרוֹת יִשְׁבּוּ:

35 And they shall say: This land that was desolate is become like the garden of Eden; and the waste and desolate and ruined cities are fortified and inhabited.

וַיֵּדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יִשְׁאַרְוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי
אֲנִי יְהוָה בְּנִיתִי הַנִּהְרָסוֹת נִטְעַתִּי הַנְּשֻׁמָּה
אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי: (ס)

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עוֹד נָא אֶדְרֹשׁ
לְבֵית-יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲרֻבָּה אֹתָם
כַּצֹּאן אָדָם:

כַּצֹּאן קֹדְשִׁים כַּצֹּאן יְרוּשָׁלַם בְּמוֹעֲדֶיהָ
כֵּן תִּהְיֶינָה הָעָרִים הַחֲרֻבוֹת מְלֵאוֹת צֹאן
אָדָם וַיֵּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: (פ)

36 Then the nations that are left round about you shall know that I the LORD have builded the ruined places, and planted that which was desolate; I the LORD have spoken it, and I will do it.

37 Thus saith the Lord GOD: I will yet for this be inquired of by the house of Israel, to do it for them; I will increase them with men like a flock.

38 As the flock for sacrifice, as the flock of Jerusalem in her appointed seasons, so shall the waste cities be filled with flocks of men; and they shall know that I am the LORD.'

פרשת החודש

The Maftir for Shabbat HaHodesh is Exodus 12:1 – 20.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם לֵאמֹר:

XII:1 And the LORD spoke unto Moses and Aaron in the land of Egypt, saying:

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רִאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן
הוּא לָכֶם לְחֹדֶשׁ הַשָּׁנָה:

2 'This month shall be unto you the beginning of months; it shall be the first month of the year to you.

דַּבְּרוּ אֵל־כָּל־עַדַּת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשֹׂר
לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה
לְבֵית־אָבִתָּה שֶׁה לְבַיִת:

3 Speak ye unto all the congregation of Israel, saying: In the tenth day of this month they shall take to them every man a lamb, according to their fathers' houses, a lamb for a household;

וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת מִהֵנּוּ מִשֶּׁה וַלְקַח הוּא
וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֵב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִסְכַּת נַפְשׁוֹ
אִישׁ לִפִּי אֲכָלוֹ תִּכְסּוּ עַל־הַשֶּׁה:

4 and if the household be too little for a lamb, then shall he and his neighbour next unto his house take one according to the number of the souls; according to every man's eating ye shall make your count for the lamb.

שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם
מִן־הַכֹּבָשִׁים וּמִן־הָעִזִּים תִּקְחוּ:

5 Your lamb shall be without blemish, a male of the first year; ye shall take it from the sheep, or from the goats;

וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר
יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וּשְׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קָהָל
עַדַּת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֶרְבָּיִם:

6 and ye shall keep it unto the fourteenth day of the same month; and the whole assembly of the congregation of Israel shall kill it at dusk.

וַלְקַחוּ מִן־הַדָּם וְנָתַנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת
וְעַל־הַמַּשְׁקוּף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ
אוֹתוֹ בָּהֶם:

7 And they shall take of the blood, and put it on the two side-posts and on the lintel, upon the houses wherein they shall eat it.

וְאָכְלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צֹלִי־אֵשׁ
וּמִצּוֹת עַל־מָרָרִים יֹאכְלֶהוּ:

8 And they shall eat the flesh in that night, roast with fire, and unleavened bread; with bitter herbs they shall eat it.

אֶל־תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשָׂל מִבָּשָׂל
בְּמַיִם כִּי אִם־צֹלִי־אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל־כַּרְעֵיו
וְעַל־קִרְבּוֹ:

9 Eat not of it raw, nor sodden at all with water, but roast with fire; its head with its legs and with the inwards thereof.

וְלֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְחִנָּתָר מִמֶּנּוּ
עַד־בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ:

10 And ye shall let nothing of it remain until the morning; but that which remaineth of it until the morning ye shall burn with fire.

וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מְתַנִּיכֶם חֲגָלִים
נַעֲלִיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם וּמִקְלַכֶּם בְּיָדְכֶם
וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפְזוֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה:

11 And thus shall ye eat it: with your loins girded, your shoes on your feet, and your staff in your hand; and ye shall eat it in haste—it is the LORD's passover.

וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה
וְהַכֵּיתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם
וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֹשֶׂה
שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה:

12 For I will go through the land of Egypt in that night, and will smite all the first-born in the land of Egypt, both man and beast; and against all the gods of Egypt I will execute judgments: I am the LORD.

וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לָאֵת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר
אַתֶּם שָׁם וְרָאִיתִי אֶת־הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵיכֶם
וְלֹא־יְהִיָּה בָכֶם נִגָּף לְמַשְׁחִית בְּהַכֹּתִי
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

13 And the blood shall be to you for a token upon the houses where ye are; and when I see the blood, I will pass over you, and there shall no plague be upon you to destroy you, when I smite the land of Egypt.

וְהָיָה חַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְחִגְגְתֶּם אֹתוֹ
חֵג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגַּגְהוּ:

14 And this day shall be unto you for a memorial, and ye shall keep it a feast to the LORD; throughout your generations ye shall keep it a feast by an ordinance for ever.

שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ אֵד בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבֶּתִּיכֶם כִּי
כָל־אֶכָּל חֵמֶץ וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד־יוֹם הַשְּׁבִיעִי:

15 Seven days shall ye eat unleavened bread; howbeit the first day ye shall put away leaven out of your houses; for whosoever eateth leavened bread from the first day until the seventh day, that soul shall be cut off from Israel.

וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל־מְלָאכָה לֹא־יַעֲשֶׂה בָהֶם אֵד אֲשֶׁר
יֹאכַל לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם:

16 And in the first day there shall be to you a holy convocation, and in the seventh day a holy convocation; no manner of work shall be done in them, save that which every man must eat, that only may be done by you.

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻמְצוֹתַי כִּי בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה
הוֹצֵאתִי אֶת־צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת
עוֹלָם:

17 And ye shall observe the feast of unleavened bread; for in this selfsame day have I brought your hosts out of the land of Egypt; therefore shall ye observe this day throughout your generations by an ordinance for ever.

בְּרִאשׁוֹן בָּאֲרֶבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב
תֹּאכְלוּ מִצֹּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים
לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב:

18 In the first month, on the fourteenth day of the month at even, ye shall eat unleavened bread, until the one and twentieth day of the month at even.

שִׁבְעַת יָמִים שֹׁאֵר לֹא יִמָּצָא בְּבֵיתְכֶם כִּי
כָל־אֶכֶל מִחֻמֶּצֶת וְנִכְרָתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מֵעֵדֶת יִשְׂרָאֵל בֶּגֶר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ:

19 Seven days shall there be no leaven found in your houses; for whosoever eateth that which is leavened, that soul shall be cut off from the congregation of Israel, whether he be a sojourner, or one that is born in the land.

כָּל־מִחֻמֶּצֶת לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל־מוֹשְׁבֵיתְכֶם
תֹּאכְלוּ מִצֹּת: (פ)

20 Ye shall eat nothing leavened; in all your habitations shall ye eat unleavened bread.'

הפטרת פרשת החודש

The Haftarah for Shabbat HaHodesh is Ezekiel 45:16 – 46:18.

כָּל הָעָם הָאָרֶץ יִהְיוּ אֶל־הַתְּרוּמָה הַזֹּאת
לְנָשִׂיא בִישְׂרָאֵל:

XLV:16 All the people of the land shall give this offering for the prince in Israel.

וְעַל־הַנְּשִׂיא יִהְיֶה הָעוֹלוֹת וְהַמִּנְחָה
וְהַנֶּסֶךְ בַּחֲגִים וּבְחֻדְשִׁים וּבְשַׁבְּתוֹת
בְּכָל־מוֹעֲדֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הוּא־יַעֲשֶׂה
אֶת־הַחֲטָאת וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הָעוֹלָה
וְאֶת־הַשְּׁלָמִים לְכַפֵּר בְּעַד בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ס)

17 And it shall be the prince's part to give the burnt-offerings, and the meal-offerings, and the drink-offerings, in the feasts, and in the new moons, and in the sabbaths, in all the appointed seasons of the house of Israel; he shall prepare the sin-offering, and the meal-offering, and the burnt-offering, and the peace-offerings, to make atonement for the house of Israel.

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּרִאשׁוֹן בָּאֶחָד
לַחֹדֶשׁ תִּקַּח פֶּרֶב־בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְחֹטֵאת
אֶת־הַמִּקְדָּשׁ:

18 Thus saith the Lord GOD: In the first month, in the first day of the month, thou shalt take a young bullock without blemish; and thou shalt purify the sanctuary.

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ תַּחֲטָאת וְנָתַן אֶל־מְזוֹזֹת
הַבַּיִת וְאֶל־אַרְבַּע פְּנֵי הָעֲזָרָה לְמִזְבֵּחַ
וְעַל־מְזוֹזֹת שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית:

19 And the priest shall take of the blood of the sin-offering, and put it upon the door-posts of the house, and upon the four corners of the settle of the altar, and upon the posts of the gate of the inner court.

וְכֵן תַּעֲשֶׂה בַשְּׁבִיעָה בַּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שָׂגָה
וּמִפְתִּי וּכְפַרְתֶּם אֶת־הַבַּיִת:

20 And so thou shalt do on the seventh day of the month for every one that erreth, and for him that is simple; so shall ye make atonement for the house.

בְּרִאשׁוֹן בָּאֲרֶבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם הַפֶּסַח חֹג שִׁבְעוֹת יָמִים מִצֹּת וְאֶכֶל:

21 In the first month, in the fourteenth day of the month, ye shall have the passover; a feast of seven days; unleavened bread shall be eaten.

וְעָשָׂה הַנְּשִׂא בַיּוֹם הַהוּא בְּעֵדּוֹ וּבְעַד
כָּל־עַם הָאָרֶץ פֶּר בָּקָר חֲטָאת:

22 And upon that day shall the prince prepare for himself and for all the people of the land a bullock for a sin-offering.

וּשְׁבַעַת יְמֵי-הַחֹג יַעֲשֶׂה עֹלָה לַיהוָה
שִׁבְעַת פָּרִים וּשְׁבַעַת אֵילִים תְּמִימִם לַיּוֹם
שִׁבְעַת הֵימָּם וְחֹטָאת שְׁעִיר עֲזִים לַיּוֹם:

וּמִנְחָה אֵיפָה לֶפָר וְאֵיפָה לְאֵיל יַעֲשֶׂה
וְשֶׁמֶן הֵינן לְאֵיפָה:

בַּשְּׁבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּחֹג
יַעֲשֶׂה כָאֵלָּה שִׁבְעַת הֵימָּם כַּחֲטָאת
כַּעֲלָה וּכְמִנְחָה וּכְשֶׁמֶן: (ס)

כַּחֲאֲמֹר אֲדַנִּי יִהְיֶה שַׁעַר הַחֲצָר
הַפְּנִימִית הַפְּנִי קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת
יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִפָּתַח וּבַיּוֹם
הַחֲדָשׁ יִפָּתַח:

וּבָא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוֹלָם הַשַּׁעַר מַחוּץ
וְעָמַד עַל-מְזוֹזַת הַשַּׁעַר וַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים
אֶת-עֹלֹתוֹ וְאֶת-שְׁלָמוֹ וְהִשְׁתַּחֲוָה
עַל-מִפְתָּן הַשַּׁעַר וַיֵּצֵא וְהַשַּׁעַר לֹא-יִסָּגֵר
עַד-הָעֶרֶב:

וְהִשְׁתַּחֲוּ עַם-הָאָרֶץ פֶּתַח הַשַּׁעַר הַזֶּה
בַּשַּׁבָּתוֹת וּבַחֲדָשִׁים לִפְנֵי יְהוָה:

וְהַעֲלָה אֲשֶׁר-יִקְרֹב הַנָּשִׂיא לַיהוָה בַּיּוֹם
הַשַּׁבָּת שֵׁשֶׁה כִּבְשִׂים תְּמִימִם וְאֵיל תְּמִים:

וּמִנְחָה אֵיפָה לְאֵיל וְלִכְבָּשִׂים מִנְחָה מִתַּת
יָדוֹ וְשֶׁמֶן הֵינן לְאֵיפָה: (ס)

וּבַיּוֹם הַחֲדָשׁ פָּר בֶּן-בָּקָר תְּמִימָם וְשֵׁשֶׁת
כִּבְשִׂים וְאֵיל תְּמִימָם יִהְיוּ:

וְאֵיפָה לֶפָר וְאֵיפָה לְאֵיל יַעֲשֶׂה מִנְחָה
וְלִכְבָּשִׂים כַּאֲשֶׁר תִּשְׂגִּי יָדוֹ וְשֶׁמֶן הֵינן
לְאֵיפָה:

וּבְבֹא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוֹלָם הַשַּׁעַר יָבֹא
וּבִדְרָכּוֹ יֵצֵא:

23 And the seven days of the feast he shall prepare a burnt-offering to the LORD, seven bullocks and seven rams without blemish daily the seven days; and a he-goat daily for a sin-offering.

24 And he shall prepare a meal-offering, an ephah for a bullock, and an ephah for a ram, and a hin of oil to an ephah.

25 In the seventh month, in the fifteenth day of the month, in the feast, shall he do the like the seven days; to the sin-offering as well as the burnt-offering, and the meal-offering as well as the oil.

XLVI:1 Thus saith the Lord GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened.

2 And the prince shall enter by the way of the porch of the gate without, and shall stand by the post of the gate, and the priests shall prepare his burnt-offering and his peace-offerings, and he shall worship at the threshold of the gate; then he shall go forth; but the gate shall not be shut until the evening.

3 Likewise the people of the land shall worship at the door of that gate before the LORD in the sabbaths and in the new moons.

4 And the burnt-offering that the prince shall offer unto the LORD shall be in the sabbath day six lambs without blemish and a ram without blemish;

5 and the meal-offering shall be an ephah for the ram, and the meal-offering for the lambs as he is able to give, and a hin of oil to an ephah.

6 And in the day of the new moon it shall be a young bullock without blemish; and six lambs, and a ram; they shall be without blemish;

7 and he shall prepare a meal-offering, an ephah for the bullock, and an ephah for the ram, and for the lambs according as his means suffice, and a hin of oil to an ephah.

8 And when the prince shall enter, he shall go in by the way of the porch of the gate, and he shall go forth by the way thereof.

וּבְכוֹא עַם-הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה בְּמוֹעֲדִים
הָבָא דֶּרֶךְ-שְׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת וַיֵּצֵא
דֶּרֶךְ-שְׁעַר נֹגֵב וְהָבָא דֶּרֶךְ-שְׁעַר נֹגֵב וַיֵּצֵא
דֶּרֶךְ-שְׁעַר צָפוֹנָה לֹא יָשׁוּב דֶּרֶךְ הַשְּׁעָר
אֲשֶׁר-בָּא בּוֹ כִּי נָכְחוּ (כ' יֵצֵאוּ) [ק' יֵצֵאוּ]:

וְהַנָּשִׂיא בְּתוֹכָם בְּכוֹאֹם יָבוֹא וּבְצֵאתָם
יֵצֵאוּ:

וּבְחֻגִּים וּבְמוֹעֲדִים תִּהְיֶה הַמִּנְחָה אֵיפָה
לֶפֶר וְאֵיפָה לְאֵיל וּלְכִבְשִׁים מִתַּת יָדוֹ
וְשֶׁמֶן הֵינן לְאֵיפָה: (פ)

וְכִי-יַעֲשֶׂה הַנָּשִׂיא נִדְבָה עוֹלָה אוֹ-שְׁלָמִים
נִדְבָה לִיהוָה וּפָתַח לוֹ אֶת-הַשְּׁעָר הַפְּנִי
קִדְּוִים וַעֲשֶׂה אֶת-עֲלֹתוֹ וְאֶת-שְׁלָמָיו כְּאֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַיֵּצֵא וְסָגַר אֶת-הַשְּׁעָר
אַחֲרֵי צֵאתוֹ:

וְכִבְשׁ בֶּן-שָׁנָתוֹ תָּמִים תַּעֲשֶׂה עוֹלָה לַיּוֹם
לִיהוָה בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:

וּמִנְחָה תַעֲשֶׂה עָלָיו בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר
שְׁשִׁית הָאֵיפָה וְשֶׁמֶן שְׁלִישִׁית הַהֵינן לְרֹס
אֶת-הַסֵּלֶת מִנְחָה לִיהוָה חֲקוֹת עוֹלָם
תָּמִיד:

(כ' וַעֲשׂוּ) [ק' יַעֲשׂוּ] אֶת-הַכִּבְשִׁ
וְאֶת-הַמִּנְחָה וְאֶת-הַשֶּׁמֶן בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר
עוֹלֹת תָּמִיד: (ס)

כֹּה-אָמַר אֲדֹנֵי יְהוָה כִּי-יִתֵּן הַנָּשִׂיא מִתְּנָהוּ
לְאִישׁ מִבָּנָיו נַחֲלָתוֹ הִיא לְבָנָיו תִּהְיֶה
אֲחֻזָּתָם הִיא בְּנַחֲלָה: (ס)

וְכִי-יִתֵּן מִתְּנָה מִנַּחֲלָתוֹ לְאֶחָד מֵעַבְדָּיו
וְהִיָּתָה לוֹ עַד-שְׁנַת הַדְּרוֹר וְשָׁבַת לַנָּשִׂיא
אֲךְ נַחֲלָתוֹ בָּנָיו לָהֶם תִּהְיֶה:

וְלֹא-יִקַּח הַנָּשִׂיא מִנַּחֲלַת הָעָם לְהוֹנֵתָם
מֵאֲחֻזָּתָם מֵאֲחֻזָּתוֹ יִנָּחַל אֶת-בָּנָיו לְמַעַן
אֲשֶׁר לֹא-יִפְצְצוּ עִמִּי אִישׁ מֵאֲחֻזָּתוֹ:

But when the people of the land shall come before the LORD in the appointed seasons, he that entereth by the way of the north gate to worship shall go forth by the way of the south gate; and he that entereth by the way of the south gate shall go forth by the way of the north gate; he shall not return by the way of the gate whereby he came in, but shall go forth straight before him.

And the prince, when they go in, shall go in in the midst of them; and when they go forth, they shall go forth together.

And in the feasts and in the appointed seasons the meal-offering shall be an ephah for a bullock, and an ephah for a ram, and for the lambs as he is able to give, and a hin of oil to an ephah.

And when the prince shall prepare a freewill-offering, a burnt-offering or peace-offerings as a freewill-offering unto the LORD, one shall open for him the gate that looketh toward the east, and he shall prepare his burnt-offering and his peace-offerings, as he doth on the sabbath day; then he shall go forth; and after his going forth one shall shut the gate.

And thou shalt prepare a lamb of the first year without blemish for a burnt-offering unto the LORD daily; morning by morning shalt thou prepare it.

And thou shalt prepare a meal-offering with it morning by morning, the sixth part of an ephah, and the third part of a hin of oil, to moisten the fine flour: a meal-offering unto the LORD continually by a perpetual ordinance.

Thus shall they prepare the lamb, and the meal-offering, and the oil, morning by morning, for a continual burnt-offering.

Thus saith the Lord GOD: If the prince give a gift unto any of his sons, it is his inheritance, it shall belong to his sons; it is their possession by inheritance.

But if he give of his inheritance a gift to one of his servants, it shall be his to the year of liberty; then it shall return to the prince; but as for his inheritance, it shall be for his sons.

Moreover the prince shall not take of the people's inheritance, to thrust them wrongfully out of their possession; he shall give inheritance to his sons out of his own possession; that My people be not scattered every man from his possession.'

הפטרת שבת הגדול

The Haftarah for Shabbat HaGadol is Malachi 3:4 – 24.

וְעִרְכָּהּ לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם
כִּימִי עוֹלָם וְכִשְׁנִים קִדְמֹנִית:

III:4

Then shall the offering of Judah and Jerusalem be pleasant unto the LORD, as in the days of old, and as in ancient years.

וְקִרְבֹּתִי אֵלֵיכֶם לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּיתִי עֵד
מִמֶּהֱרָ בְּמִכְשָׁפִים וּבְמִנְאָפִים וּבְנִשְׁבָּעִים
לְשָׁקֵר וּבְעֹשֵׂי שְׂכָר־שְׂכִיר אֶלְמָנָה וַיִּתּוּם
וּמִטִּיר־גֵּר וְלֹא יִרְאוּנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

5

And I will come near to you to judgment; and I will be a swift witness against the sorcerers, and against the adulterers, and against false swearers; and against those that oppress the hireling in his wages, The widow, and the fatherless, and that turn aside the stranger from his right, and fear not Me, Saith the LORD of hosts.

כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
לֹא כִלִיתֶם:

6

For I the LORD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

לְמִימֵי אֲבוֹתֵיכֶם סִרְתֶּם מִחֻקִּי וְלֹא
שָׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאֶשְׁוֹבָה אֵלֵיכֶם אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת וְאַמְרַתֶּם בְּמִוֶּה נָשׁוּב:

7

From the days of your fathers ye have turned aside from Mine ordinances, and have not kept them. Return unto Me, and I will return unto you, Saith the LORD of hosts. But ye say: 'Wherein shall we return?'

הִיקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם קֹבְעִים
אֹתִי וְאַמְרַתֶּם בְּמִוֶּה קֹבְעֵנוּיָהּ הַמַּעֲשֶׂה
וְהַתְרוּמָה:

8

Will a man rob God? Yet ye rob Me. But ye say: 'Wherein have we robbed Thee?' In tithes and heave-offerings.

בְּמִאֲרָה אַתֶּם נֹאֲרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים
הַגּוֹי כֻּלּוֹ:

9

Ye are cursed with the curse, Yet ye rob Me, Even this whole nation.

הָבִיאוּ אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֶׂה אֶל־בֵּית הָאוֹצָר
וַיְהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחֻנּוּנִי נָא בִּזְאת אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא אֶפְתָּח לָכֶם אֶת־
אֲרָבוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקְתִּי לָכֶם בִּרְכָה
עַד־בְּלִי־דִי:

10

Bring ye the whole tithe into the store-house, that there may be food in My house, and try Me now herewith, Saith the LORD of hosts, if I will not open you the windows of heaven, and pour you out a blessing, that there shall be more than sufficiency.

וְגִעַרְתִּי לָכֶם בְּאֹכֶל וְלֹא־יִשְׁחַת לָכֶם
אֶת־פְּרֵי הָאֲדָמָה וְלֹא־תִשְׁכַּח לָכֶם הַגֶּפֶן
בְּשָׂדֶה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

11

And I will rebuke the devourer for your good, and he shall not destroy the fruits of your land; Neither shall your vine cast its fruit before the time in the field, Saith the LORD of hosts.

וְאִשְׁרוּ אֶתְכֶם כָּל־הַגּוֹיִם כִּי־תִהְיוּ אֶתֶם
אֶרֶץ חֶפֶץ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: (פ)

12

And all nations shall call you happy; For ye shall be a delightful land, Saith the LORD of hosts.

חֲזָקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם אָמַר יְהוָה וְאַמְרַתֶּם
מִה־נִּדְבַרְנוּ עָלַי:

13

Your words have been all too strong against Me, Saith the LORD. Yet ye say: 'Wherein have we spoken against thee?'

אִמְרַתֶּם שׁוֹא עֲבַד אֱלֹהִים וּמַה־בְּצַע כִּי
שָׁמְרֵנוּ מִשְׁמֶרֶתוֹ וְכִי הִלְכְּנוּ קִדְרָרִית מִפְּנֵי
יְהוָה צְבָאוֹת:

14 Ye have said: 'It is vain to serve God; and what profit is it that we have kept His charge, and that we have walked mournfully because of the LORD of hosts?

וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאֻשְׁרִים זָדִים גַּם־נִבְנוּ עֲשֵׂי
רָשָׁעַתָּה גַּם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמְלְטוּ:

15 And now we call the proud happy; yea, they that work wickedness are built up; yea, they try God, and are delivered.'

אִזְּ נִדְּבָרוּ יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
וַיִּקְשֹׁב יְהוָה וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן
לִפְנֵי לִירְאֵי יְהוָה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

16 Then they that feared the LORD Spoke one with another; and the LORD hearkened, and heard, and a book of remembrance was written before Him, for them that feared the LORD, and that thought upon His name.

וְתִי לִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי
עֹשֶׂה סִגְלָה וְחִמְלָתִי עֲלֵיהֶם כְּאִשֶּׁר יִחְמַל
אִישׁ עַל־בְּנוֹ הָעֶבֶד אֹתוֹ:

17 And they shall be Mine, saith the LORD of hosts, in the day that I do make, even Mine own treasure; and I will spare them, as a man spareth His own son that serveth him.

וְשִׁכַּתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין
עֶבֶד אֱלֹהִים לְאִשֶּׁר לֹא עֲבָדוֹ: (פ)

18 Then shall ye again discern between the righteous and the wicked, between him that serveth God and him that serveth Him not.

כִּי־הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בַּעַר כֶּתְנוֹר וְחָיו
כָּל־זָדִים וְכָל־עֹשֶׂה רָשָׁעַתָּה קֵשׁ וְלֹהֵט
אֹתָם הַיּוֹם הַבֹּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
לֹא־יֵעָזֵב לָהֶם שָׁרֵשׁ וְעֵנָף:

19 For, behold, the day cometh, It burneth as a furnace; and all the proud, and all that work wickedness, shall be stubble; and the day that cometh shall set them ablaze, Saith the LORD of hosts, that it shall leave them neither root nor branch.

וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צִדְקָה
וּמִרְפָּא בִּכְנֻפֶיהָ וַיֵּצְאוּתָם וּפְשָׁתָם כְּעֹגְלֵי
מִרְבֶּקֶ:

20 But unto you that fear My name shall the sun of righteousness arise with healing in its wings; and ye shall go forth, and gambol as calves of the stall.

וְעִסּוֹתֶם רַשָּׁעִים כִּי־יִהְיוּ אֶפְרַח תַּחַת כַּפּוֹת
רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת: (פ)

21 And ye shall tread down the wicked; for they shall be ashes under the soles of your feet in the day that I do make, Saith the LORD of hosts.

זָכוּרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ
בְּחֶרֶב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים:

22 Remember ye the law of Moses My servant, which I commanded unto him in Horeb for all Israel, even statutes and ordinances.

הִנֵּה אֲנִכִּי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא
לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

23 Behold, I will send you Elijah the prophet Before the coming Of the great and terrible day of the LORD.

וְהָשִׁיב לִב־אֲבוֹת עַל־בָּנִים וְלִב בָּנִים
עַל־אֲבוֹתָם פֶּן־אָבֹא וְהִכִּיתִי אֶת־הָאָרֶץ
חָרָם: הִנֵּה אֲנִי שׁוֹלַח לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא
לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא

24 And he shall turn the heart of the fathers to the children, and the heart of the children to their fathers; lest I come and smite the land with utter destruction. [Behold, I will send you Elijah the prophet before the coming of the great and terrible day of the LORD.]